

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Elin Amin off

ROMANTISKA ÖDEN.

EN SKILDRING

FRÅN TIDEN NÄRMAST EFTER 1808—9

ÅRENS KRIG.

AF

DRABA VERNA.

HELSINGFORS, 1884.

G. W. EDLUND,

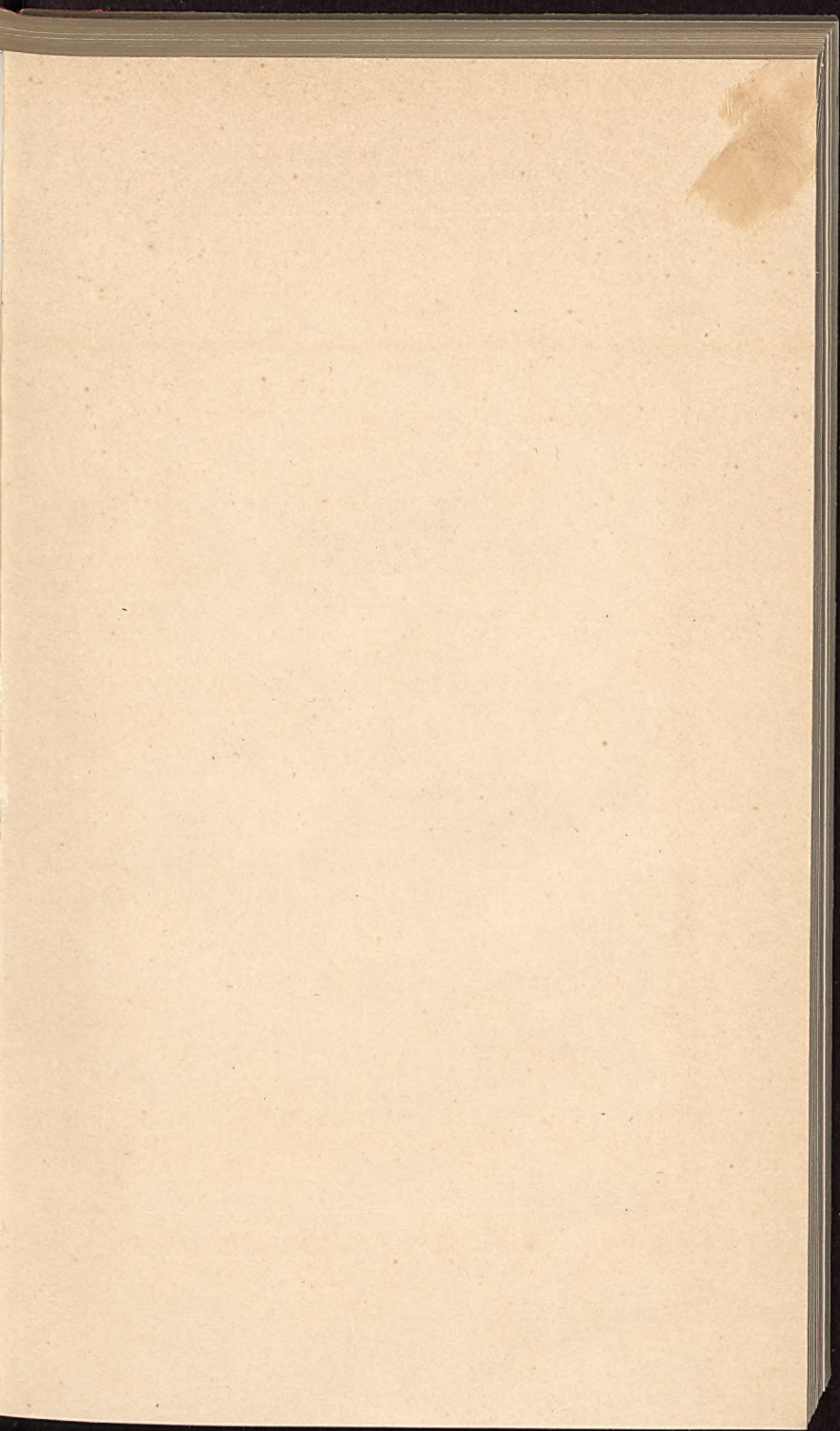
FÖRLÄGGARE.

Pris: 5 Smg.

53271

ROMANTISKA ÖDEN.

EN SKILDNING

FRÅN TIDEN NÄRMÅST EFTER 1808—9

ÅRENS KRIG.

AF

DRABA VERNA.

[pseud. för Ljungberg, Vera]

MED 1 FOTOLITOGRAFI.

HELSINGFORS, 1884.

G. W. EDLUND.

FÖRLÄGGARE.

ROMANTISKA ÖDEN.

EN SKILDRING

FRÅN TIDEN NÄRMAST EFTER 1808—9

ÅRENS KRIG.

AF

DRABA VERNA.

[pseud. för Ljungberg, Eva]

MED 1 FOTOLITOGRAFI.

HELSINGFORS, 1884.

G. W. EDLUND.

FÖRLÄGGARE.

ROMANTISKA ÖDEN.

En Skildring

FRÅN TIDEN NÄRMAST EFTER 1808—9

ÅRENS KRIG.

AF

DRAMA VERNA.

MED ILLUSTRATIONER

HELSINGFORS, 1884.

HELSINGFORS,

J. C. FRENCKELL & SON, 1884.

INNEHÅLL.

	Sid.
I. Hemmet på Åland	1.
II. Ungdomskärlek	16.
III. Motgångar och afresa	35.
IV. Svikna förhoppningar	52.
V. Fader och dotter	66.
VI. Oväntade underrättelser	80.
VII. I generalens hus	97.
VIII. Ett smärtsamt slag	115.
IX. Tyranni och fångenskap	136.
X. Wladimir Mustofin	155.
XI. En god ingifvelse	170.
XII. En marknad i Åbo	185.
XIII. Korrespondens	201.
XIV. Flykten	217.
XV. En rasande general	230.
XVI. Flyktingarne	247.
XVII. Kansliförhöret	263.
XVIII. Fri och rik	281.
XIX. Åter fader och dotter	293.
XX. Spridda drag	299.
XXI. Trogen kärlek	314.

INNEHÅLL

1	Hemmet på Årstad	I
16	Landsmåttsticket	II
35	Motlydgar och stötar	III
32	Seltens förhopningar	IV
50	Fader och dotter	V
60	Öfversatta underättelser	VI
67	I generalkens hus	VII
105	En emigrantens ägar	VIII
136	Tyranni och fångenskap	IX
165	Wladimir Nestoff	X
170	En kyrk ingivelse	XI
185	En mannad i Åbo	XII
204	Korrespondens	XIII
217	Fiktiva	XIV
230	En rysande general	XV
247	Fiktiva	XVI
263	Konstföreläsningar	XVII
281	Fv och Hv	XVIII
298	Åter fader och dotter	XIX
306	Språkliga drag	XX
314	Trogen färdok	XXI

NYSTEDT

1885

I.

Hemmet på Åland.

Det var en vacker augustiafton 1810. Den frid och det lugn, som låg utbredt öfver nejden, afstack hjert mot de föregående årens oro och strider, då kriget med dess fador och härjningar kastat sin mordiska brandfackla äfven öfver de Åländska öarna. Lugnet var dock bedrägligt och låg mera på ytan, ty de här förlagda ryska trupperna voro alltid en påminnelse om det förflutna och betraktades både med misstro och fruktan, med den känsla ett underkufvadt folk måste hysa för sin besevrare.

Fredsslutet emellan Ryssland och Sverige den 17 sept. 1809 skulle icke heller på årtionden hafva förmått utöfva sitt välsignelserika inflytande öfver Finland och bringa det till ett nytt skede af idogt arbete och fri utveckling. Ur tusen sår blödde landet, handel och näringar lågo nere, tegen var ännu förtrampad efter fiendens framfart, och den betryckta sinnesstämning, som var rådande, utvisade, att det sönderslitna bandet mel-

lan moderlandet Sverige och dess dotter Finland var bittert och smärtsamt, huru mycket än den ädle fursten Alexander I, under hvars mäktiga spira det lilla folket i norden nu hörde, med milda åtgärder till landets bästa och med ett respekterande af folkrätten, som sällan kommer ett underkufvad land till del, försökte godtgöra det framfarna.

Men som sagdt: såret efter örnens klo blödde ännu. Lägg dertill, att det finska folket egde ett rikt arf, ett arf som det lyckats rädda undan tider af betryck och nöd, undan krig och fador, och hvilket från generation till generation med oförminskad kraft trädte i dagen. Detta arf bestod icke af guld och juveler, det bestod blott i — trohetens enkla känsla. Det var denna trohet, som äfven under 1808—1809 års krig hade gjort sig gällande, då Finlands söner stredo mot en öfvermäktig fiende och göto sitt blod för fäderneslandet. En härligare minnesvård än den, som den odödliga skalden i senare dagar upprest öfver desse hjeltar, finnes icke. Minnesvården består i dessa ord:

„Jag såg ett folk, som kunde allt
Blott ej sin ära svika,
Jag såg en här, som frös och svalt
Och segrade tillika.“

Ofvannämnde qväll låg den vik, som omger Kastelholms gamla slottsruiner, i stilla tjusning för vandrarens öga. Den lugna vattenytan, emellanåt krusad af aftonbrisen, återspeglade i den nedgående solens sken prismans rika färgskiftningar. Ibland klar och blå lik

himmelen sjelf, öfvergick den snart till purpur och guld för att sedan åter förbytas till en mattare färgton och på detta sätt genomgå hela skalan. Men himmelen och solen voro icke de enda, som tyckte om att spegla sig i sjön. Granitklipporna, som lågo här och der längs stranden, och hvilka af saltvatten och sol blifvit filade och glänsande, sträckte äfven ut sina rödbruna kammar, icke medvetna af det pittöreska, om äfven trotsiga behag de förlänade.

Med mild och frikostig hand har naturen slösat sina gåfvor på den Åländska skärgården och i synnerhet öfver dessa trakter, så rika på omvexlande naturskönheter. Den kuperade marken med sina af ädlare trädslag beväxta höjder och sina dalsänkningar, der sällsyntare slag af Floras älskliga barn spira upp, de böljande åkerfälten och de grönskande ängarna äro af tilltalande skönhet.

På en af hasselbuskar omgifven kulle stod en ung flicka och betraktade med hänryckning denna intagande tafla. Hon var omkring fjorton år gammal, ehuru hon att döma af utseendet såg äldre ut, ty hennes kropp hade vunnit en för det nordliga luftstrecket ovanligt tidig utveckling; dertill var hon af en utomordentlig, nästan bländande skönhet. Hennes panna var hög och ren, näsan rak och af regelbunden form, munnen vacer och välbildad, ögonen mörka, djupa och eldiga.

Enligt tidens bruk var hon klädd i en kort och tätt åtsittande, ljusrandig bomullsklädning. En i kors öfver bröstet fästad hvit musslinsduk och en stor halmhatt fulländade den enkla, landtliga drägten.

Efter en stunds dröjsmål fortsatte flickan åter sin vandring. Den mera banade väg, hon beträdd, lemnade hon likväl snart för att längs en genare skogsstig inom kortare tid uppnå målet för sin färd, nemligen Kastelholms ruiner. Lätt som en hind klättrade hon öfver de stenar och andra hinder, hvilka ofta kommo i hennes väg, för att sedan åter, då stigen blef jemnare, hän-gifva sig åt den hemliga tjuskraft en promenad i en vacker skogstrakt skänker. Hur härligt det var! Genom trädens rika löfverk göt solen ännu sitt skimmer, bildande dagrar och skuggor på den grönskande, af yppig mossa betäckta marken. I luften rådde ljuf svalka och tystnad, den senare då och då afbruten af nattskärrans egendomligt surrande läte, eller af någon ekorre, som knäckte ollon till sin aftonmåltid.

Ändtligen var stigen slut. I imponerande storhet reste sig ruinerna af det gamla slottet. Fordom rikt och mäktigt, en bostad för stolte riddersmän samt deras högborna fruar och jungfrur, hade de stora salarne genljudit af kämpalek och dryckeshornens klang. Nu stördes stillheten icke af annat, än det skrålande ljud kajor och skator, hvilka byggt sina nästen i de förfallna murarnes gömslen, frambragte. Fiendens sköflingar samt eldsvådor hade förstört borgen, men liksom för att försona hvad människohand och ett härjande element brutit hade naturen med älskligt behag beklädt dessa svartnade ruiner med den i Finland sällsynta *Sorbus hybrida*, ett trädslag emellan oxel och rönn.

Slottet hade fordom blifvit befästadt med tvenne borggårdar, och väl bekant med stället trängde sig vår

unga vandrerska fram öfver grushögar och genom tätå busksnår till den yttre af dem för att, efter det hon der liksom sökande blickat omkring sig, sedan påskynda sin gång till den inre. I midten af denna plats, som kunde vara omkring sexton alnar lång och tolf alnar bred, hade förr funnits en brunn, hvilken måste hafva varit af ganska stort omfång att döma af det stenkum-mel, som ännu stod kvar. På ett af de kullfallna bloc-ken satt en medelålders bondqvinna, stickande på en strumpa. Vid hennes åsyn uppgaf flickan ett lätt rop.

„Mor Brita, du har således icke narrat mig!“ sade hon gladt och ifrigt. „Jag trodde knappt, att det skulle blifva något af dina svartkonster i afton, då jag icke fann dig på den yttre borggården, der vi stämt möte med hvar andra.“

„Svartkonster!“ — qvinnan såg litet förnärmat ut — „ni borde icke säga så, Anna. Er far har ju sjelf lärt oss, att dylikt är synd och djefvulens påhitt, men om vi deremot begagna oss af de medel naturen gifver sina barn för att utforska något som är oss till nytta, — det kan icke vara orätt.“

Med ett halft leende lyssnande till den lätta före-bråelsen, kastade flickan sig i gräset vid qvinnans fötter och lät sina blickar hvila på de glänsande molnen öfver sitt hufvud. „Och hvar ligger den hårfina gränsen?“ sade hon. „Den för oss utbredda naturen är sann och ren, sann, som den urbild från hvars hand den är gån-gen, och bör således icke betraktas som verktyg för vidskepelsen. Icke åtnöjande sig med hvad tiden up-penbarar, vill menniskoanden intränga i och lyfta en

flik af den hemlighetsfulla slöja, Guds allmagt utbreddt öfver det fördolda.“

Voro dessa ord, så oförenliga med flickans ålder och liksom framsprungna ur en brådmogen reflektion, hennes egna? Mor Brita upphörde att sticka och blickade eftertänksamt upp. Hon hade hört dem förut. De hade någon gång i det stilla hemmet blifvit uttalade af en person, som hon vördade mest af sina likar. Som det då tycktes, hade dessa tankar klingat oförstådda, men dock hade de icke flugit hän som agnar för vinden. De hade slumrat i barnets hjerta och kommo nu till baka i en klart uppfattad, lefvande form.

Men den vidskepelse — ett arf från den mörka hedendomen — som ännu i rikt mått hade sin rot och sitt fäste i Finlands skogar, och hvilken från mor Britas barndom varit införlifvad med hela hennes åskådnings-sätt, kunde icke ryckas bort med några enda tag. Hon fäste sig därför icke heller vidare vid flickans ord, utan svarade leende:

„Tag icke saken så allvarsamt, barn. Det gäller ju hvarken lif eller död, det gäller ju blott — ett bort-lupet får!“

Den tilltalade svarade likväl intet. Det såg ut, som om hon glömt hvarom fråga varit, för att uteslutande hängifva sig åt betraktandet af de muntert jublande svalorna, hvilka pilsnabbt flögo genom rymden, dervid aftecknande sig som mörka punkter mot den djupblå aftonhimmeln. Mor Brita tog därför åter sin strumpa och stickade ifrigt och tyst.

De båda kvinnogestalterna bildade en stark mot-

sats till hvar andra. Den ena var späd och vacker, förenande i sitt väsen klassisk värdighet med barnslig ljufhet; den andra utvisade en person, som viste, hvad en dust med lifvet ville säga. Stor och starkt byggd, hade mor Brita grofva och oregelbundna drag. Den myckna vistelsen i ett bistert klimat hade icke skonat hennes hy; munnen var bred och pannan låg. Med det skönhetsbegrepp, man i hvardagslag måste åtnöja sig, kunde hon likväl icke kallas ful. För de bländhvita tänderna glömdes lätt den breda munnen, och ögonens ljusa färg för den godhet och välvilja, som för öfrigt tryckt sin stämpel på hela hennes person.

Om den unga flickans drägt utmärkte sig genom smakfull enkelhet, var hennes kamrats deremot af ett mera prålände slag, ehuru icke afvikande från allmogens vanliga. Klädningen var af storrosigt kattun samt gjord med en kort skörttröja och vida puffärmar. Det hvita förklädet var långt och mycket bredt, samt utsydt med en half alns hög bård i olika färger, af hvilka rödt, grönt, gult och blått voro de förherskande. Denna färgförbistring harmonierade likväl fullkomligt med det stilfulla mönstret, ett af dessa mönster, dem en senare tid med förkärlek upptagit som uttryck af en oförvillad, enkel natursmak. På hufvudet bar mor Brita „stycke och mössa“, den tidens mest omtyckta och brukliga hufvudbonad, vid hvars uppköp ofta verkligt slöseri utvecklades. „Stycket“, af hvit, ett quarters bred Raumospets, låg krusadt och sirligt på det ljusa, slätkammade håret och sträckte sig ända ned öfver öronen, medan den lilla mössan af gredelint sidensars var fästad mera i nacken och prydd

med tvenne ofantligt stora rosor. Både öfver qvinnans person och drägt låg utbredt ett medvetande om vissa privilegier, som, i allmänhet oförenliga med den tjenande klass hon tillhörde, hos henne voro naturliga och alstrade genom den ställning, hvilken hon såsom föreståndarinna för ett hushåll innehade.

Den unga flickan, på hvilken mor Brita ofta kärleksfullt blickade, hette Anna Mörck och var enda barnet till den ärevördige prestman, som vid denna tidpunkt omhänderhade själavården i Sunds församling. Allvarlig och sluten till lynnet, hade hennes fader blifvit det i ännu högre grad, då han vid dottrens födelse förlorade sin unga maka. Den kärlek och varma tillgifvenhet han egnat den aflidna öfverflyttades nu på Anna, hans lifs stolthet och glädje. Denna stolthet var äfven i hög grad berättigad, ty hennes sinne tycktes till en viss grad vara öfverensstämmande med den sällsynta fågning, hvarmed naturen utrustat henne. En svärmisk själ, ett klart förstånd och djupa känslor, parade med mycken hjertegodhet, voro i synnerhet de egenskaper, som utmärkte Anna. Uppfödd vid hofvet, som i stortadt majestät och evigt vexlande scenerier alltid tilltalat henne, hade hennes själ erhållit en flygt, hvilken hade svårt att finna sig i lifvets hvardagliga förhållanden.

Emedan fadrens trägna tjänstgöring icke tillät honom att så mycket han önskat egna sin tid åt Anna, lemnades hon ofta åt sig sjelf, och hennes barndom skulle därför hafva förflutit ganska ensligt, om icke mor Brita, hennes amma och trogna sköterska, egnat

den moderlösa lilla sin ömmaste tillgifvenhet och omvårdnad. Den dag, då pastor Mörck, enligt de Åländska ståndspersonernas sed, förde sin dotter till en berömd pension i Stockholm, och med henne embarkerat sig bland smörbyttor och strömmingstinor på en af de vanliga sumpbåtarna, hvilka underhöllo en tät kommunikation med Sveriges hufvudstad, hade varit en af de svåraste i den goda kvinnans lif. Det utbrytande kriget hade likväl efter få års förlopp afbrutit Annas skolgång samt återhemtat henne till hemmet och under fadrens skydd, i mor Britas tycke lärd och kunnig, som trots någon.

Att detta omdöme led af en viss partiskhet behöfver naturligtvis icke betviflas, men i alla fall hade dessa studier och den främmande omgifningen haft förmåga att utveckla henne på förståndets och karakterens vägnar.

Efter denna lilla afvikelse skola vi återgå till den i början af kapitlet omnämnda, vackra augustiqväll, då vi funno mor Brita och Anna i den förfallna slottsruinen. Tystnaden, som efter den förras ord en stund herskat, afbröt hon slutligen åter och yttrade, liksom fortsättande sin afbrutna tankegång:

„Förundra er icke, barn, att förlusten af lammet går mig till sinnes —“

„Det gör jag icke heller“, afbröt flickan henne lifligt, smeksamt sättande sin hand på hennes knä, „ni har ju alltid sett på husets bästa, mor Brita!“

Fullkomligt försonad, slätade denna sin gunstlings mörka, glänsande hår och fortfor: „De svåra tiderna, fulla af vrånghet och ondska, då fienden ryckte brödet från munnen på oss och slagade våra hjordar, dem

den ansåg som sin rättmätiga egendom, äro, Gud ske lof, förbi. Men liksom solen en kylig vår icke förmår smälta drifvan och draga kälen ur jorden, skall välståndet dröja att komma till våra bygder — och till vårt hus. Husbonden, sträng mot sig sjelf och god emot andra, skulle svälta för att dela sin kaka med den behöfvande, — ja, sin enda rock skulle han gifva bort åt den första, som begärde den samma. — Likväl måste någon skaffa honom denna beklädnad, och det har jag fått på min lott“, mor Brita rätade stolt på sig. „Att väfva tyget, sedan spinnrocken surrat till ända de långa vinterqvällarne, har alltid varit min fröjd, — men huru kan väl rockhjulet gå omkring, då ullkorgarne på vinden stå tomma, och huru kunna dessa fyllas, då fårens antal är så godt som intet?“

Liksom för att få dessa spörsmål vederlagda höll mor Brita upp ett ögonblick, men fortfor sedan åter: „Vid det förlorade fåret med dess tjocka, fina pels hade jag fäst stora förhoppningar. Att det fallit bland bergen och blifvit efter, kan jag icke tro. Mitt stackars, lilla lam, säkert har någon illvillig hand bortsnappat dig, och du lider nu både af hunger och törst!“

„Goda mor Brita“, bad Anna bevekande, „låt icke dina misstankar falla på någon oskyldig!“

„Det vill jag icke heller“, svarade denna, „och därför skall jag nu på ett sätt, som var brukligt i min hemsocken, utforska, hvem den skyldige mände vara. — Men skuggorna blifva redan långa. Låtom oss icke försumma det ögonblick, då den sista strimman af solens gyllene klot synes der borta vid hafsbynnet, ty då

är stunden för min besvärjelse inne. Den yttre borggården anser jag likväl lämpligare för detta ändamål. Skyndom oss därför dit, ty från den förfallna, åt vester vettande muren skall ni, Anna, gifva mig till känna, när dagens stjärna slocknar.“

Under dessa ord hade mor Brita uppstigit. Till följd af en höftsjukdom i hennes barndom var gången något haltande, och hon hade svårt att följa sin unga ledsagarinna, men då denna med vänlig omsorg sökte att rödja stigen, som de beträdt, gick det lättare.

Medan mor Brita nu började vidtaga några mystiska anordningar, besteg Anna den henne anvisade muren. Detta uppstigande var förenadt med vissa svårigheter, såsom då en sten gaf vika under hennes fot, eller när den spensliga rönnen, som fattat fäste i någon remna, gick af för hennes hand. Likväl besegrade hon lätt dessa hinder, och stödjande sig mot en af de raserade kanonportarna, hvilka talande om förfluten magt här och der voro anbragta i muren, hade hon fri öfverblick af nejden.

„Hvad ser ni, flicka?“ hördes mor Brita spörja.

„Hvad jag ser!“ svarade den glada, ungdomliga stämman. „O, jag ser himmel och haf, land och vatten! Från stranden lägga fiskarena ut med sina skötar och sjunga derunder en aftonpsalm. De höga, skogbeväxta kullarne afteckna sina mörka konturer mot horisonten, och bergens toppar lysa ännu röda. Du skulle se allt detta, mor Brita; det är i sanning värdt att skåda!“

„Tala icke för mig om naturen här, jag som är hemma från det bördiga Kumo, der marken är jemn

och slät som ett kammargolf, och der ögat, så långt blicken når, endast skådar åkrar och ängar, genom hvilka den stora lax- och sikrika elfven drager fram sin glittrande fåra. Det är något att se!“

Detta i mor Britas tycke rättmätiga beröm öfver hennes hembygd undgick likväl Anna, som fortfor med ett visst svärmeri:

„Det hvita skummet der borta vid den skrofliga klippan påminner om det grånade håret på en gubbes hufvud. Hur vackert det är! Och der uppe, — der synes stora, ljusa moln, hvilka än stå stilla, än drifvas sakta, helt sakta framåt af vinden. Likt väldiga svanar spänna de ut sina hvita, glänsande vingar och ila bort, långt bort till ett aflägsset tjerran. Den som kunde följa deras tåg! Men, mor Brita, nu står himmelen i brand, och det är således tid för mig att komma ned.“

Nedstigandet gick lättare för sig, och snart stod Anna vid sin vårdarinnas sida med både nyfikenhet och förstulen glädtighet målad på sitt anlete. Utan att sätta tro till mor Britas vidskepliga vanor och bruk, tilltalade de likväl hennes barnsliga fantasi och gjorde intryck derpå, då mor Brita åter var lika fullt öfvertygad om deras kraft och verkan, som den heliga Brigitta, efter hvilken hon hade sitt namn, trott på sina syner och underverk.

På en flat stenhäll, i skuggan af ett utskjutande hörn, hade mor Brigitta ställt ett såll, stående på kant. Inuti sållet var hennes aflidna moders gamla psalmbok och hennes egen vigselring, den hon med några samvetsskrupler tagit från sitt finger. Vid nämmandet af

husfolkets namn skulle sållet genom hemliga magter hafva kraft att vända sig.

Sedan mor Brita uttalat några mystiska ord på finska, ett språk som Anna icke förstod, men hvarigenom det sagda blott gjorde så mycket större intryck, sade hon med djup och högtidlig stämma: „Pastor Mörck!“

Knappt var likväl detta namn uttaladt, förrän Anna afbröt henne med ett hjertligt skratt, sägande: „Du misstänker väl icke, att din husbonde, min fader, tagit sitt eget får!“

Ledsen att blifva störd kastade mor Brita en förebrående blick på flickan och skulle just upprepa hennes eget namn, sedan hon mumlat: „Allas måste genomgås!“ då de taktmessiga stegen af en förbitågande soldattrupp hördes, och en hornstöt genljöd genom den stilla luften.

I sin häpnad släppte mor Brita sållet, psalmboken föll till marken, ringen trillade i en springa, och hela besvärjelseakten blef för alltid afbruten, utan att det någonsin blef uppenbaradt, hvart det borttappade lammét tagit vägen.

För andra gången denna qväll klättrande upp på muren, betraktade Anna med en blandning af motvilja och intresse de ryska krigare, hvilka, hörande till en afdelning af den på Åland förlagda militären, styrde sin kosa till Sunds kyrkoby.

Ryckta från sina hem i det aflägsna Ryssland, hade de flesta knappt lemnat ynglingaåldern och voro små och spensliga till växten, samt förrådde genom ut-

seendet och den mörka hyn sitt ursprung från den slaviska stammen.

I spetsen för tåget red anföraren på en vit gångare. Afståndet var för långt för att Anna skulle kunnat urskilja hans anletsdrag, men gestalten tycktes vara hög och befallande, och åtbörderna voro ädla och behagfulla, då han styrde sin eldiga häst.

Om soldaternas grå schineller utmärkte sig genom en nästan dyster enkelhet, var deras anförares uniform deremot af ett mera lysande slag, och värjgehänget, den med guld broderade rockkragen och epåletterna utvisade så väl hans höga börd, som hans rang inom armén.

Anna for med handen öfver pannan. Så hade hon i sina drömmar tänkt sig, att en äkta riddersman skulle se ut! Slutligen försvann tåget bakom en skogsdunge, och begifvande sig på hemvägen, den de tillryggalade under tystnad, hvardera eftersinnande qvälens händelser, voro mor Brita och Anna glada, då de äntligen sågo den rödmålade prestgården med sina hvita fönsterluckor, skymta fram mellan träden.

Med utsigt åt den lummiga kyrkogården, hvarifrån det hvita korset på hans hustrus graf reste sig, satt pastor Mörck vid det öppna fönstret. På bordet framför honom låg en uppslagen bibel, och ehuru han för mörkrets skull icke mera såg att läsa, var han ännu lutad öfver boken, försänkt i djupa tankar och liksom begrundande det heliga ord, hvares tolk han var. Då han stödde det manligt kraftfulla hufvudet mot handen, låg ett uttryck af strängt allvar öfver hans ansigte, ett uttryck, som hans förbigående dotter gerna velat mildra, genom

att till honom inkasta en blomma, men den vördnad hon hyste för sin fader tillät henne icke att fullfölja denna sin afsigt.

Den förbiilande gestalten hade likväl icke undgått pastor Mörck, och uppstigande från sin plats gick han till det yttre rummet Anna till möte. Helsande henne med ett till hälften tankspridt leende sade han:

„Du har dröjt länge på din promenad, mitt barn. Det är icke rådligt att vandra sent ute dessa tider, då de ryska soldaterna kringvärma trakten. „En skugga gled öfver pastor Mörcks ansigte, då han fortfor: „Åter har en ny inqvartering besatt byn, och äfven vi hafva fått vår beskärda del. Vindsrummet åt öster har jag låtit iordningställa åt främlingen, och ehuru vi för icke länge sedan varit fiender, böra vi ihågkomma gästfrihetens pligter mot honom.“

Med aningsfull häpnad lyssnade Anna till sin faders ord och var just i begrepp att göra några frågor angående den väntade gästen, då mor Brita med brådskande steg inträdde, bärande tvenne påtända ljus i handen.

„Den nya inqvarteringen, herr pastor!“ hviskade hon hastigt.

Hon hade knappt yttrat detta, då slamret af sporrar hördes, och i den öppna dörren stod kapten Vladimir Mustofin, hvars höga gestalt Anna igenkände såsom anförarens för den trupp, hon nyss sett tåga förbi Kastelholms ruiner.

II.

Ungdomskärlek.

Med värdig hållning gick pastor Mörck emot främlingen och rätkande honom sin hand, sade han mera artigt än hjertligt: „Var välkommen till mitt hus, kapten Mustofin!“

Denne, som af handlingen uppfattade orden, tryckte vördnadsfullt den framräkta handen och svarade förbindligt på ryska: „Jag tackar er, pastor Mörck, och ber om ursäkt för det intrång, jag af förhållandena nödgas göra på eder gästfrihet.“

Obekant med ryska språket, förstod pastor Mörck naturligtvis icke sin gästs yttrande, och genom att afvisande skaka på hufvudet, medan ett halft leende krusade hans läppar, gaf han detta till känna.

Brydd öfver att icke kunna meddela sig med sin värd blickade kapten Mustofin omkring sig och varseblef då Anna. Djupt bugande sig för den älskligt rodande flickan, tillbakahöll han med fin takt det utrop af öfverraskning och beundran, som vid hennes åsyn med våld hade velat bana sig väg öfver hans läppar.

Nu först ihågkommande sin dotters närvaro, drog pastor Mörck ett andetag af lättnad, liksom om en tung börda fallit från hans skuldra, och sedan han mera med gester än ord presenterat den främmande och Anna för hvar andra, sade han:

„Barn, kanske den lilla kunskap i tyska språket, som du i den Stockholmska pensionen förvärfvade dig, nu kan komma oss till gagn. Tiltala vår gäst på nämnda språk; af hans utseende och sätt kan jag sluta till, att han är en man med bildning, och vi kunna måhända genom dig göra oss förstådda af hvar andra.“

Ehuru barnlig blyghet och förvirring stridde inom Anna, skyndade hon genast att följa sin faders uppmaning, men hon hade knappt yttrat de första orden, då Mustofin lifligt och med glädjestrålände uttryck i sina mörka, eldiga ögon utbrast:

„Min moders språk! O, dess tonfall är mig välbekant och kärt, det har trängt in i mitt hjerta, ehuru det är länge — länge se'n jag hörde det.“

Öfver den unge krigarens ädla drag flög ett uttryck af djup, nästan vemodsfull smärta, då han yttrade det senare, men hastigt bekämpande sin rörelse, fortfor han med hjertlig glädtighet i sin röst:

„Lofvad vare S:t Nikolaus, alla trogne ryssars skyddspatron! Jag behöfver således icke vistas här ensam och oförstådd. Ni, mamsell Mörck, ni vill ju antaga en tolks befattning under den tid jag är här? — Jag ber er derom!“

Anna såg vädjande upp till sin fader, och sedan hon af honom erhållit en bifallande blick, sade hon vänligt: „Det vill jag gerna, kapten Mustofin.“

Det löfte, som Anna sålunda gaf, blef hon genast i tillfälle att infria, ty nu begynte emellan pastor Mörck och hans gäst ett samtal, som, huru allvarligt det än var, genom ovanan vid språket, hvilken ibland gjorde sig gällande hos Anna, erhöll en anstrykning af humor, som lockade ett leende på de ungas läppar.

Emellertid hade Brigitta med beskäftig beställsamhet iordningstält aftonmåltiden. Det rum, uti hvilket den var anordnad, var ganska stort, men lågt och försedt med bjelkar i taket, väggarna voro hvitlimmade och fönsterrutorna infattade i bly. Dock var denna nästan torftiga enkelhet icke obehaglig; de perlfärgade möblerna med sitt öfverdrag af ljusrandigt bomullstyg, de bländhvita, luftiga gardinerna i fönstren, hvarest rosor och löfkojor stodo i full blom, allt bar en ljus, mild pregel, som måste verka angenämt på hvar och en.

Äfven kapten Mustofn, ehuru uppfödd i lyx och öfverflöd, kände sig berörd deraf, då han, följande mor Britas inbjudning, jemte pastor Mörck och dennes dotter inträdde i nämnda rum, och det var med en känsla af vördnadsfull andakt han korsade sig och lyssnade utan att förstå orden till den korta bordsbön, hans värd före måltidens början med djupt allvar utsade.

Ehuru Brigittas anordningar vittnade om enkelhet, voro de likväl icke att förakta. Representerande den Åländska produktionen, var osten af den i rop stående Föglö-sorten, smöret guldgult och af bästa slag, mjölken kraftig och görande heder åt de utmärkta betesmarkerna, samt de mogna hallonen doftande och välsmakliga.

Det såg likväl ut, som om matlusten icke varit särdeles god hos någon af de närvarande.

Sinnesstämningen var icke heller synnerligt lifvad, ty ehuru mot sin vilja intagen af sin gästs belevade sätt och älskvärda umgängeston, samt icke för ett ögonblick glömmande sina skyldigheter som värd, bodde likväl inom pastor Mörcks bröst vissa stridiga känslor, dem han som människa och prest för evigt hade velat bannlysa, och hvilka gáfvo hans allvarliga väsen en mer än vanlig stelhet.

Ovan vid sällskapslifvets fordringar, var Anna åter för mycket beherskad af sin ungdomliga blyghet att för egen del hafva mod att säga någonting åt den unge krigaren, som fått sin plats bredvid henne och hvilken, respekterande värdens tystnad, allt emellanåt såg upp till sin unga granne med ett uttryck af omisskännelig, om äfven grannlaga beundran.

Emedan det redan var sent lidet på qvällen, frågade pastor Mörck en stund efter det aftonvarden var slutad, om kapten Mustofin icke ville blifva ledsagad till sitt rum för att söka hvila. „Den stilla sömnen“, sade han, „är oss gifven för att vagga vår själ till ro och vederqvicka våra trötta lemmar efter dagens ansträngningar. Ni, kapten, ni har haft en mödosam färd för eder i dag och är säkert i behof af ro.“

Med beredvillighet följande pastor Mörcks gästvänliga uppmaning, steg Mustofin upp från sin plats, och sedan de båda männen bugat sig för hvar andra samt vexlat ett kraftigt handslag, kysste han med ridderlig artighet Annas lilla hand, en hyllning, som, ehuru den

tiden allmänt bruklig och ej ansedd för någon påflugen djerfhet, jagade upp en fin rodnad på hennes kinder.

Anvisad till sitt rum af Brigitta, som lyste honom med en liten lampa, den luftdraget i förstugan hotade att utsläcka, fann kapten Mustofin i den branta trappuppgången sin tjenare, den trogne Feodor, som här inväntade honom för att afbida hans befallningar.

Denne var af medellängd och kraftfull växt, hans ögon voro små och lifliga, hans hår mörkt och glänsande, och de yfviga, kortklippta mustascherna stodo på ända. Den åtsittande, mörkblåa lifrocken med sina blanka knappar och de höga stöflarne, väl insmorda med en starkt luktande olja, fulländade hans utseende af en rysk „denschik“.

Med denna nästan slafviska tillgifvenhet för sin herre, som ofta utmärker den ryska tjenaren, skulle Feodor gått fast genom elden för sin „bárin“, han skulle hafva lidit hunger, köld, allt, om tillfälle dertill gifvits. I hans natur låg likväl intet af den krypande ödmjukhet, som ofta är vanlig, tvärt om, det var en fri aktningsfull tillgifvenhet, grundad på verklig kärlek.

Aldrig hade heller hans herre liksom så många andras med despotisk grymhet använt den förhatliga knutpiskan mot sina lifegna och tjenare, utan städse bemött dem med rättvisa och godhet. Var det då underligt, om kapten Mustofin af sina underlydande ansågs för ett högre väsende och såsom ett sådant nästan dyrkades på sina stora gods.

„Feodor“, sade han äfven nu med välvilja i sin stämma, „du har fått vänta länge och är säkert trött.

Tag lampan från „matuschkan“ här och följ mig till min kammare, så får du sedan gå.“

Lika enkelt som de öfriga rummen i prestgården var det, hvilket uppläts för den främmande gästen, men försedt med vissa små bekvämligheter, dem Mustofin, van vid fältlifvets umbäranden, förstod att sätta värde på, föreföll det honom särdeles inbjudande och trefligt, hvartill kanske äfven bidrog den bukett af skära rosor, dem en vänlig uppmärksamhet hade ställt i ett glas på bordet, och hvilka kommo hans hjerta att klappa högre, då han i sitt sinne förliknade dem vid den ljufva blomman i menniskohamn, som han funnit i det ensliga hemmet på landet.

Med vanlig omtänksamhet hade Feodor äfven sörit för, att hans herre icke skulle sakna någonting, och denne höll honom räkning för det han till och med icke glömt att i ett hörn af rummet upphänga den gudabild, som han ansåg behöflig för sin husbondes andakt.

„Tack, Feodor“, sade kapten Mustofin, sedan han med from ifver gjort korstecknet framför bilden, „du har rätt, vi skola icke glömma den, som ledsagar oss på alla våra vägar i lifvet. — Men hjälp mig nu af med uniformen och gå sedan att lägga dig, min gosse, jag behöfver dig icke mera för i qväll.“

Efter att sålunda hafva afskedat sin tjenare, som med ett: „helgonen förünne eder en ljuf hvila, herr kapten“, och en militärisk helsning gick att enligt gammal vana intaga sin plats för natten bakom sin herres dörr, släckte Mustofin ut ljusen och öppnade fönstret. På afstånd hördes från hafvet svagt bruset af bränningarna,

hvilka slogo mot klipprefven och icke förunnades ro ens under nattens stilla timmar. Bladen dallrade sakta i de stora träden rundt omkring huset, och öfver hela naturen låg utbredd en egen, hemlighetsfull slöja full af skuggor, men dessa skuggor liksom genomväfda af de tindrande stjernkonstellationerna på det djupblå himlahalvfvet.

Om någonsin, måste sinnet vid ett sådant tillfälle som detta väckas till eftertanke och drömmier. Öfverlemnande sig åt dylika, satt jemväl Mustofn länge och njöt af nattens underfulla behag.

Son till en rik och mächtig bojar, hade han erhållit en utmärkt uppfostran. Upphöjd och ridderlig till sina tänkesätt, var han till det yttre af en ädel, manlig skönhet, samt egde denna finhet och belevnhet i sitt sätt, som ofta anträffas hos ryska militärer af familj. Ungdomens drömmar om ära och utmärkelse hade tidigt lockat den unge Wladimir att beträda en bana, hvilken, ehuru icke motsvarande de idealiska tankar han hyst om den samma, likväl af honom ansågs som mannens skönaste. Krigareyrket med dess råa obändighet och grymhet hade icke förmått kasta ens den ringaste fläck på hans karakter, och ofta följande sitt hjertas röst, der andra i hans ställning endast skulle utöfvat onödig stränghet, hade han allestädes, dit han kommit, lyckats tillvinna sig känslor af aktning och tillgifvenhet, känslor, dem han emottog som de ljufvaste gåfvor lifvet hittills haft att erbjuda honom. Då nu krigets vexlande händelser fört honom till den Åländska prestgården, fann han likväl plötsligt, att en ny sida i hans lefnadsbok blifvit uppslagen.

Knappt märkande huru vinden likt milda genier flägtade svalka öfver hans hufvud, genomgick Mustofin i sitt sinne den förflutna qvällen, och hans tankar, som ilat vida omkring, stannade åter och åter vid det ljusa, fridfulla hemmet, der han hamnat lik en farkost i en lugn tillflyktsort efter en stormuppfyld färd, vid den allvarlige presten med hans djupa blick och ärliga handslag, men framför allt vid dennes hulda dotter, som, skön och utrustad med ungdomens alla företräden, gjort ett så sällsamt intryck på hans själ.

Äfven Anna satt längre tid uppe än vanligt. „Min fader säger“, yttrade hon åt Brigitta, „att vår gäst måste vara en god och ädel yngling. Jag känner ej heller en skymt af fruktan för honom, som jag hade för de officerare, jag såg under kriget. Kommer du i håg, mor Brita, hur jag var rädd och sprang undan för dem?“

„Ja, det mins jag nog“, svarade Brigitta och nickade enligt sin vana med hufvudet, „ni gömde er alltid bakom mig och höll så hårdt i min klädning, liksom en geting, då den sticker sin gadd i något, som smakar den.“

Leende åt denna liknelse och dessa hågkomster, sade Anna slutligen ett vänligt „god natt“ åt sin barndomsvårdarinna samt begaf sig till sitt rum, der hon, efter att andäktigt hafva läst den vanliga aftonbönen och kastat en flygtig blick upp till sin moders stjärna, som med mild strålgans lyste in genom en af de små fönsterrutorna, kastade sig på bädden, och var snart försjunken i ungdomens lugna, sorgfria slummer.

Det ovanliga afbrott, den unge krigarens ankomst förorsakat i det stilla lifvet på prestgården, gaf näring

nog åt en så liflig och svärmisk fantasi som Annas. Ju oftare hon var till sammans med kapten Mustofin, desto mera stärktes hon i den goda tanke, hon redan i den gamla slottsruinen erhållit, nemligen att han var en äkta riddersman, och denna visshet, att han var hvad han syntes, gjorde henne lycklig, ty i ungdomens vår, då hjertat känner så varmt och lifligt samt tror och hoppas allt godt, är hvarje missräkning bitter, i synnerhet om den gäller ett föremål, hvilket lyckats ingifva oss ett aldrig förut känt intresse.

Med öfversvallande känsla af lefnadsfriskhet och lefnadsmod, som icke tillät henne att sitta stilla vid sin sömnad, skyndade Anna en eftermiddag i oktober att beträda den väg, som ledde till hafsviken, öfver hvilken man från prestgårdsfönstren hade fri utsigt.

Ehuru sommarens sköna dagar voro flyktade, låg det ännu en stämning i naturen, tilltalande och full af behag. Skogen i sin rika höstliga färgprakt susade sakta, medan hafvet låg stilla, likt ett barn, som slumrat till ro vid sin moders bröst.

Stödjande sig mot en ännu grönskande al, blickade Anna ut öfver sjön, väntande att se den farkost återvända, med hvilken hennes fader tidigare på dagen begifvit sig ut på en embetsförrättning. Då, hvilka toner! Anna lyssnade. Ljudet af en sång, beledsagadt af ackompagnementet från en luta, hördes ganska tydligt. Ehuru orden voro dunkla och främmande, var det något i melodin, som icke kunde missförstås, nemligen ett djupt vemod, en sådan klagande smärta, som är egen-

domlig för de slaviska folksångerna. Var det sorg och hemlängtan, som sålunda gaf sig uttryck!

Annas ögon fuktades af tårar, hennes läppar darade, och hela hennes lefnadslust sjönk ned, — liksom stenen, då den kastas i vattnet och långsamt faller till botten, — utan att hon sjelf förstod hvarför.

Icke ett ögonblick blef hon i villrådighet, hvem sångaren var, hon kände igen kaptan Mustofins djupa stämma och konstfulla sätt att handtera instrumentet. Varmt älskande musik, hade Anna föga varit i tillfälle att utbilda sina anlag deri, men likväl förstod hon att njuta af och uppfatta denna sköna konst, för hvars vaxlingar hennes själ böjde sig, liksom leran för modellerares hand. Deraf förklaras åtminstone till en del den allvarsamma sinnesstämning, uti hvilken hon efter åhörandet af den melankoliska sången kände sig försatt. Ännu en stund senare bar hennes uttrycksfulla ansigte spår deraf, då hon återvändande från sin promenad och långsamt gående uppför hemmets trappa mötte Mustofin. Denne såg likväl icke sorgsen ut, tvärt om låg det en sorglös glädthet öfver hela hans väsende och en glans i ögat, som om han aldrig känt hvarken bekymmer eller smärta. I handen höll han den luta, från hvars strängar han nyligen framlockat de toner, af hvilka Anna känt sig så lifligt berörd.

Med denna „själarnes sympati“, som det heter på romanspråket, uppfattade Mustofin genast sin unga vännins mindre gynsamma sinnesförfattning, och med denna aktningsfulla, men ömma uppmärksamhet, han alltid visade henne, frågade han om orsaken dertill.

„Kapten Mostofin“, sade Anna öppet och okonstladt likt ett barn, men omedvetet antagande en viss blyg stolthet i ton och sätt, „ni minnes ju den gamla grekiska myten om Orfeus, huru han genom sin sång och sitt spel tjusade och beherskade till och med underjordens mörka magter? Ni har på samma sätt nyss beherskat mig, — men jag önskar, ni valt en gladare sång.“

„Hvarför det, mamsell Mörck?“ frågade Mustofin ifrigt.

„Emedan — emedan“, stammade den unga flickan förvirrad, „arten af de sånger vi sjunga måste anses vara uttryck — för de känslor, hvilka bo — inom oss.“

„Och ni var icke tillfredsstäld med dem?“ Mustofin blickade med en viss innerlighet djupt forskande in i Annas ögon, men då hon hastigt vände bort hufvudet och icke svarade på denna fråga, sade han:

„Då vill jag sjunga något annat, något som åter gör er glad. Mätte den gamle sångargudens förmåga blott stå mig bi!“

Sägande detta, tog han leende plats på den ena af trappans bänkar, och sedan Anna satt sig på den andra midt emot, lät han sina fingrar med både behag och skicklighet glida öfver lutans strängar och uppstämde dervid en romans så sprittande och full af glödande lif, att den genast förrådde sitt ursprung från en sydligare nejd, der en varmare sol gifver lyrans strängar en högre, ehuru icke skönare klang och färg än i nordén.

„Tack, goda flicka“, sade Mustofin, då han slutat, och Anna med ett glädjestående uttryck gaf sitt bifall

till känna, „det nöje, ni säger att jag kunnat bereda eder, gör mig mera glädje, än om mig vid en täflan tilldelades högsta priset af hundrade konstdomare. Säg, ligger det icke i tonerna en besynnerlig magt, hvilken har förmåga att draga våra tankar, hela vår tillvaro med sig? Jag läser i edert ansigte, att ni är af samma mening som jag, och ett nöje deladt af en annan är dubbelt. Kunde vi ej därför sammanslå våra intressen för musik och derigenom förkorta de mörka höst- och vinterqvällarne, hvilka ligga för oss liksom draken öfver den olyckliga staden i sagan?“

„Och ni skulle vilja lära mig att spela på luta?“ frågade Anna med glad ifver.

„Ja, det skulle jag gerna“, svarade Mustofin, „er faders tillåtelse och er egen lust äro de enda punkter, för att tala på krigaremanér, vi på hela linien hafva att bekämpa.“

Antagande den unge ryssens skämtsamma ton, sade Anna: „Då är segern öfver den ena punkten åtminstone er ganska lätt tillförsäkrad. Min faders tillstånd skall jag skaffa i afton; jag hoppas, att han beviljar mig det.“

„Jag hoppas det samma“, sade Mustofin hjertligt, „men det är ännu långt till qvällen och måhända nu ett lägligt tillfälle att påminna er, mamsell Mörck, om det löfte ni för icke länge sedan gaf mig, nemligen att i er tur sjunga någonting för mig. Har ni glömt det?“

„Jag glömmmer aldrig mina löften“, lydde Annas litet stolta svar. „Var så god och följ mig, kapten, så vill jag genast gå eder önskan till mötes“, tillade hon med vinnande röst.

Den unge officeren var icke sen att efterkomma flickans uppmaning, och sedan Anna, utan att vidare låta bedja sig eller följa vissa skönheters små koketta konstrepp, hvilka skulle göra heder åt en engelsk sportmans fullblodshäst vid täflingsbanan, — slagit an några ackorder på det grönmålade klavérets svarta tangenter, började hon sjunga en ballad, uti hvilken hon inlade så mycken känsla och ljufhet, att hennes blifvande musiklärare kände sig fullkomligt tillfredsstäld. Ehuru sången både till språk och versbyggnad är mycket gammal och egendomlig, är den kanske målande nog för tidens smak för att här återgifvas:

En krigsman så bård och en fröken så grann,
De sutto till hopa i det gröna,
De sågo med ömma begär på hvar ann,
Alonzo, den tappre, så kallades han,
Och hon Imogine, den sköna.

„Ack“, suckade han, „då i morgon jag går
Till främmande länder att strida,
Snart rinner för mig mer än saknadens tår,
En rikare friares helsning du får,
Och han får ett rum vid din sida!“

„Tyst grymme, tyst grymme!“ var Imogin's svar,
„Och upphör att orätt mig göra,
Den heliga Jungfrun till vittne jag ta'r
Att lefver du, dör du, min hand, mina da'r
Skall dig, eller ingen tillhöra.

Om nå'nsin begärets ell' fäfångans bud
Mig från min Alonzo förleder,
Mitt högmöd, min falskhet, dem straffe då Gud.
Din vålnad hos mig i min brudliga skrud

Då sätte sig, fordre till baka sin brud,
Och rycke i grafven mig neder.

Den tappre sig slet från den sköna i gråt
Och drog till de heliga landen,
Men knappt jordens stjerna följt solhvarvet åt,
Så kom en baron uti glänsande ståt
Och tillbjöd Imogine handen.

Hans skänker, hans guld, hans förledande skick
Snart kommo dess eder att vackla,
Han störde dess hjerna, han tjuste dess blick,
Dess flygtiga hjerta i snaran han fick
Och snart tändes bröllopets fackla.

Och re'n hade presten välsignat vårt par,
Re'n dracks utur guldprydda hornet,
Och bordet sitt öfverflöd svigtande bar,
Och glädje och skämt gáfvo lif åt en hvar,
Då tolfslaget dånade från tornet.

Der hos Imogine med häpnad blef spordt
En främmande sitta objuden,
Orörlig han satt utan lif, utan ord,
Hans ögon ej vändes kring gäster ell' bord,
Han hade dem spända på bruden.

Hans hjälmhatt var sluten, gigantisk hans längd,
Hans rustning var svartgrå som jorden,
All fröjd vid hans syn var ur högtiden trängd
Och blå brinner lågan ur lampornas mängd,
Och hundarne fly under borden.

Med häpnad och fasa en hvar honom ser,
Af skräck sitta gästerna stela,[†]
Till slut säger bruden med bäfvan: „jag ber,
Fäll, tappre herr riddare, stormhatten ner
Och värdes undfägnaden dela!“

Hon tystnar, och riddarn, som bruden befalt,
 Lät hjälmen från hufvudet falla,
 Men Gud, hvilken syn, hvad förfärlig gestalt!
 Hvad ord målar häpna'n, som rår öfverallt,
 En döds-kalle visas för alla.

Och upp sprungo alla med skräckfulla rop,
 Som fasa och grämelse kände,
 Af slingrande maskar en faselig hop
 Kröp in och kröp ut genom tinningens grop,
 Då spöket till bruden sig vände.

„Se upp! känn Alonzo“, var vålnadens ljud,
 „Förräderska, mins dina eder,
 Ditt högmod, din falskhet, dem straffar nu Gud,
 Min vålnad hos dig i din brudliga skrud
 Nu sätter sig, fordrar till baka sin brud
 Och rycker i grafven dig neder.“

Sin arm kring den sköna nu lindade han,
 Förgäfves dess jemmer man hörde,
 Och fort med sitt rof genom jorden försvann;
 Och aldrig man sedan Imogine fann,
 Ej spöket, som henne bortförde.

Liksom Anna hoppats, hade hennes fader icke nå-
 got emot det förslag, Mustofin gjort hans dotter, nemli-
 gen att meddela henne undervisning uti att spela på
 luta, tidens favoritinstrument inom familjerna.

„Till och med vår kyrkofader Luther“, sade pastor
 Mörck och lade med faderlig ömhet sin hand på dottrens
 hufvud, „stälde musiken högt, mycket högt och ansåg
 den verka förädlande på sinne och hjerta, samt hafva
 kraft att köra sjelfva djefvulen på dörren. — Med tack-

samhet böra vi äfven emottaga Mustofins anbud. Lef in i tonerna, så undgår du många af verdens förvillelser, och, mitt barn, 'bevara ditt hjerta, ty derutaf går lifvet!'

Musiklektionerna togo således sin början, men „tonernas underbara magt“ hade icke ensamt förmåga att låta tvenne själar känna samma njutning, samma nöje. Sträckande sig längre, uppväckte den snart i vår hjertes och i vår hjertinnas unga hjertan hittills slumrande känslor, hvilka egde den första kärlekens hela värme och upphöjda renhet; på den enas sida voro de starka, glödande, trotsande en värld, på den andras blyga, hängifna, sig sjelf omedvetna.

Den enda i familjen, som förstod och kunde uttrycka sig på tyska språket, hade Anna varit det löfte trogen, hon redan första qvällen gifvit Mustofin, nemligen att vid förefallande behof fungera som hans tolk. Derigenom hade det uppstått en tätare beröring emellan de unga, än måhända eljest varit händelsen, och ur detta umgänge hade småningom utvecklats en innerlig vänskap. Den myckna tid Mustofin hade ledigt från sin tjänstgöring, det stilla lifvet på landsbygden med dess brist på förströelser och sällskaper, likheten i ålder och lynnen, karakterer och bildningsgrad hade förnämligast bidragit, att de känt sig dragna till hvar andra, och voro mäktiga bundsförvandter åt den lilla, vingbeprydda gud, som sedan urminnes tider lurat på ett passande tillfälle att spela jordens svaga barn ett litet puts.

Men för att icke gå berättelsen i förväg, skola vi öfverhoppa en tidrymd af några månader och förflytta

oss till en dag i midvintern, då ett yrväder insvepte hela nejden med sitt gråhvita töcken, och kölden ritade ornamenten på fönsterrutorna.

Oberörd af detta naturens uppror satt pastor Mörck i sin studerkammare fördjupad i sina böcker, medan kapten Mustofin i prestgårdens trefliga hvardagsrum var sysselsatt med att inlära Anna ett nytt musikstycke.

„Nej, det går icke, det kommer aldrig att gå, kapten“, sade den unga lärjungen leende, sedan hon åtskilliga gånger tagit ett origtigt grepp på lutans strängar. „På detta sätt tröttnar ni säkert vid mig.“

„Vid eder!“ I Mustofins röst låg en egen klang. „Vid eder!“ upprepade han för andra gången och visade sedan åter med ett tålmod, som skulle anstått en af förra århundradets förnämsta pedagoger, Anna huru hon skulle göra, men likväl ville det icke gå. Det var något i den unge krigarens eget väsen, som inverkade på hans väninna och kom henne att känna sig upprörd emot sin vilja. Slutligen tog Mustofin mildt lutan från Anna, och sedan han lagt den på ett i närheten stående bord, sade han vekt och ömt, fattande båda hennes händer:

„Låt oss sluta för i dag, goda flicka! Jag önskar tala någonting med eder. Ni tillåter ju det?“

Manligt beherskande de känslor, hvilka likt vårflo- den svälde inom hans bröst, fortfor Mustofin, sedan Anna jakande böjt sitt hufvud:

„Det var en gång en riddare. Han var mächtig och rik, hundrade tjenare lydde hans minsta vink — och likväl var han fattig på — kärlek. Sin moder hade

han tidigt förlorat, hans fader hade några år senare äfven blifvit borttryckt. Ensam och föräldralös blef det hans lott att uppfostras af slägtingar, hvilka icke voro stort annat än främlingar för honom. Då han blef äldre, tänkte han: jag vill uppsöka äran på slagfältet och i de högas salar, måhända kan jag der finna den rikedom, efter hvilken min själ längtar. Och så drog riddaren bort och fann det han sökte — men var lika arm som förut.

Då rastade han en qväll i en stilla dal, der en källas friska språng vederqvickte hans af middagssolen förbrända läppar, och se! vid källan fann han en underkön blomma, så ljuf, så skär, att han aldrig sett dess like.“

Mustofin höll upp ett ögonblick. „Och riddaren lärde sig snart“, fortfor han, „att af hela sin själ älska blomman — hans armod flyktade, och han kände sig för första gången rik, rik genom sin kärlek. Har ni förstått mig, Anna?“

Aldrig hade väl en älskare med större värme, om ock med större vältalighet yppat sina känslor för sitt hjertas herskarinna än Mustofin, men likväl erhöll han ännu intet svar. Den jungfruliga blygsamheten, som fjättrar sjelfva kärleken, höll Annas läppar tillslutna, medan en hög rodnad och en ljuf förvirring utvisade, att hennes tillbedjares ord icke voro dunkla.

„Anna“, sade Mustofin åter, „kan blomman icke besvara riddarens kärlek, vill hon icke gömma sig vid hans hjerta och blifva hans lefnads rikedom, ljuset på hans mörka stig? Svara, dyra flicka!“

För första gången såg Anna upp, hennes darrande

läppar öppnade sig långsamt, och hon sträckte ut handen. „Wladimir!“ hviskade hon.

Då älskande likväl aldrig behöft många ord och vidlyftiga förklaringar för att förstå hvar andra, var äfven detta enda ord tillräckligt att för Mustofin uppenbara en verld af sällhet och lycka, och de båda unga genomlefde nu några af dessa få ögonblick, då lifvets fulla blomning afhöljer sig i hela sin upphöjda skönhet.

„Anna“, sade Mustofin en stund senare, sedan deras känslors första häftiga utbrott lagt sig, „det förbund vi ingått är ju för lifvet. Vid min moders vördade minne“, fortfor han högtidligt och tryckte en dyrbar ring på Annas finger, „vid min faders ben och vid min egen kärlek svär jag att älska och vara dig trogen till den dag, då min hand och mitt hjerta kallnat i döden. Är du beredd att göra samma ed?“

„Ja! trogen till döden“, hviskade den unga flickan vid hans sida, och hennes blick uttryckte ett barns hänfivenhet, jemte styrkan af en qvinnas kärlek, „trogen till döden“, upprepade hon.

Liksom för att bekräfta den ingångna eden for vinden hvinande förbi hörnet, dervid lösryckande en fönsterlucka, hvilken med ett dån föll till marken. Det var storm, köld och vinter ute, men i tvenne unga hjertan var det vårfrisk sommar.

helt öfverenskommit några ord, liksom för att höra hur de läto, innan de skrefvos ned. Om ock den sparvågningen af ett enda luss lammade största delen af rummet i ett väst halldunkel, var den likväl tillräcklig att kasta ett fladdrande osäkert sken på ett öfver skrifbordet hängande äskligt övinnporträtt. Hvars milda ögon med både ömhet och kärlek blickade ned på den allvarige mannen vid hans skrifte och trycktes tillvinka honom uppmanande och tilltröstande. I liksom i medbestående

III.

Motgångar och afresa.

Enligt öfverenskommelsen emellan de unga var det beslutet, att Anna redan samma afton skulle delgifva sin fader de känslor, hvilka Mustofin och hon yppat för hvar andra, medan den unge krigaren sjelf följande morgon skulle anhålla hos pastor Mörck, om hans dotters hand.

Med klappande hjerta begaf sig därför Anna till sin faders rum, men stannade först ett ögonblick vid den på glänt stående dörren, innan hon steg in, rädd och blyg att nödgas omtala en kärlek, hvilken hittills legat så djupt förborgad i hennes eget hjerta, att hon till och med sjelf icke kunnat göra sig reda för den.

Vid den matta lågan af ett hemstöpt talgljus, hvars långt brunna veke på en stund icke fått sin behöriga skötsel, satt pastor Mörck och skref. Den stora gåspenna han höll i handen raspade oafbrutet och med kraftiga tag öfver papperets hvita fält, medan han då och då blickade i en framför sig uppslagen bok och

halfhögt mumlade några ord, liksom för att höra huru de läto, innan de skrefvos ned. Om ock den sparsamma belysningen af ett enda ljus lemnade största delen af rummet i ett visst halfdunkel, var den likväl tillräcklig att kasta ett fladdrande, osäkert sken på ett öfver skrifbordet hängande älskligt qvinnoporträtt, hvars milda ögon med både ömhet och kärlek blickade ned på den allvarlige mannen vid hans arbete och tycktes tillvinka honom uppmuntran och tillförsigt. Liksom i medvetande deraf låg äfven öfver pastor Mörcks ansigte ett lugnt och vackert uttryck, som gaf hans dotter mod att med lättare sinne nalkas hans sida.

„Är det du, mitt barn?“ sade han och lade pen-
nan ifrån sig, i det han drog flickan ned på sitt knä.
„Hör“, fortfor han lyssnande, „hvilket oväder vi fått! Hvar
och en, som får sitta hemma i sitt varma, trefliga rum,
kan skatta sig lycklig i qväll.“

Med välbehag såg pastor Mörck sig omkring, me-
dan Anna, glad att hon icke behöft begynna samtalet, skyn-
dade sig att svara: „Ovädrät har redan varat i flere
timmar, gode fader.“

„Min dotter känner väl icke fruktan för den stora
magt, som ger sig till känna icke endast i sommarvin-
dens milda susning, utan äfven i den rasande vinter-
stormen?“

Pastor Mörcks arm omslöt fastare dottren, som lu-
tande sitt hufvud mot hans bröst, lyssnade till hans hjer-
tas starka, regelbundna slag.

„Nej, fader, jag är icke rädd“, sade hon.

„Hvad felas dig i qväll, mitt barn? dina kinder

äro så heta, och dina ögon glänsa, — men ändå måste jag sakna ditt glada skratt och ditt muntra skämt.“

„Jag har ett förtroende att gifva dig, gode fader“, hviskade Anna och tryckte sitt hufvud djupare mot pastor Mörcks bröst.

„Det gäller säkert en kattunge eller någon annan skyddsling, kan jag gissa“, sade pastor Mörck leende och böjde sig ned för att höra, hvad dottren svarade.

„Fader“, sade denna, „Wladimir Mustofin älskar mig och vill i morgon af dig begära mig till sin maka.“

Ingenting i världen hade väl kunnat väcka större häpnad och öfverraskning än dessa få, afbrutna ord, dem barnslig kärlek och förtroende dikterat, och hvilka för den bestörte fadren uppenbarade ett förhållande, som han aldrig ansett möjligt emellan sin unga dotter och en man, tillhörande en annan nation och trosbekännelse. Det var äfven med en oförebädd känslas hela våldsamhet han nästan omildt stötte Anna till baka och tyst, utan att yttra någonting, lemnade sin plats, som det tycktes ett rof för den häftigaste sinnesrörelse.

Förskräckt öfver den verkan hennes bekännelse framkallat, följde Anna med blickar af orolig ömhet sin fars rörelser, då han med hastiga steg gående af och an i rummet slutligen lyckades tillkämpa sig ett visst lugn och med korslagda armar, samt med en hoppets stråle i ögat, stannade framför dottren.

„Du säger, mitt barn“, sade han, „att Mustofin älskar dig; — jag förmodar dock, att denna känsla icke är ömsesidig, och att du icke gifvit honom några löften?“

„Ack, gode fader“, svarade Anna bäfvande, men

med ett lyckligt leende, som spred en förklaring öfver hennes unga, sköna anlete, „lika högt som Mustofin älskar mig, lika varmt besvarar jag äfven hans kärlek, och jag har lofvat — att — — —“

„Håll, dotter, håll! uttala icke ord, som bringa sorg och förtviflan i din faders själ, ty vet, jag ger aldrig mitt samtycke till en förbindelse emellan Mustofin och dig!“

Blek och darrande såg Anna på sin fader, men oaktadt hon kände hans fasthet i de åsigtter han en gång fattat och i de beslut han gjort, kunde hon likväl icke så snart uppgifva hoppet att segra i en sak, som rörde så väl hennes lefnadslycka, som en gifven ed.

„Fader“, sade hon därför modigt, men mildt, „hvarför är du ledsen öfver vår kärlek? — äfven du har ju älskat.“

Då hon vädjade till känslor länge sedan erfarna, men aldrig förgätna, blef pastor Mörck rörd och betraktade med fuktiga ögon sin hustrus porträtt. „Det var en tillåten kärlek“, sade han med sväfvande röst.

„En tillåten kärlek“, upprepade dottren långsamt och eftersinnande, „men är då Mustofins icke tillåten? Du har ju sjelf sagt, gode fader, att han är ädel och rättskaffens.“

„Ja, det är han, barn“, sade pastor Mörck med denna högsinnade känsla, som gifver full rättvisa både åt vän och fiende, „men jag kan icke glömma, att han tillhör ett folk, mot hvilket vårt eget så nyligen utkämpat en bitter strid. — Ser du, Anna“, fortfor han med stigande rörelse, „sedan långt, mycket långt till baka har det emel-

lan våra nationer rådt fiendskap, hvilken ofta kommit till utbrott, spridande död och förödelse öfver vårt fattiga land. Då det sista kriget — en följd af en svag konungs okloka politik — utbröt, var du ännu ett barn, men dock bör du icke hafva glömt dessa tider, så rika på fasa och sorg, att hjertat ännu krymper till sammans vid tanken derpå. — Likväl har fosterlandskärleken aldrig slagit ut i härligare blomning än då, när hvarje arm oförfäradt och med glad mod förde svärdet för att värna den heliga arfvedel hans förfäder lemnat honom, och hvart hjerta, genomträngdt af entusiasmens eld, offrade det käraste det egde.“

Pastor Mörck stod hög och imponerande vid sin dotter; hänförd af minnenas magt brunno hans ögon, och hans läppar skälfdde, då han fortfor:

„Äfven hit till våra fredliga öar sträckte sig kriget. — Åländingen, fri och oberoende, som det anstår en hafvets son, ville icke heller böja sig under det främmande oket. Några stränga åtgärder, dem ryssarne vidtogo, kom den under askan glödande gnistan att flamma upp i full låga. Bönderne beväpnade sig, och anförda af länsman Arén, samt en af mina vänner och embetskamrater, Henrik Gummerus, tillkämpade de sig en seger, som, huru skön den än var, kostade oss dyrt och ännu i denna dag håller våra nejder ockuperade af beseegrarene, hilkas händer ännu bära spår af våra bröders blod. — Allt detta, dotter, är ett, ehuru icke det förnämsta, skäl till mitt afslag.“

„Men“, sade Anna utan att förlora modet, “du har ju lärt oss, dyre fader, att vi skola förlåta våra fiender

och glömma alla oförrätter. Hvad hatet under århundraden rifvit ned, — det bygger kärlek upp, — och första grundstenen till denna byggnad skall Wladimir och din dotter lägga.”

Slagen af sin dotters ord lade pastor Mörck handen för sina ögon och sade slutligen: „Anna, det framfarna vill jag glömma — förlåta, som det anstår en kristen, men aldrig kan jag som lutheran och luthersk prest tillåta ett giftermål emellan min dotter och en man af grekisk-ryska konfessionen, till hvilken Mustofin hör.“

För första gången under detta allvarliga och upprörande samtal kände Anna sitt mod vackla, ty hon viste, att hon med alla sina böner icke skulle förmå uträtta någonting gent emot dessa fadrens tänkesätt, på hvilka han ansåg evigt väl och ve bero.

„Fader“, utropade hon förkrossad och bedjande, „mina gifna löften — min lefnadslycka!“

„Din själs välfärd är mig kärare“, sade pastor Mörck allvarligt och strängt. „Aldrig är ett missförhållande större“, fortfor han, „än då man och hustru tillhöra olika religion. Huru skola de lära och uppfostra sina barn, huru skola de på sitt skilda sätt förenas i åkallan af den Högste?!“

„Den samme store Fadren“, vågade Anna ännu en gång invända, „som skapat så väl rysse som finne och ingjutit i deras hjertan känslan för det goda och sanna, skall äfven hafva kraft att draga dem båda i tro och kärlek till sitt gudomliga sköte.“

„Du har rätt“, sade pastor Mörck, „men den dag ville jag likväl aldrig upplefva, då mitt barn, likt en

Kristina af Sverige, måhända glömde sina fäders tro och böjde knä för helgonbilder. Gå, dotter, och eftersinna om icke din fader har rätt, samt bed Gud hjälpa dig från din förvillelse. Du skall en gång, då du lärt dig att glömma, tacka mig för denna svåra stund.“

„Jag kan aldrig glömma“, snyftade dottren.

„Du skall och du måste“, sade pastor Mörck strängt. „Du anser nu“, fortfor han vekare, „att lifvet vid Mustofins sida vore höjden af lycka, men det är med denna lycka som med den bedrägliga synvillan vi understundom äro i tillfälle att skåda vid våra kuster, då en nejd af främmande, underbar skönhet plötsligt upprullas för vårt tjusta öga. Det behöfs likväl icke mer än en vindstöt och hägringen är försvunnen, — torn, minareter och palmlundar sjunka i hafvet för alltid. Lemna mig nu, du har hört min vilja och vet att rätta dig efter mina önsknningar.“

„Är detta ditt sista ord, fader?“

„Mitt sista“, svarade denne.

Med vacklande steg aflägsnade sig Anna, och pastor Mörck blef allena. Den skenbara stränghet, han visat sin dotter, tillintetgjorde honom nu; den starka gestalten föll till samman, likt eken, då den böjer sin krona för stormvinden. „O, mitt barn, hvarför gjorde du mig detta!“ suckade han.

Dottrens bleka ansigte, hennes sorgsna och för-
tviflade uppsyn skar som spjut genom hans själ — och likväl, huru mycket han än ogillade henne, hade han aldrig känt sig så stolt öfver henne, som nu. Med ett mod, det han icke tilltrott den späda, barnsliga flickan,

hade hon kämpat för sin kärlek med ord och tänkesätt, så fulla af mild värdighet och högsinhet, ord, hvilka måste återfalla på honom sjelf, såsom utgångna och beslägtade med hans egen ande.

Det var en svår kamp, som utkämpades i den stilla studerkammaren. „Du måste gifva ditt tillstånd till en förening emellan tvenne varelser, så hängifna och fullkomligt hvar andra värdiga!“ hviskade fadershjertat.

„Aldrig skall jag uppoffra mina åsigter och låta mina tänkesätt likt vindflöjeln drivas åt annat håll för en barnslig kärlek, aldrig“, ljöd det till baka i pastor Mörcks inre.

Sålunda förflöt timme efter timme. Den allvarlige mannen hade icke hörsammat mor Britas kallelse till aftonmåltiden, han viste icke, att det var natt, förrän han steg upp och förskräckt såg på sitt ur. Med brådskande ifver tog han ljust. „Jag kan icke lägga mig, innan jag sett min dotter“, mumlade han.

Då Anna lemnat sin fader, hade hennes första tanke varit att skriftligen underrätta Mustofin om utgången af sitt samtal med denne, men hoppet, att den unge krigaren möjligen sjelf skulle lyckas bättre än hon, förändrade hennes beslut. Den bittra saknaden af en moder, vid hvars hjerta hon kunde gråta ut sin sorg och erhålla tröst, nödgade henne att vända sig med sitt förtroende till Brigitta, som alltid haft ett öppet öra för sin älsklings små bekymmer, och hvilken nu för första gången ansåg pastor Mörck för en hård man. Så godt hon kunde tröstade äfven mor Brita den stackars flickan och lugnade henne så småningom med hoppfulla

försäkringar, att fadren ännu skulle låta tala vid sig, tröstegrunder, dem en mera skarpsynt iakttagerska än hon aldrig uttalat.

Uttröttad af dagens intryck och vexlande sinnesrörelser hade Anna nyligen inslumrat, då fadren inträdde i hennes rum. De långa, mörka ögonhåren voro ännu våta af tårar, den lilla munnens leende var försvunnet, och ett visst smärtsamt drag hade tryckt sin första linie på de barnligt mjuka kinderna, medan sömnen äfven var lätt och orolig, och det såg ut som om hon varit plågad af kvalfulla drömmar.

Ljuset i pastor Mörcks hand darrade, då han lade det ifrån sig och nalkades dottrens säng, varseblifvande denna förändring. „Sjelfva Brutus, då han dömde sina söner till döden, hade icke kunnat känna större kval än jag“, stönade han. Det var som om hela hans faderskärlek koncentrerats i detta halfqväfda utrop, då han böjde sitt hufvud öfver dottrens hand, som hvit och smal hvilade på det mörka täcket.

„Fader“, sade Anna i sömnen med samma bedjande tonfall pastor Mörck så nyss hört, „fader — haf förbarmande — —!“ Hon andades tungt och häftigt, men sedan tycktes hennes fantasier hafva fått en annan riktning. „Wladimir!“ hviskade hon, och de hårdt tillslutna läpparne delade sig till ett ljuft leende, fullt af glädje och lycka.

Pastor Mörck spratt till, tog ljuset och skyndade bort; detta enda namn hade varit nog att jaga honom på flykten och åter stålsätta hans känslor.

Med gladt mod anhöll Mustofin följande dag om

ett samtal med pastor Mörck. Han hade icke träffat Anna och viste således icke, hur sakerna stodo. Prinsande sin lycka att vara fri och oberoende och hvilken dag som helst kunna lemna tjensten för att med sitt hjertas utvalda maka draga till sin kära hembygd, föredrog han sitt ärende för Annas fader med hela den vältalighet och värme, en innerlig kärlek och en hoppfull visshet förmå ingifva.

Den dagliga sammanvaron hade gjort, att de båda männen nu kunde göra sig förstådda af hvar andra, och att icke behöfva anlita sin dotter som tolk vid ett sådant tillfälle som detta var åtminstone en lättnad för pastor Mörck.

„Ni skulle således vilja föra mitt barn till Ryssland och slita henne från fädernesland och vänner?“ sade han till den unge mannen i allvarlig ton.

„*Ubi patria, ibi bene*; jag skulle blifva hennes bäste vän, mitt hem hennes fädernesland“, svarade Mustofin med all den aktningsfulla vördnad han hyste för sin utkorades fader.

„Kapten Mustofin“, sade pastor Mörck, „jag gifver eder samma svar, som min dotter, nemligen att jag *aldrig* skall samtycka till en förbindelse emellan henne och eder.“

Mustofin tog ett steg till baka. „Orsaken till er vägran, pastor Mörck?“ framstammade han.

Bestämmt och kort, samt utan några häntydingar, hvilka kunde vara sårande för den unge ryssens nationalkänsla, försökte pastor Mörck göra reda för motiven till sitt handlingssätt, men lika litet som dessa skäl till fullo förståtts af hans dotter, lika litet kunde de inverka

på Mustofin, ty ungdomskärleken, glödande och öfversvallande som den är, vill icke veta af några hinder, utan tycker sig hafva rätt att bryta ned allt, som uppreser sig i dess väg.

I hopp att kunna kullkasta pastor Mörcks betänkligheter var Mustofin icke för stolt att hos den obehaglige fadren nästan bönfälla om egandet af hans dotter. Anna hade äfven efter en orolig väntan slutligen uppsökt sin älskade i pastor Mörcks rum, men alla deras förenade böner och föreställningar strandade mot den faderliga myndighetens och de individuella åsigternas stenhårda klippa.

Utom sig af sorg öfver sina svikna förhoppningar, måste de båda unga i fadrens närvaro skiljas ifrån hvar andra, Anna, för att enligt qvinnosed söka tröst i tårarne, och Mustofin för att ombesörja den flyttning till ett annat kvarter, hvilken hans värd hos befälet under morgonens timmar utverkat och sjelf delgifvit honom.

Pastor Mörck hade vidtagit en så sträng åtgärd i den tron, att Mustofins frånvaro skulle komma Anna att glömma sitt tycke, då det dagliga umgänget sålunda blef afbrutet, men han hade icke tagit med i beräkningen en känsla, hvilken upprorisk flammar upp ännu starkare, då den undertryckes.

Med tankarne hos Wladimir satt Anna dagarne i ända i sitt rum, spelande på den luta, som förut tillhört Mustofin, och hvilken han skänkt henne till ett minne från den förflutna tiden, ty ehuru fadren naturligtvis äfven förbjudit fortsättningen af musiklektionerna, hade han icke haft hjerta att neka henne den lisa hon af to-

nerna tycktes erfara. Denna tröst var så mycket större, som Anna derunder ännu lifligare än eljest påminde sig alla de blickar Wladimir gifvit henne, alla de ord han yttrat, från den stund de blifvit bekanta tills de sista gången varit till sammans.

Med pinsam långsamhet hade sålunda några dagar förflutit, då Anna åter en eftermiddag satt försjunken i sina vanliga drömmar. Vinterdagen höll redan på att öfvergå till skymning, men likväl dröjde ännu på himmelen ett purpurfärgadt, i brandgult öfvergående sken, ett sådant, som solen under sin korta färd understundom denna årstid sänder, likt en afskedsskyss, till den kalla, i vinterdvala försänkta jorden. Med ögonen fästade härpå för Anna upp vid det lätta ljudet af något, som kastades mot hennes fönster. Skyndande till detta, varseblef hon då på något afstånd Mustofin, som gaf ett tecken med handen, att han inväntade henne. Att kasta en schal öfver skuldrorna och ila till honom var ett ögonblicks verk för Anna, som icke tänkte på någonting annat, än huru hon åter skulle få träffa Wladimir och höra hans kära stämma.

Tagande den unga flickans händer i sina, tryckte Mustofin dem gång på gång till sina läppar, till sitt hjerta med vemodig glädje och hänryckning, liksom hade de icke sett hvar andra på årtal, medan Anna för sinnesrörelse ej kunde gifva ett ord till svar på alla hans frågor.

„Anna, jag ser på dina bleka kinder och dina tårfyllda ögon, att du icke kunnat känna dig lycklig under dessa dagar, då vi varit skilda från hvar andra“, sade

Mustofin med orolig ömhet. „För mig hafva de äfven varit en hel, grym evighet, och jag har funnit, att jag icke kan lefva utan dig. Och likväl — hvad säger du derom, älskade, den trupp, till hvilken jag hör, har i dag erhållit order att lemna Åland och aftåga till Åbo. Oss förestår således en skilsmessa för lifvet.“

„Wladimir“, klagade flickan i qualfull ångest, lemna mig icke! Jag har åtminstone hittills haft den trösten, den vissheten, att du varit i min närhet — men hädanefter skall mitt lif blifva tungt — förfärligt — — —“

„Arma barn!“ Mustofins stämma bäfvade. „Följ mig till Åbo!“ hviskade han, gifvande vika för en ingifvelse, hvilken plötsligt fått insteg hos honom.

„Följ dig, Wladimir!“ stammade Anna bestört.

„Ja, Anna, den qvinna jag svurit att älska och skydda, kan jag icke öfvergifva och lemna, liksom man kastar en utsliten handske ifrån sig“, sade Mustofin. „Följ mig“, fortfor han innerligt bedjande, „i Åbo skall en prest sammanviga oss, och sedan — sedan skola vi draga till vårt blifvande hem under de gamla lindarne, hvilka skola susa lycka och sällhet öfver vår kärlek. — Jag ser redan våra lifegna komma emot oss med utsträckta armar, de sjunga en sång till vår ära och strö blommor på vår väg, medan klockorna från alla torn ljuda oss till möte ett välkommen!“

Föga annat än ett barn och okunnig samt oerfaren som ett sådant, lyssnade Anna till Mustofins plan, hvilken, huru antaglig den än föreföll henne såsom görande ett hastigt slut på deras sorger och lidanden, likväl ingaf henne en viss oro. „O, det vore härligt!“ utropade

hon, då denne tystnat, „men hvad skulle väl min fader säga?“

„Din fader“, sade Mustofin, „skulle förlåta oss, emedan han skulle finna, att kärleken öfvervinner allt, — han skulle foga sig i det oundvikliga och en dag väl signa vårt förbund.“

„Ack, om den stunden icke vore långt aflägsen, Wladimir!“

Hängifvande sig åt den hoppets stråle, hvilken likt en vänlig stjärna, då den belyser vandrarens nattliga stig, tillvinkade henne försoning med fadren, var det icke svårt för Mustofin att häfva de betänkligheter Anna ännu hyste. Liksom instinktligt anande, att det steg hon ämnade taga skulle bereda henne vissa svårigheter, gjorde hon likväl det förbehåll, att mor Brita skulle få medfölja, en önskan, den Mustofin med största beredvilighet gick in på.

Det blef således beslutet, att afresan från Åland skulle ske följande afton, sedan Mustofin återvändt från det rastställe, dit han tidigare på dagen skulle åtfölja de borttågande trupperna. Med hoppfulla känslor skildes de älskande åt, sedan de ännu en gång påmint sig de högtidliga löften de gifvit hvar andra, löften, hvilka de ansågo lika bindande och oryggliga, som pastor Mörck ansåg det beslut han fattat, och de principer han följde.

Gömmande sig i Brigittas famn, lik en fågelunge, hvilken söker tillflykt under den moderliga vingen, berättade Anna några timmar senare för sin vårdarinna, hvad som passerat emellan Mustofin och henne.

„Barn, hvad har ni lofvat!“ utropade mor Brita med största förfäran, mera rörd af de ungas kärlek, än hon ville visa. „Ehuru jag finner min husbondes vägran till edert giftermål hård och obillig“, fortfor hon allt mera upprörd, „så måste jag likväl varna eder, Anna, för att begå en handling, hvilken ni förr eller senare torde få ångra. — Då jag kom till detta hus och för första gången tog eder i mina armar, kände jag samma känsla genomströmma mitt hjerta, som jag hyst för mitt eget barn, hvilket jag så kort tid förut hade nödgats gömma under den grönskande tufvan. I denna stund anser jag mig stå i en moders ställe, och därför, mitt barn, ber jag er öfvergifva den dåraktiga tanke, som fått insteg i edert hufvud.“

Anna slet sig lös från Brigitta, tog hennes hand i sin och förde henne till fönstret, genom hvilket vinterqvällens mörker med hela sin tyngd stirrade in. „Ni säger, att ni älskar mig som en moder, Brigitta“, sade hon med rosslande andedrägt, „men en moder skulle aldrig krossa sitt barns hjerta. — En skilsmessa från Mustofin skall tvinga mig att söka döden i den vak ni vet att fins der borta på isen, — men jag skall stanna, — om ni så önskar — —“

„Gud bevara mig derifrån!“ utropade mor Brita förskräckt, ej ett ögonblick betviflande, att den till yrsel drifna flickan skulle fullfölja sin hotelse. „Lugna er, mitt barn!“ sade hon ömt. „Ni skall icke kunna beskylla äfven mig för stränghet och hårdhet, ty åtminstone jag vill välsigna Mustofins och eder kärlek och skall lemna allt, som här blifvit mig kärt, för att följa

eder, på det att verdens onda tungor icke må nå min hvita dufva, samt att ni må finna, att jag är eder trogen.“

Med en känsla af tillfredsställelse åsåg pastor Mörck dagen derpå, huru den ryska truppafdelning, som varit förlagd i Sund, aftågade, och knappt hade den sista fanfaren af den hurtiga krigsmusiken bortdött i fjerran, innan han utbrast för sig sjelf med en lättnadens suck:

„Gud ske lof, nu kommer lugnet både för mig och Anna! Jag skall bida och vänta, men sedan, när den första smärtan är förbi, skall äfven min faderliga kärlek strömma öfver min dotters hjerta, liksom arla-regnet, då det uppfriskar och vederqvicker naturen.“

Småningom skred dagen fram, tills det slutligen blef qväll och den stund var inne, hvilken både af Mustofin och Anna motsågs med så mycken längtansfull bäfvan.

Mor Brita och hennes unga matmoder voro i ordning för afresan. Den förstnämnda belastade sig ännu med ett knyte, medan den senare redan öppnade dörren. Tusen minnen trädde i detta ögonblick öfvervåldigande fram, det var som om hundrade händer velat kvarhålla henne, då hon nu skulle öfverstiga barndomshemmets tröskel. Annas hand låg liksom fastlödd vid dörrvredet, men mor Britas: „skynda, mitt barn, kaptenen väntar!“ väckte henne åter till handling. Följande mor Brita, gick hon ljudlöst genom förstugan och blickade, då de kommit ut på gårdsplanen, ångestfullt, liksom med en bön om förlåtelse, upp till sin faders fönster, — men det var mörkt, ljuset var redan släckt för natten.

Enligt sitt löfte var Mustofin vid grinden till deras möte. Tungt stödjande sig på hans arm, kände Anna liksom en blytyngd hvila vid sina fötter. De gingo båda tysta, men så mycket högre tilltalades de af den mörka qvällens gåtfulla språk.

Ändtligen voro de framme vid den ett stycke från gården väntande kursläden, vid hvilken den trogne Feodor höll vakt. Hviskande tröstefulla ord till Anna, lyftade Mustofin henne vid sidan af mor Brita, som redan tagit plats, hvarefter han svingade sig upp på kusksätet och fattade tyglarne.

Släden hade likväl knappt satt sig i rörelse, då Brigitta andlöst ropade: „Vänta, kapten, vänta, jag måste återvända, emedan jag glömt min kyrkpels!“

Mustofin höll in hästarne och gjorde sig genom Anna underrättad om hvad som stod på.

„Är det ingenting annat, goda matuschka“, sade han leende, „så skall jag nog med det första skaffa er en annan. — Hafven blott ingen fruktan, ty alla sjöar och pass äro belagda med stark is, och vår vägvisare är säker.“

Och bort bar det af med vindens hastighet den genaste vägen till Åbo. I förbifarten kunde Anna skönja korset på sin moders graf, men då hon skådade uppåt, var hennes moders stjärna betäckt af ett mörkt moln. Den unga flickan lutade sitt hufvud emot mor Britas skuldra och snyftade sakta.

IV.

Svikna förhoppningar.

Efter några dagars färd nalkades de resande äntligen Åbo. Det var förmiddag. Genom luften tonade ljudet af kyrkklockorna, hvilket visserligen doft, men dock tydligt förnams af ett uppmärksamt öra redan på långt afstånd. Vintersolen belyste med sina klara, men kalla strålar den gamla domkyrkans höga torn, från hvars spets en förgylt tupp samt ett likaledes förgylt kors skådade ned från sin upphöjda plats på den äflande världen och såsom symboler af den kristna läran tycktes liksom mana till vaksamhet och tro. De skrofliga bergslutningarna, som på två sidor omgäfvade staden, och de hvita murarne af „Åbo hus“, hvilket, ett minne från den tid, då den svenska kulturen tog sina första steg på den finska jorden, reste sig i enkel, men hög storhet, var allt egnadt att väcka Mustofins och Annas uppmärksamhet och göra intryck på dem, ehuru deras tankar förnämligast voro sysselsatta vid den heliga handling, som denna dag skulle förena dem.

Obekant med landets lagar och seder samt med alla de formaliteter, hvilka vöro nödvändiga för deras giftermål, var det nemligen Mustofins mening att genast vid framkomsten till Åbo vända sig till en prest af sin kyrka och låta denne sammanviga honom och Anna. Det var icke heller svårt för honom att få reda på, hvar den ryske andlige hade sin bostad; en soldat, som derom tillfrågades, skyndade med all den fruktan och ödmjukhet, som utmärkte manskapets förhållande gent emot dess befäl, att ledsaga de resande till den samma.

Mustofin lemnade hästarne i skjutskarlarnes vård, samt tillsade mor Brita och Feodor vara beredda att vid den förestående akten blifva inkallade som vittnen, hvarefter han jemte Anna begaf sig till popen.

Denne var en redan till åren kommen man. Enligt bruket hos det ryska presterskapet var hans hår, hvilket var gråsprängdt, benadt i midten af pannan och nedföll jemte det ovårdade skägget rakt och långt på skuldror och bröst. Hans små och plirande ögon hade ett uttryck, som ej var synnerligen egnadt att ingifva förtroende, och vöro beskuggade af hvita, buskiga ögonbryn, de der likt väldiga tofsar framsköto från den färade pannan. Den långa och magra gestalten var något lutad, så väl af år som af antagen vana samt inhöljd i en gammal, fläckig och sliten talar, hvars vida ärmor och öfriga snitt utvisade, att den fordom tjenstgjort vid kyrkliga förrättningar, men nu uppfylde behovet af en morgonrock.

I handen höll han en flottig evangéliibok, hvars innehåll han för nästa dags gudstjenst ögnat igenom, in-

nan han väcktes ur den halfslummer, uti hvilken han varit försänkt, af en diakon, som icke blott förrättade en klockares, utan äfven en tjenares åligganden. Med en något förskrämd uppsyn kom presten de besökande till mötes, inställsamt mumlande:

„Ärade gäster — — — hvilka jag likväl icke har förmånen att kän — — —“

„Mitt namn är Wladimir Mustofin“, afbröt kaptenen honom stolt, obehagligt berörd vid åsynen af den andlige, som i sitt hem och i sin hvardagskostym föreföll honom särdeles motbjudande, i synnerhet då han jemförde honom med pastor Mörcks ädla och intelligenta gestalt.

Popen bugade sig djupt. „Således en slägting till general Demidoff?“ skyndade han sig att fråga.

„Ja“, ljöd det korta svaret.

„Och den unga damen?“ inföll presten åter. „Guds välsignelse, min dotter, öfver edert inträde i mitt blygsamma hem!“

Nyfiket öfverfor han flickans graciösa gestalt och försökte att med sina blickar genomtränga det tjocka floret, som Anna höll nedfäldt för sitt ansigte, under det han åt henne røjde plats på en soffa, hvilken, belastad som den var med pipan från ett gammalt tékök, ett rökelsekar, några böcker samt en hel mängd till toilotten hörande föremål, mera liknade en disk i ett judestånd, än ett bohag i en andligs rum.

„Vördige fader“, utbrast Mustofin otåligt, „vi hafva icke kommit hit för att blifva utfrågade af eder, utan för att bedja er vara så god och sammanviga oss.“

Ehuru Mustofins förnäma och säkra hållning imponerade på presten, kunde han likväl icke undertrycka den nyfikenhet, som utgjorde hufvuddraget i hans karaktär. „Den unga damens namn?“ sade han.

„Min fästmö heter Anna Mörck“, svarade Mustofin och tryckte fastare den lilla hand, som tillitsfullt hvilade i hans. „Önskar ni veta något mera?“

„Hon hör således till den lutherska religionen?“ frågade den andlige.

„Ja“, svarade Mustofin, „men detta utgör väl ej något hinder?“

„Ingalunda“, svarade presten eftersinnande och betänksamt uttalande hvarje ord, „i fall ni, ädle herre, kunnen framvisa intyg på att behörig lysning tre gånger försiggått, såsom detta lands lagar påbjuda, samt att I först af luthersk prest blifvit vigda, ty dessförinnan har jag ingen rättighet att enligt vår kyrkas ritual välsigna edert förbund.“

„Rättighet! ni måste, vördige fader!“ utropade Mustofin utom sig öfver detta hinder och fixerade skarpt den talandes oroliga ögon, liksom betviflande sanningen af hans utsago.

„Helgonen bevare mig“, framstötte popen och korsade sig förskräckt, „från att begå en handling, som måhända skulle kosta min ära, åtminstone mitt embete!“

„Är detta ert allvar?“ sade Mustofin.

„Fullkomligt, min son“, svarade presten och bugade sig åter, liksom för att genom ödmjukhet mildra det intryck hans ord framkallat.

Ehuru Anna icke förstått mycket af det anförda

samtalet, uppfattade hon likväl genom minspel och gester utgången deraf. „Wladimir“, hviskade hon upprörd, „hvad skola vi göra?“

Sedan Mustofin lugnat Anna med några ömma ord, vände han sig å nyo till popen och berättade i korthet sakernas ställning, utan att för den skull gifva honom större del af sitt förtroende, än som oundgängligen behöfdes.

„Ädle herre, tackes ni höra en ringa tjenares råd, så står jag gerna till er tjänst?“ sade den andlige, och ett sjelfkärt småleende — oförenligt med den underdåniga hållningen och orden — förvred hans anletsdrag.

„Ja, var så god och tala, vördige fader“, sade Mustofin.

„Nåväl“, sade popen, „mitt råd vore, att ni vänden eder till stadens pastor, domprosten Gadolin. Han skall vara en man af mycken verldslig vishet och beläsenhet och vet bäst, hvad som är af nöden.“

„Jag tackar er, vördige fader, och skall följa ert råd“, sade Mustofin, tagande Annas arm i sin och skynande bort från den bugande presten.

Mustofins förhoppning att såsom sin hustru medtaga Anna till det kvarter, han som militär hade sig anvisadt i staden, hade således strandat emot oförutsedda hinder. Att skaffa den unga flickan och hennes gamla väninna en passande bostad var därför hans första tanke.

„Kör till polisgevaldiger Reis!“ befalde han kuskén, sedan han och Anna åter tagit plats i släden.

Emedan ryska språket den tiden var föga känt i Abo, och nämnde Reis nästan var den ende, som förstod det samma, hade han blifvit antagen som officiel tolk. Det var äfven i denna egenskap Mustofin under sina resor till staden anlitat honom och blifvit bekant i hans borgerliga, men aktningsvärda hus, der en enkel, men god och allvarlig qvinna förde regeringstyglarne med gammaldags, okonstlad välvilja till sin herres och mans fulla belåtenhet och till grannarnes förnöjelse.

Hos detta i allo vördnadsvärda par lyckades Mustofin utan synnerliga svårigheter inackordera Anna och hennes tjenarinna, samt sålunda förskaffa den älskliga varelse, som var hans hjerta så dyrbar och som nu allenast berodde af honom, ett hem, under hvars hägnande tak hon erhöll skydd och rönte mycken godhet.

„Ni har gjort mig en stor väntjenst“, sade Mustofin med denna artiga vänlighet, som var så intagande hos honom, till madam Reis — det var förnämligast embetsmäns hustrur, hvilka hedrades med titel af fru — „det skall blifva eder rikligen vedergäldt.“

„Tala icke derom, kapten“, svarade matronan, „det är hvars och ens skyldighet att hjälpa och bistå sin nästa, då vi kunna, och jag har icke samvete att taga mera af eder än af andra. Så ung, så skön“, fortfor hon medlidsamt, i det hon med nästan moderlig ömhet betraktade den älskvärda främlingen, „och likväl redan kastad ut i verlden. Måtte ni icke hårdt få pröfva den samma!“

„Jag tror, att jag icke behöfver det, madam Reis“, sade den unga flickan med ungdomens hoppfulla tillförsigt, samt blickade leende och rodnande upp till den

man, vid hvars starka arm hon kände sig trygg och vore beredd att vandra fastän till världens ända.

„Gud gifve det“, sade madam Reis.

Utan att göra sig skyldig till sitt köns vanliga nyfikenhet — ett naturfel, hvarifrån vi enligt vår erfarenhet icke alldeles kunna fritaga männen — afhöll sig madam Reis från att göra några frågor i en sak, som föreföll henne grannliga och hemlighetsfull, och åtnöjde sig endast med att visa sina gäster all möjlig uppmärksamhet, samt skyndade att framlägga förfriskningar, dem hon ansåg behöfliga efter en så lång resa.

Enär den ädla Mocka-drycken vid denna tid icke hade synnerlig utbredning i landet, och en kaffepanna, hvilken nu knappt det fattigaste torp saknar, i allmänhet och i synnerhet i polisgevaldigerns enkla hus ansågs som höjden af lyx, var den framsatta trakteringen af ett slag, som i våra dagar skulle emottagas med en rynkning på näsan, men då var mycket vanlig både hos borgare och bönder, nemligen en blandning af bränvin och sirap, hvilken serverades i små glasbägare och förtärdes med så kallade „skillingsskorpor“.

Ehuru hvarken Mustofin eller Anna någonsin förut smakat en dylik undfägnad, fuktade de likväl nu sina läppar dermed för att icke stöta sig med den välvilliga värdinnan, hvarpå de, efter intagen middag, begåfvo sig på väg till domprosten Gadolin, af hvilken de hoppades erhålla hugnesammare meddelanden än af den ryske andlige. Med glädtigt mod gingo de vid hvar andras sida, ty den nyss lidna motgången hade icke förmått verka nedstämmande på deras sinnen, lyckliga som de kände

sig genom medvetandet, att de snart skulle tillhöra hvar andra, och att ingenting sedan kunde skilja dem åt.

„Låtom oss påskynda våra steg, dyra flicka“, sade Mustofin, „hvarje minut är oss dyrbar, emedan den för oss närmare målet. — Hur hastigt timmarne ilat fram! Redan klämtar aftonklockan, och dagen är snart förli- den. Jag hoppas likväl, att hans högvördighet ej skall vägra oss mottagande ännu i dag.“

Fönsterluckorna i domprosten Gadolins hus, hvil- ket var beläget i närheten af kyrkan, voro redan till- slutna, då de älskande anlände dit, och det var med möda de trefvade sig fram i den något skumma förstu- gan, innan de slutligen påträffade en tjenarinna, som för- säkrade, att hennes husbonde vore beredd att taga emot besökande hvilken tid på dygnet som helst.

Rummet, till hvilket hon beledsagade dem, var stort och enkelt inredt, men bar derjemte vittne om en viss, dyster prydlighet, som mera skulle öfverensstämma med fordringarna på en nutidens sakristia, än med en dom- prosts komfortabla bostad. Liksom för att dölja de hvit- rappade väggarnas nakenhet voro dessa behängda med taflor, hvilkas mörka, med en förgyld list försedda ra- mar infattade porträtter af åtskillige kyrkans män, ända från den biskop, som öfversatt det första Nya Testa- mentet till finskan, till senare tiders andlige. Deras all- varliga och stränga, hos en del nästan bistra drag ut- visade, att de haft en hård jordmån att uppodla och be- arbeta, medan det barnafromma uttrycket i somligas ögon talade om en hängifven, allt uppoffrande kärlek för det arbete och den sak, för hvilken de lefvat. Högkarma-

de, med svart skinn öfverdragna stolar voro placerade i långa, stela rader rundt omkring rummet, i hvars midt stod ett stort bord, beklädt med en duk af svart kläde samt öfverhöljdt af papper och böcker.

Framför detta satt en fyratioårig man, domprosten Gustaf Gadolin, ifrigt bläddrande i en diger foliant, den han låtit hemta från domkyrkoarkivet och nu höll på att genomgå. Han var af medellängd och något korpulent; hans ögon voro klara, ansigtsfärgen frisk och håret, som var uppstruket från den höga, tankedigra pannan, mörkt till färgen, hvarjemte ett visst, bestämdt drag kring munnen gaf uttryck åt de något oregelbundna dragen. Nyss hemkommen från en embetsförrättning var han ännu iklädd sin presterliga skrud, bestående af den vanliga, veckade, svarta kaftanen, samt den hvita, klufna kragen under hakan. Det kulörta bandet af Vladimirs orden, som nästan omärkligt framstack ur ett af kaftanens knapphål, bör icke anses som ett skrytsamt prål, utan mera som ett uttryck af vördnad för en ny regerings nåd.

Vid de främmandes inträde steg domprosten Gadolin upp från sin stol och blickade med öfverraskning på de besökande. Den glittrande militäruniform Mustofin bar belystes klart af ljusen från de höga silverkandelabrarne på bordet och förlänade den ädle, högväxte mannen ett nästan furstligt utseende, medan den späda qvinliga gestalten vid hans arm framstod i hela sin underbara skönhet.

Artigt bjudande Mustofin och Anna att taga plats, lyssnade domprosten Gadolin med spänd uppmärk-

samhet till deras andragande, och ju längre han hörde derpå, desto djupare blefvo vecken på hans panna, desto mera flammade strålglansen i hans öga.

„Ni har således“, sade han skarpt, vändande sig med en genomträngande blick till Anna, „glömt ett barns pligter mot sin fader och trotsat föräldramyndigheten för att följa en främling och gå en oviss framtid till mötes?“

Genom dessa domprostens ord kanske först nu fullkomligt fattande den skuld hon åsamkat sig gent emot en person, som hade de första och heligaste rättigheterna öfver henne, böjde Anna djupt sorgsen sitt hufvud, men genomträngd som hon var af en innerlig kärlek, för hvars skull hon vågat så mycket, blickade hon nästa sekund upp med ett uttryck af renhet och oskuld, sågande:

„Jag vet, att jag felat, — men jag hade gifvit Mustofin löften, hvilka jag icke kunde bryta, — och jag älskade honom så högt —“, den låga, melodiska stämman darrade hörbart. — „Jag tror äfven, att min fader — som alltid varit sjelfva godheten mot mig — skall förlåta oss, då vi som man och hustru falla till hans fötter och bedja om tillgift.“

„Ja“, sade Mustofin, „pastor Mörck är högsinnad och god, han skall ej vägra oss den, — och ni får icke, högvördige herre“, tillade han med ädel öppenhet, „vredgas på denna unga flicka, ty jag har felat, och icke hon.“

Om domprosten Gadolin berättar en af hans samtida, som var närvarande vid samma tillfälle, att, då han en gång på ett bröllop skulle hålla lyckönskningstalet

till brudparet, deraf icke blef någonting vidare än: „kontrahenterna — — — kontrahenterna och — kontrahenterna.“ I fall det nu var denna tröga Mosestunga, eller någon annan orsak, som gjorde sig gällande, vet man icke, men visst är, att de ljungande förebräelser, domprosten var beredd att uttala till de unga, stockade sig i hans strupe, det bistra draget i hans anlete veknade, ögonen fuktades emot hans vilja, och läggande sin hand på Annas hufvud sade han endast och det mycket mildt:

„Arma barn!“

Efter att hafva yttrat detta, skred han med långsamma steg och med ett djupt begrundande utseende några slag omkring rummet, tills han åter stannade framför Anna och frågade, huru gammal hon var.

„Nyss fyllda femton år“, svarade den unga flickan blygt.

„Ni har naturligtvis blifvit admitterad till Herr. hel. Nattvard?“ frågade domprosten åter.

Anna bleknade, och hennes skälfvande läppar förmodade knappt gifva ett tydligt svar. „Nej, det har jag icke ännu, högvördige herre“, gemälte hon.

„Icke!“ Domprosten Gadolin tog ett steg till baka; förvåning, öfverraskning och medlidande stod att läsa i hans ansigte. „Kapten Mustofin“, sade han, „er trolofvade fästmö är ett barn, oansvarigt för sina handlingar. Innan hon blifvit admitterad till den hel. Nattvar-den, kan ett giftermål emellan eder icke ega rum.“

„Barmhertige himmel!“ sade Mustofin uppskakad. „Denna flicka är mig kär mer än någonting annat i verlden, — hennes lycka vore min högsta sällhet, det mest ef-

tersträfvansvärda mål för mig — och likväl, jag är magtlös, — mina förhoppningar hafva blifvit grymt besvikna!“

„Det är med de menskliga förhoppningarna“, sade domprosten Gadolin med höghet, „liksom med den blomstrande floddalen. Allt står i sin fulla prakt och skönhet, och skörden lofvar att blifva den bästa, men då kommer ett störtregn, floden sväller öfver sina bräddar, de dyiga böljorna vältra sitt skum öfver den nyss så leende dalen, och alla förhoppningar hafva blifvit begrafna. Säll den, som icke förtröttas af motgången, utan ställer sitt hopp högre!“

„Tack för de orden, högvördige herre“, sade Mustofin, „jag skall icke heller låta mig förtröttas, skulle än tusen hinder resa sig i min väg, — jag skall förstå att strida för min kärlek, men jag vet blott icke, hvad vi skola taga oss till, lika okunniga som vi båda äro i afseende på de fordringar, hvilka den ena efter den andra afslöja sig för oss.“

„Det första blir“, sade domprosten med godhet, rörd af de älskandes kritiska belägenhet, „att den unga flickan genomgår behörig skriftskola, på det hon må blifva delaktig af den nåd, som hvarje fullväxt församlingsmedlem i det heliga sakramentet tillbjudes.“

„Och huru lång tid erfordras dertill?“ frågade Mustofin.

„De unga kristna, hvilka i dessa dagar skola påbörja sin prøfvotid i den lutherska lärans hufvudstycken, komma, enligt sedvanligt bruk här i Åbo, att förnya sitt döpelseförbund trefaldighetssöndagen, som infaller i slutet af maj.“

„Således närmare tre månader till dess!“ utropade Mustofin med en älskares hela obetänksamma ifver, „kan denna tid icke förkortas!“

„Kapten Mustofin“, sade domprosten Gadolin strängt och allvarligt, „en sak, som ofta är afgörande för hela vårt lifs åskådningssätt, får icke tagas lika lätt, som mången annan, mindre vigtig omständighet.“

„Ni har rätt, högvördige herre“, sade Mustofin med ett ädelt uttryck i sina mörka ögon, „jag vill icke heller stå i vägen för denna flickas andliga välfärd. Jag skall vänta och bida, samt vaka öfver henne, liksom en moder öfver sitt barn, för att, då tiden är inne, göra mina anspråk gällande.“

„Det har jag ingenting emot, unge man“, sade domprosten, „då skriftskolan är slutad och er fästmö admitterad, skall jag viga eder, i fall ni sjelfva då ännu önsken det, men med det förbehåll att pastor Mörck gifver sitt samtycke dertill, ty utan detta kan jag icke gå in derpå, emedan jag vill respektera en faders rättigheter och en embetsbroders åsigter.“

„Mitt barn“, fortfor han till Anna, „vänd er till er fader — ert eget hjerta skall förestafva er bäst, hvad ni bör säga — anropa hans godhet och kärlek, och ni skall erhålla hans förlåtelse, hans välsignelse, ty utan en faders välsignelse skall lifvet blifva en öken. Gud låte de heliga lärdomar, hvilka inom kort skola bibringas eder, genomtränga er själ och göra er lycklig för tid och evighet. Amen!“

Faderligt välsignande sträckte domprosten Gadolin ut handen öfver de båda unga, hvilka vörnadsfullt och

med rörelse förde denna till sina läppar, hvarefter de aflägsnade sig.

Deras förhoppningar hade blifvit svikna, deras plan att genast blifva sammanvigda hade kullkastats; lifvets pröfningar sänkte på fullt allvar sin udd i deras unga hjertan.

„Förlora likväl icke modet“, sade Mustofin till Anna, då han, lemnande henne i Brigittas ömma vård, skildes från henne för att begifva sig till sitt kvarter, „min kärlek är stark, den skall värna dig i med- och motgång.“

V.

Fader och dotter.

Följande domprosten Gadolins råd begynte Anna sin skriftskola, en tid af stilla betraktelser och djupt begrundande. Men ehuru hon kände sig lycklig i det närvarande, längtade hon likväl dag från dag allt mera efter försoning med fadren, och slutligen blef denna känsla henne öfvermäktig. Med darrande hand och tårfyllda ögon satte hon sig ned och skref följande bref:

„Högt älskade, dyre Fader!

Skild från dig känner jag djupare än någonsin förut det band, som förenar föräldrar och barn, den kärlek, som förenar oss. — Likväl, Fader, måste Du anse dessa ord för tomma, då jag kunde fara ifrån Dig och lemna Dig. Det var äfven en svår stund — jag tyckte mig se dina kära ögon vinka mig till baka, då jag redan var långt borta på isen, jag tyckte, att de gamla asparna, uti hvilka stararne om våren brukade bygga sina nästen, liksom sträckte ut sina väldiga grenar efter mig,

då jag öppnade hemmets port och drog ut i världen. Ja, till och med den mossbelupna „drottningstenen“ vid kyrkogårdsmuren, om hvilken Du berättat, att Katarina Stenbock i forna dagar begagnat den för att stiga på och af hästen, när hon red till gudstjensten, såg ut, såsom hade den haft lust att ställa sig i vägen för mig. Och när jag dertill tänker, att Du är ensam hela dagen i ända, att pallen, på hvilken jag brukade sitta vid dina fötter och lyssna till dina ord, dyre Fader, är tom, och att platsen vid din sida under måltiderna jemväl är så, — då måste jag gråta bittert.

Men, Fader, jag kunde icke handla annorlunda, ty då Wladimir fick befallning att lemna Åland, kände både han och jag, att vår kärlek var oupplöslig, att aldrig någon mensklig magt skulle kunna slita oss från hvar andra. Ledsagad af den goda Brigitta följde jag således med honom till Åbo för att här blifva hans maka. Ack, Fader, detta gick likväl icke så lätt för sig, som vi båda hoppats! Domprosten Gadolin, hos hvilken vi anhöllo om att han skulle viga oss, kunde nemligen icke villfara vår begäran, innan jag var admitterad. Det återstod således för oss ingen annan utväg än att vänta, till dess den skriftskoleundervisning jag nu åtnjuter är slutad.

Frukta icke, gode Fader, att jag lider någon nöd eller är i saknad af någonting i yttre hänseenden. För allt har Mustofin sört, och han har äfven forskaffat Brigitta och mig hos polisgevaldiger Reis ett hem, som Du till fullo skulle gilla. Jag kunde därför känna mig nöjd, blott jag hade din förlåtelse, dyre Fader, för det jag brutit, då jag handlat så tvärt emot din vilja och dina

önskningar. O, jag ber, jag bönfaller vid den förbarmande nåd den Högste visar det ringaste af sina barn, fördöm mig icke, var mild, var försonlig och tillslut icke ditt öra för din dotters böner! Min själ trängtar efter din förlåtelse, liksom en i mörkret varande fånge trängtar efter himmelens ljus, efter en enda solstråle i sin dystra natt.

Fader! — Fader! icke kan Du fordra, att jag skall bryta de eder jag gifvit Mustofin! Jag besvär Dig, låt mig följa mitt hjertas böjelse och neka icke din välsignelse till det äktenskap Wladimir och jag inom kort skola ingå. Icke vill Du genom din hårdhet kasta en slöja af sorgflor öfver vår bröllopsdag, öfver vår lycka?! Icke vill Du, att din dotter skall hafva en sårbar punkt i sitt hjerta, som aldrig läkes, som skall göra henne till en fridlös varelse?! — Wore Du här, skulle jag knäfallande vid dina fötter tigga om förbarmande — nu kan jag endast tillropa Dig genom hvarje rad — genom hvarje ord: förlåt och välsigna mig, Fader!

Din alltid älskande, ödmjuka dotter Anna Mörck.“

Sedan Anna under strida tårar förseglat och afsändt brefvet, inväntade hon i lugnare sinnesstämning fadrens svar och kunde till och med ett af sina forna leenden lyssna till Brigitta, som hemkommen från uppköp i staden på sitt vidlyftiga sätt utbredde sig öfver det hon sett och hört.

„Kan ni tänka er, Anna“, sade hon och lät den lilla kruspinnen, hvilken hon begagnade att krusa det styfstärkta „stycket“ till sin mössa, falla på bordet, „den första jag mötte, då jag gick ut i dag, var ryska pre-

sten. Då jag likväl hört, att ett dylikt möte icke be-
bådar godt, undvek jag naturligtvis honom och gick en
annan väg -- -- --“

„Den gamla vidskepelsen!“ afbröt henne Anna.

„Ja, barn, det får så vara, om ni vill, men jag skall
säga eder, att jag upplefvat mycket i världen, som
styrkt min tro på dylika förebud. — Bland annat kan
jag aldrig glömma de händelser, hvilka föregingo den
qväll, då min man drunknade. Ni vet ju, att han var
fiskare vid Lammais stora fiskverk i Kumo, der flere
hundrade laxar och sikar fångades under en enda dag.
Det var en glad tid! Till och med långt ifrån kommo
besökande, och det fördes ett muntert lif, ty: 'finnes öl,
då finnes vänner'. Stora grytor med sik blefvo kokade
på stranden och förtärdes under gissningar af gåtor och
andra dylika lekar.“

Brigittas ögon lyste vid dessa ungdomshågkom-
ster. — „En klar höstmorgon, jag minnes den så väl“,
fortfor hon, „var det min mans tur att gå till fiskverket
för att stanna der till qvällen. Glad stod jag och ker-
nade smör, då han tog afsked, men gaf mig likväl tid
att följa honom ett stycke utom grinden, der jag till-
vinkade honom ett sista farväl, hvarefter jag återvände,
men just då jag skulle stiga uppför trappan, hörde jag
liksom ringningen af en klocka. Ljudet hördes visser-
ligen mera sakta, men det lät som om det kommit från
ölfven, hvars fradgande skum jag kunde skönja på af-
stånd, och detta förskräckte mig, emedan folket påstod,
att en kyrkklocka under stora ofreden blifvit sänkt i
pjupet och brukade låta höra sin klang, när något men-

niskolif var i fara. Att detta var som en själaringning för min man, kunde jag likväl icke tänka, ehuru det länge knäppt i väggarna och på ett besynnerligt sätt suckat omkring huset. Men sanning ligger i orden: 'aftonen vet mer än morgonen', ty om qvällen var jag — enka! —

Brigitta andades tungt och suckade djupt. — „För-gäfvcs väntade jag hem min man, men han hördes icke af; det hade aldrig händt förr, ty han brukade säga: 'en man vid sitt ord, en oxo vid sina horn', och jag nästan fruktade, att han kommit i ett gladt lag och glömt bort sig.

Hur den natt var lång, som följde! I morgongryningen dagen derpå gick jag att söka den saknade. Him-melen var mulen, och en lätt dimma uppsteg från elfven, likt ångan från en julbadstuga; de våta björkrisen slogo mig i ansigtet, då jag gick genom hagen, och min fot sjönk ofta i de gytjiga pölarne på vägen. Det var en tung färd, men jag kände icke synnerligt af någonting, och ändtligen kom jag till stranden. Spejande såg jag mig omkring, men hvad upptäckte väl mina brännande ögon! En stor svart fogel af sällsam skapnad och af ett främmande ut-seende, som höjande och sänkande sig på vattenytan lät höra ett eget, sorgset, genomträngande skri. Då vi-ste jag allt. Jag hade sett samma fogel den dag min mor dog, dess klagande låte hade äfven då uppenbarat för mig en oersättlig förlust. En stund senare fann jag min mans lik uppkastadt på stranden. I den mörka höstqvällen hade han stigit miste på stockarne, hvilka ledde ut i elfven, och omkommit! —

Mor Brita dolde ansigtet i händerna och snyftade. Hennes sorgliga berättelse gjorde ett djupt intryck på Anna, som glömmade sina egna bekymmer talade tröstande och deltagande ord till henne och bad, att hon icke skulle uppröra sig med dessa vemodiga erinringar. Brigittas tårar upphörde äfven att rinna, och hon fortfor i lugnare ton:

„Det lilla barn, som jag par dagar senare födde till verlden, öfverlefde icke qvällen, och jag var å nyo ensam, samt kände mig mycket olycklig, men: 'då nöden är störst, är hjälpen närmast'. Pastor Mörck, som var på besök hos släktingar i min hemort, hörde omtalas min sorgliga belägenhet, och då hans hustru samtidigt dog, efterlemnande en liten dotter, antog han mig till dess amma och sköterska.“

„Och min moders stoft“, yttrade Anna tankfullt, „när blef det hemtadt till Åland?“

„Då kölden blef stark nog att bygga broar öfver sjön“, svarade Brigitta, „ty pastor Mörck ville åtminstone hafva den trösten att gå till sin hustrus graf och gråta ut sin saknad och smärta vid den.“

„Hvad min far måste hafva älskat min moder“, sade Anna. „Ack, hvarför vredgas han då öfver Mustofins och min kärlek!“

Mor Brita, som märkte, att samtalet kommit in på origtig stråt, försökte nu godtgöra detta genom att icke låtsas höra den unga flickans i sorgsen ton utsagda ord.

„Jag har kommit långt från det jag egentligen tänkte berätta“, sade hon, bemödande sig med denna tillgifvenhetens ömma förgätenhet af egna känslor att

åter antaga ett gladt utseende, „men ni har kanske icke lust att höra det, Anna?“

„Hvarför icke“, genmälte denna, „jag hör eder gerna; tala, goda Brigitta.“

Denna, som fann detta medgifvande tillräckligt, började således en lång beskrifning om allt det i hennes tycke märkvärdiga hon denna morgon upplefvat, och kryddad som den var af ordspråk och sinnrika liknelser förmådde den snart åter framlocka ett löje på Annas läppar och ingifva henne ett visst intresse.

„Det går besynnerligt till“, yttrade Brigitta slutligen, „i krigstid händer det nog, men i fredstid trodde jag att det skulle vara annorlunda. Vet ni, hvem jag träffade på torget? Jo, ingen annan än „glada Greta“ från Finström. Hon hade kommit för någon vecka sedan med sin strömmingstina och stod nu der och sålde, men skäl för sitt namn gjorde hon icke denna gång. Fyra ryska soldater togo nemligen för sig af hennes fisk så mycket som möjligtvis rymdes i deras byttor, och detta utan att betala ens en skilling därför! Greta var naturligtvis utom sig, ty hon har i sjelfva verket icke mycket att skänka bort. Undrande huru detta skulle sluta, stod jag och såg uppå, då en herre, klädd i en enkel och mörk drägt, ditlockades af oväsendet. 'Ni måste betala', sade han med befallande röst och tog en af soldaterna i kragen. 'Med hvilka rättigheter, durak, säger ni oss detta?' sade denne och försökte komma lös. Den främmande herren blef alldeles röd, och det blixtrade till i hans ögon. 'Med den rättighet jag som landshöfding innehar', svarade han och slet upp sin öf-

verrock, hvarvid landshöfdingeuniformen till soldaternes stora förskräckelse blef synlig. De måste således betala, saken blef denna gång i godo uppgjord, och „glada Greta“ nöjd med utgången deraf*). Det är icke för ro skull jag 'känt lukten af brändt horn', ty jag har aldrig kunnat med ryssar. Skall det väl finnas en enda hederlig karl bland dem!“

Sedan Brigitta uttalat denna något intoleranta åsigt, var hennes förråd af språksamhet uttömdt, hon tystnade och lät kruspinnen åter börja sin afbrutna verksamhet.

„Säg icke så, mor Brita“, sade Anna förebrående, „du känner kapten Mustofin och bör icke döma alla lika.“

„Jag glömde honom“, svarade Brigitta med all den beundran hon hyste för den unge officeren uttryckt i sina drag, „kapten Mustofin är icke heller lik någon annan, det må vara af hvilken nation som helst.“

Nöjd med detta, något öfverdrifna beröm öfver sin älskare försjönk Anna, i tankar. Med denna ensidighet, som är utmärkande för kärleken, tyckte hon, att Brigitta hade rätt, ty Mustofin var verkligen olik alla andra. Han var så artig, så ädel, så fullkomlig i hennes tanke och med en så fullständig känsla af hvad han var skyldig henne och sig sjelf, att han aldrig hvarken i ord eller sätt öfverskred den gräns, som ridderlighet och aktning föreskrefvo. Mustofins kärlek kunde förliknas vid den hängifna dyrkan medeltidens riddare egnade sitt hjertas dam, och ehuru den egde både styrka

*) Historiskt.

och passion, var den ren och upphöjd till sin natur. Under kommande, mörka dagar skulle blotta minnet af den samma blifva den enda ljusglinten i en dyster tillvaro, liksom den ock, under det Anna väntade på underrättelser från fadren, hade förmåga att ingifva henne mod och hopp, ty med de tusen små ömhetsbetygelser och tröstegrunder, af hvilka kanske endast en tillbedjares uppfinningsförmåga är mächtig, försökte Mustofin göra lifvet så angenämt som möjligt för sin unga brud.

Ehuru nätterna ännu voro kalla, var vinterns välde förbi och våren inne. För solens värmande strålar smalt drifvan ned, och isen började antaga ett utseende af spröd bräcklighet, medan svanarnes glänsande tåg sågs draga mot norden, och orren spelade i skogssnåret.

Nyss återkommen från en uppfriskande promenad med Mustofin, satt Anna en dag med af vädret ännu purprade kinder vid sitt fönster och blickade ut. Folkvimlet var ovanligt stort, emedan en bröllopskara höll på att tåga förbi. Likväl gaf hon knappt akt derpå, ty en enda gestalt, hvilken liksom sökande någon, långsamt kom gående uppför gatan, fängslade hela hennes uppmärksamhet. Det såg ut att vara en äldre man. Han stödde sig på en jernbeslagen käpp, och så väl drägten, som skridskorna, hvilka voro kastade öfver axeln, utvisade, att han tillryggalagt en lång och mödosam färd.

Anna sprang upp, hennes knän svigtade, och tryckande handen mot sitt bröst försökte hon hejda sitt hjertas slag. Ett ögonblick derpå, dörren öppnades och in trädde — hennes fader. Men huru förändrad han var!

Hans ansigte var blekt och aftärdt, liksom hade han nyss uppstigit från en lång och svår sjukdom, hans hår hade under dessa få veckor blifvit uppblandadt med hvita strån, och på hela utseendet syntes, att han lidit mycket; endast ögonen lyste med samma djup och glans som förr.

Pastor Mörck öppnade sin famn vidt, och hans armar omslingrade det älskade barnet.

„Fader!“ — „Dotter!“ — återljöd det i det tysta rummet. Allt var glömdt för återseendets ljufva fröjd.

„Du förlåter mig ju, dyre fader!“ sade Anna under häftiga tårar. „Du skulle icke annars kommit och sökt upp mig, liksom herden uppsöker ett vilsegånget får. — Fader, hur trött du måste vara efter den långa resan! Jag känner alla de svårigheter, hvilka under denna tid på året äro förknippade med en dylik. Jag vet, hur förrädiskt isen gungar, hvilka remnor likt gapande afgrunder uppstå deri, och huru många faror hota för hvarje steg. Och för allt detta har du utsatt dig för min skull, gode fader!“

„Tala icke derom, mitt barn“, genmälte pastor Mörck mildt. „Jag har endast haft dig i mina tankar och kunde icke med pennan besvara ditt bref — jag måste se dig — jag ville komma sjelf.“

„Hur god du är, fader!“ — Anna slet sig sakta lös från hans armar och omfattade hans knän. „O, förlåt mig och förlåt äfven Mustofn!“

Pastor Mörck skyndade att upplyfta sin dotter från hennes knäböjande ställning. Icke ett ord af förebräelse gick öfver hans läppar. „Hvad Ni båda af barnsligt oför-

stånd förbrutit“, sade han högtidligt, „förlåter jag gerna — af hela mitt hjerta — ty i ungdomen handlar man ofta oöfverlagdt och hänsynslöst. — Kom, min dotter, skynda att lemna denna ort, återvänd med mig och intag som förr platsen vid din faders härd.“

Det låg någonting gripande i dessa ord, uti hvilka faderskärleken i hela sin öfverväldigande storhet uppenbarade sig. Äfven Anna kände sig djupt berörd deraf, hon hade intet svar att gifva.

„Snart står skogen, som du älskade så mycket“, fortfor pastor Mörck, „i vårlig skrud, hafvets dansande böljor och dess svalkande fläftar skola åter utöfva sin tjuskraft på ditt sinne — allt skall blifva sig likt. Kom, min dotter, kom, låtom oss skynda! Hemmets dörrar stå vidöppna för dig.“

Pastor Mörcks ögon glänste, och han fattade dottrens hand, men hon drog den långsamt bort. „Jag kan icke, fader“, snyftade flickan.

„Arma barn, du kan icke heller hafva låtit mig komma denna långa väg för att vända ensam till baka“, sade pastor Mörck; han talade mildt och öfvertygande, som till en sjuk, hvilken man förgäfves nödgar intaga en helsobringande medicin.

„Min dotter, rosorna i fönstren der hemma hafva vissnat, de sakna din vård, sparvarne under takåsen hafva slutat att qvittra, allt tynar af och dör, då du är borta. Kom, kära barn, kom!“

„Jag kan icke återvända“, sade Anna, „ty jag har ju lofvat blifva Mustofins maka. — Du har gifvit mig din förlåtelse, fader, o, — neka mig icke heller din välsignelse!“

„Mina åsigter angående ditt giftermål äro de samma som förut, och ingenting skall förmå rubba dem“, yttrade pastor Mörck strängt. „Skulle jag väl då kunna välsigna eder, nej, det kan jag icke! Dotter“, fortfor han mildare, „skild från Mustofin skall du snart glömma honom och förgäta denna olyckliga kärlek för den ljufva tillfredsställelse uppfyllda pligter skänka. Din fader skall derunder försöka att jemna stigen för dig, mitt barn, och stödja dig, när du svigtar. — Jag vill sjelf uppsöka Mustofin och öfvertala honom att fria dig från eder, hvilka du som ett omyndigt barn icke hade rättighet att gifva.“

Pastor Mörck gjorde sig beredd att gå, men Anna stälde sig i hans väg. „Gå icke“, sade hon innerligt bedjande, „gå icke, fader, ty om mina löften äfven icke hafva något värde inför mensklig lag, så äro de likväl heliga enligt den lag Gud inskrifvit uti mitt hjerta. — Wladimir har sagt mig, att hans lands döttrar, då de en gång förlofvat sig, anse en dylik förbindelse gällande för lifvet och nästan lika helig som ett äktenskap. Icke vill du, dyre fader, att din dotter skall stå efter dem i stor-sinhet.“

„Store Gud, hvilken begreppsförvillelse!“ utropade pastor Mörck. „Ar det så jag har lärt min dotter att vandra på det rättas väg? Flicka, i följd af min faderliga myndighet befaller jag dig att lyda mig!“

„Fader“, sade Anna, „jag skulle icke vilja göra dig sorg — jag älskar dig så högt; du har vårdat min barnoms stapplande steg och har alltid varit en huld och god fader. O, var det äfven nu och gör mig icke olyck-

lig, ty utan Wladimir skall mitt lif blifva krossadt, som sandkornet under vandrarens fot.“

Pastor Mörcks hjerta rördes åter, och han talade ömt och kärleksfullt till dottren, han kallade henne vid de ljuvfaste namn och bad henne att som förr blifva hans goda och lydiga barn. Den olyckliga flickan vred sig som i dödsqval; hennes själ slets emellan den barnsliga tillgifvenheten för fadren och kärleken till Mustofin, men då denna senare känsla städse visat sig starkare än den förra, segrade den äfven nu.

„Jag har lagt mitt öde i Wladimirs hand“, sade Anna slutligen mildt, men bestämdt, „och det måste så förblifva. Jag kan icke handla annorlunda, det må sedan bära till lycka eller olycka.“

„Hvilken hårdnackenhät!“ utropade pastor Mörck. „Det fjerde budet, som du redan lärde dig från din katekes, innan dina barnsliga läppar knappt förmådde framstamma ett redigt ord, har således varit en tom utanlexa!“ Den eljest så lugne och stillsamme mannen var fruktansvärdt upprörd, hans ögon blixtrade, hans läppar skälfdes af sorg och vrede.

„Ett ångerfullt barn“, fortfor han, „hade jag gerna förlåtit, men ett vrångt och tredskande kan — jag — icke förlåta, — — jag måste tvärt om — förbanna det — — —.“

„O, fader, haf barmhertighet!“

„Du har det så velat, dotter“, återtog pastor Mörck.

„Dotter“, upprepade han bittert, „jag hade en gång ett barn, men nu — nu har jag intet mera. Gå, olyckliga, och njut af din röfvade lycka med Mustofin, men

vet, att din faders förbannelse skall följa dig och ditt äktenskap och mins, att Herren din Gud är en stark hämnare, som söker fädernes missgerning inpå barnen allt intill tredje och fjerde led!“

Utan att se på sin dotter hade pastor Mörck yttrat dessa ord; icke heller nu, då han lemnade rummet, gaf han henne en enda blick till afsked. Hvem vet, kanske fadershjertat ännu en gång hade veknat vid åsynen af den i förtviflan sänkta flickan, som bönfallande sträckte ut sina händer, — hon ville säga något, men tungan nekade henne sin tienst, och till hälften bedöfvad sjönk hon till sammans.

Från förstugan hördes ett stönande läte, tunga, dödströtta steg aflägsnade sig långsamt, dörren slog hårdt igen, och emellan fader och dotter stod — en förbannelse.

VI.

Oväntade underrättelser.

Med oroliga, brådskande steg mätte kapten Mustofin golfvat i sitt rum. De häftiga rörelserna och ofta upprepade vändningarna inom en så inskränkt terräng skulle hos svagare hufvuden än hans måhända framkallat svindel, men för honom var denna yttre, kroppsliga ansträngning nödvändig för att döfva de smärtsamma tankar, som i denna stund uppfylde hans själ. Från den unge ädlingens ansigte var äfven det vanligtvis så glada och sorglösa uttrycket försvunnet, och ofta förde han handen till sina feberheta tinningar för att undertrycka pulsarnes hastiga slag, hvilka hårdt och regelbundet likt pendeln i en klocka framstötte blodet i de högt uppsvällda ådrorna. Emellanåt stannade han vid skrifbordet och genomögnade ett papper, hvars innehåll likväl icke tycktes lugna honom, utan tvärt om snarare bidrog att öka hans ovanliga sinnesrörelse. Skrifvelsen var en på ryska språket affattad och af zaren sjelf under-tecknad ukas, hvilken, adresserad till chefen för den

i Finland förlagda ryska infanteri-divisionen, i Åbo bosatte general Demidoff, innehöll en befallning att till Ryssland hemsända alla de trupper, som möjligtvis kunde undvaras i det nyligen eröfrade landet.

Vid tidpunkten för denna berättelse hade den politiska ställningen i Europa undergått stora förändringar. Öfverallt ramlade troner, och deras förjagade furstar kämpade likt det stackars offret i en spindels nät, då det värjer sig för de maskor, som allt tätare och trängre hota att snärja dess lifskraft, förgäfves emot den oundvikliga undergång, åt hvilken ett mäktigt öde tycktes hafva bestämt dem. Det såg äfven ut, som om ödet blifvit förkroppsligadt, och det uti en man, som svingat sig upp på en ur spillror framsprungnen tron, hvilken ännu dröp af det broderblod, som fläckat de franska liljornas skärhet och förr eller senare måste rentvås till hvad pris som helst genom nya segrar och ny ära. Just tanken på denna räddningsplanka för Frankrike, men förnämligast egna, ärelystna planer och en okuflig eröfringslust hade i den unge korsikanarens själ väckt till lif slumrande, väldiga krafter, dem han nu som Napoleon I på ett så glänsande sätt förstod att draga nytta af. Nästan i alla Europas stater hade han framkallat kriget och stod sedan lik en skicklig kemist, hvilken i sitt laboratorium experimenterar med kemins hemligheter, väntande på utgången af den jäsningsprocess, som de många olika elementernas sammanblandning nödvändigt skulle åstadkomma.

För Napoleons oerhörda framgång och öfverlägsna fältherretalanger hade alla nödgats böja sig, och det

hade till och med legat i den mäktige zarens af Ryssland, Alexander I:s intresse att stå på fredlig fot med honom, ett förhållande, som, ehuru afbrutet vid Napoleons grymma och våldsamma förfarande med prinsen af Enghien från Baden, åter kommit till stånd något år senare i Tilsit 1807, der emellan tvenne kraftfulle suveräner uppstått en vänskap, som måhända kunde förliknas vid den ett tämdt lejon känner för sin väktare, hvilken icke behöfver annat än draga en blodrispa på sin hud, för att den gamla fiendskapen på nytt skall utbryta.

Vid samma tillfälle var det äfven som Alexander förband sig att biträda Napoleon i det kända kontinentalsystemet emot England, hvilket löfte dock snart visade sig högst opolitiskt för Ryssland och verkade i synnerhet menligt på dess finanser. Trogen sitt system att genom hamnarnes tillspärrande på kontinenten betvinga England, lät Napoleon emellertid trupper besätta hertigdömet Oldenburg för att derpå kunna längs efter Nordsjöns kuster till fullo verkställa blokaden. Kejsar Alexander, under hvars skydd den fördrifne hertigen af Oldenburg stälde sig, underlät icke att göra Napoleon skarpa tillrättavisningar, hvilka i förening med det missnöje franske kejsaren hyst i anledning af några förordnanden, som Alexander gifvit till mildrande af kontinentalsystemets stränghet, hotade att bryta det så nyss förnyade vänskapsfördraget emellan de båda regeringerne.

Att ett krig emellan Ryssland och Frankrike i den närmaste framtiden förestode betvivlades ej heller af någon, framför allt då franska truppmassor framryckte

emot Oder och Weichsel, och ifriga krigsrustningar påbegynts i Ryssland.

Till följd deraf hade general Demidoff erhållit den kejsrerliga ukas, som vid kapitlets början blifvit omnämnd. Befallningen, som den innehöll, kom oväntadt och plötsligt åtminstone för Mustofin, hvars kompani hörde till de trupper, hvilka till först skulle aftåga, och framkallade hos honom både bestörtning och bekymmer, emedan krigarens och människans pligter derigenom råkad i en betänklig kollision med hvar andra.

Tanken på att med en skilsmessa från Anna råga måttet af den sorg, som genom fadrens förbannelse hvilade tungt öfver henne, föreföll honom outhärdlig, och likväl måste så ske, emedan det gälde fäderneslandets försvar, det gälde fosterjorden, för hvars skull hvar och en, men i synnerhet en krigare måste vara beredd att offra allt. Om Anna kunnat medfölja som hans hustru, hade han gerna hörsammat kallelsen, men nu, då ett giftermål, i följd af hennes förestående konfirmation, först efter några veckor kunde ega rum, sönderslets han af ett bittert qual, ett sådant, som mången annan i hans ställning och vid ett liknande tillfälle skulle hafva känt. Med dystert rynkad panna ringde han slutligen på Feodor och gaf denne befallning att sadla sin häst, emedan han tyckte sig i fara att qväfvas och längtade att rida ut, innan han skulle hörsamma det bud general Demidoff skickat honom, nemligen att ännu samma dag infinna sig i högqvarteret.

Tryckande sporrarne i hästens sidor, ilade kapten Mustofin några minuter senare framåt, lemnande staden

och dess utkanter för att fördjupa sig längs en mindre besökt skogsväg, knappt medveten om hvart kosan gälde, tills ett lätt frustande af det ädla djuret, på hvars rygg han satt, väckte honom till besinning.

„Förlåt, trogna kamrat“, sade han, „att jag onödigtvis drifver på dig, som en drucken åkare sin kamp!“

Sägande detta lemnade Mustofin fria tyglar åt hästen, hvars eldighet genom den häftiga ridten något minskats, och som med ett gladt gnäggande besvarade rytarens vänliga bön om tillgift, hvarefter vår hjälte med manlig kraft började eftersinna, hvad han hade att göra i sin nuvarande belägenhet.

Den friska luften, hvilken han med begärlighet insöp, svalkade hans hufvud och redde tankarne, medan den underbara stillheten i naturen verkade välgörande på honom. På sina ställen låg snön ännu kvar i skogen, men eljest hade solen bjudit till att smälta den stenhårda isskorpa, hvilken hittills famnat jorden, och mångt litet källsprång hade dervid blifvit löst ur sin förtrollning, samt lät nu höra sitt glada, sorlande läte, der det än stridare, än stillare banade sig väg mellan tufvorna. Mustofin höll in hästen, då han på en af dessa till sin undran och förvåning varseblef några blommor, hvilka, blåa till färgen, sköto upp ur den gröna mossan och påminde om ett barns oskyldiga ögon. Han hade aldrig förut sett dessa nordens första vårblommor och blef rörd vid deras åsyn, i synnerhet och kanske mest därför, att de tycktes påminna honom om hans älskade Anna, hvars blick egde samma djup och renhet, då hon brukade skåda upp till honom.

Med ett lätt språng var Mustofin nere från hästen, plockade blommorna, och efter att hafva fäst den sålunda förvärfvade skatten i ett knapphål af sin rock red han åter till baka till staden, något lugnare till mods än förut och med fast beslutsamhet uttryckt i sina ädla drag.

Tagande vägen förbi polisgevaldiger Reis' hus, tyglade han skickligt och med ungdomligt behag sin lifliga häst för att i långsam skridt fara förbi, i hopp om att få se en skymt af Annas hulda gestalt i fönstret. Han bedrog sig icke heller, ty hon innehade sin vanliga plats och besvarade Mustofins helsning med samma blygarodnad på sina kinder, som hon haft, då han för första gången sett henne i det Åländska hemmet, och med detta leende, hvilket under den sista tiden fått en anstrykning af så mycket vemod.

Frågående sin tanke att först besöka general Demidoff, innan han skulle delgifva Anna sina planer rörande framtiden, ändrade han om åsigt vid hennes åsyn och beslöt att med detta förtroende, som ett älskande hjerta så högt förmår uppskatta, genast säga henne allt, ett beslut, det vi ville rekommendera åt hvar och en i hvilka förhållanden i lifvet som helst.

„Ser du, Anna, hvilka vackra blommor jag medfört åt dig“, sade Mustofin, då han, efter att hafva lemnat hästen i den djupt bugande polisgevaldigers egen vård, inträdt i Annas rum och utbytt de sedvanliga helsningarna med henne. „Huru väl de skulle passa i ditt mörka hår, goda flicka; vänta, jag vill sätta dem dit.“

„Hvad du är god, som sjelf hemtar mig mina älskingsblommor“, utropade Anna, „men, Wladimir, de vissna

snart på den plats du utsett åt dem. Låt mig hellre lägga dem i vatten, jag ber, de påminna så mycket om hemmet, i hvars lundar jag alltid var den första att uppsöka dem. O, jag har dessa stunder så lifligt för mig, då jag, pröfvande skarens styrka, under leende och upptåg sjönk djupt ned i snön för att vid hemkomsten lexa upp af mor Brita, men likväl följande gång göra på samma sätt. Hvilka hågkomster från den tid“, fortfor hon med ett drömmande uttryck, „då göken gol, sjön gick upp och sipporna slogo ut!“

Anna fick vid dessa ord tårarne i ögonen och vände sig hastigt bort.

„Arma flicka“, sade Mustofin vekt, „du lider och det för min skull.“

„Säg icke så“, gemälte Anna och försökte att le, „jag ville hafva ingenting af allt detta till baka, ty då jag har dig, har jag vår, blommor, allt.“

„Men“, sade Mustofin tveksamt och med sväfvande röst, „om du skulle förlora äfven mig, Anna, och — vi skulle måsta skiljas?“

„Skiljas! hvilket grymt ord!“ utropade Anna. „Men du ser så allvarsam ut! Hvad är på färde, säg?!“

Så ömt och skonsamt som möjligt och med ett kraftigt försök att synas lugn berättade Mustofin nu för den bleka och stilla flickan vid hans sida om befallningen, som ofördröjligen påkallade hans afresa till hemlandet.

„Domprosten Gadolin sade, att lifvet utan min faders välsignelse skulle blifva för mig en öken“, yttrade Anna med ansträngning, då Mustofin tystnade, — „han

hade rätt, och jag känner redan samumvindens heta och giftiga fläftar emot mitt ansigte.“

„Men de skola renas för den friska svalka, som utströmmar ur min kärleks grönskande oas“, sade Mustofin varmt.

„Ack nej, Wladimir, det kunna de icke, ty den hvirflande ökensanden toρνar sig skyhögt och skall begrafva allt“, svarade den stackars flickan med all den våldsamma sorg, som tillhör ungdomen, hvars kraft ännu icke blifvit pröfvad under lifvets vandring.

„Och du tviflar på magten af min kärlek“, sade Mustofin mildt förebrående, i det han beskyddande slöt sin arm omkring hennes lif och lade hennes hufvud emot sin skuldra.

Anna gret bittert, men sedan hennes qualda hjerta gifvit sig luft i tårarne, sade hon undergifnare och med ett rörande tonfall i sin stämma: „Var icke ledsen öfver mina ord, Wladimir, ty de voro sagda mera med läpparne än med hjertat. Med onödig klagan skall jag icke heller göra skilsmessans smärta ännu tyngre, utan skall böja mig för det oundvikliga. Din kärlek skall derunder göra mig stark, liksom den äfven med den Högstes bistånd skall återföra dig till mig.“

Den unga flickan drog sig sakta ur Mustofins armar och stod lugn och mild framför honom. Den själsstyrka och höghet, som allt mera spred sin glans öfver hennes drag, utvisade, att hon tagit steget från barn till qvinna, beredd att med tålmod lida och försaka allt för sin kärleks skull.

„Tack, min vän“, sade Mustofin, knappt i stånd

att dölja den sinnesrörelse, som åter ville bemäktiga sig honom. „Då det hotande kriget emellan Frankrike och mitt fädernesland är förbi, har du mig åter, och sedan kan intet — intet rycka oss från hvar andra. Till dess skall jag skaffa dig ett hem i general Demidoffs hus. Han är, som du vet, en halfbror till min mor, och vi äro således slägt. Jag känner honom föga, ty vi hafva icke varit mycket till sammans, men han har städse visat mig synnerlig välvilja, och jag är säker på, att han som slägtning och vän skall hjälpa mig i denna dilemma.“

„Ack, Wladimir“, invände Anna, „låt mig stanna här hos madam Reis, tills du återvänder! Hon är mycket god och har omfattat mig med en moders ömhet.“

„Det är sant“, svarade Mustofin, „men likväl är det icke rätta platsen för dig, en ädlings brud. Genom sin ställning är general Demidoff deremot den lämpligaste personen att lemna dig skydd och vård. Ar du icke nöjd med de planer jag uppgjort för dig, min älskade?“

Mustofin såg kärleksfullt på Anna. „Jag är nöjd med allt“, svarade hon med låg röst och lade sin hand i vännens, „ty jag vet ju, att du åsyftar endast mitt bästa. — Tack för din godhet, Wladimir!“

Utan att vidare redogöra för det samtal, som utspann sig emellan de älskande, och uti hvilket de jemte känslor af saknad och sorg, såsom naturligt var, på ungdomens sätt förstodo att inblanda förhoppningar om ett snart återseende och om framtida sällhet, vilja vi följa Mustofin, då han gjorde sitt inträde hos sin slägtning, general Demidoff.

Denne man, som var bestämd att spela en så stor

roll i Anna Mörcks lefnadshistoria, var redan af en ganska framskriden ålder, ehuru hvarken år eller bräcklighet ännu föga förmått böja hans höga kämpa-gestalt, hvilken härdad i krig och strapatser erhållit en viss seg motståndskraft och ett utseende af muskulös senfullhet. Hans gråa ögon voro skarpa och genomträngande, och hans anletsdrag, hvilka voro i saknad af all skönhet, uttryckte hård grymhet, en grymhet, som ofta kom till ett våldsamt utbrott emot de honom underordnade. Detta karaktersdrag i förening med en vällustings sinlighet förstod general Demidoff dock att mästerligt dölja under en mask af fin artighet och tillmötesgående vänlighet, och ehuru föga fördelaktigt känd från kriget 1808—1809 genom Wasa stads plundring och andra liknande bragder, hade han förmått tillvälla sig ett sådant anseende, som förnämligast har sina bundsförvandter i rikedom och magt.

Redan otålig öfver Mustofins i hans tycke något för långa dröjsmål, kom generalen likväl emot honom med utmärkt vänlighet, sägande:

„Välkommen, systerson! Det gläder mig att du så fort hörsammat min kallelse.“

I generalens ord låg ett visst gäckeri, som icke undgick Mustofin. „Förlåt morbror“, sade han undfallande, „men budet bestämde ingen viss tid, och eftermiddagen är ej ännu så långt framskriden.“

„Du har rätt“, svarade general Demidoff ändrande ton, „det var icke heller en förebråelse å min sida. Jag har blott lifligt längtat att erfaras, huru du upptog den befallning, som jag genom tillsändande af den kejsrerliga ukasen bringade dig.“

„Det var verkligen oväntadt“, sade Mustofin, „att mörka stormmoln så hastigt skulle uppstiga på den hittills så klara politiska himmelen.“

„Hm“, genmälte generalen, „den tid är förbi, då Napoleon af Frankrike skänkte vår allernådigste kejsare Finland. Se'n dess hafva sakernas ställning förändrats, min vän; Frankrike visar nu en annan sida af sin sköld, och i anledning deraf skyndar Ryssland att samman draga sina arméer till Wilno, en punkt, från hvilken det första utfallet torde göras.“

„Det ser allvarsamt ut“, sade Mustofin, — „när äro trupperna bestämda att afgå från Åbo?“

„I öfvermorgon sist, emedan den största skyndsamt het är påkallad — men à propos, systerson, hvad säger din brud om att lemna sitt fädernesland?“

„Hon kommer icke att följa med“, svarade Mustofin.

„Icke?“, sade generalen med den största förvåning, „är edert kutter à la turturdufva redan förbi? Men sådana äro känslorna ofta; i början eldfångda som en krutfjering, och sedan, då den tändande gnistan fullgjort sitt verk, kallnar allt af som vid nordpolen.“

„Våra känslor för hvar andra, morbror, skola aldrig svalna“, svarade Mustofin med öfvertygande värma, „men då Anna Mörck till följd af de hinder, jag förut omtalat för er, icke ännu kan blifva min hustru, måste hon stanna qvar.“

„Har du icke ens framställt för henne ett motsatt förslag?“

„Nej, vid himlen, nej!“ utropade Mustofin allvarligt.

„Det hade varit att kränka både henne och mig, hon som för mig är helig som en moder!“

Ur stånd att fatta de upphöjda känslor, som rörde sig i den ädle ynglingens själ, steg general Demidoff upp från sin plats och vände sig hastigt bort, samt gjorde korstecknet framför en liten helgonbild i ett af rummets hörn, en ceremoni, hvilken fullkomligt dolde det elaka och ironiska leendet på generalens läppar, men som för Mustofins omisstänksamma öga endast hade utseende af en hastigt påkommande fromhet.

Medan detta försiggick, eftersinnade Mustofin, huru han skulle komma fram med det förslag han var i begrepp att göra sin anförvandt. Ur denna förlägenhet blef han likväl snart hjälpt af general Demidoff sjelf, som återförde samtalet till det avslutade ämnet.

„I krigstid behöfva alla lagbuden icke så noga efterleivas“, sade han. „Ett giftermål kan under sådana förhållanden mycket lätt gå för sig.“

„Det kan så vara“, svarade Mustofin, „men hvad Anna Mörck och mig beträffar, kan en nödlag icke tillämpas på oss. Jag har nemligen lofvat att icke ingripa störande i hennes skriftskoleundervisning, och detta löfte vill och måste jag hålla, i synnerhet som både min fästmö och hennes religionslärare ansåge det som synd att för jordiska bestyr afbryta en beredelsetid för himmelen, åsigter hvilka jag icke kan låta bli att värda.“

Det ryckte till i generalens mungipor, och han hade svårt att icke brista ut i ett skallande skratt öfver skrupper, dem han icke förstod, såsom oförenliga med den åsigt han hyste om ändamålet i lifvet, hvilket endast

vore till för materiel njutning och nöje, men ej något högre. Då det likväl låg i hans intresse att stå på god fot med systersonen, bekämpade han sitt löje och sade efter att på denne förstulet hafva kastat en blick af medömkan och förakt:

„Ryktet vet berätta, att din fästmö är vacker.“

„Hon är mer än vacker, hon är skön och dertill god som en engel“, sade Mustofin entusiastiskt.

„Det hedrar din smak, systerson“, svarade general Demidoff, „men desto svårare måste det kännas för dig att lemna henne.“

„Jag känner det djupt“, sade Mustofin, „och därför har jag äfven beslutit att vända mig till eder, morbror, med en bön, den jag ej skulle framställa till mången — — —“

„Och den lyder?“ inföll generalen, då Mustofin tystnade.

„Att ni, tills jag återvänder, ville skänka hem och skydd åt min Anna och derigenom lindra den sorg, som marterar mitt hjerta, vid tanken på hennes värnlösa belägenhet.“

„Är det ingenting annat“, sade generalen med välvilja uttryckt både i ton och anletsdrag, „så vill jag gerna åtaga mig detta visserligen något grannliga uppdrag. Tack för ditt förtroende, systerson, och var viss om, att mamsell Mörck i mitt hus icke skall sakna någon ting, hvarken hvad faderligt beskydd eller öm omvårdnad beträffar. Se här min hand derpå.“

De båda männen gafvo hvar andra ett kraftigt handslag, och Wladimir tackade af hjertat generalen

för hans vänlighet att genast utan alla betänkligheter gå hans önskingar till mötes.

„Betänkligheter“, sade general Demidoff, „kunna ej komma i fråga släktingar och vänner emellan. Systerson, är du nu beredd till afresa?“

„Ja, det återstår blott ännu för mig att uppgöra mitt testamente, och sedan skall jag med lugnare sinne hängifva mig åt min pligt i det allmännas tjenst.“

„Testamente“, eftersade generalen förvånad, „du tänker väl icke gifva ditt unga bröst till skottafla för en fiendtlig kula!“

„Hvem vet“, sade Mustofin vemodigt, „lif och död stå icke i vår egen hand; vi måste vara beredda på allt, och i händelse jag stupar i kriget, vill jag för nöd och brist betrygga Annas framtid genom en testamentarisk disposition till hennes förmån.“

„Du är klok och förtänksam, systerson“, sade general Demidoff, „din brud erhåller derigenom en förmögenhet, värd att eftersträvas till och med af en furste.“

„Den blir icke så stor, som ni förmodar, morbror, churu tillräcklig för Anna. Det är nemligen min afsigt att disponera en del deraf till mina lifegnas frigifvande, icke att förglömma det, som tillfaller kyrkan och kommunens fattiga.“

General Demidoff stödde sin hand tungt emot bordet, så tungt att det nästan tycktes, som om den dyrbara malakitskifvan hade velat böja sig derunder, men beherskande sitt blods lidelsefulla svallning, sade han i en nästan skämtsam ton:

„Dina tankar, Wladimir, hafva hunnit löpa lika ha-

stigt omkring, som hjulet på en kärings spinnrock, men“, tillade han allvarligare, „det är rätt att i tid tänka på sina ordiska angelägenheters ordnande. — Min skrivvare Kurzoff, som är en skicklig jurist, skall uppsätta testamentet, och du har väl några vänner, hvilka du önskar låta bevittna det samma.“

„Ja“, svarade Mustofin, förtjust öfver generalens vänskapsfulla tillmötesgående i saker, för hvilka han icke kunde hafva något egentligt intresse, „kaptenerne Kamenski och Gregorieff skola säkert icke neka mig denna tjenst.“

„Det tror jag icke heller“, sade generalen, i det han ringde och gaf befallning åt en inträdande tjenare att tillkalla de omnämnde personerna.

Det ligger alltid någonting gripande i en handling, genom hvilken, så att säga, lifvet uppgör sin räkning med döden, men intrycket är måhända ännu starkare, då ungdom och kraft väga i tillvarons vågskål.

I general Demidoffs rum herskade äfven en stund senare en tystnad, full af högtidlighet och allvar. Sjelf satt generalen, fullkomligt passiv, tillbakalutad i en fåtölj, som det tycktes utan att hvarken se eller höra, hvad som föregick omkring honom, medan Mustofin blek, men lugn, med dämpad röst gaf till känna sin yttersta vilja, ibland afbruten af skrivvaren Kurzoff, som omändrade uttrycken till en strängare juridisk form och sålunda gaf mera bestämdhet och klarhet åt de muntligt framsagda orden. De båda officerarene åter stodo, som deltagande vänner och intresserade åhörare, något i förgrunden, beredde att vid förefallande behof gifva det man begärt af dem, nemligen deras underskrifter.

Långsamt gingo minuterna och uttänjde sig nästan till timmar — det var så många skilda punkter, som skulle framhållas — då ändtligen det svåra arbetet var slutfördt. Med stadig hand skref Wladimir Mustofin sitt namn under dokumentet, hans kamrater gjorde det samma, hvarefter de jemte skrifvaren Kurzoff aflägsnade sig, icke utan en känsla af allvar och beklämning.

„Ännu ber jag om att få lemna testamentet hos er, morbror, som det säkraste förvaringsstället för ett så viktigt papper“, sade Mustofin till general Demidoff, sedan de blifvit allena. „Ni har väl ingenting emot det?“

„Nej, visst icke“, svarade generalen, „det är säkert i mitt förvar, systerson.“

Mustofin blickade upp. Hans slägtings röst lät matt, nästan svag. Var det en följd af kroppslig utmattning eller af den djefvulska plan, som kommit till mognad inom honom? Mustofin trodde det förra, utan att ens med en tanke misstänka någon annan orsak. „Förlåt, gode morbror“, sade han oroligt, „jag har helt och hållet uttröttat er och för mycket tagit er godhet i anspråk.“

Med några vänliga ord tillbakavisande Mustofins bön om ursäkt samt de varma tacksägelse, som flödade öfver den unge ädlingens läppar, gaf general Demidoff honom åtskilliga råd och förordningar i anseende till den förestående afresan, hvarefter de skildes.

General Demidoff var allena. En dödlig blekhet betäckte hans kinder, och han måste stödja sig emot väggen för att icke falla. Slutligen varseblef han på bordet framför sig en vinbutelj, af hvars innehåll han undfagnat de nyss bortgångne gästerne. Med darrande

hand fylde han ett af de derinvid stående glasen till brädden och tömde det i ett enda andedrag. Detta gaf honom åter styrkan och äfven kraft till handling. Med feberaktig häftighet uppveklade han Mustofins testamente och läste det punkt för punkt om och om igen, under det att ett bittert och gäckande löje flere gånger krusade hans läppar.

„Den 'gode morbrodern' har således icke, ehuru den ende anförföranden, blifvit ihågkommen med en enda styfver! Ha, systerson, brud och lifegna skola således erhålla allt!“ utropade han till slut och kramade våldsamt papperet i sin knutna näfve. „Vänta, vi få väl se!“

General Demidoff närmade sig kaminen, i hvilken glöden allt emellanåt flammade upp ur askan. I nästa sekund låg testamentet der. Eldens härjande element, skonsammare än mannen, dröjde ett ögonblick att gripa sitt rof, men det var äfven ett enda, i det nästa hördes ett fladdrande ljud, det viktiga dokumentet, en ädel och varm själs innerligaste önsknningar — hade förkolat till aska.

General Demidoff strök sig med handen öfver de glasaktigt stirrande ögonen. „Stupar Mustofin i kriget“, mumlade han, „så blir det aldrig någon efterfrågan af testamentet, ty hans vänner resa ju med honom, och det är i mitt förvar, i annat fall åter har det förkommit; tids nog att sedan sörja för den saken. — Några tusen själar äro likväl icke att förakta och äfven värda att våga något för.“

Han återvände till bordet och tömde till sista droppen vinet i buteljen.

VII.

I generalens hus.

Med tungt hjerta tog Anna följande afton afsked af sitt goda värdsfolk, polisgevaldiger Reis' familj, för att åtföljd af Mustofin och den troгна Brigitta begifva sig på väg till det nya hemmet.

Med tårlös blick och med ett försök att le, ett bemödande som gjorde detta leende dubbelt smärtsamt, lyssnade hon till de ord fulla af kärlek och tröst, hvilka Mustofin tillhviskade henne, och var just i begrepp att med ett tillkämpadt mod beträda den höga och breda trappa, som ledde till general Demidoffs bostad, då Brigitta blek och förfärad höll henne till baka.

„Olyckliga barn“, sade hon, „hvad skall väl hända er i detta hus! Ser ni icke det betydelsefulla tecknet, som bebådar ofärd?“

Brigitta visade med handen på marken, på hvilken tvenne halmstrån i form af ett kors lågo öfver hvar andra, ett förebud som allmänt ansågs olycksbringande.

„Korsets väg“, sade flickan så lågt att det endast kunde höras af Brigitta, „utan kors, ingen krona. — Men,

mor Brita, oroa icke kapten Mustofin med mörka händningar, utan låtom oss anbefalla oss i Guds beskydd.“

Det låg lugn förtröstan i Annas ord, men likväl tryckte hon sig omedvetet närmare Mustofin, då förstugudörren öppnades af husets hofmästare, den gamle Ivan, hvars skelande ögon och bulldoggslika utseende voro allt annat än angenäma att skåda.

Det var helgdagsafton, och ehuru solen ej ännu var nedgången, voro två tjocka vaxljus redan tända framför den fyra kvadratfot stora ikonen*), som härstammande från departementet Wladimir, hvarest dylika arbeten till stor del utgöra befolkningens inkomstkälla, var placerad högt uppe midt emot ingångsdörren till den rymliga tamburen. Taflan, i gammal byzantinsk stil, var äfven ett verkligt mästerstycke i sitt slag, ty Madonnan med Barnet, båda utförda på gyllene botten, framstodo med ovanligt uttryck och klarhet i färgerna, medan figurernas dräkter och de skimrande kronor de buro på sina hufvuden voro utsmyckade med guld och dyrbara stenar, hvilka helt säkert egde ett ganska högt värde.

Ehuru Mustofins religiösa känsla i många fall var klarare och vida höjd öfver mängdens, underlät han likväl icke att vid åsynen af ikonen genast buga sig inför den och på samma gång göra korstecknet, något som en god ortodox kristen af grekiska läran aldrig underlåter.

Sedan denna handling var fullgjord, helsade den unge officeren det fruntimmer, som med stolt uppsyn inväntade de främmande.

---

*) Helgonabild.

Hon var utrustad med det slag af skönhet, som hastigt förgår, hvarför ock hennes fordom vackra drag erhållit skärpa och kantighet, hyn hade gulnat, och hela gestalten hade förlorat i smidighet och behag.

Endast i de mörka, djupt liggande ögonen låg ännu både glans och skönhet, men det var en skönhet som brände och en glans som kylde. Hvad naturen förlösat, hade likväl konsten försökt att upphjelpa genom en utsökt toalett och öfriga hjälpmedel, som stå ett fåfångt sinne till buds.

Detta fruntimmer, som i anseende till general Demidoffs ungarstånd skötte den inre ekonomin och var värdinna i hans hus, samt som en sådan hedrades både af de manliga och qvinliga lifegna tjenarene, hette Katinka Petrovna. Enväldigt förde hon spiran i sitt rike, en spira som helt säkert icke var af det mildaste slaget, ty redan hennes gestalt och uppträdande utvisade, att hon var van att befälla och van att blifva åtlydd. Lika tydligt kunde man äfven märka, att hon endast åtlydde en öfver henne stående persons vilja och ingalunda följde sin egen, fria böjelse, då hon nu var i begrepp att utöfva en artighetsbetygelse emot den unga flicka, som hon måhända fruktade att hädanefter jemte henne skulle dela väldet i generalens hus. I handen höll nemligen Katinka Petrovna en liten tallrik af väl arbetadt silfver, starkt emaljerad och hörande till de kända Tula-fabrikationerna, på hvilken salt och bröd voro anbragta, och som hon enligt ryskt bruk, med en bugning framräckte under orden:

„Lycka och välgång!“

Icke utan rörelse tog Anna Mörck det sålunda erbjudna och förde det till sina läppar, hvarefter hon åter nedlade det på tallriken och svarade på ryska, ehuru med stark brytning, såsom Mustofin lärt henne: „Mycken tack för bröd och salt! Lycka och välgång under ett tak, der man så gästfritt blir emottagen, skola säkert icke tryta.“

„Och äfven jag tackar er, Katinka Petrovna“, inföll Mustofin varmt, „och ber, att denna vänlighet icke må blifva den enda ni bevisar min unga fästmö under den tid jag är frånvarande.“

Katinka Petrovna höjde stolt sitt hufvud, och hennes ögon blixtrade. „Vi, det heliga Rysslands barn“, sade hon, „glömma icke, hvad vi äro skyldiga våra gäster. Jag hoppas, att ni, Wladimir Mustofin, icke varit så länge borta från edert fädernesland, att ni förgätit fädrens seder och bruk?“

„Nej, det har jag icke, Katinka Petrovna“, svarade Mustofin leende öfver hennes ifver, „men gästfriheten, liksom så mången annan dygd här i verlden, är ofta beroende af viljan; bättre vore det, om den endast vore ett uttryck af hjertats maning.“

Katinkas ögon vidgades, och hon ämnade gifva ett bitande svar, men hon påminde sig då, att general Demidoffs systerson stod framför henne och tilltvingade sig ett leende, samt svarade artigt: „Att följa hjertats maning kan aldrig komma i fråga främlingar emellan. Ni skall icke vredgas, Wladimir Mustofin, om vi hafva olika uppfattning af saken; därför skola vi äfven lemna detta ämne å sido. — Min husbonde, general Demidoff, är be-

redd att emottaga eder. Ni, matuschka“, fortfor hon till Brigitta, som, rädd att blott för ett ögonblick lemna sin unga skyddsling ur sigte, var i begrepp att, utan en tanke på det opassande häri, åtfölja Anna, „kan åtnöja er med att begagna denna väg till de rum er herskarinna kommer att bebo, och icke den genom generalens paradvåning.“

Med en befallande åtbörd visade hon med handen på en tillsluten dörr och gaf Ivan några förhållningsregler med den påföljd, att han temligen omildt tog Brigitta i armen och förde henne genom några halfskumma korridorer till de rum, som voro bestämda åt Anna.

Mor Brita, något sårad af detta behandlingssätt, följde nedslagen hofmästaren, men hennes naturliga stolthet och goda lynne kommo henne snart till hjälp, ty sedan hon gnidit sin af det hårdhändta taget ännu ömma arm och rest på sig, som en kalkon för hvilken en röd duk viftas fram och åter, samt mumlat: „sådan matmor, sådan tjenare! — i sanning har icke Katinka Petrovna ett högmod, som sex hästar och fyra par dragoxar“, kände hon sig åter fullkomligt obesvärad och var snart i full sysselsättning med att packa upp Annas garderob och sätta allt på dess rätta plats.

Dämpadt genom fönstrens tjocka sidenomhängen bröt sig dagsljuset in i den salong, der general Demidoff, Mustofin och Anna befunno sig. Ljusstrålarne gåfvo under sin färd genom det purpurfärgade tyget föremålen en högre och varmare färgton och förlånade det stora rummet, som var möbleradt med rikedom och lyx, ett tilltalande och effektfullt utseende. Allt hvad

en fin smak och en slösande hand förmått hade äfven gjort sig gällande till att dölja den torftiga arkitekturen samt öfriga brister uti en bostad, hvilken, ehuru hörande till de bästa ett privathus i Åbo den tiden hade att bjuda på, likväl tydligt utvisade, att landet var fattigt och att det skönas fordran rättade sig derefter.

Ovan vid den prakt och det öfverflöd som på alla sidor omgäfvade henne, kände sig Anna beklämd, nästan rädd, men dunkelt medveten om att icke alla känslor och intryck borde få skåda dagens ljus, bemödade hon sig att synas lugn och besvarade general Demidoffs artiga tilltal och smickrande vänlighet med mild och blygsam värdighet.

Med glädje iakttog Mustofin detta och beundrade i sitt sinne denna en ädel naturs medfödda, fina uppfattning och förmåga att finna sig i förhållanden, aldrig anade.

„I edra händer, morbror“, sade han, „öfverlemnar jag nu det dyrbaraste jag eger.“

„Ja“, svarade general Demidoff, „och var viss på, systerson, att jag likt en gammal drake skall vakta din skatt, men, barn, ni skolen icke förbittra skilsmessan genom ett allt för högtidligt allvar. Efter några månader hafva vi ju dig, Wladimir, åter, och till dess skall jag försöka att förströ mamsell Mörck så mycket i min förmåga står.“

„Jag tackar er, general“, sade Anna enkelt, „men emedan jag är uppfödd på landet, hafva förströelser icke blifvit för mig hvarken behof eller vana.“

„Till att skingra saknad och sorgsna tankar äro de likväl ett ypperligt medel“, återtog general Demidoff

förbindligt, — „så ofta ni behagar, står äfven min vagn till er disposition för promenader i det gröna. Detta är åtminstone ett nöje, som både stärker kroppen och uppfriskar själen.“

„Ja, och då du far genom den grönskande skogen, Anna, och lyssnar till de susande träden samt foglarnes qvitter, då skall du känna dig glad som förr och tänka på vännen, som, ehuru frånvarande, likväl i sina tankar vandrar vid din sida“, hviskade Mustofin med ett uppmuntrande leende till Anna.

Ungdomens lycksaliga trollmagt! Afsked, skilsmessa, sorg och saknad, allt var glömdt, — Wladimir och Anna skulle vara förenade med hvar andra genom sin kärlek, skulle lustvandra till sammans i fantasins Eden!

Katinka Petrovna inträdde i rummet, och hennes glödande ögon öfverforo gruppen. Med en känsla af afund och bitterhet varseblef hon, att general Demidoffs ögon med ett uttryck, som påminde om kattens, då den varsnat sitt rof, hvilade på de unga, hvilka vid hvar andras åsyn förgätit allt, som omgaf dem.

„Mitt herrskap“, afbröt hon med hög och välljudande stämma tystnaden, „den sjudande samovaren väntar oss!“

General Demidoff steg upp från sin plats, och Wladimir och Anna följde hans exempel, alla begifvande sig till den närbelägna matsalen, der Katinka Petrovna redan var före dem, stående bakom det blankt skurade silfvertéköket och beredd att iskänka det ångande téet, ryska nationens älsklingsdryck.

På de dyrbara kinesiska porslins- och silfverfaten, hvilka betäckte det med minutiös noggrannhet dukade

matbordet, funnos äfven rikliga prof på en rysk kocks förmåga i sin konst, vittnande derjemte om den gastronomiska smaken hos husets herre.

Det såg likväl ut, som om ingen af sällskapet haft lust att göra anrättningarna stor heder.

Endast general Demidoff drack mera af vana än af behof det ena väldiga glaset té efter det andra, medan de öfriga åtnöjde sig med en ringa portion deraf. Samtalet var icke heller så lifligt som nyss förut, och det tycktes som om hvar och en helst velat öfverlemnä sig åt sina egna tankar.

Slutligen var skilsmessans stund kommen, denna stund, som både Wladimir och Anna en gång på Åland ansett omöjlig att upplefva. Sedan den unge ädlingen tagit ett vänligt afsked af Brigitta, blef han allena med Anna.

Framtagande ett litet konstfullt arbetadt krucifix af gediget guld, lade han dess fina vidhängande kedja omkring flickans hals och sade:

„Denna amulett har min döende moder sjelf påsatt mig såsom ett medel mot olyckor, sorger och faror. Sedan dess har jag burit den vid mitt hjerta, och genomträngd som den är både af min mors och mina egna välsignelser, skall den hafva kraft att förtaga din faders förbannelse och för dig, min Anna, blifva en lyckobringande talisman.“ Wladimirs ord voro fulla af allvar och ömhet. „Hädanefter“, fortfor han, „skall det blifva vår största fröjd att skrifva och emottaga bref. General Demidoff har lofvat att säkert framskaffa dina åt mig, och jag åter har inflytelsesrika vänner och pålitliga tjenare,

som anse det för en glädje att bistå mig. Var stark, var modig, Anna, som det anstår en krigares brud. Modlöshet och sorg tåra på lifvets kraft, hoppet deremot gör det ljusst och gladt. Lef deri och lef väl!"

En varm, en darrande kyss, en sista handtryckning, och Wladimir var borta.

Vid femton år gråter det unga hjertat ut sin sorg; det kunde äfven Anna. Hela natten satt hon i den djupa fönsternischen, som den tjocka stenmuren bildade, bad, tänkte och gret. Då kom fadrens bild plötsligt för hennes sinne, och hon tyckte, att han sträckte ut sin starka, faderliga hand till hennes bistånd, men då hon försökte att fatta den, fick hon endast tag i den tomma rymden.

Fadrens ord voro likväl hos henne, de kommo denna gång i form af en berättelse, den han ibland brukat förtälja vid den flammande aftonbrasans sken, och hvilken lydde:

„Genom lifvet vandra tvenne systrar hand i hand. Den ena af dem kan måhända förliknas vid en vårqväll i nordnen, sedan dagens och nattens färger smält till sammans, då en klarhet utan ljus och en skymning utan skugga liksom strida med hvar andra och sväfva emellan himmel och jord, dallrande, vemodigt och hemlighetsfullt. Långsamt och stilla skrider hon fram, blek och allvarlig, med tårar i de mörka, djupa ögonen och utan ett leende på sina läppar. Hvert hon kommer klappar hon sakta på dörren, vore det än till en konungs palats eller till en torftig koja i skogen: låt upp, låt upp! Men den tillslutna dörren öppnas icke, och

åter klappar hon, tills hon äntligen måste blifva insläppt.

Den andra systemer deremot är glad och solig, som en morgon i maj, då lärkan jublande på lätta vingpar höjer sig upp mot skyn, då lundens sippor blomstra och den hvitstammiga björken med skalkaktigt behag speglar sin nyss utvecklade, vårliga grönska i den lätt krusade, blånande insjön. I hennes spår går en solstråle genomväfd af blommor, röda, violetta och blå, alltid friska, alltid skära, uppspirade i den ljusa daggryningen och vattnade af morgondaggen. Hennes ögon äro klara och strålande, munnen ler, och hjertat klappar med liffulla slag. Öfverallt tages hon gerna emot. Om hennes äldre syster ännu är qvar, stannar hon och bidar, tills dennas värf är fylldt, hvarefter hon sväfvat in, eller om hon har skyndsamt, kastar hon blott en blomma genom det öppna fönstret och skyndar vidare.

Den ena af dessa systrar heter: Sorgen, den andra: Glädjen. Den äldre af dem kom till verlden, när det första människoparet föll i synd; då den Allsmäktige gaf löftet om försoning, föddes hoppet, och med henne Glädjen. Deras anor äro således gamla, mycket gamla. Ofta följande dödens engel, står Sorgen vid en älskads graf och gråter, vid en sjukbädd, vid lidande och nöd, vid synd och mörker. Hennes hjerta slår af deltagande för alla, och hon visar med handen på trons kors, kring hvilket fridens palm sakta sluter sig, samt vänder sig om och blickar efter sin syster, Glädjen. Och denna kommer med hoppets ljusa genius vid sin sida; ofta är det ett „evighetshopp“, men desto bättre.

Sorgen och Glädjen, förenade med hvar andra genom en innerlig kärlek, skola aldrig skiljas, så länge en kämpande själ fins på jorden. De äro utgångna ur samma hand, deras bestämelse är hög, och Sorgen liksom Glädjen, den sanna glädjen, har till uppgift att föra den svage, den stridande och sökande menniskoanden till Gud.“

En snyftning undslapp Annas läppar. I det samma hördes på afstånd militär-musik jemte det taktmessiga ljudet af bortgående steg. Hon viste hvad detta betydde, det var de ryska trupperna, hvilka i den tidiga soluppgången begåfvo sig på väg till fäderneslandet.

Med sina blickar försökte Anna att genomtränga det stenhus, som på andra sidan af den smala gatan stängde utsigten åt torget, i hvars närhet general Demidoff bodde, och der soldaterna samlats till affärd, men förgäfves, en darrande solstråle på den hvita muren och en flik af den blåa himmelen måste ersätta det hon önskat få skåda.

Medan Anna, mest öfverlemnad åt sig sjelf och Brigittas sällskap, i ro hade fått sluta sin skriftskola och blifva konfirmerad, höll Katinka Petrovna på att utspela sina sista kort i general Demidoffs hus. Hon hade sjelf icke någon klarhet om att så var, men hon kände, att något var i luften som bebådade oväder, ty aldrig förut hade hennes husbonde visat henne en sådan påfallande likgiltighet, ofta afbruten af uppbrusande otålighet, aldrig förut hade han så hånat hennes känslor och ringaktat hennes önsknings, och allt detta var an-

ledning nog att ingifva henne en obestämd oro. Till och med tjenarene tyckte hon att icke visade henne samma vördnad och lydnad som förr, ja, då hon en dag hotat en af dem med prygel, hade han skrattat henne rakt upp i ansigtet. Hur glad blef hon därför icke, då hon en afton fick tillsägelse genom Ivan att infinna sig hos general Demidoff till ett enskildt samspråk, något som under den sista tiden sällan mera kommit i fråga. Derfor ville hon äfven nu kläda sig med all den omsorg, som hon viste att generalen tyckte om, och gaf i anledning deraf full sysselsättning åt sina lifegna tje-narinnor, hvilka med andlös brådska och mycken oro skyndade fram och åter, rädde att på något sätt miss-haga sin tyranniska och otåliga herskarinna.

Dessa farhågor voro icke heller ogrundade, ty Ka-tinka Petrovna var vid ett afskyvärdt lynne, der hon satt, hållande i sin famn en liten malthesisk hund, hvars hvita, silkeslena pels hon allt emellanåt strök med han-den, och gifvande sina befallningar, uppblandade med rikliga bannor.

„Slit då icke de sista hårstråna från mitt hufvud, Mascha, och du, Sassa, för icke pudervippan med en hand så tung, som om du skurade golf! Hvad åter dig, Tatiana beträffar, är det din mening att undansnilla nå-gra af mina juveler, eller hvad är det du stökar så länge i mitt juvelskrin!?“ ropade hon ömsom till den ena och till den andra med ledsen och hotfull stämma.

„Jag har aldrig stulit, herskarinna“, svarade den sistnämnda, hvars regelbundna drag och blomstrande hy förrådde hennes tsjerkessiska ursprung, „jag har aldrig

stulit och tänker icke heller göra det, men ni må tänka om mig hvad ni behagar.“

Förbittrad öfver att hon vågat svara sin herskarinna, höjde Katinka Petrovna handen för att slå flickan, men med en snabb och vig rörelse drog denna sig undan och kunde dervid icke undertrycka ett leende öfver det misslyckade försöket. Detta gjorde naturligtvis Katinka ännu mera uppbragt, men hastigt beherskande sin vrede, sade hon med isande köld, hvilken ingaf de henne omgifvande slafvinnorna ännu större förskräckelse, än den nyss visade häftigheten:

„Det tycks vara tid på, Tatiana, att ditt sinne blir qväst. Jag skall gifva hofmästaren befallning om att låta gifva dig dina femton prygel, eller vänta: Finland är rikt på björkar, tjugu fem slag med ett färskt spö af dem är en mild bestraffning nog, då lagen tillåter oss att gifva våra husträlar fyratio. Jag hoppas du är tillfredsstäld med min mildhet!“

Ett skärande skratt gick öfver Katinkas läppar.

„Tillfredsstäld! nej det är jag icke“, svarade Tatiana, som egde sin stams hela stolthet, och hvars mod väckte oerhörd förvåning hos hennes darrande medkamrater, hvilka kunde vara beredda att för den minsta förseelse dela hennes öde, „ty vet, herskarinna, att jag aldrig skall underkasta mig en dylik behandling, hellre då genast en snara kring halsen eller ett språng i floden, än att blifva piskad af råa händer. Långe nog hafva vi tålt er grymhet, men vårt tålmod är slut, och det blir måhända snart vår tur att skratta åt er, ty vet, Katinka Petrovna, våra ögon hafva upptäckt mer än ni kan

ana — er stjärna håller på att slockna. Blekna, herskarinna, blekna, måtte de qual ni beredt oss i tusen ohyggliga former störa er samvetsfrid, då ni ensam och glömd, måhända i en håla af jorden, skall utandas er sista suck! — Er magt öfver mig är äfven redan slut. Jag har nemligen genom mina tårar och knäfall lyckats förmå general Demidoff, som är en engel i jämförelse med er, att gifva mig mitt frihetsbref, och jag har således rättighet att gå hvart jag behagar. Farväl, Katinka Petrovna, farväl, jag drager till mitt hemlands berg!“

Hvilken oerhörd djerfhet af den unga Tatiana! General Demidoff hade gifvit henne friheten, något sådant hade förut icke händt. Han måste stå under inflytande af någon hemlighetsfull trollmagt, det kunde omöjligt förklaras på annat sätt.

Hvarje bloddroppe hade vikit från Katinka Petrovnas kinder, och hennes ögon sköto flammor efter tsjerkessiskan, som med högburet hufvud och en djup bugning aflägsnade sig, utan att någon förmådde hindra henne.

Förvirrade och förskräckta skyndade sig de öfriga tjenarinnorna, hvilka, betryckta och förslöade som de voro, ansågo Tatianas handlingssätt för ett verkligt brott, att framräcka en gyllene svampdosa åt deras herskarinna och fukta hennes panna med vatten. Tanken på hämd gaf likväl denna snart åter fullt medvetande och ny kraft. Hastigt reste hon sig därför upp, kastade den lilla hunden, som dervid uppgaf en högljud klagan, ifrån sig och lät nu kläda sig med större brådska, till-

delande de arma trälinnorna de grymmaste hotelser och smådenamn.

Småningom blef hon lugnare och äntligen färdigklädd, men då hon beskådade sig i den dyrbara venetianska spegeln, som från hufvud till fot återgaf hennes figur, kände hon sig icke nöjd. Den blåa sidenklädningen ackorderade nemligen icke det ringaste med hennes bleka hy och dunkla ögon, de korta puffärmarna blottade för mycket de afmagrade armarne, och den höga hårklädseln såg oproportionerlig ut i jämförelse med det lilla hufvudet. Det dugde icke, hon måste välja en annan dräkt, både enklare och mera passande för hennes utseende!

Den ena kostymen efter den andra hemtades fram, men förkastades, tills Katinka Petrovna slutligen fick den ingifvelsen, att hon borde vara lika klädd, som då general Demidoff första gången sett henne och blifvit intagen af hennes skönhet och behag. Den tålmodspröfvande påklädningen måste således begynna från början och blef äntligen slutförd, samt i Katinkas tycke lyckad. Med synbart välbehag såg hon sig nu i spegeln och fann, att den ryska nationaldrägten ännu anstod henne förträffligt. Den röda sarafanen slöt sig äfven med sirligt behag kring hennes smärta lif och förlånade de bleka kinderna en högre kolorit, samt ögonen en djupare glans, medan håret, enligt bruket hos den ryska flickan, var flätadt i en enda fläta, hvilken, prydd med glittrande perlor och granna band, gaf henne ett utseende af nästan barnslig ungdomlighet.

Katinka log emot sin egen bild, hvarvid tänderna till hennes förnöjelse syntes henne lika perlhvita och jemna som förr, läpparna lika friska och svällande. Glömmande all den förtret hon utstått, var hon åter glad och vid godt lynne, och sedan hon kastat några slantar och kulörta bandstumpar åt de derom stridande tjenarinnorna, som en försoning för hvad de lidit, skyndade hon sig in till general Demidoff i det ljufva hoppet, att hennes välde var lika fast och lika oemotståndligt som förr.

„Vid Sit Niklas' skägg, är du icke utpyntad, som om du ämnade dig på en maskerad eller till en marknad i Nisjnji-Novgorod!“ lydde emellertid generalens helsing Katinka till mötes. „Du tror dig kanske vara lika ung och vacker, som då jag gjorde din bekantskap hos den fattige adelsmannen, hvilken sålde dig för en spottstyfver, sedan han i „Moskva Gazette“ beprisat din skönhet och dina förtjenster. Puder och smink, lika litet som skönhetsvatten och den enkla hårkamningen, kunna dock aldrig ersätta hvad tiotal år nött bort.“

Förödmjukad och sårad lyssnade Katinka Petrovna till dessa ord, fulla af gäckeri och bitande hån. Hade Tatiana ändå haft rätt, höll hennes stjärna på att slockna! hon ville icke tro det och måste uppbjuda hela sin beherskningsförmåga för att synas lugn och ödmjuk, så stolt hon än var emot alla andra.

„Jag förstår icke“, svarade hon mildt undfallande, „hvarför ni påminner mig om dessa långt hänsvunna tider?“

„Hvarför jag gör det!“ utropade general Demidoff, „jo därför, att du skall minnas hvad du varit och

således känna dig tacksam för ditt kommande öde. Du har njutit tillräckligt af ära och anseende i mitt hus, men allt är nu förbi, Katinka Petrovna.“

„Hvad säger ni, general“, sade Katinka vridande sina händer, under det passionerade tårar fylde hennes mörka ögon, „vill ni drifva mig bort, sedan jag hos er uppoffrat och förlösat min ungdomskraft och mitt hjertas bästa känslor. — Boris, vid minnet af det förflutna, säg, att ni skämtar!“

„Nej, vid Vår Fru af Kasan, det gör jag då icke“, sade generalen och vände sig förlägen till hälften bort. „Katinka, du är ohjelpigt gammal och skröplig, ty jag har aldrig förut sett dig gråta, och du vet ändå, att jag hatar qvinnotårar. — Låt icke lejoninnans kraft förbytas i åsninnans svaghet; hvad jag beslutit är oåterkalleligt.“

Kufvande sin gråt och sin förtviflan, nedböjde Katinka hufvudet till tecken af undergifvenhet, beredd att höra husbondens dom öfver sig.

„Du kan icke anse mig annat än mild“, fortfor denne, „då jag tillåter dig att behålla alla dina drägter och smycken och dessutom skänker dig Alexei Pauloff till man.“

„Alexei Pauloff, den fattige subalternofficern!“

„Ja, Katinka, 'den unge falcken' skall med det första bortföra 'den lilla, hvita svanen som sin maka, och din enda 'bruna' fläta skall förbytas till tvenne.“ Enligt ryskt allmogebbruk sålunda benämmande brud och brudgum, skrattade general Demidoff ironiskt. „Se icke så skräm ut, Katinka, Alexei Pauloff kommer ju att

blifva rik genom egandet af dig. Han är äfven beredd på allt och är villig att redan i morgon fira sitt bröllop, hvarefter ni genast kommen att resa till Petersburg, dit din utvalde beordrats till tjenstgöring. — Har jag icke faderligt sört för dig?”

„Och det har ni endast gjort för att kunna aflägsna mig utan uppseende — för att icke hafva ett besvärligt vittne i er närhet. Tro icke, Boris Demidoff, att jag ej genomskådar er, jag som är van att läsa hvarje tanke i er själ, för hvars afgrunder till och med jag skulle bedja helgonen bevara mig!“ utropade Katinka lidelsefullt upprörd och såg vredgadt och hatfullt på generalen.

Denne tycktes likväl knappt fästa sig dervid.

„Nog nu, qvinna“, sade han hårdt, i det han sköt henne med handen ut genom den öppnade dörren, „reta mig icke och pröfva ej heller mitt tålmod, ty till och med för dig kan en knutpiska finnas. Gå och lyd mina befallningar, vi träffas vid din vigsel!“

Katinka Petrovna måste således finna sig i sitt öde, huru det än sjöd inom henne. I den af rökelse uppfyllda kyrkan skulle hon likväl ännu en gång känna höjden af förödmjukelse, och det var, då hon bland den henne omgifvande folkmängden träffades af Tatianas lifliga, kolsvarta ögon, hvilka med ett skadegladt uttryck tycktes betrakta henne.

VIII.

Ett smärtsamt slag.

Hvar är hamnen lugn och klar,
Hjertats frid från forna dar?
Hvar är hoppets guld kust gömd,
Aldrig nådd och aldrig glömd?

„**M**in herre, general Demidoff, ber att få öfverlemna dessa skänker åt er, sköna fröken, som ett vedermåle af hans aktning och beundran.“

Dessa ord yttrades en dag af Ivan till Anna, sedan han efter en förutgången knackning på dörren fått tillträde till hennes rum. Anna, som emot sin vilja nästan fruktade den gamle hofmästaren, kände sig icke heller nu tillfredsstäld med den till hälften illpariga blick, som lyste ur hans ögon, lika litet som det smilande leendet på hans läppar behagade henne, men ung och oerfaren som hon var, gaf hon sin motvilja ingen bestämd form. Intagande och god emot alla, emottog hon därför med en vänlig böjning på hufvudet det paket den ödmjukt bugande tjenaren öfverlemnade åt henne

och vecklade upp det, utan att likväl visa någon synnerlig brådska dervid. För hennes förvånade ögon visade sig då tvenne utomordentligt dyrbara klädningar, den ena af silfverskiftande sidenbrokad, och den andra af samma slags väfnad och i samma mönster, men af en skär, rosenröd färg. Två guldstickade skärp, samt ett juvelgarnityr medföljde och tycktes vara afpassade efter kostymerna.

Med leende mun och strålände ögon betraktade Anna denna för ett ungt sinne så förföriska härlighet, och det tycktes som om hon varit i besittning af sitt köns hela svaghet för dylika grannlåter, ty det var med barnslig förtjusning hon draperade klädningarna framför sig och höll juvelerna i solskenet, så att det såg ut, som om hvarje facett i dem råkat i brand och flammade upp i en liten skild låga.

„Drottning Lovisa Ulrika, vid hvars hof min mormor i tiden var gåsvakterska, hade icke kunnat hafva vackrare och praktfullare klädningar än dessa“, utropade Brigitta, som icke var mindre hänryckt än Anna. „Se, hvilken underbar glans tyget har, hur tjockt, men likväl så mjukt till sin väfnad! Och detta halsband, dessa stenar, hur de gnistra och skifta i alla regnbågens färger! I sanning, ni har all orsak att vara tacksam för generalens vänlighet, Anna.“

Den unga flickan blickade upp och såg ömsom på Brigittas lystna ögon, på hofmästarens ödmjukt krökta rygg och på de präktiga gåfvorna, och färgen kom och gick på hennes kinder, en skälvande tår, omärklig för andra, smög sig långsamt fram och fuktade de långa ögonfransarne.

„Mor Brita“, sade hon slutligen och lade allt åter till baka i paketet, „min fader varnade mig ofta för verdens fåfånglighet och glitter, såsom snärjande och bedårande för hjertat, och jag vill försöka att icke glömma hans lärdomar. — Ivan“, fortfor hon till hofmästaren, „helsa din husbonde och säg, att jag är tacksam för hans godhet, men att jag hvarken kan eller vill emottaga hans skänker, såsom oförenliga med den enkelhet jag från barndomen är van vid. Bed honom icke vara ledsen öfver min vägran, den han säkert skall uppfatta.“

„Som ni befäller, sköna fröken“, svarade den förvånade Ivan, „men jag tror det vore bättre, om ni icke nekade att emottaga general Demidoffs gåfvor, ty han är stolt, mycket stolt och tål aldrig några afslag.“

„Men jag hoppas, att denna stolthet är af ädel art, och att han skall förlåta mig. Gör som jag bedt er, gode Ivan!“ Hofmästaren bugade sig djupt och lemnade rummet.

Hade Anna gjort rätt uti att tillbakavisa gåfvor, gifna af en person, som bevisat henne så mycken godhet och grannlaga uppmärksamhet, som var hennes beskyddare och som måhända skulle känna sig djupt sårad. Skulle hennes fader, skulle Wladimir hafva gillat hennes handlingssätt!

Det var dylika tankar, som ilade genom hennes hufvud, då hon åter tog sitt genom Ivans ankomst af brutna arbete, ett med perlor virkadt bössgehäng, som var bestämdt åt den älskade frånvarande. Hon kände sig så ensam, så åt sig sjelf lemnad, hon måste handla så som hennes hjerta och samvete manade henne, i

synnerhet som hon och Brigitta understundom voro af olika mening, hvilket äfven nu var händelsen.

„Barn“, sade Brigitta med den lindrigt förebrående ton i sin stämma, som hon vid utomordentliga tillfällen antog mot sin älskling, „jag förstår mig icke på er. Hemma på Åland kunde ni blifva glad öfver en bomullsklädning, den jag sjelf randat och väft efter min enkla smak, och nu sänder ni till baka drägter, hvilka de flesta flickor skulle afundas eder.“

Med ett fint leende lyssnade Anna till Brigitta och sade: „Hellre vatten af en broder, än öl af främlingen — —“

Aldrig hade ett svar kunna vara bättre afpassadt än detta, ty Brigitta, som både kände och gerna begagnade ordspråk, på hvilka det finska folket är så rikt, behöfde höra endast ett af dem, för att hennes goda humör skulle återvända.

„Ja, och ni menar: abborren har fritt att välja, lemna kroken eller svälja“, afbröt hon glädtigt flickan, som tankfullt fortfor:

„Dessutom — jag vet icke hvarför — men oaktadt general Demidoff bedt mig anse sitt hus som mitt hem och behandlar mig med den största vänlighet, förefaller jag mig sjelf ibland som kanariefogeln, hvilken i sin bur, ehuru försedd med allt hvad den behöfver, likväl flaxar med sina små vingar emot det förgyllda gallret och känner, att den är en fånge.“

„Fånge!“ utropade Brigitta och var i begrepp att svara, då ett besynnerligt ljud utifrån, till hälften sång, till hälften skrål, afbröt detta samtal, och Anna jemte

hennes tjenarinna lockades till det inre rummet, från hvars åt gårdssidan vettande fönster de blefvo vittnen till ett uppträde, som måhända förtjenar att något närmare beskrifvas.

På den lilla, stenlagda, af höga hus omgifna gården stod nemligen en man, hvars utseende och drägt voro allt för egendomliga för att icke väcka en viss uppmärksamhet. Utom af en lång och slankig kroppsbyggnad var han till ytterlighet mager och något krokig, hans ansigte, som var omgifvet af långt och stripigt hår, var blekt och infallet, och uti de skiftande gråblå ögonen låg ett uttryckt, vexlande emellan fänighet, klokhet och slughet.

Ehuru det var i september månad och ovanligt varmt för årstiden, var han klädd i en fordom hvit färskinnspels, som hängde i trasor omkring honom; på hufvudet bar han en så kallad „karvalakki“ eller finsk mössa, utsirad med tallkottar och röda snören.

Trampande takten med de i träskor instuckna, bara fötterna, svängde han sig allt emellanåt omkring i en kretsformig dansrörelse och sjöng dervid med grof och sprucken stämma en gammal runa om eldens ursprung.

På ett egendomligt och naturfriskt sätt beskrifves i den, huru himmelens gud förgäfvos sökte sina förlorade lyktor, solen och månen, hvilka Pohjolas onda hexa stängt in i kopparberget, huru han sedan med sitt blanka svärd slog eld från sin nagel och gömde gnistan i en silfverdosa. Vaggad af luftens tärna vid himlaranden, föll gnistan ned till jorden genom nio bristande himlar och härjade allt i sin väg, samt uppslukades sedan af

siken, som likväl snart kom i nöd och bad laxen uppsluka sig. Laxen gjorde detta, men kom i samma nöd och lät nu i sin tur uppsluka sig af gäddan.

Efter många svårigheter och sedan vattnets gud och gudinna lemnat sitt bistånd, lyckades det Wäinämöinen och Ilmarinen att fånga gäddan. Likväl hade ingen mod att skära upp henne, tills solens son åtog sig detta värf. Med sin faders gyllene knif uppskar han först gäddan, sedan laxen och sist siken. Uti siken fann han ett blått nystan, i det blåa ett rött och i det röda — gnistan. Men gnistan sprakade åter ut i verlden och började på nytt sitt förstörelseverk, till dess den vise Wäinämöinen slutligen fångade henne i ett stycke fnöske, och sålunda betvingad blef hon till välsignelse för hemmets härd och för människorna.

Omkring mannen hade samlats en hel mängd af general Demidoffs tjenare, hvilka under högljudd munterhet då och då kastade till honom en slant, den han skickligt förstod att uppfånga från luften, men att det hvarken var sången eller dansen, som egentligen gaf honom hans nödtorftiga uppehälle, utvisade den mängd tråskedar och slefvar, dem han bar i en knippe på ryggen, och hvilkas förfärdigande och försäljning äfven utgjorde den förnämsta inkomstkällan, ehuru han icke försmådde att ibland förena det nöjsamma med det nyttiga och uppträda som ett slags konstnär för att roa menskligheten. „Galne-Josua“ kallad, var han ett föremål för hån och löje hvart han kom, och äfven nu blef han snart utsatt därför, då en af husträlarna oförmärkt smög sig bakom honom och tilldelade honom med en i tjära dop-

pad sudd ett väldigt slag på hvardera kinden med den påföljd, som man kan förstå.

Detta råa upptåg emottogs naturligtvis med stormande fröjd, men i galne-Josuas ögon glimmade plötsligt en dunkel, vansinnets eld; han kastade skedar och slevvar långt ifrån sig, så att de sprungo sönder i tusen stycken, lät höra ett vrålande läte och grep sedan med en styrka, den man icke hade kunnat tilltro hans klena gestalt, tag uti den honom närmast stående, hvarvid en våldsam och häftig brottning uppstod. Striden skulle utan tvifvel utfallit till galne-Josuas förmån, ty han hade redan lyckats kullkasta sin svage motståndare och lät sina seniga fingrar intränga i dennes strupe, då de öfrige tjenarene skyndade sin kamrat till hjälp. Josua dukade således under för öfvermagten och låg nu i sin tur på marken. Blodet frustade ur hans näsa och mun, och det tycktes, som om de uppretade tjenarene icke vore sinnade att sluta med de hugg och slag de tilldelade sitt offer, innan hvarje lifsgnista hade försvunnit ur dess bröst.

Men i denna stund hördes Anna Mörcks stämman, som bjöd stillhet och tystnad. Med den varmaste medkänsla för sin landsman och dertill en af naturen så styfmoderligt utrustad varelse, som galne-Josua var, hade Anna bekämpat sin blyghet och qvinliga fruktan samt skyndat ned till gården, der hon med fasa och afsky uttryckt i sitt anlete både bad och befalde, att den olycklige måtte skonans. Verkan af hennes närvaro var nästan ögonblicklig. Alla drogo sig, om ock något motvilligt, till baka, flata och rädda att de genom sitt uppförande skulle ådraga sig sin husbondes rättmätiga vrede.

Att den unga flickan icke endast hade sin personliga älskvärdhet att tacka för det inflytande, som gjorde sig gällande öfver den råa hopen, är emellertid säkert; det förnämsta motivet var måhända, att de finska qvinnorna ansågos kunniga i trolldom och fruktades för sina „onda ögon“, om hvilka i synnerhet ryssarne hade vidunderliga historier att förtälja. Att äfven de båda främlingarna, som vistades i generalens hus, hade dylika ögon, derom hviskades det bland husfolket, och ehuru de icke ännu åstadkommit något ondt, hade deras hemlighetsfulla magt redan visat sig på general Demidoff sjelf, som uti allt, hvad mamsell Mörcks upppassning och beqvämlighet angick, var ytterligt sträng och hade gifvit befallning om, att henne skulle visas den mest vördnadsfulla uppmärksamhet. Om de felade emot detta bud, viste de, att en bestraffning väntade dem, en bestraffning som de skulle känna af i många tider, i fall de ej dukade under dervid, hvilket äfven hade händt. Med detta i perspektiv voro de därför synnerligen villiga att lyda Anna och bära den medvetlöse Josua till ett afsides liggande rum, der den unga flickan, på tu man hand med Brigitta, egnade den svagsinte all upptänklig omvårdnad och försökte väcka honom till sans.

Detta lyckades äfven slutligen. „Se, mor Brita“, sade Anna hviskande, „nu slår han upp sina ögon, — hur de stirra vildt! — och nu — nu knyter han handen — hvad mumlar han dervid? jag vill gå närmare och tala till honom. Stackars man“, fortfor hon högre, „är ni mycket sjuk, säg, jag vill hjälpa er med hvad jag kan.“

Galne-Josua öppnade nu fullkomligt ögonen, den knutna handen rätade ut sig. Blodförlusten hade något redt hans tankar, och de milda orden, till hvilka han lyssnade som till den ljufvaste musik, verkade lugnande på hans sinne.

„Du, som sjunger så vackert i mitt öra, är du satakielinen eller måhända dödsfogeln?“ sade han med sträf och bruten röst. „Vänta, jag vill icke dö ännu, åtminstone ej innan jag med min knytnäfve slagit i hjel den svarta björnen, som alla nätter går öfver kärret och icke ens unnar mig de bär jag möjligtvis kan hitta i mossan.“

„Stackars man, hvarifrån är ni, och hvar är ert hem“, sade Anna för att afbryta det förvirrade talet, „jag vill försöka att skaffa er dit, om ni önskar det.“

„Hvar är ert hem!“ upprepade Josua, „fråga fogeln på qvisten, hvar den har sitt hemvist, fråga vinden som susar genom träden, eller molnet som far der uppe i rymden, och de hafva alla ett hem — men icke jag. Jag går dit, der en hviloplats på lafven väntar mig, der ett bröd räcker mig vid dörren, och der jag kan få virke till mina slefvar och skedar, — men hvar äro de nu?“

Josua reste sig upp och såg sig omkring, samt tycktes påminna sig allt som händt, och den vilda glöden uppflammade åter i hans ögon. „De äro borta — sönder — många veckors arbete!“ Han nästan tjööt dessa ord.

„Oroa er icke“, sade Anna och lade lugnande sin hand på hans skuldra, „jag vill köpa edra skedar. Se här äro penningar, tre — fem — sju — tio skilda slantar. Är ni nöjd med handeln?“

„Var icke tokig, Anna, ni ger ju tre gånger mera än det hela är värdt“, hviskade den praktiska Brigitta, men Josua sade:

„Satakielinen, lika sköna som dina fjädrar äro, lika honungssöt är din tunga. Likväl förstår jag, att du icke har någon nytta af en söndrig vara.“

„Allt kan komma mig väl till pass“, svarade Anna glädtigt. „Om du vill, kan du hemta mig skedar en annan gång, när du får färdigt. — Nu skall du ligga stilla här, Josua, tills jag kommer igen och ser om dig; mat skall jag dessförinnan skicka dig. Farväl, jag måste gå.“

Det var sällsamt att se, huru den unga flickans ord verkade lugnande på mannen; det var som om den råa kraften, icke bruten utan eggad genom vansinnet, hade böjt sig under godhetens milda spira, och ännu en lång stund, efter det Anna och Brigitta lemnat rummet, stirrade galne-Josua efter dem. Med ett enda skutt sprang han sedan upp från sin bädd, kastade de nyss erhållna slantarne med glädjeron omkring sig och räknade dem åter och åter. Då Anna något senare skickade Brigitta att se om honom, var han försvunnen, ingen viste hvart han tagit vägen, eller ens när han gått.

Emellertid hade general Demidoff med otålighet inväntat utgången af sin beskickning till Anna genom Ivan. Att Anna skulle sända gåfvorna till baka föll honom aldrig in, och därför var hans missräkning dubbelt så stor, då han, i stället för de varma helsningar och tacksägelser han väntade att erhålla, fick ett afslag och endast ett enkelt tack.

„Hade du stält dina ord bättre, är jag viss på, att mamsell Mörck icke nekat att emottaga skänkerna“, sade han och stampade med foten i golvet. „Vore du icke Ivan, skulle i sanning din bortskämda rygg få vidkännas några tiotal prygel. Gå, lemna mig allena!“

Tjenaren lydde ögonblickligt befallningen, samt aflägsnade sig hastigt med sänkt hufvud och ljudlösa steg, rädd att genom det minsta buller störa sin husbonde, inom hvars bröst vrede och lidelse rasade.

„Jag måste ega henne till hvilket pris som helst!“ sade general Demidoff vid sig sjelf. „Skönare är hon än sagornas prinsessa, och Boris Demidoff skall icke vara dum nog att kasta ifrån sig en äkta perla, som kanske kan eröfras lätt nog genom en liten infattning af förgyllning. Qvinnohjertat vinnes genom gåfvor, och att Anna Mörck skulle vara olik andra kan jag icke tro. — Fordom kallades jag: den oemotståndlige; jag skall försöka min magt ännu i dag och sjelf föra gåfvorna till baka åt min sköna, men försigtigt, försigtigt — minan måste med varsamhet undergräfvast — — —“

General Demidoff log ett segervisst, belåtet leende, och sedan han lugnat sig så mycket, att hans sinne kommit i jemvigt, samt ordnat sin dyrbara krigare-drägt, så att hans kraftfulla och ståtliga figur framträdde fördelaktigast, lät han några timmar senare anmäla sig hos sin skyddsling.

Utan en aning om det intryck hennes ungdom och strålande skönhet gjort på den gamle generalen, emottog Anna honom med vänlig artighet, och i stället för den skygga tillbakadragenhet hon vanligen visade främ-

lingar, låg det i hennes sätt en förtroendefull tillit, som hade förefallit rörande för hvar och en annan, utom den person omständigheterna gjort till hennes ende beskyddare.

Med allt det galanteri, som var general Demidoff eget, tog han vid sin helsning Annas hand och förde den till sina läppar, men flickan drog den hastigt, nästan förskräckt till baka.

„Det höfves icke“, sade hon med ädel värdighet, „att ni, en gammal man, kysser en ung flicka på handen. Jag har bedt er förut, general Demidoff, att skona mig från detta artiga bruk, som i synnerhet gent emot mig är särdeles opassande.“

„En gammal man!“ general Demidoff brusade upp i sitt inre. Anna Mörck gaf ju allt för tydligt till känna, att emellan honom och henne låg ett svalg, som gjorde hvarje närmande omöjligt, men beherskande sig, sade generalen:

„Ni glömmer, mamsell Mörck, att ni icke mera är ett barn, utan har full rätt och fordran till samma arthet, som bevisas hvarje annan af ert älskvärda kön. Men“, fortfor han vänligt, „jag har kommit för att ställa er till rätta, mitt barn, för den stolthet, med hvilken ni afvisat mina obetydliga gåfvor.“

„Obetydliga!“ utropade Anna lifligt, „säg icke så, general, de voro tvärt om mycket för dyrbara för mig.“

„Ingenting är för godt, för dyrbart för er“, sade generalen, „och jag är, upprigtigt sagdt, sårad af ert beteende.“

„O, det hade jag icke velat“, sade Anna med värma, „jag som hvarje dag ber Gud välsigna er för er godhet emot mig, men“, fortfor hon enkelt och med mycket

allvar, „jag är rädd att blifva bortskämd och veklig, ty då jag ser mig omkring i dessa rum, som ni låtit iordningställa för mig, och der hvarje enskild sak är så dyrbar, så sirlig och full af skönhet, då jag betraktar alla de vackra gåfvor och klädningar ni gifvit mig, då känner jag icke mera igen Anna Mörck och fruktar att blifva stolt och stygg.“

General Demidoff log, i denna barnsliga öppenhet låg något nytt och tjusande för honom. „Ni får gerna blifva stolt eller till och med litet stygg“, sade han, „ty eljest skall ni icke kunna herska öfver de tusende, som en gång skola lyda under er.“

„Säg icke så“, bad Anna, „jag som sträfvar efter att blifva god och min ädle Mustofin värdig.“

„Ni vill således icke emottaga mina skänker“, afbröt henne general Demidoff, obehagligt berörd vid Mustofins namn, „ni nekar mig en ynnest, som skulle göra mig stor glädje!“

„Om jag derigenom kan göra er fröjd“, sade Anna, som var rädd att drifva sin envishet för långt och för andra gången misshaga generalen, „så skall jag gå er önskan till mötes och tackar er tusenfalt.“

„Ni får icke anse mig för otacksam, general Demidoff“, fortfor hon med vemodigt allvar, „men högre än allt annat skulle jag likväl skatta en enda rad af Mustofins hand. Har ännu intet bref ankommit?“

„Alltid samma fråga, mitt barn, och alltid måste jag gifva er ett nekande svar.“

„Hvad tror ni är orsaken till denna oförklarliga tystnad?“ frågade Anna. „Wladimir försäkrade all-

tid, att brefven med säkerhet skulle komma mig till handa.“

„Man kan icke veta så noga“, sade general Demidoff begrundande, och liksom för att känna sig före fortfor han: „unge män äro icke heller mycket att lita på. Sköna ögon förvrída lätt deras hufvuden och komma dem att glömma äldre tycken, — ett annat vindkast medför andra känslor.“

„Men Wladimir har gifvit mig sin tro, och han skall icke bedraga eller glömma mig!“ utropade Anna, och hennes ögon glänste af öm och glad tillförsigt. „Om morgonen, då solen går upp öfver horisonten och han vaknar till dagens värf, skall han i sina tankar till först helsa mig, om qvällen åter, då sömnen tillsluter hans trötta ögon, gäller hans sista bönesuck min välfärd. Sålunda träffas vi ofta, ofta hvarje dag.“

„Då bör det vara tillräckligt för er“, inföll generalen gäckande och undertryckte en svartsjuk känsla.

„Nej, visst icke“, sade Anna sorgset, „en enda rad från Mustofin — och jag skulle åter kunna blicka hoppfullt emot framtiden. Nu bäfvar jag ofta för hans öde.“

„Lugna er, mitt barn“, tröstade generalen, „jag skall både på enskild och officiel väg skaffa mig tillförlitliga underrättelser om min systerson. Tiderna äro svåra — brefven hafva kanske blifvit uppsnappade — och mycket kan hända der borta, som vi här icke ens kunna hafva aning om. Oroa er blott icke, ty en gnagande oro gör menniskan snart ful och gammal, och det bör vara er kärt att bibehålla er fägring för Wladimirs skull.“

Vid dessa ord tryckte general Demidoff Annas hand till afsked och aflägsnade sig, mera intagen än någonsin i den ljufva flickan och fast besluten att våga allt för att vinna henne; samvetets röst, som förehöll honom hans brottsliga trolöshet emot systersonen, lyckades han åtminstone för stunden nedtysta.

De älskande, som i våra dagar grufva sig, om icke en regelbunden postgång hemtar dem bref minst en gång i veckan och i värsta fall hafva telegraf eller telefon att tillgå, kunna åtminstone fatta den djupa längtan Anna Mörck erfor, då hon månad efter månad förgäfvets väntade på någon underrättelse från Mustofin. Den ädla flickans tro på sin älskade hade general Demidoff icke förmått rubba, ehuru han ofta försökte att inkasta i hennes själ tvifvel och misstroende.

Det återstod således intet annat för generalen än att agera tröstare, och huru kärt det än först var för Anna, då han med varmaste öfvertygelse försökte kullkasta hennes farhågor och intala henne mod och hopp, blefvo dessa stunder småningom allt mera pinsamma, ty i generalens ögon brann ibland en eld, som skrämde henne, och hans artiga enträgenhet med gåfvor, hvilka blefvo allt mera dyrbara och präktiga, ingaf henne leda och skänkte ingen hugsvalelse åt hennes bedröfvade hjerta.

En dag, någon månad efter det ofvan anförda samtalet, inträdde general Demidoff i Annas rum med ett öppet bref i handen.

„Bref från Wladimir!“ utropade Anna, utan att akta på generalens bleka och förstörda utseende. „Hvad skrifver han, hur mår han?!“

Utan att yttra något, räckte general Demidoff brevet åt Anna, men hon skakade på hufvudet, ty det var affattadt på ryska språket, hvars skriftecken voro henne lika omöjliga att förstå, som kilskriften är för den oinvidde.

„Denna ovisshet är förfärlig“, sade hon halfhögt, i det hennes glada och hoppfulla utseende med ens försvann.

„Beherska er, mamsell Mörck“, sade general Demidoff medlidsamt, „och var beredd på det värsta.“

„Det värsta!“

„I brevet står“, fortfor generalen med skoningslös brådska, „att Wladimir Mustofin vid en skärmytsling med en fiendtlig förtrupp vid gränsen efter under af mod och tapperhet dött en krigares ärofulla död med svärdet i handen. Hans lott är skön och värd att afundas, om icke sorgen och saken vore qvar. — Gråt, mitt barn, tårar skänka lindring, påstås det, ehuru jag sjelf aldrig varit nog lycklig att få erfara, om det är sanning.“

Men Anna Mörck gret icke. Den djupa smärtan utbrister icke i högljudd klagan, lika litet som den genast erinrar sig sorgflor och plöröser. Hon hade icke uppfattat något annat af generalens ord, än att Wladimir, för hvars skull hon uppoffrat faderskärlek, hem, allt, var död. De stora ögonen, hvilkas glans var slocknad, stirrade vidöppna och nästan medvetslöst fram för sig.

„Död“, sade hon slutligen med svag och bruten stämma, „död — o Wladimir!“ Det låg ett förkrossadt hjertas hela ousägliga qual i detta halfqväfda utrop.

„Hur mycket jag deltagar för er, Anna“, yttrade general Demidoff med inställsam vänlighet och lade smeksamt sin hand på flickans arm, men hon for upp, som om hon träffats af en elektrisk stöt.

„Lemna mig“, sade hon, „lemna mig, jag vill helst vara allena, general Demidoff.“

„Jag skall gå“, sade denne mildt, i det ett hotfullt moln likväl uppsteg på hans panna, „men snart är jag åter till baka, ty ert väl och ve, mamsell Mörck, ligger mig för mycket om hjertat, att jag skulle lemna er utan den tröst en deltagande vän kan gifva. Qvinnojemmer“, fortfor han, då han var utom synhåll, „den tager icke slut i hast, och ändå måste jag beundra det värdiga lugn, med hvilket flickan emottog underrättelsen om sin älskades död, hon hvarken skrek eller dånade, som jag sett andra fruntimmer göra.“

Tillintetgjord af sorg satt emellertid Anna och tänkte på sin bortgångne älskling. Hon såg honom störta mot fienden med eldig blick och kraftfullt höjd arm, han utdelade slag på slag och utvecklade en taperhet, skön och beundransvärd — men, der kom en kula — han vacklade i sadeln — en tung suck — den hade träffat hans bröst — en klar blodström sipprade fram ur hans sönderskjutna kläder, ögonen voro brustna och stela, näsborrarna vidgades, läpparne öppnade sig, och en blåblek färg smög sig öfver de nyss så friska och liffulla dragen. — Styf och kall blef

han lagd i en kista, jorden fick sitt lån — maskarne sin spis.

Förintelse och död stodo skräckfulla och grymma för Annas upprörda själ. Hon sprang upp från sin plats, men i det samma omslötö Brigittas armar henne. Den trogna varelsen, som alltid varmt intresserat sig för de älskande, försökte förgäfves att undertrycka sina snyftningar, och detta deltagande gjorde Anna godt. Småningom togo hennes tankar en annan rigtning, de ilade bortom förgängelse och skilsmessa till återseende och lif — den kristna religionens heligaste tröstegrunder sänkte sig, likt en fridsens dufva öfver ett vredgadt haf, ned i hennes upproriska hjerta och gjorde det undergifvet och vekt, och då hon äfven påminde sig Wladimirs kärlek och ömhet, smög sig ett leende, ehuru genom tårar, öfver hennes läppar, och hon hviskade:

„Vi äro icke åtskilda, Wladimir, — vi äro förenade genom vår kärlek.“

Hjertat måste likväl utkämpa många bittra strider, innan det för himmelen kan offra jordiska känslor. Öfver Anna Mörcks hela väsende låg det äfven något härjadt och tröstlöst, då general Demidoff förnyade sitt besök hos henne.

„Jag vördar er sorg“, sade han vänligt, „men hän gif er icke för mycket åt den, ty lifvet har ännu många rika källor till glädje för er.“

„Jag kan icke ännu fatta att så vore“, sade Anna, och det lyckades henne att bekämpa darrningen i sin röst, „men, general Demidoff, med denna dag får jag säga er farväl och tacka för allt det goda jag rönt hos er.“

„Ni vill öfvergifva mig och lemna mig ensam till ett rof för saknad! Ni är grym, Anna, men detta kan jag icke tillåta“, sade general Demidoff med illa dold lidelse, i det hans flammande blick öfverfor flickan, som förskräckt skyggade till baka, men klart medveten om att hon måste handla, svarade hon:

„Jag ber, general, skämta icke med mig i en stund sådan som denna. Omständigheterna hafva gjort att jag stannat länge, allt för länge i ert hus, och en långvarig gäst kan blifva besvärlig. Ni har infriat ert löfte till Mustofin, välan, våra vägar skiljas.“

„Ni misstager er, mamsell Mörck“, sade general Demidoff, „ty vi äro fjettrade vid hvar andra icke endast med band af gyllene väfnad. Ni skall stanna hos mig för alltid, mitt hem är ert, mina hästar, mina ekipager, mina tjenare — allt står som hittills till ert förfogande. Ni skall ännu bli lycklig.“

„Jag kan aldrig blifva det mera på jorden“, svarade Anna, förvånad och upprörd öfver detta generalens förslag. „Rikedom och öfverflöd skänka icke heller sällhet åt ett stackars hjerta. — Haf medlidande med min olycka, general Demidoff, och låt mig med frid draga bort. Ni står på lifvets höjder, — min plats är icke der — i en vrå af verlden, huru arm, huru ringa som helst, vill jag gömma mig med min sorg, med minnet af min sköflade lycka att tänka på.“

Med en namnlös, oförklarlig känsla af ångest bönföll hon hos general Demidoff om att han skulle låta henne gå, men han stötte henne hårdt ifrån sig.

„Aldrig!“ sade han otåligt, „aldrig, aldrig! Hade

Mustofin kommit och återfordrat er, hade jag naturligtvis haft intet att invända, men han är död, och jag vill fortfarande sörja för er. Ni har ju ingen i världen att trygga er till, ni, som förverkat er faders kärlek.“

Denna förebråelse, som likt en giftig pil träffade en alltid blödande punkt i den olyckliga flickans hjerta, kom henne att förlora det tillkämpade lugnet öfver sig sjelf. Med en qväfd snyftning dolde hon ansigtet i sina händer och upprepade sakta fadrens förbannelse.

Med triumferande min lemnade general Demidoff henne, men det dröjde likväl länge, innan sönnen denna afton unnade honom den ro ett skuldfritt samvete sällan förgäfves behöfver vänta på. Till slut ringde han på Ivan.

„Hemta mig en flaska äkta tokajer, sådant endast det gamla Ungern och en nära hundraårig källare kan bjuda på!“ befalde han.

Ivan hemtade det begärda, men ehuru den dammiga buteljen snart var tömd, utöfvade dess innehåll icke det inflytande generalen hoppats, ty för hvar gång hans af vinet tunga ögonlock föllo till sammans, började samvetets hexgryta sjuda med förnyad styrka, och drottning Mab, som gifver behagliga och ljufva drömmar åt den gode, lät de mest gäckande och förfärliga fantasier omtöckna hans hjerna. Han tyckte sig se Wladimirs afhuggna hufvud på silfverbrickan vid sin säng. Det lefrade och till hälften stelnade blodet rann långsamt i tunga droppar ned i det tomma glaset, som bjöds honom af osynliga händer, medan tvenne brefbundtar i hans lönlåda plötsligt fingo lif. Hvar bokstaf i dem

förvandlades till små svarta demoner, hvilka tjutande svängde sig omkring och gjorde honom allehanda förfång, tills han med ett väldigt slag af sin hand försökte drifva dem på flykten, då nya syner åter visade sig.

En hund skälde i natten — generalen vaknade, kallsvetten stod på hans panna, ehuru blodet i hans ådror brände som eld.

„Är det väl därför jag marteras så grymt, att jag de två sista fredagarne underlåtit att fasta“, stönade han. „Då jag får tid, skall mitt första göromål blifva att blidka de onda magter, hvilka blanda galla i min lefnadsdryck, genom en pilgrimsfärd till någon helig relik, och om detta icke hjälper, då, vid sancta Barbara, tager jag min tillflykt till klostret Solovetsk, ty åtminstone der måste jag erhålla frid!“

Generalen somnade åter. Samma skräckscener, samma förfärande drömbilder — — —

IX.

Tyranni och fångenskap.

Strid på brädden af en graf,
Segling på ett vredgadt haf,
Sträfvan på en stiglös stig,
O mitt lif, jag nämner dig.

Med lutan i sin hand sjöng Anna Mörck en hymn. Allvarlig och vemodig till sin natur, var den full af hög och innerlig skönhet och öfverensstämd med sångerskans bleka och sorgsna utseende. Den första tiden efter Mustofins död hade hon icke kunnat sjunga — det var, som om hon blifvit skrämmd för sin egen stämma, ty så klanglös och hård hade den förefallit henne — men sedan blef sången hennes enda fröjd, och hon kunde glömma allt för att i minnet af det förflutna drömma bort några sälla stunder. För hvarje ackord, som smög sig fram ur lutans dallrande strängar och harmoniskt beledsagade tonerna, hvilka strömmade öfver hennes läppar, tycktes hennes anlete erhålla ett mera inspireradt och svärmiskt uttryck. Det var åter-

glansen af en ande, som, frigjord från jordens tvång, hängaf sig åt en ädel och upphöjd njutning.

På något afstånd satt Brigitta i en framåtlutad och undrande ställning och lyssnade med rörelse till sången. I famnen höll hon en öppen bok, den fromme Erik Kolmodins: „Andeliga dufvotröst“, ett på den tiden mycket omtyckt och läst arbete, men huru gerna hon än vanligtvis sysselsatte sig med dylik läsning, hade hon dock nu afbrutit den för att icke, medelst det lilla buller vändandet af bladen åstadkom, störa Anna och derigenom förjaga hennes lyckliga glömska af det närvarande.

Det var likväl bestämdt, att den icke skulle räcka allt för länge, ty snart upptäckte Brigittas qvicka ögon general Demidoff, som i den halföppna dörren stod och betraktade den unga flickan ungefär med samma förtjusning, som en entusiastisk målare ser på en vacker modell. Misslynt deröfver funderade tjenarinnan, huru hon i hemlighet för Anna skulle gifva generalens närvaro till känna. Hennes vanliga fintlighet, hvilken räddat henne ur mången brydsam förlägenhet, kom henne äfven nu snart till hjälp, i det hon utstötte en hosta, så skarp och ihålig, som om den kommit ur ett bröst med mer än till hälften förtärda lungor.

Med en förargad blick vände general Demidoff sig om, och Anna for upp så häftigt, att hennes luta erhöi en betänklig stöt, hvarvid en sträng brast af med ett klagande och skrällande ljud.

Nöjd med utgången af sin list, steg Brigitta upp och lemnade generalen och hans skyddsling allena.

„Hur vackert ni sjunger, mamsell Mörck“, sade generalen förbindligt, „jag önskar blott, att er sång snart finge en gladare klang. Vill ni ej försöka att en gång åter sjunga i dur, icke alltid i moll, icke någon psalm, ej heller något af ert hemlands klagoljud, så dystra som ödemarkens skog, utan en glad, lätt operett, helst från den italienska eller fransyska musikens gebit.“

„Det öfvergår min förmåga“, svarade Anna, „ty jag känner få af dem. — Hvad åter mitt folk beträffar, har det icke ett, utan tvenne uttryck för sin sång, glädjens och sorgens, — men de glada sångerna hafva flyktat ur mitt minne, de sorgliga åter behåller jag äfven helst för mig sjelf.“

Det låg stolt och kall värdighet i Annas sätt, så olikt hennes forna, barnsliga öppenhet, men hon hade äfven inom mycket kort tid lärt sig beherska sina känslor inför denne man, samt kommit att förstå, det bevekelsegrunderna, hvarför han icke tillät henne lemna sitt hus, icke voro dikterade endast af omsorg för hennes välfärds skull. Sin sorg öfver Wladimirs död hade hon nödgats gömma på djupet af sitt hjerta, ty generalen ingaf henne för hvarje dag allt mera bekymmer, hans hyllning var henne outhärdlig, och att hon måste vara på sin vakt, det insåg hon, liksom hon allt mera försökte att göra sin ställning klar för sig.

Under sorger och motgångar mognar själen hastigare än eljest, och det hade äfven varit fallet med Anna, hvarjemte hennes faders lärdomar, hans anda, tycktes liksom genomtränga henne och gifva sin bestämda

karakter åt hela hennes väsende, förlänande både fasthet och styrka.

Utan att emellertid låtsas märka det afvisande i Annas ord, sade general Demidoff skämtande:

„Ni tyckes vara patriot, Anna, och hafva förkärlek endast för det ni själf eger. En vallflickas sång, ett eko från dalen, en enslig furas sus, hvad har ni väl mera att bjuda på? Jemför detta med ett annat lands rikare ressurser i musikalisk väg, och det är som om man satte en vadmalsrock bredvid en sidenklädning.“

„Men ni förgäter, general, att konsten, det sköna är kosmopolit till sin natur, och det ni nu föraktar kan en dag komma till heders“, sade Anna med drömmande blick. „Hvem vet, kanske en enda ton från skogen kan störta till sammans en hel byggnad af konstmessiga skalor och löpningar, ty det, som utgår från naturen, förstår alla, det kommer från ett hjerta och går till ett annat.“

Generalen log. „Ni kvinnor“, sade han, „ni uppfatten allt med känslan, och likväl kunnen i vara så kalla och känslolösa, när i viljen.“

„Jag förstår icke, hvad ni menar“, stammade Anna.

„Nej, emedan ni icke vill förstå mig“, sade generalen eldigt. „Emedan ni icke vill förstå eller veta af en *'gammal mans'* kärlek.“

„O general Demidoff!“ utropade Anna med ängslig förvirring.

„Mitt hjerta“, fortfor generalen, „är icke så förkolnadt, som ni måhända förmodar; det kan älska ännu lika varmt och kanske djupare än en ynglings. — Hvarför

tror ni väl, att jag slösat på er tusen bevis af min ynnest, om jag icke för er hyst någon annan känsla, än en beskyddares för sin myndling?!“

„Jag kan aldrig älska någon annan än Mustofin. — Hans minne är för mig heligt, och ingen främmande bild får oskära det“, sade Anna med vemodig stolthet, beherskande sin ångest.

„Och för en död vill ni uppoffra lyckan med en lefvande, som kan gifva er allt hvad ni någonsin önskar“, utbrast generalen passioneradt. „Anna, jag, som är så stolt mot alla andra, är villig att som en slaf, som den ringaste tjenare lyda er minsta vink, ligga för edra fötter, om ni önskar det.“

„Den sanna kärleken fordrar ingen slaftjenst, — den gifver och emottager en fri känsla utan gåfvor eller gengåfvor“, sade Anna.

Vänliga magter af oskuld och renhet stodo, liksom så mången gång förut, kring den unga flickan och värnade henne mot den lidelsefulle mannen. Afväpnad och något lugnare sade han:

„Och hur har ni egentligen tänkt er kärleken, mammell Mörck?“

„Som den största, den heligaste känsla den Högste nedlagt i ett människohjerta“, svarade Anna blygt, men med fasthet. „Utan afseende på yttre omständigheter, såsom rikedom, rang och fägring, glömmet den det egna jaget för att förenad med en annan tanke gå upp i en annan själ. Förlånande ljus åt ungdomen, värma åt ålderdomen, skall den — om äfven afbruten på jorden — renad och frigjord ega bestånd allt bortom tiden.“

Anna tänkte på Wladimir, och tårarne kommo henne ofrivilligt i ögonen.

„Ni ställer edra ord yäl, mamsell Mörck“, yttrade generalen skrattande, „så vackert och så väl, att en diktare skulle afundas eder, — och likväl går ni vilse, då ni påstår, att den känsla ni så älskligt beskrifver måste vara evig hos individen. Nej, Anna, den kan repeteras i oändlighet — och det måste äfven ni lära er gent emot mig.“

„Tyst, general, tyst!“ sade Anna med af förtrytelse blixtrande ögon och purprade kinder. „Hvart ord ni talar till mig om kärlek — är den största förolämpning.“

„Ålands ljufva blomma, hur skön ni är i er vrede!“ utropade generalen.

„Smicker af en vän är eckligt nog“, sade Anna kallt, „och låter oss förlora vår goda tro om personen, af en fiende är det dubbelt så vämjeligt.“

„Vi skola icke förifra oss emot hvar andra“, sade general Demidoff till det yttre lugn och vänlig, rädd att hafva gått för brådstörtadt till väga. „Ni ser helt uppörd ut, Anna, — och det vill jag icke — edra pulsar slå våldsamt, och ert ansigte glöder; — en promenad skulle kanske vara välgörande och svalka ert heta blod. Om ni behagar, skall jag säga till derom åt de tjenare, hvilka bruka vara er följaktig för att gifva er ett välbehöfligt skydd under färden.“

„Jag tackar, om ni är så god“, sade Anna med ett lättadens andetag, glad att något tillfälle bjöds henne att slippa den obehagliga situationen.

„Rädda mig, för himlens skull, rädda mig från denne man!“ utropade Anna utom sig, i det hon, sedan general Demidoff aflägsnat sig, störtade in till Brigitta, som befann sig i det angränsande rummet. „Du får icke lemna mig, mor Brita, när han kommer, — det är grymt, det är hjertlöst af dig! — du måste alltid vara hos mig — stå vid min sida och förhindra hvarje närmande.“

„Jag har glömt att berätta“, sade den bedröfvade och oroliga Brigitta, hvars först så goda tanke om generalen förbyts till en motsatt, „huru general Demidoff senast i går kallade mig en gammal drake och bad mig åtminstone hafva den försynen att icke stå och lyssna, då han har något att tala med er, liksom om jag skulle begripa hans rotvälka! Om jag icke lyder, är jag rädd, att jag uppretar honom till den grad, att han skiljer mig från er, och det vore för närvarande det värsta, som kunde inträffa. — Hvad har händt, tala, säg?! Staccars barn, ni skälfver som ett asplöf i hela kroppen!“

„O Brigitta, hvad har jag väl nödgats höra“, sade Anna, „hvad har jag nödgats höra! Jo, vet, general Demidoff har i dag öppet talat till mig om kärlek på ett sätt, som kommer mitt hjerta att stelna af förskräckelse. — Men kom, mor Brita, kom, generalen har föreslagit mig en spatsarfärd, och vi måste skynda, för att en nyck icke må hinna tillintetgöra denna välbehöfliga utflykt.“

„Vi skola vänta tills ni lugnat er litet“, sade Brigitta, knappt mindre upprörd än Anna.

„Nej, genast — genast, mor Brita, du trogna, goda själ, numera min enda vän på jorden.“

Och Anna kastade sig i sin forna sköterskas ar-

mar och gömde sitt hufvud vid hennes bröst, såsom hon gjort i sin barndom, då hon fruktade för den våldsamma höststormen, som ibland härjade Ålands kuster.

„Du har rätt“, fortfort hon, „vi måste vara försigtiga, på det generalen icke må finna för godt att åtskilja oss. — Ensam måste jag kämpa mot mitt lifs strida ström. Store Gud, om min kraft blefve uttömd, och den fradgande vattenhvirfveln finge fatt i mig och förde mig med sig i det mörka djupet!“

Med vänliga och tröstefulla ord lyckades Brigitta åter lugna den förtviflade flickan, hänvisande henne till en högre magt, som aldrig öfvergifver den förföljda och betryckta oskulden. Sedan påsatte de sig skyndsamt ytterkläderna och begåfvo sig på väg. Annas händer darade likväl häftigt ännu, då hon knöt den svarta, med svandun kantade sammetsbufvan på sig.

„Skön som en Venus och kysk som en nunna“, tänkte general Demidoff vid sig sjelf, då han åter hade inträdt i sitt rum, der han placerade sig bakom en fönstergardin för att osedd kunna vara i tillfälle att betrakta Anna, när hon begaf sig på den omtalade promenaden. „Borgen är icke så lätt intagen, som jag trodde“, fortsatte han sin tysta monolog. „Gåfvor sätter hon icke synnerligt värde på, och min vänlighet har hon börjat misstro. Jag måste använda en annan taktik, — en stormning, en bresch i muren, och — segern är min! — Underbara, trolska känsla, som gör mig till en narr och beherskar hela min själ, — men der kommer hon, den härligaste bland qvinnor, — hvilken hållning, hvilket behag!“

Åtföljd af Brigitta gick Anna verkligen förbi i detta ögonblick. Två betjenter, klädda i lysande livré och med detta något viktiga och påflugna utseende, som betrodda tjenare i högförnåma hus så lätt antaga, vandrade tätt efter som säkerhetsvakt, ett fullkomligt onödigt försigtighetsmått i en så fredlig stad som Åbo, men den misstänksamme och svartsjuka general Demidoff hade dock ansett det behöfligt, kanske mest därför, att Anna måtte hindras från att meddela sig med någon främmande. Ehuru detta tvång alltid förefallit särdeles plågsamt för den vid sin frihet vana flickan, i synnerhet som mångt nyfiket öga undrande stannade vid den ovanliga företeelsen, glömde hon nu alla obehag för stundens njutning att åter befinna sig i det fria, en förmånsrätt som allt mera sällan kom henne till del; hennes sätt blef lugnare, andhemtningen gick lättare, och gången blef spänstigare.

„Mor Brita“, sade hon, „hur frisk, men tillika ljufkän ej luften, då man kommer från de qvafva gemaken, hvilka oaktadt all sin prakt förefalla mig, som Wenedigs blykamrar måste förefallit en olycklig fånge. Hur lätt man andas här ute, bröstet liksom vidgar sig, och tankarne gå ur sin evigt qvalfulla kretsgång. Jag önskar, att jag verkligen vore „satakielinen“, som den stackars Josua kallar mig, för att kunna flyga långt, långt bort från det förfärliga, som här hotar mig.“

„Och hvart skulle ni fly, arma barn“, hviskade Brigitta, rädd att höras af betjenterna, hvilka möjligtvis kunde uppsnappa och förstå något af samtalet, „hvert skulle ni fly?“

„Du talar, som om min flykt någonsin kunde blifva en verklighet, goda Brigitta“, svarade Anna, „men om så vore, vet jag nog, att det stora Finland har någon undangömd plats för sin olyckliga dotter, om icke anorstådes, så djupt i ödemarken, der vilddjuren, som ströfva omkring, skulle ingifva mig mindre fruktan, än general Demidoff.“

Medan Anna talade, hade hon och hennes följeslagarinna anländt till en af stadens butiker, dit de beslöto att gå in och göra ett uppköp, som var nödvändigt för ett arbete.

Det temligen låga rummet med sina för alla årstider öppna dörrar var kallt och dragigt, och en del af fönstren var försedd med jerngaller för att göra hvarje inbrott omöjligt. Någon kakelugn stod icke att finna, ehuru boden var en af de bästa, men en dylik hade äfven ansetts onödig på en tid, då sederna voro så enkla och anspråken så små.

I rummets bakgrund bakom en hög, grönmålad pulpet satt en ung man, som allt emellanåt ifrigt gned sina styfva, blåfrusna fingrar, sedan han skjutit räkenskaperna, som lågo framför honom på pulpeten, åt sidan och i stället ifrigt var sysselsatt med läsningen af en bok. Vid Annas och Brigittas inträde blickade han likväl upp med en förströdd min, och med en omedveten känsla af att vilja göra sig så behaglig som möjligt, lade han den höga sparkragen eller „fadermördaren“ till rätta, for med handen öfver sitt ljusa, slätkammade hår och tvinnade om de väl vaxade mustascherna, som beskuggade hans öfverläpp.

Allt detta gick mycket fort till väga, mycket hastigare, än då han af en den tidens „Åbo tidning“ med skicklig och konstförfaren hand brukade vika i hop en strut snus åt sina kunder, men en äldre kamrat hade likväl hunnit förekomma honom i att betjena de besökande, och han måste således draga sig till baka som en passiv, men högst intresserad åskådare. Ett motstycke till de skönheter, som han läst om uti sina älskingsromaner, och hvilka han hittills trott skulle finnas till endast i en novellförfattares fantasi, stod nemligen nu lifslevande framför honom, och han tyckte med ens, att det låga taket höjde sig och att en ljusflod strömmade in genom de små fönstren, men hur mycket han än beundrade dragens fina, regelbundna form och det mörka ögats djupa glöd, var det likväl det sorgsna, lidande uttrycket i detta älskliga anlete, som i synnerhet anslog honom.

Med ovanlig häftighet frågade han äfven, då de båda främmande begifvit sig bort, af sin kamrat, hvem den unga flickan var.

„Berndt Wilhelm“, skrattade kamraten, „man skall i sanning vara du, för att icke hafva reda på hvem hon är! Har du då aldrig hört talas om general Demidoff?“

„Ja, bevars, han är ju chef för de ryska trupperna härstädes.“

„Nå, och då skall du äfven veta, att den unga damen är: „general Demidoffs mamsell!“

„General Demidoffs mamsell! hvilken titel!“

„Ja, vidare känner jag icke om saken. Ung och vacker skall hon innehafva en plats i den ryske sybari-

tens hus, som icke lär vara särdeles afundsvärd, ehuru ryktet, likt en blind som famlar, icke vet hvad det skall berättas för sanning. Om du har lust att närmare taga reda derpå, så: lycka till! mig deremot angår det icke. Jag har intressantare saker att tänka på, såsom t. ex. den sista prisnoteringen på kaffe, en vara som tyckes få allt flere afnämare i landet, ju längre det lider.“

Vid dessa ord vände kamraten sig leende om på klacken, plockade en tapp från sin harullsvest och lät den flyga för luftdraget, samt lemnade vår riddare af alnen i vakna drömmar.

Det Anna redan i början af sin vistelse hos den ryske generalen dunkelt haft förnimmelse af, hade inträffat, hon var en fånge. Hvarför bojorna smiddes kring hennes frihet, hade hon icke då anat, nu viste hon det mer än väl, och tanken derpå var henne förfärlig, men bidrog likväl dertill, att hon förvärfvade sig en själsstyrka, som var henne behöflig för att möta faran, då den uppenbarade sig. Ödmjukt böjande sig under de bittra pröfningar, som öfvergingo henne, och dem hon ansåg både som en följd af fadrens förbannelse och ett rättmätigt straff för sin olydnad, stod hennes enda hopp emot den tygellöse man, uti hvars händer hon fallit, till hennes egen ståndaktighet och ett fast förtroende till Försynen, ett förtroende som hon viste att aldrig kommit på skam.

Det oaktadt bleknade alltid hennes kind af ångest och bäfvan, då hon hörde general Demidoffs välbekanta

knackning på sin dörr, och hon måste uppkalla hela sin beherskningsförmåga för att lugnt och kallt emottaga honom.

„Ni bemöter mig, Anna, såsom vore jag er bödel och icke är välgörare“, sade generalen en dag till den unga flickan. „Så hård och känslolös mot mig, är ni icke den veka ros jag en gång förmodade er vara.“

„Icke endast törnet, utan äfven rosen har taggar“, svarade Anna.

„Och de stinga bra, då de vilja“, sade generalen leende.

„Det kan icke vara annorlunda“, genmälte Anna.

„Men det måste“, sade general Demidoff. „Omständigheterna hafva fört oss till sammans, stolta och dock så ljufva flicka. — Från hat till kärlek är blott ett steg, heter det, och jag hoppas äfven att så är, Anna.“

„Jag hatar ingen, men jag afskyr er, general, och hvad omständigheterna beträffa, äro de intet annat numera, än er egen godtyckliga despotism. Huru mycket ädlare, huru mycket mera tillfredsstäld vore ni icke, om ni ville utöfva rättvisa emot en olycklig flicka och icke snärja in er själ i sjelfviskhetens mörka hölje.“

Anna talade varmt och med öfvertygelse.

„Mycket sant“, sade generalen, „om jag icke hade en mächtig driffjäder till mitt handlingssätt, en sådan som ej tål någon afprutning.“

„En mächtig driffjäder, hvilken!“

„Kärleken, Anna, kärleken!“ utropade generalen. „Härliga flicka, gif mig en fast huru liten del deraf till gengäld, och jag skall blifva den lyckligaste af dödlige, men ni åter skall blifva uppburen och firad för en skönhet, och er ställning afundad.“

„En gång för alla har jag sagt er, general Demidoff, att jag icke kan älska någon annan än Mustofin, och af detta skall ni förstå, att jag icke ingår någon förbindelse med er.“

„Det är aldrig min afsigt“, sade Demidoff skratande, „om ni med en förbindelse menar ett giftermål, hvilket för mig vore det samma, som en råttfälla är för en örn. Nej! fritt vill jag som den sväfva ikring, njuta, lefva och älska, — till och med älska *er* endast — — —“

General Demidoff böjde sig ned och hviskade tvenne ord i Annas öra, ord som ingåfvo henne den största fasa.

„Arme fader“, sade hon, „hur lågt är då din dotter sjunken, när hon måste lyssna till dylikt! Jag förstår icke, general“, fortfor hon, vänd till denne, „med hurudana qvinnor ni haft gemenskap, då ni på ett så vanhedrande sätt kan tala till mig. Har då all gnista af aktning försvunnit för mig — för er sjelf? — Men vet, grymme, högmodige man, att jag aldrig skall blifva ett offer för en lusta, som ni försöker öfverskylla med fagra ord om kärlek och ge ut för en hög och stor känsla. — Gå, general Demidoff, och drif mig icke till det yttersta!“

„Det jag icke erhåller godvilligt skall jag försöka skaffa mig med våld“, sade generalen, som icke var van

att hans önskningar rönt motstånd och derigenom ännu mera eggades att vinna det han eftersträfvade. „Jag skall lära er att böja er under min vilja.“

„Böja mig under er vilja!“ upprepade Anna, „böja mig under — hvad? — under vanära och skam! Barmhertige Gud!“

„Ni larmar förgäfves, sköna flicka, ty ingen skall hjälpa er eller bry sig om, hvad som föregår inom dessa väggar. Trotsa, rif upp himmel och jord, halsstrarriga, och ni skall ändå lika litet undslippa mig, som mösset undslipper katten.“

På general Demidoffs panna svälde ådrorna, och hans ansigte förvreds af onda lidelser, i det han närmade sig flickan, hvars höga och uttrycksfulla skönhet till och med nu hade en imponerande verkan på honom.

„Kom mig icke nära“, sade hon, „kom mig icke nära! — Är det så ridderlighet och ära bjuda er att handla emot en värlös, hvars fysiska svaghet är ett intet mot den moraliska, för hvilken er själ dukar under. — Är det så, trolöse general, ni håller edra löften till Mustofin, — till en död?!“

Dessa förebråelser, jemte detta vädjande till den bortgångne, hvars blotta omnämnande uppväckte hans gränslösa svartsjuka, gjorde, att general Demidoff glömde allt annat för den obeskrifliga vrede, hvilken intog honom mot en flicka, som så vågade trotsa och uppreta honom. Med flammande ögon och gnisslande tänder fattade han tag i Annas långa hår, hvilket under den häftiga ordvexlingen löst sig upp och fallit öfver hennes

skuldror, vred om det en gång kring handen och slängde henne sedan till en vrå af rummet, hvarefter han aflägsnade sig, i det han smälde dörren så hårdt igen, att väggarna nästan skakade.

Bedöfvad af den häftiga stöten, med blödande panna och rådbåkade lemmar, låg Anna orörlig på golvet, då Brigitta kom in. Högt gråtande lyfte hon flickan på en soffa, lade en våt kompress på hennes hufvud och var glad, då en suck gaf till känna, att hon återkommit till sans. Så matt och svag Anna än kände sig, var likväl det första hon bad om, att Brigitta skulle läsa för henne.

„Hvad skall jag läsa, mitt kära barn?“ frågade Brigitta.

Anna visade med handen på en så kallad Karl XII:s bibel, som låg på ett bord, och svarade med låg, men tydlig stämma:

„Konung Davids 139:de psalm, goda mor Brita.“

Brigitta tog den heliga boken, samt tog plats bredvid soffan, och sedan hon ännu en gång oroligt blickat in i den sjukas stora, underbart lysande ögon, började hon att läsa, ehuru först med sväfvande röst, men ju längre tid hon läste, desto mera styrka och kraft erhöillo de högtidliga orden. När hon kom till stället: *”Fore jag upp i himmelen, så äst du der. Bäddade jag åt mig i helvetet, si, så äst du ock der. Toge jag morgonrodnans vingar och blefve ytterst i hafvet, så skulle dock din hand der föra mig, och din högra hand hålla mig“*, då gick det en ljusning öfver Annas bleka anlete, och hon log ett lycksaligt leende. Med djupt och innerligt allvar ef-

tersade hon sedan de två sista verserna af samma psalm: „*Uträsaka mig, Gud, och få veta mitt hjerta. Bepröfva mig och förnim, huru jag menar det. Och se till, om jag på enom ondom väg är, och led mig på den eviga vägen.*“

Mor Brita hade knappt hunnit sluta, då dörren öppnades och general Demidoff åter trädde in.

Med en befallande blick nödgade han den motsträfviga tjenarinnan att aflägsna sig och gick derpå till Anna, som med svårighet reste sig upp.

„Ett gammalt, ryskt ordspråk säger: der vrede är, der är äfven välvilja och förlåtelse“, sade han. „O Anna, kan detta besannas på er? Säg att så är, ty eljest blir jag vansinnig! — Jag å min sida har förlåtit er, — hvem skulle länge kunna vara ond på *er*, ljufva engel! — tillgif ni äfven mig!“

„Jag skall försöka“, sade Anna, „jag skall försöka, om ni lofvar att icke förnya ett dylikt uppträde som nyss, ty hvarken genom hotelse eller öfvertalning skall ni förmå mig att gå från det jag anser rätt.“

„Med våld skall jag icke mera tvinga er, Anna, att älska mig, men skänk mig ändå helst en smula af ert varma hjertas känsla — och blif min. Jag bönfaller er derom, såsom den ringaste tiggare ber om en allmosa vid min dörr!“

Den stolte mannen kastade sig ned på golfvet och kysste den unga flickans fötter, häftigt, passionerad, lidelsefullt, medan de ömmaste ord, de eldigaste böner flödade öfver hans läppar. Det var en scen, både ömklig och löjlig, som kanske i forna dagar kunnat framkalla löje hos Anna, men nu var hon orolig och be-

dröfvad, och därför ingaf den henne endast djup afsky och förskräckelse. „Stig upp, general!“ sade hon med lågande kinder, „och förnedra er icke. — Arme man, ett rof för tygellösa passioner, glömmet ni, hvad meniskovärde bjuder. Jag beklagar er djupt.“

„Beklagat mig!“ General Demidoff sprang upp. Sårad stolthet glödde i hans ögon, och vreden höll på att öfvermanna honom, men slagen af sitt offers lidande utseende, bekämpade han de stridiga känslor, hvilka kommo hans kraftiga gestalt att vackla, och bad åter på det mest öfvertalande sätt om förlåtelse, hvilken Anna slutligen med ädel höghet beviljade honom.

„Som ett bevis på att ni fullständigt förlåtit mig“, sade generalen, i det han framtog en gyllene dosa, prydd med kejsar Alexander I:s porträtt, infattadt i diamanter, „så emottag denna dosa, hvilken för mig har ett omätligt värde såsom vedermäle af min furstes nåd, och behåll den till ett minne af en man, hvilken måste beundra er lika högt, som han älskar er.“

Med stolthet afvisande denna dyrbara gåfva, måste Anna likväl till slut emottaga den och gifva vika för en enträgenhet, som i annat fall snart kunde taga en farlig vändning.

Sålunda slutades denna dag, som ty värr efterföljdes af många andra dylika.

Med händerna tryckta emot de värkande tinnigarne satt Anna långt in på natten och blickade ut i vinter-mörkret, ett mörker som blef ljusst, då hon åter till sin obeskrifliga fröjd upptäckte sin moders försvunna stjerna.

Hennes själ höll sig fast vid de tröstefulla löften, om hvilka Brigitta nyss läst ur bibeln, och erhöll vid denna himmelska källa ro och lugn för de tankar och strider, som utifrån stormade in på henne.

X.

Wladimir Mustofin.

Med läsarens benägna samtycke måste skådeplatsen för detta kapitel förflyttas från den lilla staden vid Aura å till det ryska lägret vid Borodino. Så långt hade kriget emellan Ryssland och Frankrike nu framskridit, att äntligen ett afgörande slag stod att förvänta, sedan det försvarssystem, som haft sin grund i att locka fienden till det inre af landet, hittills af ryssarne troget iakttagits. Denna taktik hade i synnerhet en varm försvarare i Barclay de Tolly, en lifländare som haft befälet öfver ena hälften af den ryska hären, medan furst Bagration var befälhafvare öfver den andra. Den ryska nationalkänslan hade likväl upprest sig mot en dylik taktik och öppet anklagat Barclay de Tolly för feghet, då fransmännen allt mera närmade sig Moskva, ryssarnes heliga stad. I anledning af missnöjet förenade kejsar Alexander de båda härafdelningarna med hvar andra under den äldre general Kutusov, en man som i det några månader förut med Turkiet avslutade kriget synnerligen utmärkt

sig, och som nu enligt nationens önskan ville våga en strid vid den lilla byn Borodino, trettio mil från zarernes sexhundraåriga kröningsstad.

Förtjusningen öfver detta beslut var utomordentlig, men det gälde ju äfven att värna hem, familj, fädernesland och ära emot en inkräktare, hvars ofantliga armé och häfdvunna rykte om oemotståndlighet alla hade lärt sig frukta och tro uppå, om äfven denna armé under den långa och mödosamma färden genom ett land, hvilket det legat i innevånarenes eget intresse att härja och ödelägga, blifvit både försvagad och minskad.

Det var den 6 september 1812 om aftonen, således qvällen före det i historiens annaler så minnesvärda blodbad, då på ena sidan nationel och religiös hänförelse och på den andra dyrbara, segerrika minnen och en orubblig tillit till egen kraft skulle visa världen hvad de förmådde.

På toppen af Röda berget, som dominerande höjde sig öfver nejden, och hvarest ett monument till minne af slaget vid Borodino i våra dagar har sin plats, stod ryssarnes största batteri, benämndt Rajevskis, eller, såsom det af fransmännen kallades, Stora batteriet. På hvardera sidan om denna punkt sträckte sig mindre batterier med löpgrafvar och vallar; till venster befann sig den hålväg, som skilde den franska och ryska utposterna från hvar andra.

Längs denna väg vandrade en ung man med hastiga och lätta steg. Han återvände från en rekognoscering och styrde sin kosa till det ryska lägret. Klädd i en lång och vid militärkappa, som fullkomligt dolde

hans höga och smärta gestalt, och hvilken var uppdragen ända till öronen, var han icke lätt att i dunklet känna igen, i synnerhet som en för tillfället antagen hufvudbonad af sällsam form till en del skymde hans ansigte.

Denne man var kapten Mustofin, som under kriget avancerat till öfverste-löjtnant, men som vi för gammal bekantskaps skull hellre benämna vid den forna titeln.

Det förtroendeuppdrag han nyss utfört, nemligen att taga reda på hvad fienden förehade, hade lockat honom så nära de franska förposterna, att han med knapp nöd undgått den svärm af drufhagel, som susat honom kring öronen, men det var som om den öfverståndna faran mera upplifvat än försvagat hans oförskräckta, vid så många tillfällen bepröfvade mod. Djerfva och utmanande voro äfven de blickar, med hvilka han försökte genomtränga de på ömse sidor om vägen liggande bergsklyftorna, hvilkas mörka djup hade det onda ryktet om sig att icke allenast vara ett tillhåll för det slödder, som är en stor armés vanliga följe, utan fast mera för de onda demoner, som ansågos drifva sitt spel i trakten, och hvilka enligt en gammal sägen icke kunde blidkas genom annat än en ström af utgjutet människoblod, så stark och mächtig, att den från Röda bergets fot skulle sträcka sig ända till den aflägsset rinnande floden Moskva, med hvars vatten den skulle förena sig.

Utan att vara hvarken lättrogen eller vidskeplig tyckte Mustofin, att denna sägen stod som en dyster spådom för morgondagens strid, och ehuru han var van vid krigets fador, skakades hans lemmar af en frossbrytning

vid tanken på det broderblod, som sedan urminnes tider befläckar den skuldbelastade jorden. Kunde väl magt och ära, dessa menliga lidelser, som så ofta satt folken i harnesk emot hvar andra, uppväga alla krigets offer, alla enkors och faderlösas tårar och suckar, tårar gjutna i det fördolda, suckar hörda endast af den Allsmäktige.

Ömmande för dessa menklighetens lidanden blef han allt mera allvarligt och sorgset stämd, hvartill äfven den omgifvande naturen bidrog. Skuggorna hade nemligen nu sammansmält till ett enda mörker, himmelen var mulen och en tät och fuktig dimma höll på att uppstiga. En ufs hemska, dofva skri, samt det tunga, flaxande ljudet af flädermössen, som svärmade omkring efter föda, ökade ödsligheten af ett sceneri, som mörkret gjorde hemlighetsfullt och dystert.

Mustofin snafvade. Han trodde först att det var ett anlagdt försåt, men upptäckte snart, att det endast var en oskyldig mullvad, som vågat sig ur sitt underjordiska gömsle och skrämt den ensamme vandraren. Detta lilla afbrott var nog att framlocka ett leende på hans läppar och bryta den svårmodiga förtrollning, som lagt sig öfver hans för alla intryck känsliga sinne, i synnerhet som i denna stund Anna Mörcks ädla och hänförande bild äfven visade sig för hans själs ögon. Strålande af helsa och skönhet och klädd i en hvit drägt samt prydd med röda rosor i håret, tycktes hon närma sig honom, taga hans hand i sina mjuka, varma och framhviska i hans öra den gamla eden om tro och kärlek intill döden.

Det var ljuftva fantasier, så mycket ljuftvare, som verkligheten var så bitter. Sedan Mustofin lemnat Anna hos sin morbror, general Demidoff, hade han nemligen ej haft någon underrättelse från henne, icke ett enda bref som gifvit honom till känna, om hon hoppfullt och gladt hängaf sig åt återseendets fröjd, eller om sorgen och saknaden allt fortfarande voro bofasta i hennes hjerta. I hvarje bref, som han skrifvit till henne, hade han väl gjort hundrade frågor, dem han likväl aldrig fick besvarade.

Ur stånd att längre beherska sin oroliga längtan, hade han vid krigets utbrott i början af sommaren sändt ett bud, en honom tillgifven lifegen, till Finland för att taga reda på sin fästmö's öde. Detta beslut, som han genast förverkligat, hade uppstått hos honom, under det han efter en träffning med fransmännen låg sjuk af en erhållen blesstyr. Ehuru öfver två månader sedan dess förflutit, hade hans beskickning icke ännu hörts af, och oaktadt han viste, att vägen var lång och farlig, voro dessa omständigheter icke nog bindande för att ej sätta hans tålmod på ett mycket svårt prof. Lika litet som det fallit Anna in att betvifla troheten hos Mustofin, lika litet hade denne någonsin tänkt på en möjlighet, att hon skulle glömma honom, och det var denna sköna tillförsigt till den älskade flickan, som äfven nu gjorde Wladimirs steg nästan bevingade, der han vandrade fram på den ensliga stigen emellan de båda fiendtliga lägren.

För hans lifliga inbillning tycktes hvarje etervåg, som strömmade emot hans upphettade ansigte, liksom uppfylld af Annas andedrägt, tusende röster nämnde

hennes namn, som återkastades än längre, än närmare i oändligt veka modulationer, medan hon sjelf, ljus och luftig likt en af *Fata Morganas* synbilder, sväfvade framför honom.

Aldrig hade Mustofins själ varit mera genomträngd af kärlek till fäderneslandet, aldrig hade han varit mera beredd att offra lif och blod för det samma än just denna qväll, och likväl — hvem täljer människohjertats strider? — likväl bäfvade han som aldrig förr vid den möjlighet, att döden i skepnaden af en mordisk kula måhända inom kort skulle skilja honom från Anna och lemna henne allena i en verld full af bekymmer och faror.

Emellertid hade Mustofin lemnat hålvägen, vexlat qvällens lösen: „Gud och zaren!“ med den sista postkarlen och befann sig inom det ryska lägret. De höga batterier och vallar, som omgäfvade detta, aftecknade sig dunkelt och spökliskt emot den nattliga himmelen, under det lägereldarne här och der glimmade fram ur töcknet. Bjert kontrasterande mot den uppslupna glädtigheten hos de segervisse fransmännen, rådde här en djup och högtidlig stillhet, endast afbruten af vissa religiösa ceremonier, hvilka pågingo både med andakt och ifver. Klädt i hvita kläder, som till en bröllopfest, skyndade sig folket att för presterne bekänna sina synder för att sedan erhålla absolution och emottaga den hel. Nattvard. Många och innerliga voro de böner, som, likt offerröken från forntidens altaren, uppstego emot himmelen, många voro de suckar, som höjde sig för evigheten. Det syntes tydligt, att den ryska hären beredde sig till en högtid, som var dödens.

Utan att likväl hafva tid att knappt gifva akt på det som omgaf honom, begaf sig Mustofin till furst Bagration, till hvars härafdelning hans trupp hörde, och aflemnade sin rapport, hvarefter han äntligen blef i tillfälle att draga sig till baka till sitt eget tält, der den trogne Feodor under tiden försökt ställa till så trefligt som möjligt för sin herre och inväntade honom med ett glas sjudande hett té, hvilket denne lät sig väl smaka efter den ansträngande promenaden.

Stärkt och upplifvad af den aromatiska drycken, framtog Mustofin en karta och öfverlemnade sig för en lång stund ifrigt åt vissa strategiska beräkningar, dem Feodor flere gånger med en misstänklighost förgäfves ville afbryta.

Äntligen blickade Mustofin upp. „Hvad vill du, Feodor?“ sade han leende, då tjenaren med gravitetisk hållning och utan att förändra en min i sitt ansigte gjorde de sedvanliga ställningsstegen och såg ut, som om han haft något särdeles viktigt att meddela.

„Fader Wasilij är kommen“, ljöd det lakoniska svaret.

„Fader Wasilij! hvad säger du?“ Wladimir störtade upp. „Mitt bud från Finland! — Gud vare lofvad! — med hvem har han kommit?“

„Med en kurir, som för en quart timme sedan anlände från S:t Petersburg.“

„O Feodor, mina böner äro hörda! — skynda — kalla honom in! hvarje sekund förefaller lång som en evighet.“

Det dröjde icke länge, innan Wasilij, en liten förslagen gubbe, en äkta gammal-rysse, med långt skägg

och hår samt iklädd den traditionela lifrocken af fårskinn, hade infunnit sig i tältet.

„Välkommen, fader Wasilij, ändtligen välkommen!“
helsade kapten Mustofin honom glädtigt, „hvad för ett budskap medför du?“

Fader Wasilij svarade icke ett ord, utan såg förlägen och allvarsam ut, i det han långsamt och mycket omständligt knäppte upp sin rock, hvars vida fickor han genomsökte.

„Har du förlorat din tungas bruk under vägen?“
log Mustofin. „Om jag mins rätt, brukade du nog hafva mål i munnen, som man säger, gubbe.“

„Ädle barin“, svarade Wasilij slutligen, „en ledsam tidning är alltid svår att framföra. — Gerna skulle jag offra mitt enda föl åt vår Fru af Kasan, om jag hade undsluppit detta.“

Mustofin bleknade. „Du träffade således icke general Demidoff?“ sade han.

„Träffade! jo, det gjorde jag och har utom ett bref muntliga helsningar från den ädle generalen, som ber säga, att ni icke allt för tungt bör taga den pröfning himlen pålagt er. — Min resa har för öfrigt, prisade vare helgonen, lyckats väl, ehuru jag dröjt länge på min färd och nästan under hela den tid jag varit i Finland nödgats sakna så väl braga som piroghi. General Demidoff var nog både välvillig och öfverflödig och trakterade mig dagligen med många goda saker, men sträng var han, så sträng, att jag icke fick sticka min näsa utom dörren, ännu mindre tala med någon. Så fort som möjligt sände han mig äfven åter på väg, på det att ni,

min gode barin, icke allt för länge skulle behöfva vänta på min återkomst.“

Wasilij hade återfått sin vanliga språksamhet, och orden flödade sålunda öfver hans läppar, men Mustofin lyssnade icke längre till dem, upptagen som han var af att bryta det stora och tunga sigillet på general Demidoffs bref, det han äntligen lyckats rycka åt sig från den lifegnes hand.

Efter några inledande preliminärer skref generalen följande:

„Dyre systerson, mitt sinne är tyngre än en novemberafton i Sibirien, då jag nu måste gifva Dig del af en underrättelse, den jag för att bespara Dig en stor sorg så länge som möjligt underlätit att meddela Dig. Om jag felat deri, så tillgif mig och mins, att endast upprigtig välmening dikterat mitt handlingssätt. Den unga flickan, Anna Mörck, som Du vid din afresa till fäderneslandet lemnade under mitt beskydd, finnes nemligen icke mera bland de lefvandes antal här på jorden. Efter det hon i flera månader lidit af ett dystert svårmod, blef hennes af sorgen försvagade kropp offer för en här gängse koppepidemi, och hon slumrade in i döden så lugnt och stilla, som ett barn efter slutad aftonbön. Ofta talade hon om Dig, och hennes vissa hopp var om ett återseende på andra sidan grafven.

Ehuru den unga flickan icke hörde till vår heliga kyrka, har jag låtit läsa messor för hennes själ och till fromma stiftelser betalat stora summor till hennes minne. Var förvissad om, Mustofin, att jag icke un-

derlåtitt något, som gagnat till hennes välfärd. Bär sorgen som en man och lef för de höga intressen lifvet ännu eger för Dig — — — — —“

Mustofin läste brevet om och om igen. De farhågor, dem han alltid försökt att slå ifrån sig, men hvilka likväl ofta återkommit, hade således besannats — Anna Mörck var död.

Han vinkade åt Feodor och Wasilij att träda ut och blef allena. Då han en stund senare lemnade tältet, såg han lugn, nästan lycklig ut; endast på den uttrycksfulla blicken och de dödsbleka kinderna syntes, att den genomkämpade kampen varit fruktansvärd. Liksom i drömmen stannade han ett ögonblick vid en lägereld, framför hvilken en grupp kosacker, steppens välväxta, resliga söner, tagit plats. De voro lätta att känna igen på de höga, skinnbebrämade mössorna, de blåa med breda, röda reverer prydda benkläderna och de långa pikarne. I en beqväm och vårdslös ställning sutto de sorglöst och njöto af vodkan, som general Kutusov låtit utdela bland dem, i det de påminde sig hemmet vid Don och deras älskade stepper.

Med verklig värtalighet beskref en äldre man för de med stolthet lyssnande yngre kamraterna, hvilka aldrig tröttnade att höra på dessa för dem välbekanta saker, huru Wjugan, den rasande snöstormen, som föregås af de hemska „vindhorna“, gigantiska klumpar af förtorkadt steppgräs, med fruktansvärd hastighet sveper den af sommarens glödande sol svarta och förbrända slätten i sitt isiga hölje, förstörande allt i sin väg, men huru vårsolen sedan åter har kraft att förvandla den hårdt

frusna marken till en svart dyvälling och sålunda förbereda jordmånen för den ljufva maj, som under sina sköna dagar inom kort pryder steppen med en skiftande gräs matta, genomväfd af de härligaste blommor.

„O fader Kyril!“ utropade en ung man med kol svart hår och blixtrande ögon, „ni talar som en prest läser ur sin bok och nära nog i samma smak som vår gamle ataman, till hvilken värdighet den heliga Jungfrun förhjelpe oss alla!“

„Ja, dertill förhjelpe oss den heliga Jungfrun!“ ropades det i korus.

„Det är hvarken tid eller stund att tänka på egen ära!“ dånade i det samma en väldig stämman, och framför den halfrusiga kosackhopen stod deras egen anförare, kosackhetmannen Platov, som gick omkring och upprätthöll ordningen bland sitt folk och äfven här genast lyckades tysta sorlet.

Denna scen, så obetydlig den än var, återförde Mustofin till sig sjelf, och hans ögon glödde af hänförelsens glans, då han nu skyndade till sina soldater för att se, om alla voro beredda och i ordning för striden. Han bäfvade icke mera för döden, tvärt om var han fast besluten att uppsöka den för att bli återförenad med sin Anna, hvars bild icke mera i en dödlig, utan i en förklarad gestalt tycktes vinka honom till sig.

En sak, som ännu oroade och plågade honom, var tanken på -- pastor Mörck. När döden står för dörren, synas alla ting och förhållanden för menniskan i ett annat ljus, och så var det äfven med Mustofin, ty nu först kände han hur grymt han sårat ett fadershjerter på den

mest ömtåliga punkten, då han lockat ett oerfaret barn från dess fädernehem och varit en orsak till dess död. Det var en svår skuld, hvilken han aldrig kunde godtgöra, det insåg han.

Hastigt gingo nattens timmar. I det djupa mörkret rörde sig ett fantastiskt tåg genom lägret. Prester med vida, fladdrande kåpor och korgossar med facklor i händerna buro den undergörande jungfru Maria-bilden, den ett heligt nit räddat undan branden i Smolensk, från led till led framför hären, hvarvid följande proklamation, utfärdad af general Kutusov, upplästes:

„Bröder! I sen för er uti denna bild föremålet för vår andakt, en förebedjerska hos himlen, att han måtte förena sig med människorna emot den tyrann, som stör verdens lugn. Icke nöjd att förstöra millioner varelser, Guds beläten, intränger denne erkerebell emot alla mänskliga och gudomliga lagar med väpnad hand i våra helgedomar, besudlar dem med blod, kullstörtar våra altaren och utsätter sjelfva Herrans ark, hvaraf vår kyrka är en helig bild, för händelsernas, elementernas och gudlösa händers vanhelgande. Frukten därför ej, att denne Gud, hvars altaren sålunda blifvit skändade af denna mask, som dess allmagt uppflyftat ur stoftet, icke är med er; frukten ej, att han vägrar att utsträcka sin sköld öfver edra leder och strida emot sin fiende med S:t Mikael's svärd!

Det är i denna tro jag vill strida, segra och dö, säker att mina döende ögon skola skåda segern. Soldater! uppfyllen eder pligt, tänken på uppoffringarna af

edra brinnande städer och på edra barn, som anropa edert skydd, tänken på eder kejsare, eder herre, hvilken anser eder såsom kärnan af sin magt, och i morgon, innan solen försvunnit, skolen I på edert fäderneslands jord hafva intryckt eder bekännelses och eder trohets insegel med våldsverkarens och dess krigares blod.“

„S:t Mikael's svärd! ja, må vi omgjorda oss med det och segra eller dö!“

I hvarje öga brann fanatismens och det religiösa svärmeriets eld. Hundra tusen män föllo på sina knän och emottogo välsignelsen samt bestänktes med vigvatten. Det var ett storartadt skådespel, fullt af gripande intryck, ännu mera gripande, då höstmorgonens rosiga gryning genom den luftiga dimman, som allt mera skingrades, i det samma spred sitt älskliga skimmer deröfver. Den gamle general Kutusov steg till häst och blottade sitt grånade hufvud, öfver honom glänste örnens bild, likt en väldig lavin dånade hurra-ropen, larmtrummorna gingo.

Medan detta pågick i ryska lägret, helsades den uppgående solen af fransmännen med den största glädje. Förtjust öfver detta lyckliga förebud, yttrade kejsar Napoleon de välbekanta orden: „Detta är Austerlitz' sol!“ Hans proklamation till sitt folk lydde:

„Soldater! Se här den batalj I så mycket åstundat. Segern beror af er. Den är oss nödvändig; den skall förskaffa oss öfverflöd på lifsmedel, goda vinterquarter och en snar återkomst till fäderneslandet. Förhållen er som vid Austerlitz, vid Friedland, vid Witebsk, vid Smolensk, och den senaste efterverld skall upphöja

ert mod i denna strid, och man skall säga om er: Han var med i det stora slaget vid Moskvas murar.“

Det var få, men kraftiga ord, och påminnelsen om de forna segrarna förfelade icke att göra sitt vanliga intryck. Entusiasmen var stor.

Klockan half sex begynte striden med en eld af sex hundra kanoner från hvardera sidan. Hela kolonner föllo till jorden, och vapengnyet hördes på trettio versts afstånd. Fyra timmar senare hade fransmännen, oaktadt den utomordentliga tapperhet ryssarne ådagalagt, lyckats intränga genom den förut omtalade hålvägen och satt sig i besittning af batterierna. Segern var deras, men de brydde sig ej om att begagna sig af den, hvarför ryssarne fingo tid att samla nya krafter, och striden upplågade på nytt, mera fruktansvärd än förut.

Först vid nattens inbrott upphörde detta, den tidens mest blodiga slag. Fransmännen hade segrat, men segern var dyrköpt, och de kände, att ryssarnes magt icke hade blifvit bruten, så mycket de än hoppats derpå.

Efter slutad strid var slagfältet vid Borodino gräsligt att skåda, betäckt af lik och fullt af blodpölar. I synnerhet Stora batteriet och dess omgifningar visade en ryslig syn, döende och döde lågo i flere lager på hvar andra, qväfda suckar och qualfull klagan ljödo öfverallt.

Men tyst, der nalkas en ensam man med en lykta i handen! Hans fot sjunker djupt i den dyiga, upptrampade jorden, han rycker upp den för att i nästa ögonblick finna vägen tillspärrad af ett mjukt föremål — ett lik, — håren resa sig på hans hufvud, mössan faller af

honom, åter trefvar han framåt, — åter nya hopar af lik, — alla Gehennas klagorop ljuda för hans öron, kallsvetten betäcker hans panna. Liksom letande efter något, böjer han sig ned för hvarje steg, och en tår glimmar dervid i det bistra ögat.

Det är Feodor, som söker sin älskade herre, hvilken han alltid funnit i spetsen för dess trupp, der faran varit störst. Längre hade det sett ut, som om de fiendliga kulorna undvikit kapten Mustofin, tills plötsligt hans svajande fjäderbuske kort före stridens slut med ens hade försvunnit — han hörde till de fallne.

Det var en tung färd den trogne tjenaren hade för sig, men den stora tanken att rädda sin herre, om han lefde, eller, om han var död, föra hans jordiska kvarlevor till hans gods och mylla ned dem der under popplarna vid hans moders sida, uppehöll honom denna hemska natt, då sjelfva stjernorna liksom bäfvande för människornas våldsbragder långt borta i etern gömde sitt darrande sken under en slöja af moln.

XI.

En god ingifvelse.

Den tid var förbi, då motviljan och afskyn för general Demidoff, till följe af hans grymma förfarande vid den plundring han under finska kriget låtit öfvergå den olyckliga staden Wasa, var så liflig hos allmänheten, att på en bal i början af hans vistelse i Åbo hela societeten aflägsnade sig vid hans ankomst. Det berättas äfven, att en ung rysk officers förnämsta rekommendation vid hans emottagande i en ansedd familj då bestått deri, att han icke varit med vid ofvannämnda plundring.

Men, som sagdt, tiderna voro förändrade, och general Demidoffs lysande och gästfria hus hade erhållit en dragningskraft, nog lockande för att icke kunna emotstås af hvar och en, som blott stod på en sådan ståndpunkt inom samhället, att ett umgänge kunde vara möjligt, i synnerhet om musikaliska intressen här vid lag voro förenade. Generalen var nemligen en stor musikvän, spelade fiol med virtuositet och uppträdde till och med stundom som amatör vid offentliga tillfällen, samt älskade att samla omkring sig personer med samma

smak och fallenhet som han. De musikaliska soaréer han som oftast föranstaltade voro äfven mycket besökta, och det såg ut, åtminstone för en ytlig betraktare, som om det goda förhållandet emellan värd och gäster aldrig på något sätt varit stördt, ty så glad och liflig var konversationen, så artig och skämtsam den umgängeston, som här var rådande.

Detta var äfven händelsen en afton i mars 1813, då de rikt upplysta fönstren i general Demidoffs våning kommo den nyfikna grupp af menniskor, som samlats utanför på den smala och delvis mörka gatan, att glömma alla obehag en snöyra, förenad med en genomträngande blåst, kan förorsaka för tillfredsställelsen att medelst öga och öra möjligtvis uppsnappa helst något af hvad som föregick inom en boning, mycket omtalad och mycket observerad af de goda Åboboerne, hvilka sedan Eva Merthens tider hade ryktet om sig att gerna befatta sig med nästans angelägenheter.

„Nu skall man tro, att det åter går muntert till i qväll hos den ryske generalen“, sade en fet och väl-mående garfware, i det han slog sig på sitt långa förskinn. „Förbannad vare den stund, då det moskovitiska packet fick herraväldet öfver oss, ty ens eget ärliga skinn har icke mera någon åtgång, sedan ryssläddret kommit på modet. Tvi! med dess vämjeliga stank.“

„Fader garfware“, skrattade en blek och mager skraddare, „jag tycker verkligen, att din näsa icke borde vara synnerligt bortskämd. Hvad ditt *eget skinn* åter beträffar, är det icke just skäl att bjuda ut det, snarare kunde då fläsket göra lycka i handeln.“

Ett allmänt skratt belönade denna qvickhet, som hade en häftig ordvexling till följd. Garfvaren beskyldde skraddaren att hafva förvrängt meningen af hans ord, och skraddaren åter var ifrig att försvara sig.

„För all del, god' vänner“, sade en småväxt borgare medlande, „det är icke värdt att strida om påfvens skägg, ty om naturen utrustat Knut garfvare med en finare näsa och en mindre klyftig tunga än Lars skraddare, så bör man likväl lefva i fred med hvar andra. Jag tycker vi haft nog af krig och örlig.“

„Ja, deri har ni rätt“, svarade skraddaren klipskt, „krig och örlig, om de sedan utkämpas med blanka vapen eller med tungan, kunna komma på ett ut. — Vi skola därför byta om samtalsämne. Tror ni, att general Demidoffs mamsell är inne bland det fina sällskapet i afton?“

„Nej, det tror jag icke“, svarade ur hopen en qvinna, som i allmänhet var bättre underrättad än andra, „staccars flicka, dagarne ut skall hon sitta i sitt rum och sörja sin förlorade fästman.“

„Nå, generalen tröstar henne nog“, sade någon.

„Tröstar! vacker tröst min sann, han som icke låter henne gå utan bevakning ens i Guds hus.“

„Men dessemellan håller han henne som en drottning“, invände en annan.

„Säg snarare som en den uslaste af sina lifegna“, sade en ung flicka häftigt, men med en patetisk blick, hvars effekt likväl förtogs af mörkret, „och allt detta, emedan hon icke vill gå generalens afskyvärda önsknin- gar till mötes.“

„Det kan göra henne godt“, yttrade förargad en ung man, hvilken för en rikare friares skull nyligen fått korgen af sin fästmö, „qvinfolket är alltid ett hår af — jag vill ej säga hvem — och jag tror icke på den martyrkrona, med hvilken ryktet utsmyckar generalens mamsell. — En gädda nappar lättare på draget, om det är af silfver, — guld blänker ännu mera. Jag skulle vilja se den mö, som kunde emotstå en dylik lockelse! Ha, ha! 'En koja och ett hjerta' låter bra, men är kojans låg och arm, ej förblir hjertat länge varmt der inne!“

„Hör man på bara, nattgammal vishet är som nattgammal is“, log skräddaren, som alltid skulle hafva sitt ord med i laget, „det syns nog, att Kaisa i gränden slagit dig på båten, stackars vän, ty förr trodde du nog godt om alla qvinnoögon, om de sedan voro blåa eller bruna.“

Förlägen och ond begaf sig den unge mannen bort, medan flickan, som talat före honom, åter tog till ordet. „Den, som sett generalens mamsell“, sade hon med värma, „kan icke tro annat än godt om henne, ty hon ser lika blid ut som hon är fager, och det sorgsna uttrycket i hennes ansigte är ett bevis på, att hon icke är lycklig.“

„Ja, och hennes ögon, som likna gazellens till form och uttryck, tala om tysta strider och tunga sorger“, härmade henne skräddaren. „Galant, min flicka, att så der kunna läsa alla uttryck! Akta dig bara, att du icke en vacker dag af en gammal kråkskrämman på hafrelandet får dig en riddare S:t Göran.“

„Hur stygg ni alltid är, mästare“, sade flickan rodnande, „ni håller med alla och med ingen.“

„Den som kappan efter alla vindar breder,
Den mår väl i solsken och i ruskigt väder“,
deklamerade en uppnäst och fräknig tiggarpojke eller
„gamin“, som det skulle heta på Pariserspråket.

„Håll munnen, byting!“ dundrade skräddaren, som,
sedan han förargat alla, till slut sjelf blef ledsen. „Håll
munnen, eller skall jag lära dig *mores!*“

„Tackar som bjuder“, gäckades gossen, i det han
med tankens hastighet kramade en dugtig snöboll och
pröfvade dess återstudsning-förmåga på mästern Lars'
näsa, som blef plattare än den var förut.

Ursinnig af vrede begynte skräddaren nu en hets-
jagt efter pojken, som tog till fötters allt hvad han
kunde, uppmuntrad af dylika bifallsrop såsom: „Bra-
vo, bravo, gif honom mera! det behöfs nog för alla
hans glåpord. Hur är det, Lars skräddare, med firma-
mentet? Blef det krossadt eller endast tvättadt? Bravo,
bravo!“

„Hur kallt det är i qväll!“ sade en gammal krydd-
krämrefru, huttrande af köld, „hvarje vindpust blåser
riktigt igenom en.“

„Och ändå måste äfven ni stå här ute liksom alla
andra“, inföll en buntmakare, som var väl insvept i sin
pels af sibiriska lamskinn, „men det är så, kära mor
Wappu, att tiderna äro fattiga på nyheter, sedan kejsar
Alexander förlidet år helsade på oss. Då var det lust
och lefverne tillräckligt, men nu måste man åtnöja sig
med mindre, och till och med ni, som är omtalad för
den värme ni vill hafva i edra rum, står gerna här ute
och fryser, blott ni i morgon må hafva något nytt att

berätta för edra vänner, som de icke hört förut. Skada bara att väggarna äro så tjocka, att intet af det, som försiggår der inne, kan tränga hit, — men se, se, nu kommer generalen fram till midten af golvet och talar — gästerna ställa sig i rader rundt omkring med glas i händerna — generalen höjer sitt. Gutår, gutår! — Hur begärligt alla läppja på drycken! — — generalens vinkällare skall vara god — åhå, den som hade'n!"

General Demidoff höll verkligen ett tal. I anledning af ett nyss med mycket bifall utfördt musikstycke af en bland sällskapet utbringade han en toast för musiken och i synnerhet för dess idkare inom den församlade kretsen. Han talade med eld och lif, orden voro af en elektriserande verkan och rika på fint smicker, hvilket han lätt och behagligt förstod att strö omkring sig, utan att någon särskildt kunde taga det åt sig, och likväl träffade det på sätt och vis hvar och en.

Efter talet framtog han sin fiol, en äkta cremonesare, och sedan han stämt instrumentet, började han. I allt högre och vidare kretsar trängde sig ljudvågorna fram som ett kaos af idel dissonanser, ömsom vilda, klagande och förvirrade. Generalen förde sin stråke hänförande väl, i hans spel låg någonting demoniskt tjusande, som beherskade gästerna, man drog efter andan, hvarje nerv var i yttersta spänning. Småningom öfvergingo tonerna likväl till ett långsammaré tempo, fullt af vek ljufhet. Det var, som om han förmedelst melodier velat skildra sin lefnadssaga, de sorglösa, glada barnomsdagarne, hvilka likt en stilla vårbäck glidit fram, till dess livvets brusande haf med dess bränningar af

passioner och förvillelser stormat hän och begrafvit hjertats frid och barndomens lycka.

Liksom den enkle herdegossen fordom med strängspelet på sin harpa förmådde stilla qvalen hos en olycklig konung, likaså hade musiken stundom en underbar förmåga att framlocka en ljusning inom general Demidoffs mörka själ, en dylik ljusning som hvarje meniska, hur sjunken hon än må vara, någon gång känner, när minnet af en svekfri oskuld jemte en dold, nästan omedveten längtan efter något högre, något ideellare griper henne.

General Demidoff glömde alla beräkningar att intaga för den sällsynta, hugsvalande känsla han erfor, — men stycket var slut, och i och med det samma allt det goda äfven flyktadt.

Med ett visst koketteri lät han stråken ännu ett ögonblick hvila på strängarna och blickade sedan hastigt upp med en min, liksom hade han velat utropa med Augustus: „*Plaudite!*“

Ett dylikt utrop hade likväl varit fullkomligt öfverflödigt, ty bifallssorlet omkring honom var stort nog att till och med tillfredsställa en fåfänga sådan som hans.

„Hvilken ämabel värd vi hafva“, sade en ung flicka till en annan, i det hon tog dennas arm och förde henne till en djup fönsternisch, hvars tjocka förhängen dolde dem för allas blickar, då de der togo plats.

De unga damerna voro ganska vackra och klädda efter tidens mod, ett mod som man ännu återfinner på gamla porträtt, nemligen i mycket sneddade klädningar

med ytterst korta lif, hvilka voro broderade med guld-paljetter och försedda med små puffärmar.

Om den ena af dem utmärkte sig genom en gladlynt liflighet, låg det deremot i den andras utseende en viss likgiltighet för det som omgaf henne och en tillbakavisande, nästan kylig stolthet.

„Så tycka de flesta“, svarade den tilltalade, några år äldre väninnan, „och det är verkligen ett nöje att se, hur ödmjuka och förbindliga alla äro, men, Marie, allt detta måste jag nästan förakta, då jag vet, hurudan general Demidoff är bakom den fina och artiga mask, med hvilken han döljer sitt usla sinne.“

„Och ändå har äfven du, Kristine, icke försmått att behedra honom med din närvaro“, inföll fröken Marie Renkrona litet ironiskt.

„Ja, det är första gången, men det skall äfven blifva den sista, som jag låtit förleda mig till detta steg af min qvinliga nyfikenhet. Jag hoppades nemligen att i qväll få se den unga flickan, som generalen har i sitt hus, men jag har misstagit mig.“

„Hon brukar aldrig vara synlig, så vidt jag hört. Svartsjuk som en Othello skulle Demidoff säkert icke hafva någon ro, om han unnade henne denna förströelse, — men, Kristine, det förvånar mig, att till och med du, som eljest är så oätkomlig, intresserar dig för denna gåtfulla varelse, som alla så gerna ville, men så sällan få se.“

„Hvad hafva vi kvinnor väl annat att göra än att undra, sqvallra och pladdra som papegojor, då det blott gifs minsta anledning dertill“, svarade fröken Kristine Lagerhjelm bittert.

„Du vet, att jag är fader- och moderlös och har min fasters, friherrinnan Lagerhjelm, godhet, att helt och hållet tacka för att jag icke går omkring med påsen på ryggen — — —“

„Du är alltid öfverdrifven, Kristine“, afbröt henne fröken Renkrona leende.

„Min faster“, fortfor den andra lugnt, „har varit vid tjusarkungens hof och vill ännu bibehålla en glans och en etikett, som snart sagdt är en galenskap, då man betänker, att hennes förmögenhet håller på att sjunga på sista versen. Då hon gör stor toalett till middagen för att i all anspråkslöshet äta sin „sjuskinnsgröt“ på tu man hand med mig, eller då hon med en min, som skulle anstå en regerande drottning, låter sina båda gamla tjenare kyssa sig på kjolfällen, då är jag hardt nära att högakta henne eller egentligen en storhet, som är stor, emedan den hör till ett stort förgånget, men då hon lägger sin patiens dagen om för att dessemellan intressera sig för allt, som händer och har händt, finner jag henne beklagansvärd och mig ännu mera, som med henne ofrivilligt måste sjunka till en tillvaro utan högre intressen.“

Fröken Lagerhjelm for sorgset med handen öfver sin hvita panna, liksom för att bortjaga en obehaglig tanke.

„Det synes nog, att du med Mikael Choraesus svärmat under Runsalas ekar och druckit djupare af lifvets nektar ur hans källa än andra“, inföll fröken Renkrona skämtande, men då hon såg den uppstigande rodnaden på sin väninnas kinder, hvilken hon uttydde enligt sin

lifliga fantasis första ingifvelse, skyndade hon sig att tillägga: „Men jag kan icke förstå, hvarför du slagit in på ett för dig så ledsamt kapitel, goda Kristine?“

„Naturligtvis“, svarade denna, „emedan man alltid är färdig att öfverskyla ett fel, och jag dermed velat ursäktas min nyfikenhet angående generalens mamsell, hvars sköna, men bedröfvade anlete jag ibland får se, då hon vid generalens sida gör en promenad i vagn förbi våra fönster. Kanske hon äfven är tvingad till dessa färder, man vet icke. Arma flicka! — Vore jag man, skulle jag rycka henne ur hennes plågoandes klor!“

„Min far säger“, yttrade fröken Renkrona, „att mången annan önskade göra det samma, men att ett sådant steg vore vådligt nog, enär vi ännu betraktas med ett visst misstroende af våra eröfrare. Ett företag emot en af landets högsta militära chefer skulle därför lätt kunna få en betänkelig tydning — — —“

„Idel feghet, idel skuggrädsla“, afbröt Kristine henne lifligt. „Jag säger ännu en gång: vore jag man!“

„Vore du man, du romantikens representant“, suckade fröken Renkrona leende, „skulle jag i sanning blifva afundsjuk på den sköna okända.“

„Ett opassande skämt, Marie! men ditt sinne är som vattenytan, hvilken krusas lika lätt af hvarje väderil. — Hvem var för några dagar sedan mera utom sig öfver den oförrätt, som tillfogas en olycklig flicka, än du, och i dag skrattar du åt mig och skämtar bort allt sammans.“

„Ja, du har rätt“, medgaf Marie naivt, „jag kan aldrig tänka länge på samma sak, i synnerhet som jag

har utsigt att hos den förtalade sjelf — jag menar naturligtvis vår värd — få mig en vals eller par i qväll. — Åh, det är förtjusande — hör! det spelas redan upp, och jag känner en behaglig sprittning i mina fötter, små som en kinesiskas, som min kusin Leopold skulle säga.“

Fröken Gyllenhjelm såg ogillande ut, men kunde likväl icke låta bli att skratta.

„Kom“, sade hon, „kom! denna undangömda plats är icke för dig, som väntar på en uppjudning.“

„Åtminstone kusin Leopold har, hvad det beträffar att taga reda på mig, ett lika godt väderkorn, som hans stöfvare brukar hafva, då de uppsöka ett villebråd“, svarade Marie, „men låtom oss i alla fall gå!“

De båda fruntimren upphörde med sitt i låg ton förda samtal och aflägsnade sig, samt sväfvade hvardera kort derpå i en sirlig menuett, fröken Renkrona förd af ingen annan än af kusin Leopold sjelf, som var outröttlig i att till sin dams förtviflan beprisa sina hästars och hundars bedrifter, fröken Gyllenhjelm åter af en rysk officer, hvars hyllning hon emottog med sin vanliga, kalla stolthet, hvilket likväl icke det ringaste tycktes bekomma den sjelfförnöjde Martis-sonen, bortskämd som han var af vunna segrar både på slagfältet och i balsalongen.

„Modesti, du vackra dygd,
Hvar i Guds namn tar du vägen!

hade jag lust att utropa med fru Lenngren öfver nutidens seder“, yttrade en ärevördig matrona till en annan, „ty jag söker förgäfvets hos ungdomen den blygsamhet i sätt och later, som utmärkte *vår* tid.“

„Ja, kusin talar sant“, instämde den andra med en suck öfver den tilltagande ondskan i verlden, „de unga flickorna slå icke ens mera ned sina ögon, när en herre tilltalar dem, ännu mindre svara de ja och nej, som våra mödrar lärde oss att svara, utan börja i stället med långa resonsemanger, oförenliga med deras kön och uppfostran. Det är icke längre än för en quart timme sedan jag med egna öron hörde fröken Gyllenhjelm helt öppet medgifva, att hon läst både Bellman och Lidner.“

„Bellman och Lidner! är det för en ung flicka! men man skall icke tala om fröken Gyllenhjelm; redan i sin drägt skiljer hon sig från mängden, ty då andra välja ljusa färger, tyckes hon älska den svarta, och lika är det i många andra fall — men man vet icke hur det slutar. Ja, ja, Gud sig förbarme!“

„Hvad tror ni om landets ställning?“ frågade en herre, hvilken, som det påstods, i hemlighet hyst varma sympatier för Anjala-förbundet, en gammal hofrättsledamot. Denne vände sig förskräckt om.

„Tyst, tyst“, hviskade han, „väggarna hafva öron! För min del är mitt hjerta fastväxt vid Sverige, och jag tänker med sorg på vår unga telning Finland, som omplanterad i en främmande jordmån snart måste gå under, emedan dess rottrådar våldsamt blifvit uppryckta ur moderlandets sköte.“

„Finland skall aldrig gå under“, sade den andre lifligt och med tillförsigt. „Vi hafva ju vår egen religion, våra egna grundlagar att trygga oss vid. — Om hufvudroten *ej* är skadad, skall en telning icke lida af omplantering, tvärt om växer den stundom bättre, kraftigare

och skall inom kort skjuta nya rotfibrer, hvilka, närda af en icke mera splittrad fosterlandskärlek, skola gifva trädet en högre skönhet än förut.“

„Svärmare, måtte er tro icke komma på skam! — men — general Demidoff spelar åter. Han är icke rädd att låta höra sig.“

Sålunda roade sig sällskapet ömsom med konversation, dans och musik, medan skaran utanför fortfarande sysselsatte sig med nya iakttagelser och nya infall, hvilka likväl blefvo tröttande i längden. Detta tyckte åtminstone Berndt Wilhelm Tåklin, samme unge man, hvars flygtiga bekantskap läsaren gjort uti den butik Anna Mörck och hennes tjenarinna en gång besökte. Långsamt aflägsnade han sig därför, i det han tog vägen till den så kallade „postkontorsgränden“, åt hvilken Annas fönster vette, och hvarest han länge vandrade af och an försänkt i tankar.

Till lynnet något svärmisk, egde han en god portion öfverspändhet i sitt väsen, föga öfverensstämmande med det praktiska yrke han valt, ett yrke det han äfven mera af nödvändighet än af böjelse egnat sig åt. Son till fattiga föräldrar, hvilka icke haft råd att låta honom gå den lärda vägen, hade han nödgats förskaffa sig sitt bröd som biträde åt en äldre broder, hvilken efter många svårigheter lyckats svinga sig upp till heder och värdighet af borgare och handlande i staden.

Ehuru kärf och bestämd, hade denne broder haft ett synnerligt fördrag med Berndt Wilhelm och låtit honom gå sin egen kosa, samt följa sin böjelse för läsning. Men på en tid, då de enkla, naturfriska sångerna af Mi-

kael Franzéns älskliga lyra tjusade menskligheten, utan att likväl ännu hafva förmåga att helt och hållet neddraga den inhemska poesin från parnassens höjd, der den i tunga, otympliga former irrat omkring, må det icke väcka förundran, om Sveriges mest didaktiska diktare anslogo honom, och att hans favorit-skald var Creutz, hvars „Atis och Camilla“ han kunde utantill.

På en fantasi sådan som hans, hvilken bland snusfjeringar, torrisk och peppar sväfvade i en rymd, så olika den honom omgifvande verkligheten, var det icke besynnerligt, att Anna Mörcks olyckliga öde skulle göra ett djupt intryck, i synnerhet som hennes yttre särdeles rörde och tilltalade honom, liksom alla andra, hvilka sågo henne.

Hon hade äfven nu uppnått den ålder, då hennes fågning slagit ut i full blomma. Smärt och ovanligt välbildad var hennes gestalt, hennes gång elastisk och behagfull, och ansigtet med de stora smäktande ögonen idealiskt skönt, samt dubbelt intressant genom den pregel af vemod och allvar lifvets pröfningar påtryckt det samma.

Huru litet hon än sjelf önskat blifva bemärkt och känd, huru litet än general Demidoff haft sådant för afsigt, var just den fångenskap, hvori han höll henne, egnad att fästa uppmärksamheten vid hennes person. Man pratade, man sqvallrade och uttömde sig i gissningar. Att general Demidoff den ena gången öfverhöljde henne med dyrbara gåfvor och låg för hennes fötter, samt att han den andra misshandlade henne och förfor värre än en österländsk despot för att göra henne sin kärlek otro-

gen och tvinga henne till något, som hon aldrig kunde villfara, derom talade man allmänt, och endast fruktan afhöll medlidandet ifrån att gifva sig luft i handling.

Tåklin öfvertänkte åter och åter dessa olyckliga förhållanden, der han promenerade i den mörka gränden.

„Är den moraliska fegheten i verkligheten så stor“, sade han vid sig sjelf, „att ingen vågar röra sin hand för en rättvis sak!“

Plötsligt stannade han. En ny idé fick med blixstens hastighet insteg hos honom. Var icke då han man att uppträda som beskyddare för en ensam, värnlös flicka, skulle icke han kunna utföra det andra icke tordes, nemligen att undandraga en tyrann dess offer. Han måste försöka, han ville det, om än himmel och jord skulle uppresas sig deremot, — men i hemlighet, i tysthet, utan uppseende borde det ske för att lyckas.

Berndt Wilhelm Tåklin mätte med sina blickar distansen från Annas fönster till marken. Det skulle måhända gå mycket lätt för sig att från denna obetydliga höjd hissa sig ned längs ett rep; han hade hört talas om dylikt förut. Det ena förslaget efter det andra genomfor hans hjerna, men slutligen blef allt så till vida klart för honom, att han till en början icke kunde göra någonting annat än invänta första lägliga tillfälle för att sätta sig i beröring med mamsell Mörck, söka vinna hennes förtroende och erhålla hennes bifall till sin plan. Skulle detta tillfälle väl länge låta vänta på sig? Han brann af en ädel entusiasms hela ifver. Den drömmande hjälten vid boddiskan hade blifvit en handlingens man.

XII.

En marknad i Åbo.

Från en klarblå himmel strålade solen ned på skaror af vandrande och åkande, hvilka från när och fjerran strömmade till Åbo, till den sedvanliga sommarknaden den 18 juni. De storartade högtidligheter, som under medeltiden egt rum på denna dag till minne af att biskop Henriks ben blifvit förflyttade från Nousis till Finlands redan då i kyrkligt afseende förnämsta stad, hade jemte den katolska läran sjunkit hän i tidens och minnets flod, samt småningom erhållit en så allt igenom verldslig pregel, som en glad folkfest i förening med ett lifligt utbyte af lifsförnödenheter och andra varor kan hafva.

Ehuru vinstbegäret redan tidigt gjort sig gällande vid de forna religiösa festligheterna, hade dock alltid ett visst allvar besjälat de andäktiga botgörare, hvilka från alla delar af landet skyndat att under kyssar och tårar dyrka sitt skyddshelgons jordiska kvarlevor och blifva delaktiga af den syndaförlåtelse, som i domkyrkan under

stora högtidsdagar rikligt utdelades. Nu deremot, då endast fömlig vinning, samt förhoppningar om njutning och nöje utgjorde hufvudmotivet för dessa folkmöten, var det naturligt, att andan skulle vara mycket olika. Öfverallt rådde äfven en glädtig munterhet, ofta nog en burlesk uppsluppenhet, men hvilken åtminstone hade den fördelen att vara så okonstlad som möjligt.

Redan dagen förut hade menigheten begynt samlas, och allt fortfarande voro vägarna uppfyllda af människor, som sträfvade till samma mål. Hästar, stundom af utmärkt tavastländsk eller karelsk ras, trafvade framför brokigt målade kärror, uti hvilka den förmögne hemmanssonen i famnen på någon af det medföljande kvinnliga husfolket agerade kusk, med utmanande stolthet höjande den långa piskan i sin hand, medan andra, i materielt afseende mindre lyckligt lottade individer läto sina magra och illa ansade krakar följa deras egen lust för snabbhet. Ingen ångbåt, medförande sälj- och köplystne marknadsresande, skulle ännu på några årtionden låta höra sin gälla hvissling, men i stället syntes sumpbåtar och andra farkoster af alla möjliga slag i olika riktningar glida fram på Aurajokis grågula vatten för att sedan förtöjas vid den delvis låga stranden. Så väl vid båtarne som på domkyrkotorget, hvarest stånd i dubbla rader voro uppresta, var handeln i full gång, och sorlet från den senare platsen hördes tydligt äfven till de rum Anna Mörck bebodde hos general Demidoff.

Detta sorl hade en besynnerligt lockande klang för mor Brigitta, som oupphörligt afbröt läsningen af sin „Andeliga dufvotröst“ för att undra, hvad priset på

den och den varan kunde vara, samt att blicka ut genom fönstret, utan att dock till följd af den begränsade utsigten kunna uppfatta något af hvad som föregick der ute.

Slutligen lade hon med en till hälften förtretad och till hälften ödmjuk min bort sin bok och yttrade till Anna:

„Det är synd och skam att läsa en sådan gudsmans ord, då tankarne likt den ilande skottspolen i väfven springa omkring hela marknaden med mig. Det är den lede fiendens konster och ingenting annat. — Gud hjelpe! eller kan det gå lika med mig, som med den högmödiges godsherrn förr i Kumo — — —“

Brigitta afbröt sig. „Hur gick det med honom?“ sade Anna vänligt uppmuntrande.

„Jo, det gick sålunda“, svarade Brigitta, som var inne i sitt älsklingstema, „att då han en gång i sin präktiga vagn for förbi den gamla ladan, om hvilken man säger, att den helige Henrik uti den skall hafva predikat kristendomen för finnarne, eller, som andra påstå, hvilat sig natten före sin död, lät han hästarne stanna, steg ned från åkdonet och stötte med foten till de murkna stockarne, samt svor till och förbannade folkets tro, som icke tillät honom att rifva ned det bofälliga rucklet från sina egor. Det var allt godt och väl, men från den stunden blefvo den gudlöse mannens fötter lama för hela hans återstående lifstid.“

„Din berättelse“, sade Anna tankfullt, „kommer mig att tänka på de trefliga vinterqvällar, dem min gode fader förkortade med läsning af Messenii gamla rimkrö-

nika, uti hvilken flera underbara händelser förekommo. Afven stod der mycket om biskop Henrik och de legender, som äro förknippade med honom.“

„Jag har icke min kunskap från böcker“, sade Brigitta, med sjelfkänsla rätande på sig. „Det jag nyss förtäljde hände i min ungdom, och det öfriga, som jag vet, har gått i arf från far till son och lefver ännu på folkets läppar. — Bland de märkvärdigaste af bispens många underverk är likväl i mitt tycke det, då en blind gubbe erhöill sin syn genom att bestryka sina förmörkade ögon med hans högvördighets afhuggna tumme. Det var icke en blott tillfällighet, att korpen knackade på ringen.“

„Och till minne af denna händelse blefvo både tummen och ringen förevigade i Åbo domkapitels vapen“, inföll Anna. „Min fader visade mig ofta embetskrifvelser med detta sigill, — men, mor Brita“, fortfor flickan leende, „det ser icke ut, som om du rätt väl skulle trifvas med mig i dag, ty du lyssnar så oroligt till hvarje ljud, som från marknadens larm och stoj tränger sig hit in.“

Ertappad på bar gerning medgaf Brigitta, att hon verkligen gerna ville hafva reda på, huru mycket ett och hvarje kostade. Dessutom viste hon äfven, att der vore mycket att se och höra, som hon icke skulle vilja gå miste om.

„Stackars Brigitta“, utropade Anna med öm medlidsamhet, „du har gjort dig till en fånge för min skull! Emellertid kan jag glädja dig med den underrättelsen, att general Demidoff i går frågade, om jag icke hade lust att besöka marknaden i dag.“

„Och ni svarade?“ frågade Brigitta med nyfiken och glad förväntan.

„Jag svarade, att jag skulle tänka på saken.“

„Ni har kanske ändå beslutit er för att gå, Anna?“

„Jag har icke beslutit mig för något“, sade denna, „allt förefaller mig så likgiltigt. Kära mor Brita, se likväl icke så modfäld ut, ty om du verkligen hyser en dylik önskan, är jag beredvillig att komma. Säg endast till derom åt vakten, så skola vi gå.“

De sista orden, hvilka påminde om så mycket bittert, väckte genast den trogna tjenarinnan till besinning.

„Fäst er icke vid en gammal kvinnas dåraktiga önskningsar, Anna, ty med marknaden har jag i det hela ingenting att skaffa“, sade hon, i det hon fattade och åter uppslog den gamle Kolmodins uppbyggelsebok, men utan att varseblifva, att den var upp- och nedvänd i hennes hand.

Anna, som lade märke så väl till det ena som till det andra, stod likväl icke efter sin vän i ädelmod och uppoftning af egna tycken. Med ett antaget upprymd utseende begynte hon därför pröfva sin öfvertalningsförmåga, och det med den lyckliga framgång, att Brigitta inom kort åter blef helt upplifvad och skyndade att göra de nödvändiga förberedelserna för utflykten, förutspående, att den skulle blifva lyckobringande, emedan hon föregående natt drömt om sina kära, hvitulliga lam der hemma på Åland, och att drömma om får brukade alltid bebåda godt, påstod hon.

Då Anna och Brigitta kommo ut på gården, funno de, att den säkerhetsvakt af betjenter, som alltid åtföljde

den förra på hennes promenader, var förstärkt af två kosacker, hvilka med dragna pikar och med ett utseende af sträng morskhed gjorde sig i beredskap att gå i spetsen för det lilla tåget „för att bana väg genom folkträngseln“, som det hette. Blek och häpen såg Anna på Brigitta, som ångerköpt och med tårar i ögonen hviskande bad henne vända om och icke onödigtvis utsätta sig för detta nya påhitt af en hård behandling. Men den unga flickan hade sett en skymt af general Demidoffs beslöjade, lurande blick i fönstret, och trotset steg inom henne. För honom ville hon aldrig visa, att hon kände sig förödmjukad! Stolt höjande sitt hufvud gaf hon därför kosackerne ett tecken att de skulle gå och följde sedan efter, mera lik en arrestant, som af sina bödlar föres till afrättsplatsen, än en ung skönhet, som begifver sig ut på ett nöje.

För Brigittas skull hade hon beslutit sig för att besöka marknaden, men blef äfven sjelf snart intresserad af det, som omgaf henne.

Der sågos Säkylä-bönder i hvita ”mekkor” på ett skorrande sätt bjuda ut de för orten traditionela qvarnstenarne, der den öfver sina flacka nejder och sin elfskrytsamme Kumo-bon vid sin tina med lax och sik, den fattige, svartmuskige Kankaanpää-gubben helt tålmodigt stående vid sin långa häckkärra, väntande att finna afnämare till sina ”ruojur” och ”pieksor”, samt tavastländingen med sitt ljusa hår och tvära sätt, beprisanade sina vackra trakter och sitt fjolåriga lin. I en del af stånden blänkte guldsmeds- och sadelmakeri-arbeten, i andra åter utbredde beskäftige handlande för de för-

tjusta bondflickorna moderna kamlott-tyger och storrosiga dükar, konkurrerande med gummornas från Åbo pryddigt randade bomullsväfnader. Viborgs kringlor från Björneborg — som det naivt gafs till känna — jemte andra af bagarekonstens rariteter lyste välgräddade och saffransrika fram ur blå- och rödmålade kistor. Här och der funnos välarbetade träkärl från trakterna af Nystad, och på asklock paraderade Nousis-band bland andra pretiosa. Lefnadslustiga matronor från den lilla grannstaden Nådendal gingo omkring och sålde både af dem, sjelfva och deras män stickade strumpor, medan spetsknypplerskor från Raumo icke underläto att räkna upp namnen på sina spetsar och berätta, att deras konst härstammade från klostertiden.

„Hvad för en sort behagas?“ sade en af dessa försäljerskor på det korta dialektspråk, som är säreget för trakten, till den förbigående Anna, i det hon visade på sitt välfyllda skrin. „Här har jag ”Harakka”, ”Gäsöga”, ”Spindel”, ”Tripp-trappu”, ”Juustonkehä” och ”Hous-hjer-ta”, alla vackra och nya mönster.

Dessutom fins här andra dyrbarare, samt breda — mycket breda, endast passande till bindmössor. Var så god och köp, vackra fröken, och hjälp en fattig stackare! Ni kan icke förstå, hur många gånger knyppelpin-narne få kastas öfver hvar andra, innan ens en tum blir färdig.“

Anna stannade och betraktade spetsarne. De voro verkligt fina och gjorde sina tillverkarinnor all heder, men ehuru hon icke förstod att värdera dem så högt som hennes tjenarinna, hvilken var alldeles betagen i

dem, uppfattade hon mycket väl, att hon kunde gifva denna en kärkommen marknadsgåfva genom att tillfredsställa hennes lilla svaghet för vackra "stycken". Hon köpte därför några dylika åt Brigitta och lät sedan mäta ut äfven åt sig flera alnar af de smalare spetsarne, dem hon frikostigt betalade, glad att kunna göra någon en tjänst.

Anna hade just tillslutit sin börs och var i begrepp att gå vidare, när ett förfäradt utrop af de kringstående lockade henne att vända sig om. Hon varseblef då tvenne människogestalter, hvilka utstyrda i röda pantalonger och jackor, prydda med små bjellror och guldsnören, vandrade fram öfver menighetens hufvuden på jettehöga stultor. Emellanåt stannade de och hvilade sig på taken, der de företogo allehanda krumsprång. Viga som ekorrar klängde de fast vid skorstenspiporna och gjorde i ett nu med förvånande hastighet en eller flere kullerbyttor, tills de åter begynte sin besynnerliga färd. Deras lätta väsen, deras ovanliga kostymer och den höjd de föredrogo för sina prestationer gåfvo dem ett fantastiskt tycke, som skrämde de oerfarne landtboerne. Ingen viste, att de tillhörde det lindansare-sällskap, som sedan dagen förut gästade Åbo och förevisade sina konster uti den stora trädgård på Klosterbacken, der Per Magnus Levisson några år senare uppslog en karusell och till den nöjeslystna mensklighetens fromma förevisade sitt menageri af markattor.

Klockbytena afstannade i midten, bondvirtuoserna upphörde att spela på sina dragharmonikor, och det skreks om hvart annat:

„Det är hin onde sjelf och ingen annan! Hin onde och hans mormor! Hvilka tider vi lefva i!“

„Hvilken enfald!“ ropade med välvis uppsyn och gäll stämma en rödbrusig och bredaxlad månglerska, ställande sig med båda händerna i sidorna. „Det synes nog, att Ni, landskusiner, icke sett mycket af verlden, då Ni icke kännen skilnad på underjordens bebyggare och några komedianter. — Det vore verkligt en *sikan* för mig och oss andra här i staden, om vi vore lika dumma som Ni.“

Gumman tog en väldig pris ur sin näfverdosa för att döfva de samvetsqual, hvilka uppstego i hennes inre vid minnet af att hon sjelf någon stund tidigare varit af samma åsigt, innan en välvillig granne underrättat henne om allt, som angick de oförvägne styltgångarene. Emellertid gjorde hennes ord en viss verkan. Förskräckelsen öfvergick till jubel, och jublet spred sig snart omkring, belåtenheten blef allmän.

Mor Brigitta spottade i tysthet framför sig, på det intet ondt skulle „fastna“ på henne och Anna, men var likväl rädd att stå så nära de „utländska skålmarna“, hvarför hon yrkade på, att de skulle fortsätta sin promenad. Ehuru Anna fann sig road af de muntra upptåg hon såg, hvilka just genom att göra ett ovanligt afbrott i hennes enformiga och dystra lif lyckades fästa hennes uppmärksamhet, var hon af samma åsigt, emedan general Demidoffs befallning, att hon icke skulle få dröja länge på sin färd, likt ett Damokles' svärd ständigt föresväfvade henne. För att emellertid hinna taga en helst liten öfverblick af det hela stälde de båda fruntimren nu

sina steg till Nytorget, hvilket på den tiden var mycket olika emot i våra dagar.

Litet och aflångt var det på ett par sidor omgifvet af tvåvånings provianthus samt af kosackstall, hvilkas krubbor voro synliga genom i väggen anbragta gluggar. På dess midt stod — en skampåle, der förbrytare af olika slag fingo utstå sin bestraffning, och på något afstånd från denna var en temligen kolossal, med en jernställning försedd häst af trä. Äfven detta egenomliga redskap begagnades vid kriminela förbrytelser, men af det lindrigaste slag, såsom t. ex. när någon forman hade tagit betalt öfver den bestämde taxan. I öfverensstämmelse med brottet nödgades den anklagade då i en eller flere timmar innehafva en ganska obehvämlig plats på denna ingalunda så kända och beryktade trähäst som fordom den i Troja.

Som bidrag till marknadsförlustelserna syntes äfven nu en stackars halfrusig man med rullande ögon och ett rödpussigt ansigte inklämd i den omnämnda jernställningen. Förgäfves arbetade han ifrigt med händer och fötter för att göra sig lös, ett bemödande som endast belönades med skrattsalfvor af folket och med väldiga piskslängar af den vakthafvande polisen.

Denna obehagliga scen utgjorde ett värdigt motstycke till hästmarknaden, hvilken i all sin barbariska råhet existerade på detta torg. Djur af det ädla slägte, som nästan under hvarje luftstreck blifvit människans oundgängligaste följeslagare, fingo nemligen här utstå allt hvad en raffinerad grymhet af en egenmäktig husbonde, som endast har sin egen fördel för ögonen, kan

hitta på. De stackars hästarnes munnar uppsletos våldsam, för att man af tändernas antal skulle kunna utröna deras ålder, och hvarje dålig egenskap, som de möjligtvis egde, motarbetades med hugg och slag, medan de goda egenskaperna med samma medel framhöllos. Domkyrkotorget med dess glada folklif och lifliga handel kunde sägas utgöra marknadens ljussida, Nytorget åter dess skuggsida. Humanitet och deltagande hade icke sträckt sig till varelser, hvilkas tysta suckar i allmänhet finna så få välvilliga öron.

Brigitta hade ofta besökt marknader och var förtrogen med så väl det ena som det andra, men Anna deremot upprördes häftigt af det ohyggliga hon nödgades åse.

„Hvart har du fört mig, mor Brita?“ sade hon. „För allt i världen låtom oss vända om! Hur den arma hästen der stegrar sig! — nu får den ett slag, skummet står den kring munnen — en klagande gnäggning — en svag fnysning — ett nytt slag — det olyckliga djuret skälfter till — — — och faller! — Rättvise himmel, öfverallt den starkares förtryck af den svagare! — Låtom oss gå till baka hem, *hem*“, upprepade hon bittert, „till vårt fängelse!“

Brigitta var icke sen att följa sin älsklings uttalade vilja. „Vi skola göra det“, sade hon, „om ni så önskar. Jag trodde er icke så svag, kära barn, ni som alltid är stark och modig.“

„Stark, då jag måste strida för min ära, modig, när min heder är i fara“, svarade Anna, „men eljest svag, likt ett stapplande barn, som tager de första stegen utan den ledande modershanden.“

„Ni inbillar er, Anna“, sade Brigitta tröstande. „Ni har icke som den stackars hästkampen blifvit besegrad, ni är allt ännu den segrande.“

„En oupphörlig strid mattar kraften, bågsenan slappas, om den för mycket användes, och det fasansfulla mörker, som betäcker framtiden, gör lifvet hopplöst — dock stundens sorg och stundens glädje, hvad äro de emot den långa evigheten, till hvilken vårt lif här nere är en beredelse. — Se, Brigitta, der borta i förgrunden synes Åbo slott. Hvilka olika minnen det innesluter! — Ofta minnes jag den olycklige konung Erik, hvilken en broders hat lät inspärra i ett af tornrummen.“

Skild från allt, som var honom dyrbart i verlden, med endast de ständiga samvetsqualen och de gnagande rättorna till sällskap, framlefde han en dyster tillvaro, gående en våldsam död till mötes — och likväl kan det finnas ett värre öde än hans, något ännu rysligare än en dylik död.“

En hög rodnad brände på Annas kinder, och i hennes blick, hvilken dröjde vid den blånande horisonten, som skimrade fram emellan husrader och träddungar, låg ett bittert qual och en tärande längtan.

Det glada, fria lifvet omkring henne och de friska flägtar af lefnadsfröjd och människolycka, som strömmade emot henne, jemte de vidriga uppträderna på Nytorget samt det pinsamma uti att icke allenast se sig bevakad och utspionerad af betjenterne, utan ännu der till af de åtföljande kosackerne bidrogo till att göra hennes vanligtvis så milda och undergifna själ upprorisk och klagande.

Som alltid försökte Brigitta att trösta, men det tycktes icke, som om Anna denna gång vore mottaglig derför, hvarför samtalet småningom afstannade. Tysta vid hvar andras sida uppnådde de äntligen slutet af slottsgatan och beträdde den smala, i en sned rigtning anlagda bro, som ledde öfver Aura å. Men emedan detta var den enda punkt, hvilken förmedlade kommunikationen mellan stadens båda delar, var folkträngseln på den samma mycket stor. När Anna och Brigitta begifvit sig till Nytorget, hade de icke haft så mycken kännning deraf som nu, då de bokstafligen blefvo inkilade emellan en klockare från Reso och några högröstade skärgårdsbönder från Rimito. Ingen kunde komma framåt och ingen till baka, en fullkomlig folkskockning hade uppstått.

Förnämsta orsaken dertill var den, att galne-Josua, som var en sjelfskrifven gäst på alla marknader och äfven nu infunnit sig, hade föredragit just denna plats för utöfvandet af den musikaliska talang läsaren vid ett föregående tillfälle gjort bekantskap med.

Om möjligt var hans dräkt i ett ännu sämre skick än då; slarfvig och smutsig hängde den omkring den magra gestalten. Fårskinnspelsen hade för länge sedan fallit af honom, men blifvit ersatt af en „mekko“, lika opasslig till skydd mot vinterns köld, som pelsen hade varit att begagna i sommarvärmen. Hans utseende talade om nöd och brist, och hans hy hade erhållit en ytterst sjuklig anstrykning. På ryggen bar han, som han brukade, ett förråd glänsande hvita slefvar och skedar af trä, samt en hel mängd vispar, hvilka stodo omkring honom likt taggarne på en igelkott.

Med någon ansträngning trakterade han ett litet blåsinstrument af enklaste konstruktion, nemligen en af vide skuren pipa, och dessemellan sjöng han på klingande runometer en sång, som han med den lyckliga improvisationsförmåga, som icke är ovanlig bland allmogén, hade författat vid åsynen af en fånglad björn, hvilken från en ring genom näsan leddes omkring af en djurförare.

Först besjöng han den unga björnens fria lif i den vida, ensliga skogen, der intet annat stör stillheten än ekorrems kurrande läte om dagen och talltrastens sång om natten. Genom en skicklig vändning öfvergick han derefter till den stund, då jägaren fått sigte på det präktiga bytet och lägger ut försåtliga snaror för skogens beherskare, den intet ondt anande, som snart fången och instängd i en bur emot lust och fallenhet skall läras att dansa. Han beskref huru denna konst inlärdes, nemligen på det sätt, att burens golf upphettades, tills björnen måste göra höga språng af smärta, hvarvid hans herre beledsagade denna tilltvingade dans med ljudet af trummor och trumpeter. Vältaligt skildrade han den olycklige skogssonens känslor dervid, dess färder kring land och rike och dess längtan efter det förlorade oberoendet.

Tonfallet i galne-Josuas stämman hade i början varit gladt och hurtigt, men öfvergick så småningom till ett dystert svårmod. Vid åsynen af Anna, som han genast kände igen, uppgaf han likväl plötsligt ett vildt glädjeskri, hans irrande blick blef lugn, nästan mild, och trängande sig fram genom folkhvimlet utropade han:

„Satakielinen, jag ser dig således åter! Hvi är din kind så vit och dina ögon så sorgsna? — Du tyckes mig lik snöflingan, som sakta täres af tövädret, men eger du samma frikostiga hjerta som förr, är du rik ännu?“

Det var icke förgäfves den fänige skedförsäljaren vädjade till Anna. Ofta hade hon påmint sig honom samt undrat, hurudant hans öde blifvit, och hennes glädje vid detta oförmodade sammanträffande var icke stort mindre än hans, ty det gjorde henne godt att ännu se sig igenkänd och ihågkommen helst af någon, om också denne någon hörde till de armaste och ringaste varelser på jorden.

Med vänliga ord och en rik gåfva ville Anna skynda till Josua, men detta lyckades henne icke för trängselns skull, hvarför hon beslöt att invänta ett lägligare tillfälle, då hon passerat bron och uppnått en friare plats.

I samma ögonblick denna tanke mognade inom henne kände hon den ena af sina händer fattas och en biljett sakta smygas deri, hvarvid en ung, för henne obekant man i det samma aflägsnade sig från hennes närhet, gifvande henne ett hemlighetsfullt tecken med ögonen.

En darrning genomfor Annas späda gestalt, men hon hade sinnesnärvaro nog att gömma brevet inom vecken af sin klädning, i det hon kastade en skygg och förskräckt blick på sin bevakning. Denna hade likväl ingenting observerat. Kosackerne gjorde bruk af de pikar, med hvilka de voro försedda, för att göra vägen fri; de båda tjenarene åter voro dem med höga rop be-

hjelplice dervid, och det med den goda utgång, att Anna inom kort välbehållen befann sig på domkyrkotorget.

Galne-Josua, som hon genom Brigitta bedt möta sig der, syntes icke till, och nedstämd häröfver återvände hon hem med den lilla breflappen, hvilken, såsom en kär och oväntad helsning från den yttre världen, omsorgsfullt låg dold i närheten af hennes oroligt frågande-hjerta.

XIII.

Korrespondens.

„**E**r promenad har varit angenäm, förmodar jag af det långa dröjsmålet?“ yttrade på ett satiriskt sätt general Demidoff till Anna, inväntande henne i det lilla, eleganta kabinett, som gränsade till hennes rum.

„Mycket angenäm, herr general“, svarade den unga flickan, i det hon med en bugning ville skynda förbi honom, rädd att något uppehåll skulle fördröja läsningen af det nyss erhållna brevet.

Det var likväl icke i ödets bok bestämdt, att hon så snart skulle få tillfredsställa en nyfikenhet, som var ganska naturlig och berättigad, ty läggande sin hand på hennes arm, höll generalen henne till baka, sägande:

„Ingen hast, ma belle, några flygtiga sekunder måste ni skänka äfven mig och sålunda vedergälla mig det nöje jag beredt er.“

„Jag vet icke, med hvad jag kan stå er till tjänst, ty min förmåga är så ringa“, svarade Anna med den blandning af undfallenhet och stolthet i sitt väsen, som var henne eget gent emot generalen.

„Ringa!“ utropade denne föraktfullt leende. „Det skall i sanning vara hycklande qvinnoläppar, som kunna uttala någonting dylikt, ty ni måste, Anna, vara medveten om eder stora förmåga åtminstone att tjusa och intaga.“

„För hyckleri borde ni icke beskylla mig, general, ty jag har aldrig sagt er annat, än jag verkligt tänker — — —“

„Nå, nå, min vackra fiende“, afbröt generalen henne lifligt, „gif mig endast en gång en hårsman rätt, och jag skall glömma, hvilken hårdnackad liten varelse ni varit. Kan ni tro, Annuschka“, — generalen antog den låga, inställsamma ton, som Anna lärt sig frukta mera än hårdt och vredgadt tilltal — „att jag i går skänkt tusen vaxljus af fem tums diameter till vår heliga Wladimirs-madonna, och det för er skull!“

„För min skull“, upprepade flickan mekaniskt, genom denna vändning af samtalet beredd på ett af dessa våldsamma uppträden, hvilka voro så vanliga emellan henne och generalen.

„Ja, och enligt min uttryckliga önskan“, fortfor denne, „skola dessa ljus två och två i sender nätter och dagar hållas tända öfver den undergörande förespråkerskans strålände hufvud. Förlitande mig på hennes gunst, har jag bönfallit om, att hon genom sin mäktiga kraft skall låta ert stenhårda hjerta försmälta för min kärlek, liksom vaxet i ljusen för den brännande lågan.“

„Häda icke, general“, sade Anna strängt, „ty när för en syndig, oren känsla åkallas himlens bistånd, erhålles straff och icke bönhörelse.“

„Vid S:t Niklas' skägg, ni visar ett ansigte så allvarligt som en klosterabedissas! — Ser ni, min vän, om madonnan icke skulle behaga höra mina böner, så är jag karl nog för min hatt att icke behöfva henne. Ni förstår?“

General Demidoff skrattade högt och hånfullt. Hans öfvermodiga tal var tydligt nog för Anna, men hon svarade icke. Hon bad endast i sitt hjerta, att Gud måtte, som så ofta förr, hålla sin skyddande hand öfver henne. Generalen upprepade vredgad sin fråga, tydligen vid allt sämre lynne; barometern närmade sig storm.

„Ni svarar icke, min sköna!“ sade han med hotfull och hväsande stämma. „Är det så slafven lyder sin herre?“

„Jag har intet att svara“, sade Anna saktmodigt. „Jag kan icke svara på något, som ni vet att så djupt sårar mig. För resten är jag fri och ingen slaf — — —“

„Är det så ni vågar bemöta mig“, fortfor generalen utan att låtsas höra henne, „är det så tacksamheten yttrar sig!“

Han slog henne häftigt på kinden, en, två, tre gånger, hårda, smärtsamma slag, som lemnade purpur-röda flammor efter sig på den fina huden. Det gnistrade för Annas ögon, det ringde och susade i hennes öron. Knappt i stånd att beherska den blygsel och sinnesretning hon erfor vid denna ovärdiga behandling, tog hon ett steg till baka och sade andlöst: „General, nu nog för denna gång!“

General Demidoffs upplyftade hand föll ned.

Det var eget, hvilken magt den svaga flickan allt fortfarande hade öfver denne starke och passionerade man, som just för hennes motsträfvighets skull aldrig tröttnade att försöka vinna hennes ynnest. För att likväl dölja den känsla af ånger, som försökte insmyga sig i hans hjerta, sade han brutalt, följande en ögonblickets nyck:

„Ett litet qvintilerande på lutan, och allt blir åter bra oss emellan. Var så god, Anna, och hemta instrumentet — eller vänta! Ivan kan begära det af er tjenarinna.“

Generalen ringde, och hofmästaren skyndade att fullgöra hans befallning. Det var samma luta Mustofin en gång skänkt Anna. Såsom ett kärt minne af den bortgångne vännen, var den väl bibehållen och med synnerlig omsorg aktad. Endast det blåa sidenbandet, som var fästadt vid den samma, och på hvilket orden „*Aus Liebe*“ voro broderade i silfver, var något urblekt samt fläckadt af tårar. Annas ögon föllo derpå, när hon tog lutan ur Ivans hand, och hennes hjerta strömmade öfver.

„Tvinga mig icke att spela i dag!“ sade hon bönfallande till generalen, då tjenaren åter aflägsnat sig. „jag tror mig icke kunna det nu.“

Vid åsynen af hennes sinnesrörelse uppvaknade åter generalens aldrig slumrande svartsjuka, och utan att flickan kunde hindra det, ryckte han lutan från henne, kastade den på golvet och trampade den i stycken, efter det han först afslitit det blåa bandet bit för bit.

Full af sorg öfver den vandalism, som öfvergått hennes kära luta, vågade Anna trotsa general Demidoff

genom att begifva sig till sitt rum, der hon för en stund öfverlemnade sig åt hejdlös smärta. Hamlets förfärliga ord:

„Männ' ädlare att lida och fördraga
Ett bittert ödes stygn och pilar, eller
Att ta till vapen mot ett haf af qual
Och göra slut på dem med ens?“

om äfven i en annan form, stodo åter för henne. I brinnande eldskrift hade denna ett förtvifladt hjertas fråga plågat henne under mörka, sömnlösa nätter. Det var som om en osynlig hand nedskrifvit den än på väggarna, än i taket, än i luften framför henne, öfverallt hvar hon såg, en grym frestelse den hon stridit emot och jagat ifrån sig, men hvilken likväl återkommit, och så äfven nu. Öfver den arma flickans läppar gingo tunga suckar, och hon hade all möda att undertrycka en högljudd klagan.

„En hednisk tragedi är berättigad att sluta med sjelfmord“, hade hennes fader en gång yttrat, „men icke så en kristlig, ty för en hedning var det naturligt att söka och eftersträfvadöden vid de motigheter som mötte honom, men en kristen måste lefva för att med sin dygd och sin tro visa verlden hvad de förmå.“

Detta yttrande, som ursprungligen fälts åt en besökande, hade Anna såsom varande ett barn icke då uppfattat, men det hade likväl omedvetet fastnat i hennes minne, och nu tänkte hon derpå, samt andades åter lättare. Barndomsminnenas ljusa, rena englar drefvo på flykten mörka andar af vantro och förtviflan, dessa andar som så ofta välja det svaga människohjertat till tummelplats för sitt hemska spel.

Då Brigitta, som icke haft en aning om hvad som förefallit, inträdde i rummet, var hennes älskling vid sin vanliga sinnesförfattning, samt ifrigt sysselsatt med läsningen af den biljett hon marknadsdagen på ett så hemlighetsfullt sätt erhållit, och hvilken var af följande innehåll:

„Dygdeädla Jungfru, Mademoiselle N. N.!

Hysande det varmaste deltagande för Eder ungdom och värlösa belägenhet, samt upprörd öfver den hårda behandling, för hvilken Ni är utsatt, dristar jag genom dessa rader tillfråga Eder, om jag finge göra ett försök till en af mig påtänkt plan för Eder befrielse? I händelse Edert svar blir jakande, ber jag, att Ni gunstbenäget ville hafva godheten att i morgon bittida kl. 6 på ett eller annat sätt utan uppseende meddela mig det samma, då jag skall infinna mig utanför Edert fönster i postkontors-gränden.

Eder okände, men ödmjuka tjenare
Berndt Wilhelm Tåklin,
handlande.“

Det var så tyst i kammaren, att den lille timmermannens arbete i trävirket af dörrpanelningen lika tydligt förnams som hammarslagen i en smedja. Anna ville icke kunna fatta, att någon tänkte på henne, att någon hade medlidande med hennes olycka. Hon läste om brevet, men hon kunde icke misstyda dess mening. Orden voro tydliga och klara. Från förtviflans mörka djup var hon plötsligt ryckt till hoppets ljusa höjd, och ehuru den framtid, som hon såg långt borta i fjerran, var både dunkel och okänd, tvekade hon icke en mi-

nut hvad hon borde göra nu, då en möjlighet till befrielse yppade sig.

„Mor Brita, gläd dig!“ utropade hon och tryckte jublande af fröjd den trogna tjenarinnans händer, „gläd dig, en man, för mig främmande, men af ett ädelt hjerta, tillbjuder sig att rädda mig från detta lif af ångest och betryck. Han har gifvit mig betänketid till i morgon. O, hur skola väl dessa timmar förrinna, tills jag får gifva honom mitt svar! — Jag vill icke kunna vänta så länge — — — Hvad säger du om hans förslag?“

Men den, som var betänksam, var Brigitta. Hon hade allt för ofta fått plikta för sin lättrogenhet för att icke nu med fullt allvar tänka på saken, innan hon gaf något råd. Slutligen sade hon:

„Många stora ord rymmas i en mun! Hvem vet, om ni icke råkat ut för en skälm, som lockar er i en värre fälla än denna — — —“

„Värre! tala icke så“, afbröt flickan henne.

„För att kunna lefva måste jag kunna tro på det goda hos menskligheten. — General Demidoff har förgiftat mitt lif, det är sant, men alla kunna icke hyckla och bedraga som han, och jag känner stora, härliga motbilder, sådana som min fader, Mustofin och du, Brigitta. Denne främling kan jag icke heller misstro, ty hans bref är för enkelt för att ej vara dikteradt af en sann medkänsla, för hjertligt för att något svek skulle ligga derunder.“

I den unga flickans ögon låg en vacker glans af tillit och hopp, som fullkomligt nedbröt de förskansnin-

gar af betänkligheter och motsägelser, med hvilka mor Brita ansett för en pligt att barrikadera sig. Ifrigt torkande sina ögon med förklädssnibben sade hon vekt:

„Behåll er goda tro, mitt barn, och måtte Gud hjälpa er!“

Glad öfver detta, om ock något indirekta medgifvande af en person, hvars tillgifvenhet hon förstod att värdera, skref Anna i ordning sitt svar till Tåklin:

„Min Herre!

Eder biljett har jag emottagit och läst med förvåning och tacksamhet, med förvåning, emedan jag icke vågat tro, att någon funnes, som skulle intressera sig för en varelse, hvars lif måste förefalla tvetydigt och besynnerligt, med tacksamhet åter, emedan en möjlighet till räddning derigenom erbjudes mig. Jag håller fast vid denna tanke likt den drunknande vid halmstrået, ty min ställning i general Demidoffs hus är verkligen sådan, att jag till hvilket pris som helst önskar blifva befriad, och ehuru Ni är för mig obekant både till namn och person, älskar jag att tro, det Ni är en hederlig man, som blott af deltagande och af rena motiv vill göra något för min befrielse. Med fullt förtroende till Eder heder, vill jag därför nedlägga mitt öde i Er hand och är beredd att ingå på hvarje försök, som kan hafva någon utsigt att lyckas.

Må Herren bistå Er plan med framgång och gifva sin välsignelse till Edert ädla företag, som af en olycklig flicka städse skall bevaras i ett tacksamt minne.

Anna Mörck.“

Flere gånger skref Anna om detta bref; ibland tyckte hon att det var för vidlyftigt, ibland åter för kort och intetsägande. Slutligen lät hon det duga, icke just därför, att Brigitta gillade det som ett utmärkt prof på stilistisk förmåga, utan mera af den orsak, att hon icke tyckte sig hafva något vidare att tillägga.

„Ert svar är förträffligt affattadt, Anna“, sade tjenninnan afgörande. „Visst hade det måhända låtit bättre, om ni förliknat er vid en prinsessa, som i ett förtrolladt slott, der hon bevakas af en grym och blodtörstig drake, väntar på en befriande riddare.“

Anna skakade på hufvudet och log hjertligt, något som hände ytterst sällan, men det var äfven så särdeles, nästan njutningsfullt för henne att få tänka på någonting annat än det vanliga, att få hoppas på en förändring af det nuvarande, samt att undra, hvad för planer Berndt Wilhelm Tåklin uppgjort för hennes räkning.

I och med det samma hördes general Demidoffs knackning på dörren, en påminnelse att hon icke allt för sorglöst skulle få hängifva sig åt sina förhoppningar och drömmar. Denna gång kände hon likväl icke hvarken rädsla eller oro. Hon föreföll sig redan till hälften lik en skeppsbruten, som från den räddande stranden ser det svallande hafvet omkring sig, utan att mera behöfva frukta dess faror.

Generalen kom för att göra afbön. Han hade med sig en dyrbar, med guld och perlemo-infattningar prydd luta, hvilken han bad Anna emottaga i stället för den hon förlorat. Hans sätt var artigt, nästan krypande, en antagen mask, som knappt förmådde dölja

den förbittring och lidelse, som ännu kokade inom honom. Anna kände honom för väl för att icke varseblifva detta, och ehuru möjligtvis en ny scen kunde komma till utbrott, kunde hon likväl icke förmå sig att emottaga gåfvan, emedan hon anade, att han skulle anse det som ett medgifvande, att det af Mustofin erhållna minnet var ersatt.

„Herr general“, sade hon, „gif det vackra instrumentet åt någon annan, som bättre än jag förstår uppskatta dess värde. För mig passar det icke, lika litet som jag har lust att någonsin kalla det för mitt.“

General Demidoffs ögon blixtrade till vid detta stolta och afvisande svar, men besynnerligt nog visade han icke något annat tecken till misshumör, än att han genast, och utan att bevärdiga den unga flickan ens med en blick, aflägsnade sig, något som hon naturligtvis var mycket belåten med.

Med snäckans gång gick den natt, som följde på en dag, så rik på olika intryck. Oupphörligt blickade Anna på den präktiga bordsstudsaren af silfver för att få veta, om icke tiden redan var inne, då Tåklin skulle komma för att emottaga hennes svar, men visarena voro liksom fastlimmade vid urtaflan, så utesägligt långsamt rörde de sig framåt.

Ändtligen slog klockan 6. Gående till fönstret öppnade Anna det sakta och spejade utåt gränden, men ännu syntes ingen till. Tänk om någon roat sig med att spela henne ett spratt! Hennes andedrägt gick tungt, och hennes oro växte för hvarje sekund.

För att bättre kunna sätta sig i förbindelse med Tåklin hade hon fäst sitt bref vid en tråd, hvilken hon

nu, för att hafva allt i beredskap, lät glida ut från fönstret, men det lätta papperet fattades af luftdraget och fladdrade hit och dit, utan att behaga taga den rigtning hon önskade.

„Anna“, sade Brigitta, som med det lifligaste intresse följt alla hennes rörelser, „jag tror det behöfs en liten tyngd i brevet, på det försöket icke skall misslyckas.“

„Du slår hufvudet på spiken“, sade Anna, „en slant, goda mor Brita!“

Denna gaf det begärda, och nu gick nedfirandet af biljetten öfver förväntan bra. Anna tillslöt fönstret och bad tjenarinnan ställa sig på utkik, emedan hon sjelf var för orolig och upprörd att kunna göra några iakttagelser.

„Ser du ingen komma, Brigitta?“ sade hon, „denna väntan är grym.“

„Ännu ingen“, svarade den tilltalade, „icke ens en smygande katt i rännstenen — men vänta, der nalkas en man! Efter er beskrifning liknar han den samme ni såg på bron, ljuslett och med blomstrande hy. — Hur skyggt han ser omkring sig! han stannar, lyssnar och går åter några steg. Nu närmar han sig hastigt — han har fått sigte på brevet — men tråden — är för kort. — Skall han väl nå den?“

Brigitta höll inne. „Fortfar, fortfar!“ bad Anna, „hvad ser du vidare?“

„Victoria! Han får tag i skrifvelsen!“ utropade tjenarinnan förtjust. „Nu läser han, ögonen flyga pilsnabbt öfver raderna — han ser nöjd och tillfredsställd ut, ryc-

ker ett blad ur sin annotationsbok, — skrifver något derpå och fäster det jemte slanten åter vid tråden — går bort — — — och är nu ur min synkrets. — Jag undrar, hvad han skrifver?“

Det samma undrade äfven Annä i sitt hjerta och skyndade att förvissa sig derom. På bladet stodo endast dessa rader:

„Efter två timmar skall jag på samma väg, som jag emottog Edert svar, vidare meddela mig med Eder.

B. W. T.“

I tre långa månader hade Tåklin förgäfvess passat på ett lägligt tillfälle att närma sig Anna. I sina drömmar om natten såg han hennes hulda gestalt och sorgsna anlete, om dagen i boden, i magasinet, öfverallt. Han tänkte endast på den mission han tyckte sig kallad att uppfylla, till och med hans favorit-författare förlorade allt behag för honom, och han blef allt mera tankspridd och fåordig, hvilket ingalunda undgick de skrattande kamraterna, som i tysthet undrade, om han var förälskad, eller om han funderade på någon statskupp, som skulle förändra Europas öde. Ja, en dag frågade de högt, hvad det kunde hafva att betyda, när en lutfisk höll på att förvandlas till en filosof, en anspelning på hans grubblande utseende.

Berndt Wilhelm Tåklin låtsade emellertid om ingenting och gaf sig ingen ro, innan han hade Annas samtycke i sin hand, då han med en raskhet, hvilken man knappt hade kunnat tilltro honom om, begynte göra de nödvändiga förberedelserna.

Uti det bref Anna klockan 8 fann hängande vid tråden tackade han för det förtroende hon visat honom, en främling, ett förtroende som han hoppades icke skulle komma på skam.

Vidare skref han, att den enda möjligheten för henne att undkomma general Demidoffs tyranni enligt hans tanke vore en flykt, till hvilken han på allt sätt ville skänka sitt bistånd. Klart, om ock litet vidlyftigt utvecklade han sina planer för den samma — men för att icke gå berättelsen i förväg vilja vi tills vidare förbigå dem med tystnad. Endast det vilja vi nämna, att han öfvertalade Anna att medtaga alla de gåfvor i konstanter och dyrbarheter hon erhållit af generalen, såsom nödvändiga för hennes framtida existens, en omständighet som försakade henne verkliga strider, emedan både hennes stolthet och utståndna lidanden uppreste sig mot den tanken att hafva general Demidoff att tacka för någonting, men uti hvilken klokheten slutligen bjöd henne att finna sig.

Många voro de små biljetter, som efter hand vexlades emellan Tåklin och Anna. Det blef beramadt, att flykten skulle försiggå påföljande söndag, då denna med sin tjenarinna skulle begifva sig till kyrkan, och sålunda blef allt nödigt aftaladt och öfverenskommet.

Annas fönster emot den dystra och föga besökta postkontors-gränden gjorde en dylik korrespondens utförbar, och huru ofta Brigitta än varit förtörnad på generalen, då han för att undandraga sin skyddsling de förbigåendes blickar, af idel svartsjuka nödgat denna att lemna de rum med utsigt åt öppen gata hon först be-

bodde, måste Brigitta nu beprisa det som en verklig lycka, hvilket det äfven under nuvarande förhållanden var.

I det glada hoppet att snart få kalla sig fri, fördrog Anna med englalikt tålmod alla de nycker och förolämpningar, med hvilka hennes förtryckare under dessa dagar ännu intensivare än vanligt plågade henne, samt var stark och förtröstansfull ända till den sista natten före flykten, då en namnlös oro icke tillät henne att på länge få en blund i sina ögon.

Var det ingen tom fantasi, att hon verkligt skulle bort, och att det var sista gången hon hvilade under ett tak, der hon utstått så mycket! Vågade hon tro det, vågade hon öfverlemna sig åt denna tanke! Feberhett glödde hennes hufvud, oaktadt hennes tänder skallrade, som om hon hade frusit.

„Försök att sofva, goda barn“, sade Brigitta ömt, tagande plats vid hennes säng. „Ingenting behöfver ni frukta, ty jag skall vaka vid er sida, tills det är tid att vi göra oss i ordning för färden till kyrkan.“

Likt en moder, som icke unnar sig sjelf någon hvila för att hålla sitt rädda barns hand i sin och så medelst förjaga de skräckbilder dess inbillning gör lefvande, satt den trogna tjenarinnan natten om hos Anna.

„Sömnen, denna en af naturens bästa gåfvor“, sade Brigitta vid sig sjelf, då flickans ögonlock ändtligen föllo till sammans, „skall jemte en lycklig glömska gifva det unga lifvet nya krafter till det som förestår. — Se, hur hon ler! Ettdera tycker hon sig vara hos sin fader eller

vandra med Mustofin genom de sköna ängder hon ibland drömmer om — men hvarför förändras hennes ansigtsuttryck, bröstet häfver sig flämtande, och hon klagar! — Kära barn, hvad står på, säg, svara?”

Anna reste sig häftigt upp och såg sig förvirradt omkring.

„Jag drömde“, sade hon, „att jag gick med Wladimir längs en enslig skogsväg. O, hur det var ljufligt! jag hörde åter foglarna sjunga och skogen susa som förr, och vi båda, vi sjöngo äfven; det var den gamla balladen om riddar Alonzo och skön Imogine. — Men då blef det plötsligt mörkt på alla sidor, och jag förnam ingenting annat, än att jag var ensam, att jag hade en afgrund framför mig, och att general Demidoff med glänsande smycken i händerna skyndade efter mig för att taga mig fatt. — Jag ville fly, men min fot slintade, och jag föll i det förskräckliga djupet. Generalens hänskratt ljuder ännu i mina öron — — —!“

„Det var en svår dröm“, sade Brigitta, skakande på hufvudet, då hon på afstånd äfven tyckte sig höra en ugglas olycksbådande läte, „men kanske den icke ändå bebådar något illa. — Barn, jag skall läsa den vackra psalmen om „Guds beskydd“, som ni så mycket tycker om, så blir ni säkert åter lugn.“

Anna nickade bifallande med hufvudet, och mor Brita tog Karl XII:s bibel och läste så länge i den ljusa sommarnatten, tills de jemna, regelbundna andetagen öfvertygade henne om, att hennes hjertas barn, som hon kallade Anna, åter slumrat in. Och det var en ljuf, af inga obehagliga drömmar störd slummer. Blott ännu

en gång öppnade hon ögonen, såg med klar och mild blick på Brigitta och sade:

„Gå och lägg dig, goda vän, ty jag känner icke mera hvarken oro eller fruktan. Inunder mig äro ju de „eviga armar“. — — God natt!“

Men mor Brita lade sig icke. Hon behöll sin plats likt en god soldat, och om hon ock emellanåt litet nickade till, så inverkade det i alla fall icke så mycket, att hon ej skulle haft reda på raderna i sin „Andeliga dufvotröst“, med hvilken hon sysselsatte sig, till dess morgonrodnadens skimmer göt sitt strålande sken öfver himlahvalfvet.

XIV.

Flykten.

Söndagsmorgonens frid var utbredd öfver nejden. Icke allenast de äflande människorna hvilade från sina arbeten, utan till och med öfver sjelfva naturen låg ett sabbatslugn, harmonierande med den betydelse Skaparen tilldelat denna dag. Luften var mild, samt uppfylld af doften från blommande syrener och rönnar, de höga kastanjerna och lindarna i den gamla akademi-trädgården susade sakta, nästan dämpadt, och den uppfriskande morgonbrisen, som vanligtvis med pojkaktigt okynne roade sig att röra upp och ned på Erstans klarblåa vatten, var nu helt stillsam och spak, der den strök fram öfver den sumpiga slätten kring Åbo slott, samt visade ej den ringaste lust att ens vidröra, ännu mindre sätta i gång de till hundradetal uppgående qvarnarna på de staden omgifvande bergsluttningarna.

Det ringde till gudstjenst. Med malmens mäktiga stämman liksom tonade genom rymden de lof- och marningsord, hvilka som inskription voro graverade på domkyrkans stora klocka, nemligen: „GLORIA IN EXCELSIS DEO“ och: „Helgen Herren Gud uti Edor hjertan!“

Klockornas klang i den stilla morgonen, full af naturens midsommarskönhet, af solljus, glans och färger, ljud högtidligt, bevekande, innerligt, samt stämde menniskohjertat till andakt och frid. Ehuru det nu ringde första gången, skyndade sig redan allmoge och småborgare till kyrkan för att, innan penninge-aristokratin och noblessen anlände, hinna tillförsäkra sig så goda platser deras stånd tillät dem eftersträfvade. I blåa frackar och med stora, i svart skinn inbundna psalmböcker under armen trippade de senare beställsamt framåt, åtföljda af sina husfruar, hedervärda matronor, hvilka sågo helt prydliga ut i sina hemväfda, hvita klädningar och bindmössor, samt med sirligt veckade näsdukar i de hopknäppta händerna.

Vid det öppna fönstret i sitt rum satt Anna Mörck och inandades med välbehag den milda sommarluften. Hon var mycket blek, och hennes händer, hvilka voro hårdt tryckta emot hvar andra, darrade häftigt, men icke desto mindre såg hon lugn, nästan glad ut, utan en skynt af den föregående nattens oro och ångest i de mörka, glänsande ögonen. Den härliga psalmen om „Guds beskydd“ hade hon ånyo genomläst, och hennes själ hade icke förgäfvits druckit ur en källa, så rik på gudomlig tröst.

Mor Brita, som naturligtvis var sjelfskrifven deltagare i flykten, gick ännu omkring och ordnade ett och hvarje. Liksom det vid afresan från Åland mycket bekymrat henne, att hon qvarglömt sin kyrkpels, grämde hon sig äfven nu öfver att hon icke kunde medtaga allt det goda och vackra hon i klädesväg erhållit af Musto-

fin och Anna. Till hennes heder bör emellertid sägas, att icke så mycket sjelfva förlusten af gåfvorna gick henne till hjertat, som mera den omständigheten, att hon fått dem af de två, åt hvilka hon gifvit sin trofasta kärlek. Den ovanliga välmåga naturen i en hast slösat på hennes person sqvallrade likväl om, att hon icke alldeles kunnat låta bli att tillgodogöra sig sin egendom.

„Ser ni, barn“, sade hon till Anna, som leende anmärkte derom, i det hon gaf denna en välvillig stöt i armen, „knifven prisar man för bettet, människan prisar man för vettet, och man måste se sig för, då man kan, samt tänka på framtiden. Detta råd har Tåklin gifvit er, men samma tager jag åt mig, utan att det skulle falla mig in att tänka, att någon kunde fästa sig vid mitt, en gammal människas utseende eller ana, att jag har mer än vanligt på mig. Dessutom kan det äfven vara bra att hafva någon schal eller dylikt att aflåta åt eder, när den kyliga natten faller på, ty ni kan naturligtvis som ung icke vara i sommarvärmen lika väl utrustad som jag. — Ni har ändå nog af att bära alla de juveler och penningar, hvilka äro insydda i er kjortelsäck och tynga deri.“

„Ja“, sade Anna med en suck, „de kännas tunga, mycket tunga dessa skänker, förenade som de äro med så mycket bittert — — —“

„Tyst, min flicka, tyst“, afbröt henne Brigitta på sitt gladlynta sätt, „vi skola icke nu tänka derpå. Ni blir ju helt nedstämd dervid! Påminn er hellre, hvad almbudet, som var inneslutet i Tåklines sista bref, uppmanade er till. Hur var det igen, Anna?“

„Enligt det österländska blomsterspråket“, svarade den tilltalade, „betyder ett almblad: Var vid godt mod!“

„Precist“, sade Brigitta med en förnöjd blick på Anna, hvars kunnighet hon mycket beundrade. „Ingenting är sannare än det ordspråk, som säger: 'lärdom stjelper ej i diket', ty allt kan komma en till nytta i världen. Jag begriper blott icke, hur ni kommer i håg alla blommors betydelse.“

„Ungdomen sätter gerna sådant på minnet, mor Brita“, sade Anna och log.

„Ja i sanning, och bra är det att samla ett förråd af vetande för gamla dagar, ty då är minnet för allt nytt ofta nog lika trögt, som sköldpaddan är i sin gång.“

„*Gloria in excelsis Deo!*“ ringde kyrkklockorna åter. Anna spratt till. „Blir det ej redan tid för oss att gå, mor Brita?“ frågade hon.

„Var lugn, barn, och haf ännu en liten stund tålmod. Hvad skulle ni sagt, om det fallit general Demidoff in att ej i dag låta er gå i kyrkan?“

„Gud bevara!“ sade Anna, som med sin ålders och sitt sangviniska temperaments hela ifver hade omfattat planen om sin räddning och icke ville tänka på något uppehåll eller hinder.

„Jag vet icke, hvad jag då skulle hafva gjort.“
En häftig darrning genombäfvade hennes väsen, och färgen gick och kom på hennes kinder.

„Arma barn“, mumlade Brigitta medlidsamt vid sig sjelf, „arma flicka, när skall din oro förbytas till ro, din ofrid till frid? — Jag har hört ugglans skri och hun-

dars tjut i natt. Mätte det blott icke bebåda något illa!"

En stund förgick, hvarunder båda sutto tysta, försänkta i tankar. Slutligen sade Brigitta:

„Jag tror det snart ringer till sammans, Anna. Sveg långschalen om edra skuldror och låtom oss begifva oss af! — Betjenterna vänta redan på trappan. — Glöm icke almbladet!“

Anna steg hastigt upp från sin plats, och utan att ens se sig omkring lemnade hon rummet, medan tjenninnan, som skulle sammanträffa med henne på gården, tog en annan väg.

I salongen, den hon måste passera för att icke väcka misstankar, fann hon general Demidoff, som stod och korsade sig framför en ny, guldkimrande ikon, i det han liksom den mest förkrossade och ångerfulle syndare böjde sitt stolta hufvud djupt ned, under det läpparna rörde sig till bön. Upprörd och ängslig öfver detta möte, samt rädd att störa hans andakt, stannade Anna, obeslutsam om hon skulle gå framåt eller till baka. Men länge behöfde hon icke vara i villrådighet om hvad hon borde göra, ty general Demidoff hade knappt uppfattat ljudet af hennes lätta steg, innan han hastigt vände sig om med ett utseende, som var så himmelsvidt olika det hon väntat sig finna hos honom vid en så allvarlig sysselsättning.

„Ah, den personifierade sommarmorgonen i förkroppsligad gestalt!“ utropade han med ett frivolt leende, „men, Annuschka, Annuschka, sommaren älskar ljusa färger, och ni bär åter den der eviga, svarta sam-

metsdrägten, som jag lärt mig afsky. Hvilken teint ert sköna ansigte derigenom erhåller! Ni bör fästa afseende vid det som passar er, *ma belle!* — Alla unga flickor älska ju att pryda sig, åtminstone när de skola till kyrkan.“

„General Demidoff“, sade Anna stolt och allvarligt, men med mild stämma, „när själen är i begrepp att nalkas den Högste, då borde tankarna minst vara sysselsatta med det egna jaget.“

„Håll, jag ber, lilla moralpredikantska“, sade generalen med en hög rodnad på sin färade panna, „hvar sak har sin tid! Jag tror ni, om ock i förtäckta ord, vill döma mig, emedan jag vid min andakt nyss icke var nog dåraktig att för helgonbilden der inom glas och ram glömma en fager jordisk tärna.“

„Jag kunde icke ana edra tankar, herr general, lika litet som jag vill döma någon“, ljöd svaret.

„Nå bevars, ni är mycket nådig“, sade generalen gäckande. „Var det äfven, när ni återkommer. Vill ni lofva det, Anna?“

„Jag gifver inga löften“, svarade denna, — „men jag får väl gå, herr general?“

„Ni måste väl få det“, sade generalen buttert. „Ni har en mycket medgörlig herre. Farväl! Au revoir!“

Anna bugade sig och gick. Mekaniskt lade hon på sig hatten i tamburen, nickade åt Ivan, som med ett smilande grin öppnade dörren, och steg ned för trappan. Våldsamma känslor stormade inom henne. En gång förut hade hon på ett hemlighetsfullt sätt begifvit sig

bort, men det hade varit från hennes eget hem, från hennes kärleksfulle faders sköte!

I den mörka vinterqvällen hade hon blickat upp till hans fönster för att erhålla förlåtelse, hennes hjerta hade varit liksom sönderkrossadt och sönderslitet, och ehuru hon vetat, att hennes älskade Mustofin inväntade henne, hade hennes steg varit tunga som bly. Nu deremot, fastän hon var så arm, så fattig på allt som hon älskat, voro de lätta som fjäder, emedan intet, intet i världen kvarhöll henne här. Anna hade velat springa, skynda bort med ilande fart, ty hon nästan inbillade sig höra generalen ropa sig till baka, men hon måste lägga band på sig för att åtminstone synas lugn. Med en kraftig viljeanstängning lyckades det henne äfven, hvar till mor Brigittas vänliga anlete och uppmuntrande ord icke minst bidrogo.

Det ringde nu till sammans. „*Gloria in excelsis Deo! Gloria in excelsis Deo!*“ Foglarna sjöngo, Aurajokis vatten glimmade, och i det klara solljuset strömmade menigheten till domkyrkan, hvilken hög och allvarlig reste sig på Unikankari eller „sömnens kulle“.

Byggd i den gamla götiska stilen, är den till sin arkitektur af enkel, men majestätisk skönhet och värd att vara Finlands största och dyrbaraste minnesmärke.

Den 12 fot höga, dels af gråsten, dels af tegel kring Unikankari uppförda mur, som länge tjenat templet både till omhägnad och försvar, hade några år tidigare ersatts med en ny af finhuggen granit och öfverst för-

sedd med jernledstänger. I jämförelse med den gamla, med dess från katolska tiden kvarstående försäljningsbodar för aflatsbref, egde denna mur ett ganska prydligt utseende, så mycket mera i ögonen fallande, som domkyrkan rundt omkring omgafs af tätt sammanträngda, åldriga och förfallna stenhus. Invid sydöstra porten reste sig nemligen den af två våningar bestående akademi-byggnaden med alla sina skilda auditorier, det forna dominikanerklostret, som inneslöt *laboratorium chemicum* och anatomisalen, samt den så kallade „gamla skolan“. Till vester åter stodo katedralskolan och biblioteket, medan i öster och inom sjelfva kyrkovallen benhuset hade sin plats. Icke långt från detta fans dessutom ett ursprungligen tvåvånings hus, hvars öfra våning blifvit nedrifven, men hvars nedra våning ända till den minnesvärda branden 1827 hade begagnats för olika ändamål, såsom till landtränteri, till smedja för kyrkans behof och sist till kyrkans materialhus.

„Sömnens kulle“, hvarest nu för tiden lummiga almar susa sin grafsång öfver dem, hvilka slumra under den gröna tufvan, kunde, till följd af den ofvanför nämnda muren, icke skönjas från gatan. Likt en enslig holme i en brusande ström, stod den helgade platsens fridlysta område der midt i stadens buller och rörelse. Om äfven kolossala, med långa latinska inskriptioner försedda grafstenar, till hälften förvittrade och gömda under gräset, vittnade om ett länge sedan förflutet, utvisade åter andra af grafvarna, prydda som de voro af vänliga händer och sörjande hjertan med blommor och grönt, att

den tid icke var synnerligen långt aflägsen, då man upphörde att här jorda sina döde *).

Öfver stället fladdrade lysande fjärilar, icke mera fängslade inom puppans mörka hölje, en vacker symbol af själens frigörelse ur materien, som äfven ofta finnes i marmor uttryckt på grafvårdar.

Tilltalad af denna tanke hade Anna jemte Brigitta och de bevakande betjenterna lemnat kyrkogården och beträdde nu den af 34 steg bestående trappa af Gotlands sandsten, som från södra sidan ledde till den åldriga domens fyra ingångar.

”Man hörer foglar sjunga

Med mångahanda ljud;

Skall icke då vår tunga

Lofsäga Herren Gud?

Min själ, upphöj Guds ära

Med lof och glädjesång,

Som fröjda vill och nära

Oss med välgerning mång”,

ljöd emot dem den högtidliga psalmsången, ackompanjerad af den brusande orgeln.

Efter vanligheten stannade de ryske tjenarene i förstugan, och de båda qvinnorna trädde ensamma in i helgedomen, hvars vördnadsbjudande, sublima skönhet, som förödmjukade utan att nedtrycka, var synnerligen egnad att lugna deras upprörda sinnen.

De mångfaldiga eldsvådor och olyckshändelser, hvilka öfvergått kyrkan, hade ödelagt en stor del af den rikedom och prakt, som utmärkte den katolska tiden,

*) År 1807 hade Skansmalmen blifvit invigd till begravningsplats.

då människorna genom skänker och testamenten till heliga ändamåls befrämjande trodde sig förvärfva rättighet till himmelen. Men om ock mycket var förskingradt, förstördt, nedsvärtadt och illa medfaret, fans likväl ännu tillräckligt kvar, som kunde försätta besökaren i hänryckning. Luftiga hvalf och höga spetsbågar, långsmala pelare och lätta portaler, allt det, som gifver den götiska tempelstilen en sådan underbar förmåga att höja själen till det oändliga, var uttryckt här.

Det rådande halfdunklet i de hvalf, som upptaga skeppets södra och norra sidor, och hvarest fordom messor blifvit lästa och rökelsekar svängda, var äfven af en stämmingsfull effekt, medan de med vapen, harnesk, målningar och bildstoder prydda grafkoren, uti hvilkas underjordiska grifter så många tappre krigare, högborna fruar, biskopar, prester och lekmän hvilade i i sina sammets- och metallbeklädda kistor, bidrogo att gifva åt detaljerna den storartade och högtidliga pregel, som utmärkte det hela.

I motsats till de andra koren låg högkoret i full belysning. Genom fyra bågformiga fönster strömmade det klara dagsljuset in, och solstrålarne kastade ett vackert skimmer på den stora altartaflan, föreställande Nattvarden, Kristi korsfästelse och uppståndelse, på den stora bronskronan i taket, på väggarnas vapensköldar och på det med grafstenar betäckta golfvet. Särskildt på biskop Fahlenius' och hans familjs grafsten, på hvilken psalmistens ord: „*Herren bevare theras been, som häer inne ligga, at icke ett soenderbrutet varder!*“ voro inristade, tycktes de gerna dröja, dessa solstrålar, som

lekfullt försökte att tränga ända fram till den rikt förgyllda orgeln, på hvars framsida fanns ett porträtt af kommissarien Wittfooth, en man som gjort sig förtjent af en tacksam hågkomst genom sina stora förändringar till kyrkan. Målad med hatten i hand och i naturlig storlek, var han utstyrd i allongeperuk, brun syrtut, kortbyxor, skor och strumpor, en trogen bild af sin tid.

Anna och Brigitta stannade för ett ögonblick vid det praktfulla, med en dyrbar mausolé prydda grafkor, som tillhört familjen Stålhandske, och som förvarar stoftet af en bland den store Gustaf II Adolfs utmärktaste hjeltar under det trettioåriga kriget, nemligen Torsten Torstensson Stålhandske. De båda fruntimren nedböjde sina hufvuden i bön, Brigitta litet nyfiken och förströdd, Anna af hela sitt hjerta anropande den Högste om nåd och bistånd. Sedan detta var gjort, gingo de vidare med högt klappande hjertan, men med långsamma steg för att icke väcka någons uppmärksamhet.

Styrande sin kosa åt ett håll, motsatt det från hvilket de kommit in, togo de vägen ut genom den ena af de två ingångar, som från norr ledde till domkyrkan. I förstugan, hvarest ännu finnas fragmenter af ett katolskt vigvattenskärl, var Berndt Wilhelm Tåklin dem till möte. Beträktande Anna med ett deltagande, som var för upprigtigt för att kunna misstros, helsade han henne aktningsfullt och vänligt, sägande:

„Mamsell Mörck, det gläder mig, att vår plan åtminstone hittills lyckats. Är ni nu beredd att följa mig?“

„Jag är beredd“, hviskade Anna brådskande, i det en skär rodnad uppsteg på hennes kinder. „O, låtom

oss skynda, min herre, marken i Åbo nästan bränner under mina fötter.“

Inga vidare ord vexlades. — Från en nisch i muren framtog Tåklin en vid kappa, sådan som nyttjades af borgardöttrar, och svepte den omkring den unga flickan för att dölja hennes dyrbara toalett att göra henne oigenkännelig, hvarefter han bjöd henne armen, samt förde henne och Brigitta ut i det fria.

Det var tyst och stilla på gatorna. De flesta voro i kyrkan eller sutto beskedligt hemma och läste andäktigt de långa predikningarna ur Martin Luthers postilla. De flyende mötte därför högst få personer, i synnerhet som de äfven höllo sig till de trängsta och minst besökta gränderna och kvarteren.

„Allt tyckes gå oss väl i händerna“, sade Tåklin uppmuntrande till sina följeslagarinnor. „Hufvudsaken är att så fort som möjligt försöka uppnå Nylands tull; dock skola vi icke anstränga oss“, tillade han med en blick på den svettdrypande mor Brita, som hade svårt att följa med för sin haltande gång, „ty vi behöfva våra krafter. — Ni skälfver, mamsell Mörck, stackars unga dam, ni måste försöka att hafva fullt förtroende till mig.“

„Jag har det“, sade Anna lågt, men med ett så uttrycksfullt tonfall, att Tåklin kände sig rörd, „jag har det, men jag vill icke kunna förstå, att jag utan bevakning åter får inandas Guds fria luft, att jag åter får glädja mig åt naturens skönhet, — att jag med ett ord åter snart får känna mig fri.“

Vid Nylands tull, den de flyende lyckligt uppnådde, stod en lätt resvagn, uti hvilken de togo plats.

Kusken slog på hästarne, och färden mot ett ovisst mål begynte. Anna gret icke, som då hon lemnade det älskade hemmet, men då hon för en sekund till följd af en plötslig ingifvelse räckte sin hand åt Tåklin, såg hon utomordentligt upprörd ut.

XV.

En rassande General.

T

Iden här lång för den som väntar, sade med en
 gåsping. (Hvar en feller till sin kamrat Tåklin, be-
 der i förstågan till Åbo domkyrka, satta och väntade,
 att gästgästerna skulle bliva stäl-
 la i sanning. Petrusen, svarade den tillslade,
 i det han med en grumma stäcke ut sin offer en nytt-
 gen erhallen pyssing ännu ömma kropp på en snäll
 och oöfversam, bänk af trä. Den, som helst hade ett
 stop-kvass, skulle ända bättre hårdt hårdt.
 Och turskäl och kyrkor, svart bröd och te, bråk.
 och vobbe icke till förgömmandes, tillade den andre
 och smackade med tungan, liksom hade han redan ätit
 dessa härthigheter i sig. Det vore något det, men vi
 är icke glömma, att vi åter halva fastid, och då är det
 synd att tänka på sådant. Sancta Barbara, så värs
 tomma mager bli.
 Sancta Barbara, så oss till minnslade älvén Tåklin
 och korade sig som hans kamrat, i synnerhet minna
 attom lemnar, så, så.
 En sågs mycket svart af eller drick, tillvakt af drick.
 Ätten ett sågs påbörjadt li.

XV.

En rasande general.

„Tiden blir lång för den som väntar“, sade med en gäspning tjenaren Petter till sin kamrat Paul, der de i förstugan till Åbo domkyrka sutto och väntade, att gudstjensten skulle blifva slut.

„Ja, i sanning, Petruscha“, svarade den tilltalade, i det han med en grimas sträckte ut sin efter en nyligen erhållen prygling ännu ömma kropp på en smal och obehvämlig bänk af trä. „Den, som helst hade ett stop kvass *), skulle ändå bättre härda ut — — —“

„Och surkål och gurkor, svart bröd och té, braga **) och vodka icke till förglömmandes“, tillade den andre och smackade med tungan, liksom hade han redan alla dessa härligheter i sigte. „Det vore något det, men vi få icke glömma, att vi åter hafva fastetid, och då är det synd att tänka på sådant. — Sancta Barbara, stå våra tomma magar bi!“

„Sancta Barbara, stå oss bi!“ mumlade äfven Paul och korsade sig som hans kamrat, „i synnerhet mina arma lemmar, aj, aj!“

*) Ett slags mycket svagt öl eller dricka, tillverkad af bröd.

**) Äfven ett slags hembrygd öl.

Petter skrattade. „Styr din tunga en annan gång bättre, så behöfver generalen icke straffa dig!“ sade han. „Var klok som jag och vänd den lilla tingesten i din mun, liksom vinden vänder flöjeln.“

„Ske vår nådige barins vilja, han vet bäst hvad jag behöfver“, sade Paul undergifvet.

„Du talade icke ur samma ton, då vår nådige barin tog dig med sig hit på den långa färden och skilde dig från din vackra Sassa.“

„Min vackra Sassa!“ Öfver Pauls något förslöade, men icke fula ansigte flög ett skimmer af kärlek och sorg, under det hans små glimmande mörka ögon tårades. „Min vackra Sassa!“ upprepade han med en egen öm tonvigt på hvarje ord, „hon var den präktigaste flicka både vester och öster om Ural. — Då hon hvar lördagsafton i sin röda sarafan och med den långa bruna flätan hängande ända nedom knäet vid skymningens inbrott mötte mig under de gamla lindarna i godsets trädgård, kände jag mig ej mera trött af veckans arbete och kunde glömma alla förtretligheter för att få språka med henne. — Och hvilka pirogi hon sedan tillagade! Det vattnas mig ännu i munnen, när jag tänker derpå. En bra hustru hade hon blifvit. — Lycklig du, Petruscha, som ej lemnade någon att sörja efter dig — men jag tror jag talar för döfva öron, ty det ser ut, som om du skulle sofva — —“

„Icke långt derifrån“, svarade kamraten med låtsadt sömndrucken stämma, plirande med ena ögat på Paul, hvars klagan han medelst denna fint försökte af-

bryta. Detta lyckades äfven, ty Paul, sårad af det ringa deltagande som visades honom, tystnade och behöll sina vemodiga minnen och tankar för egen räkning, något som med skäl är på sin plats för hvar och en, som gör samma erfarenhet.

Den angenäma svalkan samt den tystnad som herskade här, endast afbruten genom den af församlingen inne i kyrkan sjungna koralen, jemte det enformiga uti en sysslolös väntan, kunde emellertid icke undgå att utöfva en viss domnande inflytelse på de båda tjenarnes sinnen. Petters sömn var snart icke mera låtsad, och äfven Paul blef inom kort förd af drömmens hulda genius till sin kära Sassas sida under de ofta ihågkomna lindarna, en dröm som icke blef störd, förr än menigheten kom ut från kyrkan. Förskräckta sprungo tjena-
rene yrvakna upp och intogo en för deras livré mera passande ställning, noga gifvande akt, om ej de båda kvinnorna, hvilka voro under deras uppsigt, redan skulle synas till. Då de likväl icke hördes af, förmodade betjenterna, obekanta som de voro med den lutherska religionen, att de dröjde för att ostörda få utöfva sin andakt framför någon omtyckt helgonbild, hvarför Petter och Paul åter helt lugnt togo plats.

För att förkorta tiden, som derunder flög fram, begynte de göra jemförelser mellan domkyrkan i Åbo och de många helgedomarna i deras heliga stad Moskva, naturligtvis till förmån för de senare, hvilkas förgylda, försilfrade och mångfärgade kupoler de aldrig tröttnade att beprisa. „Tyst, hvad är det?“ sade slutligen Paul med vidskeplig förskräckelse korsande sig, då ett dånande ljud

från höjden förnams. „Det må icke vara helgonet Elias sjelf, som far omkring himmelen i sin eldvagn!“ *)

Petter, som af naturen hade ett gladare lynne samt var mera fallen för skämt och löje än kamraten, skratade helt högt och blickade ut genom dörren.

„Nej bathjuscka“ (lille far), sade han, „fader Elias tycker om att röra sig, då himmelen är svart och tung som luften i ett finskt pörte, och nu är det klart, solljusst och molnfritt. Ha, ha, hör på ditt vagnsbuller!“

Förklaringen på det sällsamma ljudet, som förorsakats af kyrkklockornas svängande rörelser uppe i tornet, innan de begynte att ringa, kom verkligen i det samma. Det ringde nemligen till den finska aftonsången. Och folket kom och gick till och från denna och äfven någon timme senare till den svenska, men alltså de ryske tjenarene helt tålmodigt qvar och väntade, såsom de hade blifvit befalda; de hade lärt sig att lyda och voro dessutom försedde med en god dosis af enfald.

En puckelryggig kyrkväckare närmade sig dem. I ena handen höll han en väldig nyckelknippa, i den andra ett långt, i ändan mångklufvet rör, det han emellanåt på tjenstens vägnar brukade begagna för att väcka sömniga kyrkobesökare. Hans andedrägt luktade starkt åt lök, och han såg trumpen och tvär ut, men trots detta mindre glada utseende roade det honom ibland att skämta. Så äfven nu.

Tagande på sig en myndig min, slog han med röret så hårdt i golvet att det ekade i hvalfven och sade

*) Ryska allmogens förklaring af åskan.

på en ryska, som den mest kunnige translator vägrat tolka, att om herrarne icke hade lust att stanna kvar och hålla kyrkrättorna sällskap, så vore det tid att packa sig bort, emedan han vore sinnad att läsa till tempeldörrarne och såmedelst åter förskaffa sig frihet för en vecka.

Förbluffade sågo „herrarne“ på hvar andra, och om de icke förstodo hvad karlen talade, började de likväl begripa på de värtaliga gesterna, då han vred en af de stora nycklarna omkring i luften, liksom om han velat läsa till en dörr, samt blickande inåt kyrkan drog den ena handen öfver den andra för att uttrycka att den var tom, att det var tid för dem att gå.

Men hvar voro mamsell Mörck och matuschkan? Hade de väl, medan tjenarene uppbyggt sig med en lur, begifvit sig af och det utan sin bevakning?

Hvad skulle general Demidoff säga?

Dessa och dylika frågor gjorde Petter och Paul hvar andra. Liksom det alltid ligger nära till hands att kasta skulden på en annan, om man ock sjelf har lika stor del deri, så underlät icke heller den förre att beskylla den senare för bristande påpasslighet och utmåla det straff, som väntade denne, i så bjerta färger, att stackars Paul knappt ville slippa ned för den höga kyrktrappan af idel ångest och skrämsel. Den instinkt af sjelfförsvär, som finnes hos hvarje menniska, uppreste sig dock till slut inom honom.

„Se så, Petter“, sade han, „håll inne med ditt prat och påminn dig, att det var du som somnade till först och narrade mig att göra det samma. Det skall jag

icke låta bli att säga vår nådige barin, om du skaffar mig ensam stryk. Kom i håg det!"

Petter fann det klokast att för denna gång icke säga något emot, men var besluten att som så ofta förr hålla sin rygg fri.

Mera springande än gående kommo de båda tjenarene hem. Det hemliga hopp de närt, att fruntimren redan anländt, blef tillintetgjordt, ty ingen viste något af dem. Sanningen måste således fram. Efter några rådplägingar beslöto de att genom Ivan, som de förstodo att vinna på sin sida, begära företräde hos deras fruktade husbonde, för hvilken den besynnerliga händelsen förr eller senare ändå måste uppenbaras.

General Demidoff satt med en lång turkisk pipa i munnen vid ett konstrikt arbetadt, med grönt kläde beklädt spelbord, då hofmästaren trädde in. Rädd att störa sin herre stod han en lång stund i stum förbidan, tills han ändtligen sade:

„Ädle barin — — —“

Generalen, som tycktes vara ytterst intresserad af spelets gång, såg upp. Att de utsatta korten voro goda syntes tydligt deraf, att han icke blef ond öfver afbrottet.

„Hvad vill du, Ivan?“ sade han.

„Edra ödmjuka tjenare Petter och Paul anhålla underdånigast om företräde, herr general!“

„Jag har icke tid med dem — — —!“ Generalen började otåligt välja ut nya kort från kortleken i sin hand.

„De hafva saker af vigt att meddela“, vågade hofmästaren invända utan att låta afspisa sig, men likväl

försigtigt tagande ett steg till baka, orolig för det olycksbådande uttrycket i sin herres ögon.

„Saker af vigt!“ utropade generalen hånande. „Jag tänker de nog kunna hvila fastän till nästa år. Kom icke och stör mig härnäst, Ivan, eller — — —“

Den ofullbordade meningen afslutades med en ed. Men icke ens nu aflägsnade sig Ivan. Han viste, att hans husbonde aldrig skulle förlåta honom, om han dröjde med några meddelanden angående den vackra finskan, och därför började han åter efter en några minuters tystnad.

„Mäktige barin“, sade han, „det gäller fröken Anuschka och hennes tjenarinna.“

General Demidoff sprang upp och stötte så häftigt till bordet, att alla korten föllo på golvet, i oordning spridande sig rundt omkring.

„Hund, hvarför sade du mig icke det genast! — Haf hit betjenterna! Låt höra, hvad de hafva för budskap om henne.“

Kort derpå stodo tjenarene framför generalen. Peter hade samlat allt sitt mod och såg stint framför sig, då han afgaf sin rapport, Paul deremot var ömkligare än en af jägare hetsad hare, i synnerhet som han icke ens hade tillgång till någon af de skyddande buskar denna i stor nöd brukar gömma sitt hufvud uti.

Kall och lugn i början, kunde general Demidoff icke länge sätta band på den vrede, som nästan beröfvade honom förnuftet vid den plågsamma tanken, att Anna möjligtvis undkommit honom. Han utöste de grufligaste skymford öfver henne och öfver de olycklige

tjenarene, hvilka han hotade med fyratio par prygel alla dagar, tills de skulle lära sig att bruka sina ögon, som han sade.

Men till först måste han skaffa sig visshet, skaffa sig bevis, om Anna verkligen vågat undanrycka sig hans välde. I denna akt och mening störtade han till hennes rum. Här var likväl allt som vanligt, ingenting utvisade någon hastig flykt, allt var ordnad och på sin plats.

På bordet sågs en påbörjad ritning, fint och med smak utförd, behandlande ett på den tiden mycket omtyckt motiv, en idyllisk herdestund emellan en ung herde och hans älskarinna, i arbetskorgen låg ett halffärdigt arbete, en af perlor virkad börs, och på soffan, i det hörn Anna vanligtvis brukade sitta, syntes en liten bukett af till hälften vissnade blommor, hvilka deras egarinna ännu samma morgon hållit i sin hand, medan några böcker och handskrifna notblad på en etagère bidrogo att jemte det öfriga gifva en ganska trogen karakteristik af den unga flickans vanor och sysselsättningar.

Det stora stenhuset midt emot på andra sidan om den smala gränden kastade en egen dunkel skugga in i rummet och gjorde detta oaktadt dess praktfulla inredning dystert som ett grafhvalf. Till följd af att fönstren varit stängda hela dagen kändes äfven luften unken och tung. Så föreföll den åtminstone general Demidoff, der han raglande likt en drucken förgäfves stirrade efter den älskliga varelse, som förmått gifva glans och behag åt allt som omgaf henne.

Hur ofta hade hon icke tillbakastött och trotsat honom, men hur skön och tjusande, aldrig förglömmande

sin kvinliga värdighet, hade hon likväl alltid varit! Genom sina upphöjda grundsatser och sitt ädla sinne hade hon segrat, det rättas magt var yttermera befastad och hade hämnats på honom. Att känna sig utesluten från det paradiset det rena hjertat och det goda samvetet skapa var utsägligt bittert, och detta i förening med sårad kärlek och svartsjuka uppfylde med oändligt qual generalens själ och nästan tillintetgjorde den kraftfulle mannen.

Hans ansigte var vanstäldt och blåblekt till färgen, det gråsprängda håret, vanligtvis omsorgsfullt kammadt åt sidorna, sträfvade vildt åt höjden, hans ögon stodo ut blodsprängda och stela.

„Nemesis divina!“ stönade han. „Nemesis divina!“ Gång efter annan anropande Frälsaren, madonnan och S:t Niklas, undergöraren, gjorde han korstecknet framför sig för att jaga bort de helvetes-andar, som tycktes jaga förbi honom, men icke ens dessa medel hjälpte, tills en ny, mächtig känsla uppslukade de förra — och denna känsla var hämdens.

Lik en vansinnig sprang general Demidoff omkring, sönderbrytande och förstörande allt hvad han kom öfver, i afsigt att vinna någon upplysning om Annas försvinnande. Detta lyckades honom äfven slutligen, ty då han drog upp en bordslåda, fann han deri alla de bref Tåklin skrivit till den unga flickan, och hvilka hon oförsigtigt nog glömt qvar. Han vred om sina mustascher af tillfredsställelse, men måste betvinga sin otålighet, emedan han både i tal och skrift mycket litet förstod det svenska språket.

En person, som skulle tolka brefvens innehåll, blef därför tillkallad. Händelsen fogade, att denne person var polisgevaldiger Reis. Sedan Anna i början af sin vistelse i Åbo bott i hans familj, hade han alltid med värma och deltagande tänkt på henne, och hans redliga hjerta blödde, då hans läppar nu måste uttala ord, som icke allenast kastade ett ljus öfver hennes flykt, utan äfven på annat sätt voro komprometterande för henne, åtminstone enligt general Demidoffs uppfattning.

Med gränslös förbittring erfor denne nu, att man oakadt hans stränga vaksamhet lyckats sätta sig i beröring med hans protegé och föreslagit henne något, som hon varit allt för beredvillig att lyssna till. Reis, utom sig öfver att han icke på förhand viste hvad man önskat af honom, harklade sig och blef blossande röd i ansigtet, samt begagnade sin snusdosa som ett slags afledare, då han kom till det ställe i Tåklins andra bref, deri denne upprullade för Anna hela planen för flykten och föreslog Sverige, der de skulle vara utom generalens magtområde, såsom ett land mest lämpligt att gifva dem skydd och hägn. Icke heller hade han underlåtit att omnämna, huru som han ansåg det vara fördelaktigare att landvägen försöka uppnå svenska gränsen, än att förtro sig åt det ostadiga, bedrägliga hafvet, men huru som de för att vilseleda alla efterspaningar, hvilka lätt kunde förutses, måste göra en liten omväg, innan de styrde sin kosa åt nordn.

Reis tystnade, mer och mer plågsamt berörd; det var som om hans själ legat i en Prokrustes-säng. Skulle han nödgas förråda det barn, som en gång blifvit ho-

nom anförtrödt, och hvilket han tyckte ännu hafva anspråk på honom.

„Vidare!“ befalde general Demidoff med dundrande stämma. Girigt slukande hvarje ord, hade han suttit med sin beslöjade blick sänkt och med ett hårdt och grymt leende på sina läppar. „Vidare! vidare!“

Men Reis var finne och betänkte sig, om han icke ännu skulle hitta på någon utväg att undslippa det förhatliga uppdrag han fått. Innan han likväl i sin något tröga tankegång kommit till ett resultat, hade generalen, och nu med blixtrande ögon, ånyo bedt honom fortsätta.

Reis måste således finna sig i sitt öde och uppenbara allt. Tåklins uppmaning, att Anna skulle medtaga alla de gåfvor hon erhållit af sin förtryckare, försatte denne i nytt raseri.

Åkallande himmel och helvete förbannade han den arma flickan och kallade henne tjuf, samt svor en förfärlig hämd.

Betryckt och sorgsen aflägsnade sig Reis, medan generalen, efter det han genomletat Annas gömmor och funnit, att hon följt sin nye beskyddares råd, började göra nödiga anstalter till flyktningarnes förföljande.

Kort derpå upprördes det fredliga Åbo af ett bulder och en uppståndelse, som knappt haft sitt motstycke under det öfverståndna kriget. Till de häpna stadsbornes förvåning sågos kosacker i sporrstreck rida längs gatorna i alla riktningar. I åtskilliga gårdar gjordes förfrågningar och undersökningar, och hvarje koja i stadens omgifningar genomletades.

„Hvad står på, hvad står på?“ frågade oroligt en borgare en annan, som med vidöppen mun och med händerna på ryggen stod i sin portgång och kikade utåt gatan. „Hafva vi fått oss någon ny fiende på nacken eller hafva vi uppror?“

„Intetdera, bror Achitofel“, ljöd svaret. „Har du ej hört, att generalens mamsell rymt?“

„Ne-hej, det har jag icke. Rymt! Hvad säger du?“

„Ja, och det värsta är, att hon — stulit! Hon har nemligen funnit för godt att icke alldeles tomhändt lemna generalens hus, ty utom juveler och andra dyrbarheter, som hon i massa medtagit, har hon äfven försett sig med penningar till ett icke obetydligt belopp, som det påstås.“

„Fy, en sådan skam för vårt land och vårt ärliga folk!“ utropade den redlige borgaren på det högsta indignerad och skyndade vidare.

Ungefär dylika samtal som detta upprepades öfverallt, och snart gick som en löpeld kring staden, att generalens mamsell rymt och att hon var en tjuf. En del beklagade henne, andra åter, som förut varit skonsamma, bedömde henne strängt.

Sedan general Demidoff emellertid fått alla sig underlydande i rörelse, skyndade han så fort som möjligt till öfverstelöjtnant Otto Lode, som under baron Troils frånvaro i Sit Petersburg var tjenstförrättande landshöfding, att för honom framställa sin sak. Öfverstelöjtnant Lode, späd och liten till växten, med mörkbrunt hår och lifliga glada ögon, var en ädling från hufvud till fot, visserligen något häftig och uppbrusande, men

god, varmhjertad och högtänkt. Med all den utsökta artighet, som både tiden och hans samhällsställning fordrade, emottog han sin gäst.

De båda herrarne voro gamla bekanta, ty icke allenast under utöfningen af sina embeten hade de kommit i beröring med hvar andra, utan hade äfven plägat personligt umgänge.

„Jag ber om ursäkt för den opassliga tid jag valt för mitt besök“, sade generalen.

„Edra besök äro alltid välkomna för mig, herr general“, svarade den tilltalade förbindligt, bjudande den främmande att taga plats.

General Demidoff var likväl för orolig att följa denna uppmaning. „Jag tackar“, sade han med ett flygtigt leende, „men jag ger mig icke tid dertill. — Orsaken hvarför jag nödgats besvara er, herr landshöfding“, tillade han med stigande sinnserörelse, „är en hos mig inträffad, mycket obehaglig händelse — — —“

Generalen höll upp, och landshöfding Lode skyndade sig att säga ett: „Jag beklagar“, samt att göra en bugning, såsom ett tecken att han var beredd att höra vidare.

„Men jag måste börja min historia från början, på det ni, herr landshöfding, må rätt kunna fatta situationen“, fortfor generalen.

„Nå väl, jag har i två års tid haft i mitt hus en ung flicka, som af min systerson, hvars fästmö hon var, blef kvarlemnad under mitt beskydd, då han som anförare för sin trupp måste draga ut i det icke ännu slutförda kriget emellan vår allernådigste kejsare och Frank-

rike. — Hela världen känner mitt fäderneslands framgång — men saken aflopp icke lika lyckligt — för — min — systerson“, — en nästan hemsk blekhet drog öfver generalens ansigte, — „ty han räknas nu till — de fallne. — Mitt till honom gifna löfte att vara som en far för hans fästmö var för mig lika heligt, som då jag afgaf det, och hon stannade kvar hos mig. Hon var ung och ganska täck, men stolt, nyckfull och mycket egensinnig, fel dem hon delar med de flesta af sitt för öfrigt älskvärda kön — — —“

General Demidoff skrattade tvunget, medan landshöfdingen såg smått förlägen ut, väntande hvad komma skulle.

„Jag hade öfverseende med den unga flickan“, sade åter generalen, „för hennes egen, men förnämligast för min systersons skull, samt behandlade henne i allo med den största godhet och aktning — men, min herre, kan ni gissa, hur hon lönade mig?“

„Jo, jag skall säga er det“, — generalen närmade sig sin värd samt såg utomordentligt uppretad och vredgad ut, — *„hon har bestulit mig och tagit till flykten med det sålunda förvärfvade godset!“*

Landshöfding Lode studsade, och hans fina, aristokratiska drag antogo ett ovanligt strängt uttryck.

„Stulit!“ det är en svår beskylning, general! „När har detta händt?“

„I dag, då den unga damen begaf sig med sin tjenarinna till kyrkan, i hvars förstuga mina betjenter förgäfvos inväntat dem under flere timmar.“

„Är hon ensam om sitt brott, eller tror man henne hafva någon allierad?“ frågade landshöfdingen.

„Ja, en viss Tåklin, som på ett för mig obekant sätt kommit i beröring med henne, tyckes vara hennes medbrottsling. — Sancta Barbara! de hafva bestulit mig vackert, en förlust så mycket känbarare, som bland juvelerna finnas vedermälen af min kejsares nåd.“

Landshöfding Lode såg bestört och allvarsam ut. Icke tviflande på sannfärdigheten af historien om den stora husstölden, fann han det icke otroligt, att en person i Anna Mörcks läge sålunda hade betjenat sig af tillfället, ty för honom voro åsigterna och berättelserna om hennes och general Demidoffs inbördes ställning icke obekanta, om han också icke, liksom så många andra, viste hvad han skulle tro eller hålla för sanning.

„En skamlig otacksamhet“, sade han, „ni har gjort en smärtsam erfarenhet, general!“

„Ja, vid Sit Niklas' skägg! och därför yrkar jag icke allenast på att återfå min egendom, utan äfven att brottslingarne må blifva befordrade till vederbörligt straff. — Jag hoppas på ert bistånd, herr landshöfding!“

„Allt, hvad min tjenstepligt ålägger mig att göra, skall jag icke underlåta“, svarade den tilltalade.

„Och straffet för husstöld?“ frågade generalen med en lurande blick.

„Ar dubbelt större än eljest“, ifylde landshöfdingen.

General Demidoff vände sig bort för att dölja den triumf, som lyste ur hans ögon. Med sin hämndfulla själ såg han redan den stolta och sköna Anna Mörck förödmjukad, förnedrad och ärelös för sina fötter. Hvil-

ken sällhet att en gång få se henne som den bönfallande!

Görande sig noga underrättad om det stulnas värde och om hvarje liten omständighet, som möjligtvis kunde vara af någon betydelse, kände landshöfding Lode sig allt mera uppretad öfver ett sådant nedrigt beteende af en person, som enligt general Demidoffs egen intygan hos honom åtnjutit så mycken godhet och välvilja. Med den energi, som utmärkte honom, och med den skyndsamhet saken påkallade vidtog landshöfdingen därför kraftiga åtgärder för rymmarnes gripande. Ett fullständigt signalement på alla tre uppsattes. General Demidoff stod sjelf vid skrivarens sida och gaf sina uppgifter angående Anna. Hennes signalement lydde:

„En ung flicka om sjutton år, af medellängd, fint byggd och välväxt. Hyn bländande hvit, ögonen stora och mörka, munnen liten, näsan rak. Håret mörkt till färgen, glänsande och ovanligt rikt, kammadt i tvenne omkring hufvudet fästade flåtor. Dräkt af svart sammet utan några prydnader, en långschal af hvitt flor kring skuldorna, en hatt af hvitt siden på hufvudet, en slöja i samma färg för ansigtet.“

General Demidoff var sjelf förvånad, att han ihågkom alla dessa små enskildheter, men hans skarpa krigareblick var van att redan vid första ögonkastet uppfatta en person sådan den gick och stod.

Mor Brigitta var icke lika lätt att beskrifva. Flere af generalens tjenare måste dervid tillkallas. Att hon var låghalt och älskade att kläda sig i alla regnbågens färger voro alla likväl ense om.

Hvad Tåklin åter beträffar, måste hans egen bror till sin harm och bedröfvelse uppgifva både hans utseende och drägt.

Jemte dessa signalement utfärdades efterlysningar att uppläsas i kyrkorna, samt order till kronofogdar och länsmän att på det ifrigaste efterspana brottslingarne, och ännu samma söndags eftermiddag sändes enspännare och ilbud i alla riktningar att befordra dessa papper till vederbörande, samt att uppmana känd och okänd att gripa flyktingarne.

Landshöfding Lode var i feberaktig spänning, ty den timade händelsen var icke att leka med; den kunde, framställd på högre ort, hafva menliga följder för hans anseende som tjenstförrättande landshöfding, ja kanske för hela landet.

Medan landshöfdingen orolig och bekymrad afvaktade utgången af sina åtgärder, var general Demidoffs belägenhet icke heller den afundsvärdaste. Ena minuten ett rof för den lidelsefullaste kärlek och svartsjuka, var han den andra full af vrede, hat och hämd. Ingen menniska kunde göra honom till lags. För hans tjenare var prygling nästan dagligt bröd, och till och med hans favorit Ivan fruktade honom. De hetsiga viner han störtade i sig bidrogo icke heller till att afkyla honom.

XVI.

Flyktingarne.

Nätter och dagar fortsatte flyktingarne sin färd. Utan en aning om de försåtliga snaror, som allt trängre snärjde sig kring deras ära och frihet, hoppades de med ungdomens glada tillförsigt, att de skulle undkomma alla efterspaningar, i synnerhet som de fäste mycken vikt vid det försprång de fått och den omväg de gjort. Oron och spänningen började vika, och de vågade hän-gifva sig åt resans behag.

Den som mest njöt deraf var Anna. De djupa skogarnes högtidliga, stilla skönhet, ängsmarkernas, åker-fältens och löfträdens glada, friska grönska, samt de ljusa nätterna, endast afbrutna af en några timmars för-trollande skymning, allt tilltalade och hänryckte hennes för allt skönt öppna sinne.

Efter en lyckligt undkommen fara eller en stor olycka sänker sig ofta ett sällsamt lugn, en sällsam ro öfver själen. Det är icke den domnande, förslöande känsla, som ibland infinner sig under hvardagslivets motgångar och bekymmer, utan en mäktig, liffull, en tydlig förnimmelse af Guds uppehållande närvaro.

Äfven Anna hade denna förnimmelse, och hennes hjerta flödade öfver i tacksamhet och lof. Hon talade icke mycket, men hon log ett ljuft, mildt leende, då hon blickade på den doftande hvitvÄpplingen och de lysande ranunklerna, som växte vid vägkanten, eller då hon såg sina älsklingsfoglar svalorna på lätta vingpar muntert qvittrande genomkorsa rymden. Hennes bleka kinder erhöillo fÄrg, hennes ögon strålade.

Med hemlig förnøjelse observerade Brigitta denna förÄndring, och hon hoppades i sitt hjerta, att hennes älskling Ännu skulle kunna glömma det framfarna och blifva lycklig. Hon viste ej, att den unga flickans tankar icke dröjde vid jordisk lycka, utan ofta ilade långt bort till det stÄlle, der hon tänkte sig Mustofin i förklarad gestalt blicka ned på henne och följa henne på hennes pilgrimsvandring, en förestÄllning som synes mÄngen kanske svÄrmisk och barnslig, men som hade stor förmåga att skänka henne styrka och tröst.

Mor Brigitta var vid det ypperligaste lynne. Hon språkade med skjutskarlarne om vÄder och vind, om ÅrsvÄxt och boskap, och om allt möjligt, som hon under sitt instÄngda lif i general Demidoffs hus fått fasta pÄ. Hon lyste med sitt outtömliga förrÄd af ordsprÄk och af gamla historier, gaf utmärkta rÄd vid förefallande sjukdomar, som hon hörde omtalas, letade pÄ ett mÄsterligt sÄtt ut deras ursprung och gaf sina ordinationer med en sÄdan sÄkerhet och öfvertygelse, att en medicine professor af första rangen hade afundats henne. Hvarje örts läkande kraft tycktes hon kÄnna, från de stora grobladen i det fuktiga diket till kamomill- och

millefoliiblommorna på åkerrenen. Hvarje fogelqvitter tolkade hon, hvarje solstråles skilda lutning kunde hon tyda.

Ofta vände hon sig med sitt tal till Berndt Wilhelm Tåklin, som hon, för att godtgöra sina första miss-tankar, bemötte med moderlig välvilja, men han var fåordig och tyst. Han kände sig nemligen försagd och generad för Anna, och dessutom kunde han icke som de båda fruntimren sorglöst öfverlemna sig åt de känslor af behag och njutning, som framkallades af resan, ty på honom berodde ju hela framgången af deras flykt. Han var påpassligare än en vaksam gårdvar, in-tet undgick honom, som kunde lända dem till gagn, och han utvecklade under dessa dagar icke allenast en ka-valjerisk artighet, utan äfven en verklig beskyddares hela uppoffrande godhet och omtänksamhet.

För att vilseleda dem, i hvilkas intresse det kunde ligga att förfölja flyktingarne, begagnade sig dessa ömsom af skjuts, ömsom af legda hästar, samt uppsökte de minst trafikerade vägarne, ofta visserligen något dystra och ensliga, men som hade den fördelen att vara skuggrika och vackra.

Efter att hafva genomfarit mera bebodda trakter, anlände de till en enstaka liggande bondgård, der de beslöto att unna sig en längre rast, egentligen för att undvika den uppmärksamhet, för hvilken de denna eftermiddag varit utsatta, ty till följd af att det var mid-sommarafton var det ovanligt mycket folk i rörelse, glada, lefnadslustiga människobarn, hvilka skyndade ut i skog och mark för att bryta löf och qvistar till den stundande högtiden.

Stället låg afskildt från hvarje annan boning och var särdeles angenämt beläget vid en blånande insjö, samt omgifvet af hvitstammiga hängbjörkar och blommande rönnar.

Värdinnan var ensam hemma. Med någon förvåning emottog hon det ovanliga besöket. Ett „Gud gifve“ var hennes vänliga svar på de resandes „god afton“. Hennes nästa ord voro frågan: „Hvarifrån kommen I, mitt herrskap?“ — „Det är icke mången“, fortfor hon, „som hittar hit, men desto välkomnare ären I. Hafven I haft en lång väg för er, och hvart skolen I resa?“

Medan hon talade, drog hon med den ena handen turvis den andra handens fingrar, så att det knakade i hvarje led, en konstfärdighet mycket vanlig bland allmogens qvinnor, och uti hvilken hon tycktes vara särdeles skicklig.

Flyktingarne sågo på hvar andra, och Tåklin skyndade sig att svara: „Min goda qvinna, vi komma från Wäinölä och fara till Hymylä, samt stanna här någon timme, i fall ni tillåter?“

Värdinnan log åt det skämtsamma svaret och sade: „Mycket gerna“ (knakningen af fingrarne fortfor), „ty ni tyckes vara en munter herre. — Stigen in, mitt herrskap! Främmandsalen är ännu pyntad och fin sedan läsförhöret i vintras. Om jag icke har lika mycket som då att bjuda på, har jag åtminstone färsk kalja och skillingsskorpor, dem sonen min hemtade med sig, då han för tre veckor sedan var rest till närmaste stad.“

„Vi blifva nog nöjda med allt, och det i ännu högre grad, om ni äfven kan skaffa våra hästar ett godt mål“, sade Tåklin.

„Det kan jag nog“, svarade den välvilliga och gästfria värdinnan fryntligt, „ty gräset på gården är lika långt som den kraftiga rågen på hemåkern och tål nog att afbetas. — Stigen blott in, så skall jag sörja för allt! — Ingen skall kunna säga, att någon främling blifvit lika illa bemött i mitt hus, som biskop Henrik fordom i Lallis.“

Vid dessa ord skrattade värdinnan, så att de bländhvita tänderna i munnen blefvo synliga, och gick förut för att visa vägen, sedan hon kastat en nyfiken blick på Anna och Brigitta, hvilka följde efter, medan Tåklin stannade ute för att gifva några förhållningsregler åt skjutskarlen.

Att främmandsalen icke blifvit begagnad på länge märktes nog af den instängda luften och af de spindelväfvar, som oaktadt rummets öfriga snygghet här och der voro synliga. Då dörren öppnades, började dessa att för luftdraget sakta fladdra af och an, liksom den stora, konstmessigt sammansatta halmkronan i taket rörde sig rundt omkring, en syn så kär för Brigitta, som deraf påmindes om gamla tider, att hon förglömde sin förtillfället antagna värdighet och snart kom i ett lifligt samspråk med värdinnan.

Anna gick till fönstret och blickade ut på det vackra landskapet, som af den nedgående aftonsolen erhöll en härlig belysning, och hon erfor en obeskriflig längtan att åter en gång få njuta af naturen omedelbart vid dess eget pulserande hjerta.

„Goda mor Brita“, sade hon, sedan värdinnan aflägsnat sig för att hemta någon förfriskning och tillika

i förbifarten göra sig underrättad af Tåklin, om den unga, tysta damen var hans hustru, „vi skola icke sitta inne en sådan afton som denna. Har du ej lust att göra en liten promenad? — Den gröna skogen lockar mig, likaså den vackra sjön! Skola vi ej gå, Brigitta?“

Ehuru denna gerna hade velat höra värdinnan fortsätta sin beskrifning på en ny och konstig drällväf, som hon hade uppe i väfstolen, sade Brigitta med sin vanliga sjelfförgätenhet ingenting derom, utan var mycket beredvillig att gå Annas uttalade önskan till mötes och svarade gladt:

„Ett godt förslag! ty en spatsarfärd skall vara välgörande så väl för er, som för mina af det myckna stillasittandet styfva ben. Kom, min flicka!“

Med lätta steg ilade Anna några minuter senare genom en grönskande hage. Hon gick der fin och smärt med högburet hufvud och klappande hjerta, en sagans sköna drottning i människogestalt. „Frihet, hell ljufva frihet!“ hviskade furorna allvarligt, björken gladt och videt vekt.

„Ljufva frihet!“ sorlade skogsbäcken, vinden susade det samma, likaså insjön och hvarje svällande blomsterknopp.

„Frihet, hell ljufva frihet!“ jublade det inom Annas eget bröst. Lutande sitt hufvud mot en björk, kysste hon den hvita stammen, sprang sedan efter en skimrande trollslända, som surrade omkring henne, samt till och med smekte den knottriga, stickande enrisbusken. Hon var för ögonblicket åter ett barn, som förgätit allt för den berusande känslan af att vara fri.

„Hur ni skyndar, Anna!“ knotade Brigitta, som hade svårt att följa med, „ni tröttar ju ut både er och mig.“

„Ack, förlåt!“ sade Anna och saktade sin gång, men det dröjde icke länge, innan hon åter hade förglömt sig.

„Låt mig njuta af friheten och drömma mig lycklig“, bad hon bevekande vid en ny påminnelse af sin gamla vän. „O, hvilken himmelsk tjusning! Hela denna sköna nejd sträcker ut sin famn emot mig! — Se hur vänligt träden nicka, hur solen leker kurra gömma mellan deras blad, och hur den tränger sig genom de finaste springorna i busksnåren för att söka upp mig och lysa mig i ansigtet!“

Anna såg på de ljusa molnen, som här och der i lätta flockar betäckte sommarhimmelen, och sjöng med Maria Stuart:

„Eilende Wolken! Segler der Lüfte!

Wer mit euch wanderte, mit euch schiffte!

Grüßet mir freundlich mein Jugendland!“

Hennes stämma ljud klar och frisk genom skogen. Hon kände sig genomströmmad af ungdomslust och af ungdomsmod.

På ett öppet ställe i en skogsbacke låg en åker. Anna bad Brigitta vänta och hoppade öfver gärdet.

„Det är brukligt“, sade hon leende, „att den unga tärnan midsommarnatten binder sin framtidslycka i den böljande säden. Äfven jag skulle försöka, om vi hade mera tid på oss. — Framtidslycka“, fortfor hon dröjande och suckade, „den band jag en gång som barn,

och det hvita växte och det svarta växte, men icke så de öfriga färgerna. Du, Brigitta, uttydde, att det svarta betyder sorg och det hvita död, men min gode fader tröstade mig och sade, att man ej behöfver frukta sorgen, ty den har förmåga att bleka det mörka, syndfulla hjertat och göra det hvitt.“

Annas ögon föllo på några blåklintar, och hennes vemodsfulla sinnesstämning skingrades åter. Plockande blommorna, smyckade hon med dem sitt mörka hår, såsom hon brukat i forna, lyckliga dagar, hvarefter hon samlade ett helt förråd af de ymnigt växande maskrosorna, trädde de ihåliga skaften inom hvar andra och bildade sålunda långa kedjor, dem hon med barnslig fröjd virade omkring den hjertligt leende Brigitta, som försäkrade, att hon nog förut var fångslad vid sitt hjertas barn med starkare band än dessa.

Anna blef då helt stilla, slet kedjorna ifrån henne och smög på ett älskligt, hängifvet sätt sin arm under hennes. Sålunda följde de en liten stig, som inom kort förde dem till sjön, hvilken blå och lugn utbredde sin vida vattenspegel för deras ögon. Vid deras ankomst flögo några änder snattrande upp från strandvassen, vattnet krusade sig och försatte i en stilla gungning de hvita näckrosorna, hvilka, än höjande än sänkande sig, allt emellanåt gömde sina täcka blomsterhufvuden för att vid första bästa tillfälle åter sticka dem fram.

Anna närmade sig stranden och böjde sig ned öfver vattnet. Rädd att grumla det, doppade hon helt sakta sin hand deri och förde den klara vätskan till sin hvita panna, till sina varma kinder och till sina läppar.

Hur svalt, hur uppfriskande det kändes! En ny doppning, och så en till.

Skalkaktigt såg hon på Brigitta, som hade sökt sig en mjuk och bekväm plats i den gröna mossan ett stycke högre upp, der hon satt och flägtade bort myggen med en doftande björkqvist, och sade:

„Du ser trött ut, kära mor Brita. — Vänta, några droppar af detta undergörande lifselixir, och dina rynkor skola jemnas och du skall känna en ny lefnadskraft.“

Ånyo sänkande sin hand i vattnet, slöt hon denna så tätt i hop som hon kunde, och i hopp om att rädda helst något litet ifrån att spillas ut skyndade hon sig till tjenarinnan.

Det gick en susning genom skogen. För Annas öron lät den som en sorgsen klagan. Solen var nedgången. Var det väl därför som det plötsligt kändes så mörkt och kallt inom den unga flickan. Hon böjde sitt nyss så stolt uppburna hufvud, liksom hedens blomma då den första frostnatten berör dess blad, hennes hand öppnade sig och vattnet spildes ut.

Med en klagan sjönk hon ned vid Brigittas sida, gömde hufvudet i hennes famn och gret bittert. Icke ens de glada midsommareldarne, hvilka här och der flammade upp på den motsatta stranden, kunde mera fröjda henne. Hon yrkade på att de skulle vända till baka till bondgården och sade, att hon frös.

Under de båda fruntimrens frånvaro kom Berndt Wilhelm Tåklin i ett lifligt samspråk med värdinnan, som med en viss långtrådighet och ofta, enligt allmogens bruk, med andra ord uttalande samma saker, be-

skref sin lefnadshistoria och berättade, att hon var enka och hade två barn, en son och en dotter, hvilka jemte tjenstefolket hade gått att fira midsommarqvällen med den en mil från hemmet belägna byns ungdom.

„Vi lefva så stilla och för oss sjelfva“, sade hon, „att jag gerna unnar de unga ibland en liten förströelse, i synnerhet som jag märkt, att arbetet sedan åter går mycket lättare.“

Tåklin böjde på hufvudet till tecken af bifall och förklarade värdinnans politik för en mycket förnuftig, då i det samma den lurfviga gårdshunden häftigt skälde till, förkunnande ankomsten af en främmande. Från trappan, på hvilken värdinnan med sin gäst tagit plats, syntes äfven en medelålders, i dåliga paltor klädd qvinna med trötta och tunga steg närma sig, ledande vid handen ett litet barn, ett under af vanskaplighet och fullhet. I kvinnans utseende låg något ondskefullt och bittert, måhända lika mycket förorsakadt af nöd och brist, som af naturlig elakhet. Icke ens med sin egen afkomma tycktes hon hafva fördrag, utan slog obarmhertigt till den lilla stackaren för hvar gång ett qvidande ljud trängde öfver dess läppar.

Värdinnan såg misslynt ut. „Ett ovälkommet besök“, sade hon sakta till Tåklin. „Tattar-Zeffa är nemligen icke god att hafva att göra med, ty hon ställer till oreda hvar hon än kommer, men likväl vågar man icke stöta sig med henne, emedan man då snart nog får ångra den saken.“

Högt yttrade hon: „God afton Zeffa! Hvarifrån blåser vinden, då man efter en så lång tid åter får se er här?“

Den sålunda tilltalade stannade, och fuktande med tungan sitt ena pekfinger höll hon det spefullt uppe i luften, liksom för att utröna vindens rigtning.

„Icke från norr, icke från söder, icke från öster, ej heller från vester blåser vinden, och likväl har jag kommit“, svarade hon vresigt. „Ni är väl rädd om er vällingstår, värdinna, he?“

„Jag har aldrig varit ansedd att vara snål“, svarade värdinnan stolt, „och jag helsar er välkommen, Zeffa!“

Denna grinade försmädligt. „Den man fruktar, den smeker man. Så gör lejonämjaren, så äfven ni, men jag gissar ni tror att jag har onda ögon, med hvilka jag skall „kråsa“ er eller edra kor.“

Värdinnan såg förskräckt ut och blickade hastigt åt ladugården, hvarest hennes kära boskap i all maklighet idislade sin föda. Tattar-Zeffa skrattade högt, ett hemskt, hest skratt och slet sig med en förtviflad åtbörd i det långa, tofviga håret.

„Ja, ja, man fruktar mig, om man också icke vet hvarför“, sade hon dystert. „Man fruktar mig lika mycket som djefvulen, hvilken stundom i skepnad af en stor grå hund förföljer menniskan med det onda samvetet. — Det var äfven denna hund som narrade mig att stjäla, då jag strypte min förstfödde hade den åter visat sig för mig, och sedan gång efter annan, tills jag nu — är vid afgrundens rand. Ha, ha, det skall bli ett muntert spel, då jag störtar ned deri!“

„Tyst, olyckliga qvinna, tyst för himlens skull!“ sade värdinnan helt blek, „edra ord förskräcka både mig och mitt främmande.“

Hon visade på Tåklin, som betraktade tattar-Zeffa med samma motvilja, med hvilken man betraktar ett giftigt odjur.

„Det kan visst hända, ty då man är ung och fin, tror man sig icke kunna sjunka så djupt som jag — men ett enda steg nedåt — och så går det med god fart“, sade Zeffa, som med vrede lade märke till den unge mannens afsky.

„Mycket tror han sig stå öfver mig den granne herrn“, fortfor hon gäckande, „men slutet kröner verket. — Jag undrar, huru han förrrat sig hit?“

„Det angår dig ej“, sade Tåklin kallt och vände sig bort för den skarpa, forskande blicken.

„Hå, der är mera af samma sort“, tillade Zeffa, då Anna och Brigitta nu trädde in genom gårdsgrinden, „en så vacker fröken och — — ah — —!“

Zeffa stirrade på Brigitta, som, trött efter promenaden, haltade mera än vanligt. En blixst sköt fram ur Zeffas ögon.

„Hu, den gråa hunden visar sig åter, — men nu om någonsin måste det vara till det goda“, mumlade hon vid sig själf.

„Sköla vi ej resa?“ sade Anna till Tåklin. Hon såg mera sorgsen och orolig ut än under de par sista dagarne, samt tycktes blifva obehagligt berörd vid åsynen af qvinnan, som följde henne med ilska blickar.

„Ja, om ni så vill, mamsell Mörck“, svarade Tåklin aktningsfullt, „men eljest är det värdinnans önskan, att vi äta qvällsvard här och hvila oss några timmar under hennes gästfria tak. — Jag tror vi icke hafva något

att frukta på detta ensliga ställe“, tillade han hviskande.

„Kanske ni har rätt“, sade Anna i samma låga ton, „men jag har åter fått en underlig oro öfver mig och skulle helst vilja fortsätta färden, om ni ej har något deremot, min herre.“

„Ingalunda“, sade Tåklin vänligt, „ty er vilja är min lag. — Jag skall endast framföra våra ursäkter hos värdinnan, och sedan skola vi resa.“

Men värdinnan ville icke höra talas om några ursäkter. Hon tyckte, att det skulle vara nedsättande för hennes gästfrihet, om de främmande, för hvilka hon fattat ett visst tycke, skulle lemna hennes hus utan att ens hafva ätit ett mål mat, hvarför de måste foga sig i att göra hennes anrättningar heder. Att tattar-Zeffa, sedan äfven hon fått sin beskärda del, åter begifvit sig bort, hörde de med en känsla af tillfredsställelse.

„Tack för er vänlighet“, sade Tåklin till värdinnan vid afskedet. „Den unga damen här säger, att hon ofta skall minnas er godhet.“

Värdinnan tackade och såg rörd ut. „Gud välsigne er“, sade hon och skakade kraftigt Annas lilla hand, „var viss att jag äfven skall minnas er.“

Den älskliga flickans ädla skönhet hade gjort på henne, liksom på alla andra som sågo henne, ett eget ljuft intryck, och länge och nyfiket undrande stod hon och blickade efter dem, tills vid en krökning af vägen den stora resvagnen försvann ur hennes åsyn.

Ju längre flyktingarne kommo, desto ödsligare blef nejden. Åkrar och ängar hade tagit slut, och en

med små, krokiga tallar beväxt mo utsträckte sig på alla sidor i all sin dystra enformighet. Den vackra, med blommor genomväfda gräsmattan var försvunnen, och marken var betäckt endast med renlaf och mjölonris, en vegetation torftig och tröttande för ögat. Mörka, tunga moln skymde den nyss så klara himmelen och gjorde den eljest så ljusa sommarnatten skum. De enda ljuspunkter som syntes voro lysmaskarne, hvilka glimmade fram här och der bland mossan, det enda lif som förnams var ljudet af någon fogels vingslag.

„Tyst, hvad är det?“ utropade Brigitta och bleknade. „Hör jag orätt eller är det ej dödsfogelns stämma?“

Alla lyssnade. Ett ljud, likt det som frambringas genom att förmedelst en metallskifva slå på kanten af ett glas, hördes tydligt; det var en rödstjerts sång, melankolisk och oskuldsfull, men som af folktron anses bebåda olycka och död.

Anna och Tåklin sågo på hvar andra och kunde icke låta bli att le åt tjenarinnans alltid återkommande vidskeplighet, något som hon mycket misstuckte, ty på en lång stund sade hon icke ett ord.

Raskt gick färden framåt. Hästarne hade hvilat ut och trafvade på af hjertans lust. Det var något upplifvande i den snabba farten. Molnen blefvo lättare, och äfven naturen började erhålla ett annat utseende. Skogen blef mera storartad och djup, marken mera kuperad, det rådde omvexling och behag.

Men ånyo hördes ett nytt, egendomligt ljud. Hästarne skyggade till och stannade. Brigitta, som lätt

försonad åter var vid godt lynne, påstod, att stället måste hafva varit en afrättsplats eller att någon der blifvit mördad, samt i anledning deraf var „ramt“ och ville nödvändigt stiga ned för att med ryggen vänd mot vägen framåt „se genom rankorna“, det enda sättet att lösa förtrollningen.

Denna sin afsigt hann hon likväl icke sätta i verket, innan Tåklin redan hade stigit upp på det höga kuskstället för att rekognoscera. Att det icke var någon oskyldig fogel, som nu åstadkom det ovanliga ljudet i den öde skogen, blef med ens klart för honom, men han behöll sina tankar för egen räkning, lemnade sin upphöjda plats och befalde kusken att slå på hästarne.

Vagnen rasslar framåt i ilande fart, och allt närmare nalkas olyckan.

„Store Gud, jag tror vi äro förföljda!“ sade med en plötslig aning Anna i dödlig ångest till Brigitta, som mumlade: „olycksfogeln, olycksfogeln!“

En ryttarehop sprängde fram längs en smal, af kreaturen trampad stig, genskjutande flyktingarne.

„I rättvisans namn gifven er!“ dundrade en grof stämman, då åkdonet blef omringadt.

„Hvad viljen I af oss?“ frågade Tåklin med bibehållen fattning. „Vi äro fredliga resande, som I icke hafven rättighet att oro.“

„Var icke så stor på er, min herre“, sade anföraren för truppen, en i embetsdrägt klädd länsman, „ty jag har fått befallning att arrestera er såsom anklagade för stöld.“

„För stöld!“ upprepade Tåklin mekaniskt.

„Ja, och i anledning deraf“, fortsatte länsmannen satiriskt, „är det nödvändigt, mitt värda herrskap, att I gören en liten lusttår till baka till Åbo, der ett opåräknadt extra nöje väntar er.“

Han skrattade åt sin qvickhet. Tåklin åter vände sig föraktfullt bort.

Molnen hade skingrats, och solen belyste trädtopparne med ett ljufligt skimmer, men oberörd af morgonens skönhet satt Anna i hörnet af vagnen i dyster förtviflan.

„Allt är förloradt, arma flicka“, hviskade Tåklin oförmärkt till henne, „men frukta icke, ty vi hafva Gud och våra rena samveten på vår sida.“

Anna blickade upp och försökte att le, men det var ett svagt, hjertskärande leende, som mera än något annat gaf till känna hennes själstillstånd.

XVII.

Kansliförhöret.

Snart anlände till Åbo underrättelsen, att flyktingarne, angifna af en tattarqvinna, som enligt signalementet känt igen Brigitta på hennes haltande gång, blifvit gripna, och den eftermiddag de väntades till orten var hela staden i rörelse, liksom vid en furstlig persons ankomst. Ingen ville gå miste om att se generalens mam-sell, den för sin skönhet så mycket beundrade, för sin besynnerliga ställning i Demidoffs hus så omtalade Anna Mörck återhentas som en låg förbryterska. Stora folk-massor hade samlats öfverallt på gatorna, och sinnena voro i jäsning.

Alla talade om den begångna förbrytelsen; en del sparade icke på tadel och smädelser, andra åter tyckte med skadeglädje, att den „moskovitiske tyrannen“ på ett fiffigt sätt blifvit lurad och beklagade blott, att flykten tagit ett så snöpligt slut, men alla voro nyfikna att se, huru saken skulle slutas, och hurudan min brottslingarne skulle hålla.

Såsom känt hade de till följd af den omväg de gjort rest ut från Nylands tullen, men väntades till baka

från Anningais, emedan den till Österbotten och således äfven till Sverige ledande vägen gick åt detta håll. Såsom ett bevis på hur stort intresset för de anklagade var må anföras, att alla fönster åt Anningais gatan voro uthyrda och betalades med reda penningar, något som hvarken förr eller senare torde hafva inträffat i Åbo.

„Det berättas“, sade med vigtig uppsyn en storväxt smedgesäll, hvars kraftiga näfvar och breda skuldror alltid förskaffade honom väg genom den värsta folkträngsel, „att generalens mamsell stulit så mycket juveler, att sjelfve kejsaren af Kina icke kan ega mera.“

„Ja“, ifylde en af hans kamrater, „och penningar skall hon hafva, kistorna fulla af blanka Kajsor *) så det förslår. — Skada blott att hon och hennes pepparriddare icke längre tid fingo njuta deraf.“

„Ha, ha, pepparriddare!“ skrattade någon bland mängden, „hvem skulle hafva kunnat tro, att Berndt Wilhelm Tåklin, som alltid gick och sjöng sina visor till månen och aldrig hade reda på huru mycket varorna i hans broders butik kostade, skulle hitta på att med ett enda tag röfva åt sig en vacker flicka, infattad i guld och perlor.“

„Och nu är han likväl armare än han var förut“, suckade en fattig, men ärlig kryddkrämare, „ty sitt goda namn och rykte har han icke ens mera i behåll, och det är ändå mera värdt än alla världens skatter.“

„Ts, ts, der komma de!“ ljöd det genom folkhoppen. „Ja, der komma de!“ sorlade menigheten, och hvar

*) Finsk allmogebenämning på ryska silfverrubeln, preglad under Katarina II:s regering.

och en skuffade obarmhertigt till sin granne för att få se helst litet, i sin extas trampade man hvar andra på fötterna och försökte sträcka ut sig så mycket som möjligt.

„Tror han, kopparslagare, att min rygg är ett städ, efter som han borrar sina armknogar så djupt deri, som om han stode i sin egen verkstad och hamrade till en ny kaffepanna“, knorrade i ynkelig ton en gammal krokig madam, som icke slapp ur fläcken.

„Akta min nya kamlottsklädning“, sade en hennes medsyster och gaf en näsvis gatpojke, som stal hennes „lycka“ under hakan, en hvinande örfil.

„Akta mig hit och akta mig dit, har ni klädning på hakan?“ skrattade en skorstensfejare och tog madamen om lifvet med sina sotiga armar.

„Husch då! Stilla, stilla!“ skreks det om hvart annat, tills plötsligt vid åsynen af en trupp beväpnade kosacker, som i högtidlig marschordning tågade in genom tullen, en djup tystnad uppstod, så djup att man kunnat höra en knappnåls fall mot gatan. Efter kosackerna följde en öppen vagn, på hvars kusksäte satt en polisbetjent och inuti Anna och Brigitta, den senare oroligt och ömt stödjande sin älskling, som nästan medvetlös lutade sig mot den trogna tjenarinnans bröst.

Anklagelsen, som träffat Anna likt en blixtråle och på nytt beröfvat henne den så svårt erhållna friheten, hade brutit hennes krafter, och den fruktansvärda själsspänning, uti hvilken hon så länge varit försatt, hade efterträds af en nästan fullkomlig apati.

En enda gång hade hon för ett ögonblick ryckts ur detta sorgliga tillstånd, och det var då de resande för några timmar sedan passerade de i Wirmo befintliga Parsila backarne, af hvilka den ena blifvit så dystert namnkunnig. På dess höjd fans nemligen vid tiden för denna berättelse en galge, hvarest en olycklig missdådares ben till skräck och varnagel i många år dinglade af och an, en syn så ohygglig, att till och med den modigaste vägfarare aldrig underlät att läsa sitt „Fader vår“, då han reste förbi stället.

Äfven Brigitta hade känt håren resa sig på sitt hufvud och hade icke kunnat underlåta att ropa till af fasa, hvarvid Anna vaknat ur sin domning och ängsligt frågat, hvad som var på färde. Så skonsamt som möjligt hade Brigitta försökt förklara orsaken till sin förskräckelse, men den stackars flickan var för mycket uppskakad för att fästa sig vid annat, än att det gälde en brottsling, som icke ens efter döden unnades ro, samt att äfven hon sjelf numera räknades till de förkastades klass. Stirrande på det hemska benranglet hade hon endast gång efter annan utropat: „Arme fader, hvilken sorg jag gjort dig!“ och sedan åter försjunkit i samma stumma apati som förut.

Efter vagnen följde Berndt Wilhelm Tåklin i en ensitsig schäs, på hvars baksits en polisbetjent var placerad. Den unge handelsmannen såg obekymrad, nästan sorglös ut. Han kände icke heller någon annan oro, än den han erfor för sin skyddsling, som han gerna velat trösta och uppmuntra, om han blott kommit i tillfälle dertill.

En trupp kosacker slöt tåget. I anseende till folkträngseln skeddé färden genom staden mycket långsamt. Sorlet hade tystnat, och den ljudlösa stillhet, som herskade, hade någonting gripande i sig, såsom ett våtligt uttryck af de sympatier de flesta kände för den sköna mamsell Mörck. Vid hennes åsyn förstummades de bitande anmärkningar och smädelser, hvilka nyss slungats emot den arma, och det just därför att hon var anklagad, lidande och olycklig, ett vackert vittnesbörd om att folkets hjerta i grunden är godt. De unga flickorna kunde icke tillbakahålla sina tårar, de äldre qvinnorna tänkte på sina döttrar och bådo till Gud för dem, och månget nyfiket hufvud drog sig undan från fönstren.

I det åkdon Anna hade sin plats kastades en vit ros, en annan följde, och så några till. Emedan det gälde en lagöfverträdelse och skulle hafva blifvit ansedt för ett medhåll af brottet, vågade folket, varnadt som det var af snokande poliser och gendarmer, icke på annat sätt än genom sin tystnad och dessa blommor visa, hvad det kände för den fångna. Sjelf lade hon lika litet märke dertill som till något annat, men Brigitta tog vara på rosorna och gömde dem många år i sin psalmbok, aldrig utan att gråta när hon såg dem.

Ändtligen anlände tåget till landshöfdingeembetets gård vid Slottsgatan. Uti det stora stenhuset med utsigt åt ån residerade landshöfdingen, de två flygelbyggnaderna af trä inrymde landskansliet och dithörande embetsrum.

Under den stund som förflöt innan förhöret begynte — ett extra kansliförhör skulle nemligen genast

anställas — blef Anna af en polisbetjent förd till ett aflägsset liggande rum, der hon skild från sina vänner lemnades allena. En tryckande hetta rådde, flugorna surrade oroligt och entonigt mot de små fönstren, och öfver det hela låg någonting obeskrifligt tungt och sorgset.

Anna sjönk ned på en stol, öfveransträngd och af skrämsel oförmögen att rätt kunna öfvertänka sitt läge.

Hennes uppskakade fantasi gjorde, att hon inbillade sig höra kedjors skrammel, se galler för fönstren, en kärfve halm på golvet, en kruka vatten på bordet, alldeles som det brukar vara i ett fängelse. Oaktadt sitt rena samvete kunde hon i sitt upprörda själstillstånd icke höja sig öfver den känsla af skam och vanära, med hvilken hon tyckte sig brännmärkt.

Dödligt trött lutade hon sitt hufvud emot den med kalk rappade väggen, och småningom smög sig en blytung dvala öfver henne. Länge var det henne likväl icke förunnadt att njuta denna så väl behöfliga hvila, ty kort derpå befann hon sig på de anklagades bänk i rättens sessionsrum, hvarest kring det stora, med svart kläde betäckta domarebordet, på hvars midt en väldig bibel med silfverspännen tronade, sutto allvarliga och vördnadsbjudande män, rättvisans skipare och representer. I fonden af rummet stodo landshöfding Lode och general Demidoff i låg ton samtalande med hvar andra, medan polistjenstemän, kansliets skrivvare samt åhörare så långt utrymmet medgaf i tätt packade grupper med nyfiken undran och lifligt intresse blickade omkring sig.

Helt nära Anna syntes Berndt Wilhelm Tåklin, som, fullt medveten af sin goda rätt, var lugn och sansad, ehuru saken för honom och hans skyddsling i världens ögon hade ett ganska betänkligt utseende. De hade rymt, och den ena af dem hade genom hustjufnad beröfvat sin husbonde omkring 70,000 rubel*), de hade blifvit ertappade och gripna under sin flykt, den stulna egendomen hade blifvit funnen hos dem och låg nu jemte Tåklines biljetter vittnande emot dem på rättens bord. Utsigterna för dem voro således i allo mörka, och blott vanära, smälek och straff väntade dem i en snar framtid.

Då Anna, kanske mera med själen än med sina lekamliga ögon, uppfattade general Demidoffs närvaro, for hon häftigt och rysande till sammans, blodet isades i hennes ådror, och hennes ögon vidgade sig af förskräckelse och ångest. Med ett af sina grymma leenden observerade generalen det intryck han gjorde och tycktes, liksom tigern då den leker med sitt byte, finna en viss njutning deri.

För hans hätska och despotiska lynne var det en djerfhet utan like, att Anna, en ung värnlös flicka af simpel börd, envist motsatt sig hans önskningsar, föraktat hans böner, försmått hans gåfvor och slutligen vågat undandraga sig hans välde, samt derigenom ådragit honom offentlig skandal. Äfven föreföll det honom obegripligt, att Tåklin, en obetydlig borgare utan namn, utan anseende och utan inflytande, understått sig att

*) Banko assignationer, det i Finland då cirkulerande ryska myntet.

gripa in i hans enskilda angelägenheter och vågat försöka frånrycka honom ett säkert byte.

Ju mera han tänkte derpå, desto mera uppretad blef han. Skummande af vrede och gnistrande af harm, ansåg han det påtänkta förhöret för en besvärlig och onödig formalitet och meddelade denna sin åsigt åt landshöfdingen.

„Saken är ju klar“, sade generalen, „att dessa unga personer stulit. Jag vet därför icke, hvartill alla dessa omvägar behöfvas, innan de skyldige hemfalla under straffet. Låt det hellre genast drabba dem med hela sin tyngd! Det är min önskan, och under närvarande omständigheter är min önskan lag. Brottslingar som de äro, hvad undseende förtjena de!“

Uppfödd under andra lagar och förhållanden tyckte general Demidoff, att han kunde utöfva samma rätt öfver Tåklin och Anna som öfver sina trälrar, samt kunde hvarken inse eller erkänna rigtigheten af en domstolsprocedyr.

Landshöfding Lode var likväl af annan tanke. „Herr general“, genmälte han och rätade på sig med ädel och stolt värdighet, „lagen måste hafva sin gång och finnes icke till hos oss endast för anklagaren, utan äfven för den anklagade. — Brottet skall straffas — var viss att det skall blifva beifradt — men vi måste först höra hvad de anklagade hafva att anföra till sitt försvar, på det vår dom icke må förefalla orättvis och hård både för samtid och efterverld.“

„Och vid min vilja, min rang skulle det icke fästas något afseende?“ knotade generalen högdraget.

Det ovanligt lifliga minspelet i landshöfding Lodes ansigte förändrades. „Här försvinner individen, general“, sade han något satiriskt, „och lagen mäter alla efter samma måttstock utan några konsiderationer. — Vid fru Justitia“, fortfor han med stigande glöd i ögonen, „jag ville icke en enda dag tillhöra detta för mig så kära fädernesland, om icke den ringaste och armaste undersåte inför lagen skulle hafva samma garanti till lif, heder och ära som den högt uppsatte och rike.“

„Då är det bäst att börja förhöret“, sade generalen kallt.

Landshöfding Lode bugade sig samt intog sin plats vid domarebordet, och förhöret begynte med all dess häfdvunna, allvarliga och imponerande högtidlighet.

Anna Mörck ropades upp. Vid ljudet af sitt namn skakades hennes späda lemmar af en darrning, och hon försökte resa sig, men sjönk åter strax derpå till baka.

„Den anklagade borde intaga en upprätt ställning“, sade landshöfdingen, som mot sin vilja rördes af flickans ungdom och intagande skönhet, men genom stränghet ville dölja det medlidande han kände. Hans goda hjerta tog dock inom kort öfverhanden, och han tillade vid ett nytt försök af Anna att stiga upp:

„Det är ett bruk, som i anseende till kroppslig svaghet här vid lag är en onödig hårdhet. Den anklagade får därför behålla sin plats.“

Anna föll till baka. Öfver hennes ögons underbara djup låg utbreddt liksom ett flor. Den svarta sammetsdrägt hon bar förhöjde hennes kinders blekhet och bidrog att gifva åt hennes fägring ett kyskt, nästan strängt

tycke, harmonierande med den ädla höghet utståndna sorger och lidanden påtryckt hennes drag. Tillika låg det hos henne något så barnsligt, ljuft och vekt, så fullkomligt öfverensstämmande med hennes svaga och uppskrämde hållning, att många af de närvarande i tysthet började betvifla, att hon verkligt var så brottslig, som man förmodat.

„Kännes den anklagade vid namnet Anna Mörck?“ frågade landshöfdingen vidare.

Anna böjde sitt hufvud och svarade ett knappt hörbart: „Ja“.

„Fadrens namn och stånd?“ ljöd domarens stämma åter i afmätt ton.

Intet svar följde; landshöfdingen upprepade sin fråga. Den anklagades läppar öppnade sig då, men orden bortdogo i en smärtsam suck. Påminnelsen om den älskade fadren förtog återstoden af den olyckliga flickans kraft och sinnesnärvaro. Litet otålig vädjade landshöfdingen till Berndt Wilhelm Tåklin, som erhöll tillstånd att svara på den anklagades vägnar.

Förhöret fortfor. Efter de sedvanliga preliminära frågorna sade landshöfdingen:

„Ni är anklagad, mamsell Mörck, för att genom hustjufnad hafva bestulit er beskyddare general Demidoff, och jag tillfrågar eder nu på heder och samvete, huru ni kunnat begå en så låg och brottslig handling?“

Anna såg sig förvirradt omkring, medan hvarje hjerta i den stora domaresalen klappade af orolig väntan. Tåklin åter höjde stolt sitt hufvud, och mötande

sina domares hotfulla ögonkast med öppen och stadig blick svarade han förtrytsamt:

„På grund af den tillåtelse det höga domareembetet gifvit mig att stå som denna värnlösa flickas försvarare förklarar jag härmedelst anklagelsen för stöld för en nedrig lögn och en vanärande beskyllning, ty allt det mamsell Mörck medfört är hennes enskilda, rättmätiga egendom, af hvilken en betydlig del ännu finnes kvar i anklagarens hus.“

Landshöfding Lode, häpen och förvånad, tolkade detta svar för general Demidoff, som brusade upp i ytterlig vrede.

„Allt hvad mamsell Mörck eger“, utbrast han med gnistrande ögon, „har hon af mig. Jag har gifvit henne det, och det tillhör således mig.“

Detta förhastade svar gaf förhöret en annan vändning. Liflig och häftig som landshöfding Lode var, förglömde han sin domarevärdighet och sprang upp från sin plats.

„Herr general“, sade han, „jag får upplysa er derom, att enligt landets gällande lag tillhör en gifven gåfva uteslutande emottagaren och icke gifvaren. — Äfven ber jag att få erinra, att Finlands lagar, sanktionerade och besvurna af kejsaren, Hans Majestät Alexander I, tillförsäkra hvarje redlig medborgare okränkbarhet till person och egendom. Men i strid mot alla lagar har ni, min herre, låtit behandla dessa oskyldiga personer som de gröfsta brottslingar. Hvad har ni deremot att invända?“

Landshöfding Lode hade talat med värma och lif.

I hvilken form låghet och nedrighet än yppade sig, var han deras naturliga vedersakare, samt var nu lika uppretad öfver general Demidoffs beteende, som kort förut öfver Anna Mörcks.

„Meningen med mina skänker“, stammade emellertid generalen förlägen och bestört, „var icke att de så fullkomligt skulle tillhöra mamsell Mörck, att hon med dem kunde förfara efter eget godtfinnande.“

„General“, sade landshöfdingen, „ni förvärrar genom dessa ord yttermera er sak, ty de bevisa blott, att ni begått en dubbelhet, och ni är således äfven på dubbel sätt felande.“

„Hvad står att göra!“ undslapp generalens läppar.

„Målet måste gå till högre instans“, fortfor landshöfdingen i afgörande ton, „och om besvuren lag ännu tillämpas — hvilket Gud förbjude att icke vore fallet — så kan jag ej svara för hurudana följderna blifva för er. — Hvad mig beträffar“ — landshöfdingen gnuggade sina händer af förnöjelse, såsom han brukade vid utomordentliga tillfällen, under det hans ögon lyste af godhet och välvilja — „är min första pligt att förklara de anklagade för skuldlösa och försätta dem i frihet. Er åter, general, är att genast afkommendera den trupp kosacker, under hvilkas bevakning de äro ställda. — Och sedan, sedan får det bero på dem sjelfva, om de vilja yrka ansvar på er för sitt oskyldiga lidande och den fläck deras namn genom ert förfarande erhållit.“

Dessa och dylika framställningar uppskrämde generalen. Han försökte göra invändningar, men måste

för sig sjelf medgifva, att han lidit ett nederlag och var slagen. I tyst, vanmäktigt raseri knöt han handen så hårdt, att blodet frampressades under naglarna. — Af sitt samvete påmindes han dessutom om, att han icke mera stod så alldeles väl på högsta ort allt sedan de handlingar af råhet och grymhet han under kriget låtit falla sig till last mot Finlands innevånare, och slutligen började han finna sig förlåten att vid den betänkliga vändning saken tagit önska få det ledsamma målet mellan sig och Anna nedtystadt och bilagdt för att helst med något sken af heder komma från affären.

„Herr landshöfding“, sade han så nedlåtande som möjligt och beherskande sin icke ännu på långt när afkylda vrede, „vid S:t Niklas, undergöraren, okunnig som jag varit med förhållandena här, har jag begått ett misstag, hvilket dock — jag hoppas det — ännu kan rättas genom att jag hos de anklagade framför min ursäkt.“

I generalens ton låg vid de sista orden något högdraget och vårdslöst, men strax derpå var han åter den artige hofmannen.

„Min bästa vän“, fortfor han till landshöfdingen, „haf den godheten att, medan jag gifver kosackerne befallning att aftåga, säga de anklagade, att de hvad mig angår äro fria.“

„Ni bör veta, general“, svarade landshöfdingen kallt, „att mig som domare alltid är en sådan rättighet förbehållen, en rättighet som jag skattar högt i detta fall.“

Närmande sig Anna sade han, nu varm och vek samt med tårfull blick, något som ingalunda var vanhedrande för den tappre krigaren från 1808:

„Mitt barn, händelserna hafva gestaltat sig för er oförväntadt väl. — Ni är fri och får aflägsna er. Tacka Gud därför och mins hvad jag säger er, nemligen att intet i verlden är att skattas högre, än ett rent hjerta och ett godt samvete. — Vi äro alla svaga och förmå intet af egen kraft, men vi skola förlita oss på den Högstes starkhet och hålla oss till Honom, endast till Honom under frestelser och mörka stunder. Han har hittills hjälpt er, Han skall äfven hädanefter hjälpa. — Gå, mitt barn! Denne i allo hederlige unge man, handlanden Berndt Wilhelm Tåklin, är äfven fri och har tillåtelse att följa er!“

Anna uppsteg, visserligen svag och vacklande, men vid sans och fullkomligt sig sjelf. Det landshöfdingen yttrat hade på henne haft en underbar verkan, och af öfversvallande känslor tog hon nu den hand, som vänligt lagt sig på hennes hufvud, och utan att dess egare kunde hindra det kysste hon den flere gånger, medan en flod af tårar lättade hennes qualda bröst.

„Se så, mitt barn“, sade litet barskt landshöfdingen, som ej tyckte om att för länge på en gång visa sina vekare känslor; „torka nu bort tårarne och gå sedan, ty ett juridiskt sessionsrum är icke ett passande ställe för er. — Herr Tåklin, gör er skyldighet mot den unga damen här!“

Men Tåklin hörde icke på det örat. Förande Anna från de anklagades bänk till en henne mera vär-

dig plats, yttrade han oförskräckt med hög och fast stämma:

„Målet är slutfördt. Så anser åtminstone kändanden parten, general Demidoff, men det är icke min åsigt, emedan jag har några klagopunkter att anföra mot honom. Hören dem, mine herrar! — Den första lyder: jag, en ärlig borgersman, har utan ringaste anledning blifvit gripen på öppen landsväg och behandlad som den simplaste förbrytare. Vidare har mamsell Mörck, en finsk medborgarinna, öfver hvilken general Demidoff icke har den ringaste rätt, mot sin vilja blifvit kvarhållen i hans hus, icke fått åtnjuta personlig frihet, blifvit misshandlad och nu slutligen till sammans med mig inför stadens hela folkmängd sett sig behandlad som en missdådare. — Jag är stolt öfver att hafva åtagit mig den förtrycktas sak, och därför yrkar jag nu ansvar på general Demidoff.“

Handsken var kastad. Ett sådant språk satte alla i förlägenhet, men mest general Demidoff, som allt tydligare insåg, att denna affär kunde för honom medföra betänkliga följder.

„Jag måste med så litet uppseende som möjligt komma ur detta förhatliga trassel“, sade han oroligt till landshöfdingen. „Var god och medla mellan de anklagade och mig och låt mig höra, hvad de fordra. Jag är beredd på hvad som helst.“

Den eljest så oförskräckte och tyranniske mannen var orolig och undfallande, men då magt och ära stå på spel, böjer sig till och med den stoltaste och öfvermodigaste.

„Ar herr Tåklin nöjd med en bemedling?“ frågade landshöfdingen.

Den unge handelsmannen betänkte sig. Då han likväl fann det mindre angenämt att djupare inveckla sig i en injurieprocess af dylik beskaffenhet, samt af allt hjerta önskade saken slutad med hvad som redan förefallit, sade han sig beredd att höra generalens villkor.

„Jag vet“, menade han, „att ett fläckadt namn i allmänhet icke återköpes med gods och guld, men då anklagelsen är falsk och oskulden bevisad, anser jag mig kunna ingå förlikning. Dock finner jag naturligt, att mamsell Mörck får behålla allt hvad hon som gåfvor fått af generalen. Till en dylik uppgörelse föranledes jag af min önskan att se hennes framtid betryggad.“

Eftergifvande och frikostig, som det nu låg i general Demidoffs intresse att vara, ingick han med beredvillighet på allt, hvad man begärde af honom, och afsade sig skriftligen all rättighet till något slags förmynderskap öfver mamsell Mörck, samt förklarade henne fullkomligt fri och oberoende af honom. Hon skulle icke mera behöfva återvända till hans hus och fick såsom sin enskilda egendom för evärdliga tider behålla allt, hvad hon af honom erhållit, så väl hvad hon på flykten medfört, som hvad ännu fans kvar i hans förvar.

Till denna uppgörelse, som på sin tid mycket omtalades, bifogade general Demidoff dessutom en summa

af 120,000 rub. *) såsom skadestånd för hennes lidanden och smälek, en frikostighet den Anna förgäfves afslog.

När ofvannämnda punkter upplästes, ljöd genom rummet ett bifallssorl, hvarvid general Demidoff dock hade nog takt att icke visa den förödmjukelse och den känsla af sårad stolthet han kände på djupet af sitt hjerta.

De som till först aflägsnade sig voro Tåklin och Anna. Alla besvarade aktningfullt deras afskedshelsing och uttryckte sitt deltagande och sin glädje öfver det för dem goda resultatet.

I folkträngseln vid dörren upphann dem general Demidoff, som med låg röst sade i Annas öra:

„Innan vi för alltid skiljas, Anna Mörck, så säg icke ett förlåtande ord, men lofva mig, att ni anropar helgonen för min själ.“

Generalen såg sträng och hotfull ut, såsom om han gifvit en befallning och icke uttalat en bön. Annas första impuls var att skynda vidare, men strax derpå hejdade hon sina steg och hviskade till baka med oändlig mildhet, i det ett ädelt uttryck besjälade hennes ögon:

„Herr general, jag icke endast förlåter er, utan vill äfven bedja för er. — Den Allsmäktige må förbarma sig öfver oss alla!“

General Demidoffs hufvud sjönk ned.

Kanske dessa försoningens ord en gång återförde en förlorad och brottslig son till den himmelske För-

---

*) Banko assignationer.

barmarens fötter. Vi uttala denna förhoppning, då vi nu för alltid säga general Demidoff farväl.

Några ögonblick senare befann sig Anna på gatan och i den af glädje snyftande Brigittas armar. Jublande höjde sig folkets lefverop.

hade nog takt att icke känna af sård stolthet han kände på djupet af sitt

hjetta. och som till först afseende sig voro Täckin och

Anna. Alla besvarade återgångsfullt deras afskedsbek-

ring och uttryckte sitt deltagande och sin glädje öfver

det för dem goda resultatet. Inom kort tid var nedslagen

och i följtäragsalen vid hörens uppträdande dem general

Demidoff som med låg röst sade i Annas öra:

"Annan vi för alltid skiljas. Anna Mörck så säg

icke ett förtärande ord, men lofvad mig att ni anropar

helgonen för min själ."

Generalen såg sträng och höfvel ut såsom om han

givit en befallning och icke uttalat en önskan. Annas

första impuls var att skryda vidare men strax derpå

höjde hon sina steg och hviskade till baka med

öändlig mildhet i det ett ädelt uttryck besjälade her-

nes ögon:

"Her general, jag icke endast förlåter er utan vill

äfven bedja för er. — Den Allsmäktige må förbarn

sig öfver oss alla!"

General Demidoffs hufvud sjönk ned.

Kanske dessa försoningens ord en gång återhörd

en förlord och prettiska son till den himmelske För-

...

...

XVIII.

Fri och rik.

Med mildt våld slet sig Anna ur Brigittas armar. Jubelropen omkring dem påminde henne om hvar hon var och uppväckte hos henne en liflig längtan att draga sig undan i ensamheten bort från allas blickar.

„Hvad ni är lycklig, Anna“, hviskade mor Brita, „det äfventyr, som såg så hotande ut för er, har erhållit en oväntadt god utgång. Ni är fri och rik, samt kan komma och gå hvart ni behagar.“

Fri och rik! Aldrig hade Anna så djupt erfarit hvad det vill säga att sakna ett hem och vara utan tak öfver hufvudet. En svindel grep henne, och hon kände sina fötter svigta under sig. Just då trängde sig Berndt Wilhelm Tåklin, åtföljd af en medelålders man af kraftfullt och godmodigt utseende, fram till henne.

„Mamsell Mörck“, sade Berndt Wilhelm, „detta är min broder, Gabriel Tåklin, ett mönster bland bröder. Han kommer — — — men han må sjelf föra sin talan.“

Handlanden Gabriel Tåklin gjorde en tafatt bugning, och fattande Annas hand emellan sina båda väldiga näfvar tryckte han den så hårdt han kunde, i det han sade: Jag kommer, mamsell Mörck, för att bjuda er ett

hem i mitt hus. Det är enkelt och anspråkslöst, men skälm den som ger bättre än han har!"

Han skrattade och tryckte åter så hårdt Annas hand, att hon endast af artighet lät bli att ropa till.

„Med innerlig glädje emottager jag ert anbud“, svarade Anna med tacksam fröjd i de uttrycksfulla ögonen.

„Nå, då är allt godt och väl“, sade Tåklin senior muntert. „Skynda du förut, Berndt Wilhelm, och säg till åt min hustru, att hon får ett främmande, sådant hon ännu aldrig sett maken.“

Denna komplimang, åtföljd af en vänlig, beundrande blick och utsagd på ett öppet, okruserligt sätt, var af komisk effekt. Anna rodnade, men kunde icke låta bli att småle. Berndt Wilhelm åter bet sig i läppen och önskade för första gången i sitt lif, att hans broder haft ett finare umgängessätt.

„Berndt Wilhelm“, fortfor emellertid denne trankilt, „anse icke släkten för värst, utan gör som jag säger och var lugn för den unga damen, som jag härmedelst åtager mig att beskydda.“

Han nickade meningsfullt, och Berndt Wilhelm gick, om ock motvilligt, att följa den gifna uppmaningen, medan den äldre brodern gjorde sig redo att i långsam skridt och med gravitetiska steg komma efter med Anna och hennes tjenarinna.

Uti Gabriel Tåklins enkla väsende låg det någonting oändligt lugnande, som efter all oro och alla sinnesrörelser verkade välgörande på Anna, i synnerhet som han icke med ett ord antydde på det som passerat. Han fordrade icke heller, att hon skulle tala eller

gifva några intressanta svar, utan tycktes vara nöjd med sina egna iakttagelser och infall.

„Nu, mamsell Mörck“, sade den unga flickans vänlige ledsagare, då de ändtligen voro framme och bestego trappan till hans hus, „får jag i förtroende säga er, att min hustru är god som guld, och att ni icke behöfver frukta henne, ehuru hon är litet allvarsam och stel i sitt sätt, men så är hon äfven född adelsdam.“

Tåklin senior rätade stolt på sig och tillade hastigt: „Jag har i henne alltid respekterat det svagare kärilet, och jag vet, att äfven ni, ehuru af samma kön, skall göra det.“

Det „svaga kärilet“ såg likväl icke det ringaste svagt ut, då hon vid de ankommandes inträde reste sig från länstolen, uti hvilken hon satt. Hennes figur var stor och kantig, i ögonen låg det en antagen förnäm likgiltighet, och ett strängt drag gaf den hopsnörpta munnen uttryck. Fru Tåklin kunde aldrig glömma, att hon vanhedrat sin adliga vapensköld genom att ingå en borgerlig förbindelse, men det hade hon länge sedan för-gätit, att en god och hederlig man genom att erbjuda henne sin hand räddat henne från armod och brist, efter det hon och hennes moder åtskilliga gånger i yttersta nöd vändt sig till honom med bön om hjälp.

„Här, min vän“, började Gabriel Tåklin, „är en ung flicka, som jag anbefaller åt din synnerliga omvårdnad. Hon har utstått många vidrigheter och har behof af all den ömhet ett qvinnohjerta i så fullt mått kan skänka.“

Icke ett drag i fru Tåklins ansigte förändrades. „Svåger Berndt Wilhelm och du hafva alltid edra infall“, sade hon långsamt med monoton stämma.

Detta svar, som på ett indirekt sätt utvisade att hon ogillade både sin svågers handlingssätt och sin mans önskan att emottaga Anna i sitt hus, hade likväl ingen verkan på hennes käre häft.

„Söta du“, sade han undfallande, „hvad du menar med infall är endast en af ridderlighetens fordringar, den du som född adelsdam nog förstår att uppskatta. Äfven vet jag, att jag icke förgäfvdes behöfver åberopa din pligt som värdinna i vårt gästfria hem.“

Fru Tåklin såg smickrad ut och svarade något vänligare: „Du Gabriel, så borgare du är, förstår ändå ibland att uppfatta mig.“

„Mamsell Mörck“, fortfor hon till Anna, „hörnrummet är för er räkning så länge ni behagar.“

Anna tackade. „Om ni ej gerna emottager mig, min fru“, sade hon, „eller om jag på något vis gör er omak, så vill jag genast aflägsna mig.“

„Ingalunda“, sade fru Tåklin afgörande, „hörnrummet står till er disposition, som jag sagt. Var välkommen!“

Det var ett ord som sällan gick öfver hennes läppar, men hon ville icke utsätta sig för hela stadens prat, och detta viste hon blefve fallet, om hon icke var vänlig mot en flicka, som alla intresserade sig för. Äfven hade hennes mans vädjande till hennes känslor som qvinna och adelsdam gjort sin behöriga verkan.

Gabriel Tåklin triumferade, men var klok nog att icke visa sin seger äfven det „svagare kärilet“.

„Jag har alltid sagt, att du är god som guld, min gumma“, sade han gladt.

Gumma! Hvilket borgerligt uttryck! Fru Tåklin såg

förnärmad ut, och med en undskyllan, att hennes närvaro var nödvändig i köket, aflägsnade hon sig, sedan hon anmodat sin man att ledsaga deras gäst till hörnummet.

„Kära barn“, sade Tåklin till Anna, då de blefvo ensamma, „nu skola vi gå att taga det välsignade hörnummet i besittning, så får ni hvila ut er, ty ni ser ganska medtagen ut.“

De vänliga orden „kära barn“ och det faderliga sättet rörde Anna. „Hur god ni är“, utropade hon.

„Bah, säg icke så“, sade Tåklin med ett bredt, belåtet leende, „hvem skulle kunna låta bli att vara god mot er. — Men se här hafva vi Tåklin junior, drömmaren, olycksfogeln som min hustru kallar honom. Hvad vill du, min gosse?“

Berndt Wilhelm såg sig försigtigt omkring, om hans svägerska ännu vore inne, och då han varseblef, att hennes sedvanliga plats var tom, trädde han modigt in i rummet.

„När katten är borta, dansa rättorna på bordet“, mumlade den äldre Tåklin i skägget, medan hans broder närmade sig Anna, som vänligt kom emot honom.

„Jag är glad att se er, herr Tåklin“, sade hon, „emedan jag längtar att af innersta hjerta tacka er för allt hvad ni gjort för mig.“

Hennes ögon glänste, hennes stämma var vek. Berndt Wilhelm rodnade och framstammade ett svar, det dock ingen begrep. Han var blyg och försagd som en skolgosse, ehuru han velat gifva år af sitt lif, om han kunnat visa sig för Anna i den fördelaktigaste dager.

Ännu samma qväll sade Anna till Brigitta: „Vi kunna icke länge stanna här, mor Brita. Bröderna Tåklin äro goda och vilja mitt väl, men de äro likväl främlingar, och fru Tåklin ser mig icke med blida ögon. — Fundera ut en lugn vrå, så skola vi draga dit!“

„Jag känner blott en enda sådan“, svarade Brigitta betydelsefullt.

Anna förstod henne genast. „Och der — der finner jag en cherubim, som med ett bart huggande svärd — min faders förbannelse — drifver mig till baka. — O, hur mitt hjerta längtar dit! Om jag blott vågade!“

Brigitta hade besvurit fram en storm, den hon icke hade förmåga att stilla. Hon lemnade därför Anna åt sig sjelf, emedan hon viste, att denna sålunda snarast skulle upphöra.

Dagarne i det Tåklinska hemmet förflöto lugnt, ett lugn som gjorde Anna godt till kropp och själ. Hon tänkte mycket denna tid, der hon långa stunder satt allena i det „välsignade hörnrummet“ under den store svenske konungen Gustaf II Adolfs i olja målade porträtt, alltid till slut tagande sin tillflykt till sin bibel. Hennes sinne blef derunder mera undergifvet, hennes hjerta mera ödmjukt.

Anna förblef allt framgent Gabriel Tåklins stora favorit. Till och med det „svagare kärilet“ glömde snart, att hon var född adelsdam, samt nedlät sig ofta att nyfiket beskåda de juveler Anna erhållit af general Demidoff, och då den värda frun slutligen fick emottaga en dyrbar briljanterad kråsnål af sin älskvärda gäst, började hon finna denna begåfvad med verkligt lefnadsvett.

Berndt Wilhelm var icke mycket synlig. Han hade återtagit sitt arbete i brodrens butik, men om räknin-garna fordom icke slagit in, gjorde de det nu ännu mindre.

Ånyo begynnande med sin afbrutna versfabrikation, stod han ofta och såg på ett visst fönster med samma envishet som då han i postkontorsgränden uttänkte pla-nen till Annas befrielse.

Redan första gången han sett den unga flickan hade hon gjort ett djupt intryck på honom, och det äfventyr de sedermera till sammans varit invecklade uti hade närmat dem hvar andra. På ett älskligt, förtroen-defullt sätt hade hon blickat upp till honom som sin räddare och beskyddare, och småningom hade hans hjerta råkat i brand. Emedan han viste, att Anna kände det då för tiden unga personer emellan mycket brukli-ga, österländska blomsterspråket, begynte han snart ge-nom det samma gifva till känna sina allt varmare kän-slor för henne och sände henne en vacker dag genom Brigitta ett kaprifolli-blad, hvilket betydde: „Ni blir mig kärare för hvarje dag!“

Brigitta, som icke begrep, hvarför hennes älsklings kinder i hast täflade i färg med några högröda rosor i en vas, sade naivt:

„Jag kan icke förstå, hur en man, som vill visa ett ungt fruntimmer en artighet, icke kan sända henne nå-gonting bättre än ett grönt blad.“

Emellertid forforo försändningarna. Än var det en cikoriestjolk, som Anna viste att tolka: „Er bild sväfvar alltid för mig“, än åter var det en hagtornsblom-ma, som uttryckte: „Evig trohet“, och till slut fann hon

på sitt bord en dalklocka, ett lindblad och en vit näckros, af hvilka dalklockan betydde: „Hjertat gör mig vältalig och djerf“, lindbladet: „Sträfvar jag förgäfves efter er kärlek?“ och näckrosen: „Låtom oss träffas, men när?“

Denna lilla bukett, som var omvirad med ett grässtrå, hvilket uttryckte: „Gif mig svar!“ försatte Anna i ett utomordentligt bryderi, men några timmar senare räckte hon med bortvändt hufvud åt Brigitta en nattviol, den hon bad henne lemna åt Berndt Wilhelm.

Afgörandets stund var kommen. I nattviolen låg svaret: „Vid aftonsvalkan väntar jag er.“

I en berså af den trädgård, som tillhörde Tåklinska huset, träffades de unga på utsatt tid, Berndt Wilhelm röd som en pion, Anna hvit som snö.

Berndt Wilhelm harklade sig och skulle börja, men orden fastnade i hans strupe. Hvarför var äfven Anna alltid så lugn och säker i sitt sätt gent emot honom! I sin förlägenhet begynte han att tugga på ett grässtrå.

„Ni har önskat råka mig“, sade Anna, då ingenting hördes af.

„Och ni vill ju ej martera mig med att visa er okunnig om hvad jag har att säga?“ frågade Tåklin ängsligt.

Anna syntes blyg och förvirrad. Om hon varit vid ett gladare lynne och mera förtrogen med små koketta konstgrepp, hade hon säkert gifvit ett annat svar, än det hon nu gaf.

„Min herre“, sade hon öppet och okonstladt, „jag vill icke hyckla en okunnighet, den jag icke eger, ty ni har genom vissa blad och blommor, dem ni tillsändt mig, förberedt mig på hvad detta sammanträffande skulle innebära.“

En glädjeblixt skimrade fram i Tåklins ögon. „Dyra flicka, ni vredgas ju icke på mig deröfver?“ sade han bedjande.

„Jag glömmet icke, hvad jag är skyldig en man, som ädelmodigt uppoffrade sig för mig, då jag var olycklig och förtviflad“, svarade Anna med tillkämpad fattning.

„Och, Anna, ni vredgas icke heller öfver min kärlek?“ Tåklin höll upp, men då Anna icke strax svarade, fortfor han:

„Försmå icke en känsla, som under dessa dagar låtit mig känna mitt lifs hela forna tomhet, och hvilken jag nu nedlägger för edra fötter.“

Anna dolde ansigtet i sina händer. „Mitt hjerta tillhör för evigt och uteslutande den döde“, sade hon med bäfvande stämma.

„Ni har således ingenting att gifva mig?“ sade Tåklin sorgset.

Anna såg upp och räckte honom sin hand.

„Jo, det har jag, nemligen en systerlig tillgifvenhet och en den största högaktning.“

„Och om jag förklarar mig nöjd dermed“, sade Tåklin uppklarnande, „om jag icke eftersträfvar någonting annat, än att få älska och omhulda er, att få blifva ert stöd och er beskyddare, samt att vid min sida erbjuda er ett fridfullt hem, der ni efter alla stormar får hvila och ro.“

Anna var rörd. „Lemna mig för en stund!“ bad hon.

När Tåklin en half timme derefter åter uppsökte henne, fann han henne förgråten, men lugn och vänlig.

„Herr Tåklin“, sade hon, „en sann kärlek står icke mera i min mägt att lofva er — ni vet det — men i fall ni är nöjd med min tillgifvenhet, min högaktning, samt vill hafva öfverseende med mina fel och svagheter, vill jag, till det yttre fri och icke mera bunden af min ed till den älskade hädangångne, af innerlig tacksamhet för den omätliga tjenst ni gjort mig förena mitt öde med ert. — Jag har talat upprigtigt. Förhasta er icke, utan tänk noga efter, om ni i en framtid skall kunna känna er tillfredsstäld.“

„Att få kalla er, Anna, min hustru skall alltid för mig utgöra den högsta sällhet. Mera begär jag ej.“

Berndt Wilhelm var berusad af kärlek och lycka.

„Då må den Högste välsigna vårt förbund“, sade Anna, „och gifva mig kraft att redligt uppfylla mina pligter som er hustru. — Men ett vilkor har jag att göra — — —“

„Det är? Jag vill uppfylla allt hvad ni önskar.“

„Att ni som min trolofvade ledsagar mig till mitt hem på Åland, ty jag kan icke tillåta, att presten uttalar det bindande ordet emellan oss, innan jag bönfallit om min faders förlåtelse.“

„Så litet ni begär, hulda flicka“, sade Tåklin leende, utan att akta på hur upprörd Anna var, „vi skola resa fastän redan i morgon.“

När Gabriel Tåklin fick höra, att Anna skulle blifva hans svägerska, blef den gode mannen utom sig af glädje och sade, att Berndt Wilhelm aldrig kunnat göra ett bättre val, men då han blef allena med sin broder, tog han denne i kragen och yttrade barskt:

„Har penningedjefvulen farit i dig, Berndt Wilhelm? Är det flickans rikedomar du vill komma åt, eller älskar du henne verkligt?“

Berndt Wilhelm, som redan i andanom såg sig i spetsen för ett stort handelshus, skiftade färg, men såg ytterst förnärmad ut.

„Flickan älskar jag, det kan jag aflägga ed på“, sade han kort, i det han nedslog sina ögon för broderns forskande blick.

„Det är bra“, sade Gabriel, „och måtte penningen aldrig blifva dig kärare än hon. — Kom i håg, Berndt Wilhelm, att du skall göra henne lycklig, ty hon förtjenar det i sanning! — Gjut olja i ett glas vatten“, fortfor han, „och vattnet stannar på botten, medan oljan skiljer sig och stiger uppåt. — I ert giftermål kommer Anna Mörck att blifva oljan, ty hon står högt öfver dig. Ett sådant äktenskap, då man och hustru icke kunna sammansmälta till ett, blir sällan lyckligt. Jag har försökt det och talar af erfarenhet.“

Det var första gången Berndt Wilhelm hörde sin broder hänsyfta på, att han icke var nöjd med sin husliga lott, och det gjorde honom ondt. Han svarade därför vänligare:

„Kom icke med några dystra profetior, Gabriel, ty min kärlek gör mig så lycklig.“

„Välän då“, sade Gabriel på sitt godmodiga sätt, „håll i detta afseende till godo med min välsignelse.“

Han skrattade, och bröderna gåfvo hvar andra ett kraftigt handslag, samt voro åter de bästa vänner.

„Tro icke“, sade Anna till Brigitta, som hjertligt lyckönskade henne och sade sig ofta under de senare

tiderna drömt om eldsvådor, „att jag lofvat gifta mig med Tåklin endast för att få mig ett hem och en beskyddare. Nej, så egoistisk är jag ändå icke! Den enda orsaken är, att jag icke vill visa mig otacksam mot en redlig man, som gjort så mycket för mig och som älskar mig så högt. — I morgon, mor Brita, fara vi till Åland. — Dyre fader, äntligen är jag i tillfälle och äntligen har jag mod att nalkas dig!“

„Det är bra“, sade Gabriel, „och, minne pennningen aldrig bliva dig kärta — Kom i när, Berndt Wilhelm, att du skall göra henne lycklig ty hon förtjänar det i sanning! — Gjut ofta i ett glas vatten“, förtor han, „och vattnet stannar på botten, medan du kan skilja sig och stiger uppåt. — I ett giftemål kommer Anna Mörck att bliva öfverlycklig ty hon står högt öfver dig. Ett sådant äktenskap, då man och hustru icke kunna sammansmälta till ett sällan lyckligt jag har försökt det och talar så erfarne.“

Det var första gången Berndt Wilhelm hörde sin broder hänsyfta på, att han icke var nöjd med sin hustru lott, och det gjorde honom ondt. Han svarade det för vännare: „Kom icke med några dystra protestor, Gabriel, ty min kärlek gör mig så lycklig.“

„Välkommen då“, sade Gabriel på sitt godmodiga sätt, „häll i detta äscende till godo med min välsignelse.“

Han skattade, och broderarna gäve hvar andra ett kärligt handslag, samt voro åter de bästa vänner.

„Ty icke“, sade Anna till Birgitta, som hjertligt lyckönskade henne och sade sig ofta under de senaste

Der skogen blef slutt och hon kunde skönja korsen
endå mål var att återeröfva sin plats vid hans hjerta.
vid något, emedan hennes enda tanke gälde fadren, hennes
sorglöst sinne åter såg hon nu utan att knäppt läsa sig
som barn tusen gånger beträdd, glad, ocklaren och med
draga bort, om hon bleve förskjutet. De ställen hon

XIX.

Åter fader och dotter.

Det låg sommarglans och skönhet öfver den Åländska
skärgården. Aftonsolen lyste på Kastelholms gamla,
förvittrande ruiner. Dagrar och skuggor lekte med
hvar andra, och färgerna vaxlade om och mattades af,
medan silfverranden borta på hafvet blef allt längre och
allt mera glittrande. I det klara vattnet speglade sig
de rödbruna strandklipporna, snöhvita måsar hvilade
sig på deras kammar och sköto sedan blixtnabbt fram
för att ur Neptuni rike uppsnappa ett glänsande byte.
Fiskarene lade ut sina nät och sjöngo derunder sin af-
tonpsalm, på afstånd hördes vallherden kalla på sin hjord,
och från Sunds kyrktorn ljöd aftonklockan högtidligt.

Allt var således till det yttre såsom fordom, men hur
olika kändes det icke för Anna Mörck, der hon ensam
vandrade fram längs den välbekanta genvägen, som från
Kastelholms ruiner ledde till prestgården. Berndt Wil-
helm Tåklin och mor Brita hade hon lemnat i en bond-
gård, der de inväntade utgången af hennes möte med
fadren. Allena och till fots som en tiggerska ville hon
komma till sitt hem, som en tiggerska skulle hon åter

draga bort, om hon blefve förskjuten. De ställen hon som barn tusen gånger beträdt, glad, oerfaren och med sorglöst sinne, återsåg hon nu utan att knappt fästa sig vid något, emedan hennes enda tanke gälde fadren, hennes enda mål var att återeröfra sin plats vid hans hjerta.

Der skogen blef slut och hon kunde skönja korset på kyrktornet, samt såg prestgården skimra fram mellan träden, sjönk hon ned på en tufva öfverväldigad af sinnesrörelse. Tänk om hennes fader icke mera lefde, om hon icke skulle få återse honom! Denna tanke nästan förkrossade henne.

Slutligen reste hon sig åter upp och ilade framåt. Modrens kors och „drottningstenen“ tyckte hon sig se i förbifarten. Gårdsgrinden knarrade, då hon öppnade den. Likt en tjuf, som oroas af hvarje buller, blef hon skrämnd och drog den igen så sakta hon kunde. Hon gick öfver den gröna gårdsplanen — uppför trappan — in i förstugan — och så rakt till sin faders dörr. Der stannade hon.

Pastor Mörck satt vid sitt skrifbord. Han var mycket föråldrad, håret var nästan hvitt och ögonen lågo djupt. Öfver hans allvarliga och stränga ansigte hvilade icke samma lugn och klarhet som förr, tvärt om, hvarje fåra uttryckte kamp och strid, hvarje drag talade om en aldrig slumrande oro, om en eld som var förtärande, emedan den gick på djupet.

På bordet framför honom låg en uppslagen bibel. Hans blick hvilade ofrånvändt på orden: *„Mine barn, älskens icke med ordöm, eller med tungone, utan med gerning och sanning.“* Mycket ofta hade han begrundat

detta kärlekens bud. Han hade tolkat det för sin församling och försökt att följa det. Men att han varit en lögnare hade han allt mera börjat inse, ty om kärleken, den allt förlåtande och öfverseende, på allvar varit bofast i hans hjerta, hade han icke kunnat förbanna sitt enda barn. Han suckade tungt.

„Fader!“ hördes det som en andehviskning genom rummet.

Pastor Mörck hade hört denna stämman mången gång förut. I nattens mörker, i det strålande solljuset hade han tyckt att Anna kallat honom.

„Dyre fader!“ ljöd det åter ännu mera bedjande.

Pastor Mörck vände om bladet i sin bibel och lade händerna för öronen. Fans då intet medel att undkomma denna hjertat upprörande fantasi?

„Dyre fader, dyre, älskade fader!“ förnam han oakadt sitt försök att ingenting höra.

Nu vände han sig häftigt om.

„Fader!“ bad Anna ödmjukt, der hon låg på knä vid hans tröskel. „Tag bort den förbannelse, som skiljer mig från dig. — Förlåt mig — tillgif mig — och anse mig åter som din dotter! — Då den förlorade sonen återvände till sin fader, försköt denne honom icke. O, du skall icke heller förskjuta mig!“

Annas röst var qväfd af tårar. Pastor Mörck stod ett ögonblick stilla. Hans dotter hade handlat emot hans vilja, och han hade förbannat henne. Skulle han icke vara så konsekvent som han lofvat, då han sagt henne, att han icke mera egde något barn? Dock nej! allt annat, men icke detta. Efter tunga år af strid och

kamp kunde han icke låta tillfället gå sig ur händerna, icke åter börja sina fruktlösa försök att äfven i sitt hjerta ej vilja kännas vid sitt barn.

Pastor Mörck hade varit stor i sin vrede, i sin förbannelse, men han var ock stor i sin kärlek, i sin förlåtelse, och utan att göra några vilkor eller invändningar ilade han till sin dotter, slöt henne i sin famn, kysste bort med ord och med läppar förbannelsen från hennes panna och gaf henne fullt, helt sin förlåtelse, såsom blott ett älskande föräldrahjerta kan gifva.

Länge hvilade Anna i fadrens armar. Med rörelse och smärta lyssnade pastor Mörck till henne, då hon berättade om den förtviflan fadrens förbannelse uppväckt inom henne, om sina utståndna lidanden, om sin sorg vid underrättelsen om Mustofins död, om sin vistelse i general Demidoffs hus, om sin flykt derifrån, om den anklagelse som träffat henne, om sin frikännelse, samt slutligen om sitt löfte att blifva Tåklines maka. Hon tillade intet, och hon uteslöt heller ingenting. Det gamla, förtroliga förhållandet var fullkomligt återställt mellan fader och dotter. Då Anna frågade, om fadren ville gifva sitt bifall och sin välsignelse till hennes förbund med Tåklin, sade han:

„Kära barn, jag ger dem båda gerna, och jag gillar ditt fattade beslut. Jag har blifvit gammal till kropp och själ, och då min arbetsdag nalkas sitt slut, är det godt att veta, att jag ej lemnar dig ensam, utan att du i din make har en vän och beskyddare, som du kan lita på. — I eder uppblomstrande lycka skall äfven jag blifva lycklig. Gud vare med dig nu och alltid, älskade barn!“

Pastor Mörck var så god, så innerlig, det låg åter lugn och frid i hans blick. Han lyssnade till sin dotters tal som till den ljufvaste musik, han följde alla hennes rörelser med kärleksfull ömhet.

Det var natt. De lätta skuggorna började vika, och dagen grydde i öster, men allt satt Anna ännu vid fönstret i sitt rum. Der var allt som förr. Hvarje litet föremål välbekant och kärt. Med barnslig undran såg hon sig omkring och betraktade allt med hänryckning. Så lycklig som nu hade hon icke känt sig på mycket länge, men det kändes äfven så lugnt och godt att åter vara i det älskade hemmet. Hon tänkte på fadren och det låg något hugsvalande deri. Alltid hade han förefallit henne stor och beundransvärd, men aldrig så ädel och upphöjd som nu. Med mycken vänlighet hade han emottagit Tåklin och Brigitta, och då han tackat dem för allt hvad de varit och gjort för hans dotter, hade han varit rörd nästan till tårar. Afven om Wladimir Mustofin hade hon kunnat tala med honom, och han hade tröstat henne som ingen förut. Och till en sådan fader hade hon tvekat att komma!

Anna steg upp. Hon kunde icke lägga sig, innan hon fick se honom och förvissa sig om, att hon verkligen var så nära honom. Ljudlöst smög hon sig på tå till fadrens kammare. Emedan pastor Mörck älskade att se hafvet äfven då han vaknade om natten, var rullgardinen icke nedfäld, hvarför Anna tydligt kunde skåda honom, der han hvilade med det föråldrade, ädelt sköna hufvudet något lutadt åt sidan. Hans ögon voro slutna, och han andades jemnt och regelbundet.

Anna stod länge och såg på fadren; sedan knäböjde hon vid sängen. Pastor Mörck slog upp sina ögon. „Är det du, min dotter?“ sade han lugnt. „Under alla de år du var borta dref mig en onämbar ångest hvarje natt till ditt rum. Jag ämnade mig dit äfven i qväll, men då jag viste, att du åter var under mitt tak, kände jag mig så lugn, att sömnen i ett nu öfverraskade mig som ett godt barn. Det var rätt att du kom, dotter.“

Pastor Mörck tryckte Annas hufvud till sitt bröst. Hon kände, att orden hade en dubbel betydelse.

„Välsigna mig ännu en gång, fader!“ bönföll hon.

Pastor Mörck reste sig upp. „Herren välsigne dig och bevar dig“, sade han högtidligt, „Herren vände sitt ansigte till dig och gifve dig sin eviga frid!“

„Sin eviga frid“, snyftade Anna.

De rosiga skyarne på fästet stego högre. Fader och dotter skildes åt.

Spridda drag.

SÅBO hos Gabriel Tåklin firades Berndt Wilhelms och Annas bröllop, en rättighet som den äldre brodern förbehållit sig och icke ville afstå ifrån. Pastor Mörck förrättade sjelf vigseln och höll derefter med rördt hjerta det sedvanliga talet till de unga. Hans ord, varma och fulla af den inspirerade glöd som utmärkte honom, voro kraftigt förmanande, men tillika ljufva och tröstefulla. Han talade om mannens och om hustruns pligter, om det öfverseende och det tålmod de äro skyldiga hvar andra, samt hänvisade dem under alla förhållanden, i med- och motgång, i sorg och glädje till den gudomliga kärleken, som alltid är den samma och som aldrig tryter.

Huru mycket än bröllopgästerna hänfördes af hans vältalighet och kände sig intagna af hans person, samt icke slutade att berömma så väl innehållet som utförandet af talet, ogillade de goda människorna dock i tysthet, att pastor Mörck icke med ett enda ord uppehöll sig vid den jordiska arten af den känsla han beskref. En blick på dottrens bleka ansigte hade lik-

väl gjort en sådan afsigt omöjlig, ty fadersögat hade bakom den lugna ytan upptäckt, att hon led.

Att emellertid ingen annan varseblef hvad som föregick inom den älskliga bruden är säkert, ty eljest hade glädjen icke kunnat vara så oblandad, som nu tycktes vara fallet. Skålar utbringades, och till och med Gabriel Tåklin höll flere tal, det ena visserligen mera bombastiskt än det andra, men alla uttalande den hjertliga välvilja han kände för de nygifta, och som han utan att bry sig om sin välborna frus miner helt öppet visade.

„Njut med sorgfritt sinne

Glada ungdomstid,

Ty håd' ute, inne

Är nu lugn och frid!

Och en liten brud så fager och så huld,

Mera värd än silfver, mera värd än guld,

Går vid fästmans arm

Lycklig, ljuf och varm.“

I sin förtjusning improviserade han för första gången i sitt lif en vers, hvilken, ehuru utan värde hvad meter och form angår, han likväl alltid med stolthet räknade till sina få litterära meriter och ännu många dagar efter bröllopet ofta för sig sjelf upprepade, till och med efter det han icke mera fick fröjdas åt sin brors och hans unga hustrus åsyn. Emedan Åbo efter hvad der passerat icke kunde vara någon angenäm vistelseort för de unga, flyttade de nemligen med det första till Björneborg, der Berndt Wilhelm etablerade sig som handlande, rik vorden genom Annas förmögenhet.

Afskedet emellan pastor Mörck och hans dotter var påkostande å ömse sidor. Löften gäfvos att ofta

besöka hvar andra och ännu oftare brevexla, kärleksfulla ord blefvo uttalade, mången öm försäkran gifven, men det bästa Anna fick med sig på vägen var hennes faders välsignelser och förböner. Detta var en skilsmessa mycket olik den förra, så olika en förbannelse är en välsignelse.

Efter försoningen med fadren kände sig Anna åter försonad med lifvet och med sin ställning, om hon också i sitt hjerta ej var lycklig.

Utan att ingå i några detaljer, vilja vi här nedanför meddela några spridda drag från de år vår hjertinna var gift med Tåklin och bosatt i den då för tiden obetydliga staden vid Kumo elfs strida vatten.

Det var en septemberkväll. Lampan brann matt, och Anna satt vid sin spinnrock och spann. Hjulet rullade hastigt omkring. Hon blef röd och varm dervid, såg emellanåt på rullen, om betinget för dagen icke redan vore färdigt, och började åter med förnyad fart, i det hon halfhögt med klar stämma sjöng den gamla balladen om riddar Alonzo och skön Imogine.

Hon suckade, och hjulet stannade för ett ögonblick, men endast för ett ögonblick.

Brigitta, som lofvat att aldrig i lifvet öfvergifva Anna, satt i ett hörn af rummet sysselsatt med sin strumpa, och efter det hon länge gifvit akt på sin älskling, trädde hon fram och sade:

„Se så, barn, nu nog för i dag! Ni har varit flitig som en daglönerna, och ändå är ni rik och fru i huset. — Nu nog för i dag, säger jag ännu en gång.“

Brigitta hejdade hjulet med handen, men Anna sköt undan den med mildt våld och svarade:

„Jag vill icke vara sämre än andra, mor Brita. Arbetet gör både matmor och tjenare heder.“

„Men ni är icke van“, invände Brigitta, „vid tungt och tråget arbete från morgon till qväll. Aldrig mera gifver ni er tid att rita och brodera, ännu mindre att spela på luta.“

Anna rodnade. „Jag har allvarligare pligter nu att uppfylla“, sade hon hastigt. „Min man säger, att en husmor icke bör pjollra bort sin tid med sådant, och han har kanske rätt. Sjelf har han ju äfven slagit poesin på båten.“

Brigitta slog en knyck på nacken bakom Annas rygg och gjorde en rörelse med handen, liksom räknade hon penningar. „Den gode Guden har ju skapat allt olika“, menade hon. „Den fula spindeln, myran, den qvittande fogeln, den mångfärgade blomman, alla hafva de sin skilda bestämmeelse i naturen. Så äfven med menniskorna. Hvad som passar mig och många andra anstår icke er, min fina lilja.“

Mor Britas röst var vek och öm. Anna åter försökte att se sträng och allvarsam ut.

„Brigitta, du talar till mig som till ett bortskämdt barn. Välsignelse öfver hvarje arbete, huru lågt, huru simpelt det än må anses vara! Det gör ingen sämre. — Jag är en borgares hustru, glöm icke det och försök ej att locka mig från mina pligter.“

Brigitta återvände tyst till sitt hörn, och Anna fortfor att spinna. Men nu — äntligen var rullen full, betinget var färdigt, och hjulet stannade. Med ett gladt leende och lycklig som ett barn sköt Anna spinnrocken åt sidan, aftog sitt arbetsförkläde och var fri att göra hvad hon behagade. Hon gick till fönstret och lyfte sakta på gardinen. Det härligaste månsken belyste nejden och lockade henne ut, efter det hon först med några vänliga ord åter gjort Brigitta god.

Då hon gick ut genom porten, såg hon att hennes mans fönster var upplyst. „Alltid så sysselsatt“, suckade hon. „Han har icke numera tid ens med sin hustru.“

Höstluften, ännu mild, nästan ljum, smekte liksom tröstande hennes heta kinder. Hennes gång blef lättare, hennes steg snabbare. Kosan styrde hon till stranden af elfven, hvars hastiga lopp hon sedan länge följde.

Månskenet förlänade allt en magisk glans. Kyrkan och de omgifvande byggnaderna syntes större och skönare, träden högre och lummigare, deras blad mörkare och mera glänsande.

Anna tyckte sig vandra liksom i en förtrollad lustgård. Nyss trött af dagens arbete, kände hon sig åter stärkt och uppfriskad. Hennes själ var lugn, hennes ande klar. Hon stannade, ty hon var vid målet, en i elfven utskjutande sten, „jungfrustenen“ benämnd. Den hade sin egen historia. En sägen berättade, att en ung flicka, skön som en prinsessa och god som en engel, här tillintetgjort sitt unga lif genom att kasta sig i det mörka djupet nedanför.

Orsaken till den tragiska händelsen berättades olika. Några påstodo, att hon varit förlofvad med en ung man, som öfvergifvit henne, och att hon i anledning af sin älskares trolöshet tagit det förtviflade steget. Andra åter, att hennes trolofvade af våda omkommit i elfven, och att hon utom sig af sorg länge lidit af ett stilla vansinne samt derunder ofta besökt stenen, på hvilken hon timalt kunnat sitta och med stirrande ögon skåda ut öfver vattnet. En månljus qväll tycker hon sig se sin älskares skepnad höja sig ur djupet just på det ställe, der vattenhvirfveln fradgar som mest. Hon ser honom vinka åt sig, och full af glädje ger hon honom ett tecken till baka, samt störtar med det samma i elfven, som begärligt emottager den sköna jungfrun och för henne med sig.

Så lyda de olika berättelserna. Historien må nu vara hurudan som helst, det vissa är, att den förlånade poesi åt platsen, som äfven naturen smyckat med ett romantiskt behag. Efter det elfven kort förut delat sig i flere armar eller grenar, åtskilda genom små grönklädda holmar och skrofliga klippor, gör den här en bugt och smyger sig ganska stillsam längs den vackra, med alar beväxta stranden, för att sedan åter med snabbare fart skynda till hafvet.

Emellertid besteg Anna jungfrustenen, der en liten sittplats var anordnad till hennes bekvämlighet, en uppmärksamhet af hennes man. Under det första året af sitt äktenskap hade nemligen det unga paret, då väderleken och årstiden sådant medgaf, ofta infunnit sig här för att ostörda till sammans gå igenom de utmärkta

svenska och tyska skaldeverk hela världen talade om och beundrade, men dessa stunder, fulla af intresse och ädel själsnjutning, hade hastigt försvunnit, utan att någonsin komma åter. Vinstbegäret samt affärs- och andra omsorger hade ganska snart omformat den fordom så drömmande och tankspridde Tåklin till en man, som i materielt hänseende förstod att vinna allt, utan att vilja förlora något, och som aldrig tyckte, att hans hustru gjorde tillräckligt.

Anna tänkte derpå och suckade: „O, hur lätt vore ej pligten af kärlek, men dessförutan, hur centnertung blir den icke! Dock“, fortfor hon sin tysta monolog, „jag har icke mycket att begära af lifvet och vill vara nöjd med mitt öde.“

Anna blickade ut öfver elfven, som, emedan ett moln för ögonblicket undanskymde månen, föreföll hemskare och dystrare än tillföre.

„Ode“, fortfor Anna i sina tankar, „hur kallt och tröstlöst det låter! Nej, icke ödet, det är Guds kärlek jag ser i allt.“

Det blef ljust omkring henne. Från månen var töckenslöjan försvunnen, och dess blida strålar spredo åter sitt sken öfver nejden. Framtagande den amulett hon vid afskedet erhållit af Mustofin, och hvilken hon alltid bar om halsen, betraktade hon det lilla krucifixet med hela allvaret af den hugsvalande känsla som genomströmmade henne, en känsla som likväl småningom trängdes undan vid minnet af gåfvans gifvare. Alla gamla hågkomster vaknade dervid upp, och utan att veta hvad hon gjorde var hon i begrepp att under strida

tårar föra amuletten till sina läppar, när en hand tillbakahöll henne och ryckte den ifrån henne.

Med ett lätt anskri af öfverraskning och förskräckelse sprang Anna upp från sin nedböjda ställning och fann sin make stå framför sig. Beträktande henne med korslagda armar och dyster uppsyn, sade han strängt:

„Jag tror du börjat dyrka bilder! — När skall du väl glömma alla de gamla fantasierna och finna, att lifvet icke mera är en roman?“

„Ack, förlåt min svaghet“, bad Anna. „Jag har stridit emot den, och bäst jag tycker mig hafva segrat, känner jag mig åter besegrad. — Men, Berndt Wilhelm, om du blott ville hafva tålmod och öfverseende med mig samt låta mig gå min egen väg, så torde allt kanske ännu blifva bra.“

Annas ord voro milda och bönfallande, och hennes ödmjuka hållning hade måhända rört mången annan, men icke Tåklin. „En hustru“, sade han i samma ton som förut, „får icke gå en annan väg än hennes man. — Du, Anna, fråssar af det som varit och anser icke för din pligt att fördrifva de skuggor, som stå emellan oss. Hvad mig beträffar, skall jag icke underlåta att göra det, och till en början vill jag för den husliga lyckans skull offra detta krucifix i det skummande vattnet här inunder.“

Tåklins drag voro som mejslade i marmor, men hans ögon glödde och hans bröst häfde sig, då han nu närmade sig den yttersta kanten af stenen. Hvad Anna angick, blef hon mycket blek, och mannens handlingsätt syntes i hög grad uppröra henne, men dock höll hon honom icke till baka utan sade endast:

„Det sår, som våldsamt skall botas, har svårt att helna.“

„Må så vara — — — må så vara“, mumlade Tåklin, den lilla amuletten lyste ännu en gång till i hans hand och försvann i djupet.

Med sänkta hufvuden vandrade makarne mot hemmet. De gingo båda tysta. Vid det att Tåklin blef lugnare till sinnes, började han inse, att han åter varit hård och obillig mot Anna, som, oaktadt han ofta var sådan han icke borde vara, likväl alltid bemötte honom med den största godhet och tålmodighet. Ångern kom, men han var för stolt att medgifva det.

Om Berndt Wilhelm i tysthet gjorde sig förebråelser, så nog gjorde Anna det äfven. Hon hade vid sitt giftermål icke kunnat lofva sin make någon kärlek, det var sant, men kanske hon ändå icke alltid varit grannlaga mot hans känslor, kanske hon icke alltid haft klart för sig sina pligter mot honom, som gjort så mycket för henne.

Hennes ädla hjerta förlät honom därför snart, och denna förlåtelse gaf sig uttryck i en präktig blomsterbukett, den han följande morgon fann på sitt skrifbord. Med rördt hjerta betraktade han buketten, uti hvilken han vid närmare påseende fann en aloe-blomma in-stucken, som han viste att betydde: „Du sårar mig med din svartsjuka.“

„Ja, det är sant, jag är svartsjuk, och det på en död“, suckade han. — „Arma barn, jag kan icke göra henne lycklig!“

„Då de gamle vikingarne i norden begrofvö sig i hög“, skref pastor Mörck till sin dotter, „skedde detta om qvällen, när solen höll på att gå ned, och då dagens ljusning höll på att blanda sig med aftnens skuggor. Vanligtvis placerade de sig med ansigtet mot vester, för att kunna följa med den sista strimman af dagen och lättare särskilja den blandning af ljus och skugga, uti hvilken de trodde sig läsa sitt folks och sitt lands framtid.“

Äfven jag, min dotter, har vändt mig mot vester. Solen går ned och skuggorna blifva längre.

Jag genomgår i tankarne hvad som varit och hvad som är, och ur detta koas framträda starkast för min själ: mitt land, din moder och du sjelf.

Jag har sett det förstnämnda i blod och tårar. Qvinnornas och barnens ångestskri ljuder ännu i mina öron. Fädernetufvan står obrukad och trampas af sköflande fiendeskaror. — Men se! ur de låga hyddorna framträder ett modigt folk, som bjuder fienden spetsen. O, hvad härlig syn! Hjeltekraft och ungdomsblod förenade värna hem och fosterland — dock Gud vare lof öfver freden.

Gräset betäcker snart med yppig grönska den af blodströmmar fuktade marken — tegen, den förtrampade, blir upplöjd och står i skörd — sånggudinnorna vakna till lif, och vetenskapernas adepter infinna sig åter med nytt mod och ny lust i den gamla Aurastadens lärdomssalar — ödemarken börjar öfverallt kläda sig i blommor. Det är fredens välsignelser. Vål är plantan liten och växten klen, men af den lilla plantan skall i

en framtid uppväxa ett härligt träd genom folkets kärlek. — Ja väx i ditt folks kärlek, dyra fosterjord, väx i den Högstes hägn för ljus och sanning!

En solstråle faller på det hvita korset, som reser sig på din moders graf. Ljufva dagar af frid och lycka draga förbi min syn. — Sedan ser jag din moders hulda gestalt på bår — sorgfulla nätter hafva uppslukat de lyckliga dagarne — dock Gud var barmhertig. Du, min dotter, blef ljusstrålen i mitt lif. — Der kommer en mörk slagskugga, men — den försvinner åter, och min lefnadsdag blef härligare än någonsin förut.

Nu står jag liksom på en upphöjd plats och skådar ut öfver lifvet. Bränningarna brusa omkring mig som förr, men de nå mig icke mera. Hvert jag ser är det stillhet och klarhet, en sådan klarhet som föregår och bebådar en ny morgon. För den gamles ögon visar sig allt från en ny sida, i en annan dager.

Blif ej orolig, min dotter, ty det är så fridfullt och godt omkring mig. Skuggorna blifva mörkare, men de förmå icke undanskymma det ljus som strålar emot mig.

Dotter, nu mitt afskedsord till dig: Frukta ej för färden på ett stormuppfyllt haf, ty den Högste står vid rodret. Genom kamp och strid går vägen till den lugna hamnen, till den frid som aldrig förgår — — — — —“

Det var pastor Mörcks sista bref till sin dotter. Hennes make var denna gång medgörlig och lät henne följa sitt hjertas maning att fara till Åland. Anna kom i tid. I hennes armar utandades pastor Mörck sin sista suck.

Berndt Wilhelm Tåklin satt vid sitt med papper öfverlastade skrifbord. Framför honom låg en mängd räkenskaper, som han med utomordentligt intresse var sysselsatt med att genomse. Slutligen lade han med en min af belåtenhet pennan ifrån sig.

„Det känns dock ljuft att vara rik!“ mumlade han vid sig sjelf, i det han sträckte ut sig i den beqväma länstolen. „Ja, det är annat att sitta med fötterna under eget bord, än att knoga på hvarje skilling och tjena andra. — Och ändå hade denna tid äfven sina behag“, fortfor han, „sina stora behag, då man sorglös som en fogel fick hängifva sig åt sina egna nöjen och förströelser.“

Med sitt inre öga såg Tåklin en yngling, som i ett hörn af sin bröders butik med blåfrusna händer och hackande tänderna af köld skref ned de tankar och intryck, som rörde sig i hans unga hjerta.

Ett sarkastiskt leende krusade Tåklins läppar. „Bah“, sade han, „idelt galenskaper!“ men han blef likväl vemodig, när han tänkte derpå. Lifvet hade då förefallit honom så skönt och alla människor så goda.

Men hade han blifvit bedragen, hade någon handlat vanhederligt eller mindre ädelmodigt mot honom? O, nej! Allt var hans eget fel. De rikedomar han nyss bepriset hade gjort hans sinne girigt samt hans hjerta hårdt och egoistiskt.

Det var underbart, hur skarpt sanningen stod för honom denna qväll. Från rikedomarne öfvergingo hans tankar till deras upphof, nemligen till Anna, och han mindes, hur åsynen af henne uppväckt hans bästa kän-

lor. Att värna oskulden, att strida för rätt och sanning hade han då ansett för sin lefnadsuppgift, men hvart hade alla dessa upphöjda tänkesätt försvunnit, ty borta voro de! Icke kunde han beskylla Anna härför, ty hon var allt den samma, lika storsinnad och ädel som förr och hade, ehuru förgäfvess, modigt kämpat för att rädda honom åt livvets ideala magter.

Och icke ens henne, denna sköna, djupt bepröfvade varelse, som han lofvat älska och skydda, hade han försökt göra lycklig, utan plågat med sin svartsjuka, samt varit så litet öfverseende och god som möjligt.

En feberfrossa skakade Tåklines lemmar, och han vred sig både af själsångest och fysisk smärta i sin stol, utan att hafva förmåga att uppstiga. Han tyckte sig se Anna helt nära sig. Stående på en piedestal, pekade hon med handen mot höjden, i det hon betraktade honom med medlidande och ömhet. Följande rigtningen af hennes utsträckta hand, ville han skynda till hennes fötter, men det var liksom om tusen små hakar fasthållit honom, och, o ve! alla dessa hakar voro af idel guld, hårda stickande och brännande.

I öfvermåttet af sitt lidande gaf han till ett skri, ett förtvifladt, från hjertat gående.

Då han slog upp ögonen, stod Anna vid hans sida, med sin svala hand betrykande hans brännheta panna och betraktande honom med deltagande och oro.

„Hvad — vill — du?“ pustade Tåklin.
 „Ack, min vän, du är säkert sjuk“, svarade Anna,
 „din hand är kall, men dina kinder glöda.“

„Jag tror du har rätt“, mumlade Tåklin. „De gyllne hakarne, hur de plåga mig! — Lemna mig icke, Anna, lemna mig icke!“

„Aldrig“, sade Anna upprörd och ängslig, „aldrig!“
Innan timmen gått till ända, låg Tåklin i de vildaste feberfantasier. „Gjut olja i vatten“, hviskade han med sin hesa matta röst, „och — vattnet — stannar på — bottnen, medan oljan — stiger uppåt — — Uppåt! Upp på den piedestal, som — jag — aldrig — når!“ ropade han vildt och sträckte långtansfullt ut sina armar.

Utan att förstå hvad han menade, tog Anna sin makes händer i sina och smekte dem med ömhet, talande till honom som till ett litet barn.

„Min fru“, sade den tillkallade läkaren, „efter hvad jag förmodar får er man kopporna. — Ni måste vara försiktig och så litet som möjligt vistas i detta rum.“

Anna skiftade färg. „Kopporna! Store Gud!“ utropade hon. Derefter tillade hon med höghet i ton och blick: „Min herre, en god soldat öfvergifver aldrig sin post. Min plats är här, skulle äfven alla andra fly.“

Läkarens förmodan var riktig. Den förfärliga sjukdom, som äfven vid tillfrisknandet ofta kvarlemnar de svåraste följder, hade angripit Tåklin och höll honom fjettrad med sina bojor af glödande jern.

Under långa dagar af plågor och lidande lemnade Anna knappt för ett ögonblick den sjuke, för hvilken hon blifvit oundgänglig. Till och med under hans vildaste yrsel kunde ett ord af henne lugna honom, och det milda tonfallet i hennes ljufva stämma verkade ofta

mera välgörande är den bästa medicin. Hon var outtröttlig i sina omsorger, men det var icke allenast sin makes jordiska stofthydda hon omhuldade. Hon försökte äfven att höja hans själ till himmelen och ingjuta i den hopp och tro.

 IXX

Oaktadt den utmärkta och ömma omvårdnad den sjuke åtnjöt, gjorde emellertid dödsengeln sitt inträde i det Tåklinska hemmet, och Anna Mörck var vid tjuugett år enka. Snart växte gräset på hennes mans graf, men att den icke var glömd och förgäten utvisade de vackra blommor, som hvarje vår spirade upp på den samma.

När jag är efter sin mans död ännu i Anna om bord på ett af sina fartyg på väg till Kionastad, en resa af hvilken hon väntade sig både nytta och nöje, och som hon företagit i och för sina affärer, den hon själv skötte. I spetsen för ett på den tiden betydande handelshus hade hon, okunnig och oerfaren som hon varit i dylikt, haft många svårigheter att bekämpa, i synnerhet sedan hennes förste kontorsist den unge och kunnige Tjäder, en man som af Tåklin ägnat mycket förtroende, lemnat sin tjänst hos henne i anledning af det sålaga han fått vid sitt sorgdräta slut görda frieri till Anna. "Da man våldför sig på sitt hjertas heligaste känslor," hade hon svarat, "så kan man hvarken bli sjelf eller göra den andra lycklig. Jag har en gång våldfört mig på mitt hjerta; jag kan icke göra det en gång till, ty jag skulle handla orätt både mot er och mig. Jag hoppas ni förstått mig?"

XXI.

Trogen kärlek.

„Först gå bäckens första bubblor sönder,
Först försvinna vårens första blommor;
Men din första kärlek, unga hjerta,
Öfverlefver länge hvarje annan.“

Runeberg.

Några år efter sin mans död finna vi Anna ombord på ett af sina fartyg på väg till Kronstadt, en resa af hvilken hon väntade sig både nytta och nöje, och som hon företagit i och för sina affärer, dem hon sjelf skötte. I spetsen för ett på den tiden betydande handelshus hade hon, okunnig och oerfaren som hon varit i dylikt, haft många svårigheter att bekämpa, i synnerhet sedan hennes förste kontorist, den unge och kunnige Tudeer, en man som af Tåklin åtnjutit mycket förtroende, lemnat sin tjänst hos henne i anledning af det afslag han fått vid sitt efter sorgeårets slut gjorda frieri till Anna.

„Då man våldför sig på sitt hjertas heligaste känslor“, hade hon svarat, „så kan man hvarken bli sjelf eller göra den andra lycklig. Jag har en gång våldfört mig på mitt hjerta; jag kan icke göra det en gång till, ty jag skulle handla orätt både mot er och mig. Jag hoppas ni förstått mig?“

Naturligtvis. Tudeer hade förstätt eller låtsat förstå henne, men han kunde icke efter hvad som förefallit stanna kvar, och Anna skulle icke heller velat det, utan hade försökt att med all flit sätta sig in i sitt nya arbete. Mången hade gifvit henne det rådet att nedlägga sin handels-rörelse, men hon hade icke följt detta råd, emedan hon funnit, att en sträng och trägen sysselsättning mera än någonting annat hade förmåga att rycka henne ur den melankoliska sinnesstämning, som hon allt som oftast hade benägenhet att försjunka uti.

Att icke heller något sjukligt känslösvärmeri fått magt med henne, utvisade hela hennes utseende, der hon en junimorgon satt på skonerten „Lyckans“ akterdäck och insöp den friska hafsluften, ty om hon ock hade kvar det vemodsfulla draget kring munnen, låg det likväl hos henne en viss kraft och lefnadsfriskhet, hvar till lifvet om bord, som mycket behagade henne, i icke ringa mån bidrog.

Hennes kinder, som under de senare åren varit nästan genomskinligt bleka, voro nu betäckta med en fin rödnad, medan hennes mörka, drömmande ögon åter voro klara och strålände. Hennes skönhet hade erhållit en ny glans, utan att hafva förlorat något af det forna idealiska uttrycket.

„Jag tror vinden åter friskar i“, sade Anna till Brigitta, som äfven på resan till Kronstadt var henne följaktig, och hvilken nu, efter de sjösjukans kval hon föregående natt utstått, satt uppe på däck och styrkte sig med Kolmodins „Andeliga Dufvotröst“, den i lifvets alla skiftningar bepröfvade vännen och rådgifvaren.

Brigitta fälde sin bok och ropade förskräckt till:

„Hu! Tror ni det, barn?“

„Tag dig till vara, mor Brita“, sade Anna leende, „och skrik icke så der. Jag är rädd att matroserna skratta ut dig.“

„Ropet är nödens broder“, ljöd matronans något förlägna svar.

„Men ännu hafva vi ingen nöd på färde.“

„Hvad vi icke hafva kunna vi få, ty det är ju i dag fredag“, sade tjenarinnan tvärsäkert.

„Ingen ibland dig skall vara en spåman eller en dagväljare“, citerade Anna med allvar i ton och blick.

„Kan så vara“, envisades Brigitta, „men jag tycker vi ändå hade kunnat fälla ankar för i dag.“

„Om vi hvarje olycksdag skulle ligga för ankar, blefve resan ännu mera förlängd.“

„Nå ja. Gud har skapat ingen brådska, det är onda världens påhitt“, sade Brigitta.

„Vi hafva ändå länge nog varit på väg“, invände Anna åter. „Jag längtar så mycket att komma fram, huru skönt än hafvet är. — Se, mor Brita, huru de skummande vågorna ila framåt. An sänka de sig djupt, djupt för att åter nästa minut höja sig högre än byggningstaket der hemma.“

Anna steg upp, och närmande sig relingen betraktade hon med förtjusning böljornas lek.

„O, hur jag från min tidigaste barndom älskat dem“, fortfor hon, „de klara, svalkande böljorna. Det är som om min själ höjde sig vid deras åsyn, som om mitt hjerta klappade starkare. — Det känns så underligt

inom mig! Är det väl sorg eller glädje, som väntar mig?"

Brigitta hade äfven kommit fram till relingen, och blickande oroligt ut öfver det något upprörda hafvet skakade hon på hufvudet, i det hon yttrade:

„Rodret är i mannens hand, Gud allen' styr båten i land.“

„Och då behöfva vi ju ingenting frukta“, sade Anna.

„Är det icke så, kära mor Brita?“

Anna lade sin arm kring sin gamla väns hals och såg henne ömt i ögonen, och ju längre hon betraktade henne, desto mera rörd blef hon.

„Den der skrynklan är för min skull“, tänkte hon, „och den der och den der. — Trogna hjerta, hur skall jag väl löna dig!“

„Hvad tänker ni på?“ sade Brigitta mildt.

Anna släppte sitt tag. „Jag tänkte på“, svarade hon, „att vi två numera äro de enda, som hafva att hålla oss till hvar andra. — Äfven tänkte jag på, hvad du varit för mig, Brigitta.“

„Tala aldrig om det!“ Brigitta gjorde en afvärjande rörelse, men såg likväl innerligt förnöjd ut, när hon sade detta. — „Tala aldrig om det och lofva mig, att, om ni ännu någon gång får en god vän, ni icke skall glömma mig, eller att jag åtminstone som en trogen hund då får hvila vid edra fötter.“

„Hur du talar, Brigitta! Känner du mig från en sådan sida? Dessutom, hvad för en vän skulle jag mer kunna få?“

„Ni är ung ännu, Anna, och man vet icke, hvad framtiden bär i sitt sköte“, sade Brigitta betydelsefullt.

„Ställ icke mera mitt horoskop för jorden“, sade Anna.

Leendet försvann från hennes läppar, och tankfullt stödjande hufvudet mot den fina handen tycktes hon icke mera hafva sinne för någonting annat än de glittrande böljorna, tills Brigitta fann sig föranlåten att rycka henne från hennes funderingar genom att väl för hundra gången berätta den sköna sagan ur den finska mytologin om Joukahainens unga syster, den vackra Aino, som hellre blef sikens syster i hafvet, än hon gifte sig med den gamle Väinämöinen.

Då Brigitta kom i taget, blef hon verkligt vältalig. De egendomliga uttryckssätten, med hvilka hon slösade, den friska ordströmmen och de målande liknelserna gjorde hennes berättareförmåga, ett arf af hennes Karelska moder, till en talang af icke vanligt slag, och då hon af själ och hjerta sjelf tycktes lefva med i de händelser hon skildrade, var det icke underligt, om hennes hänförelse snart spred sig äfven till åhörarinnan. Der det humoristiska tog öfverhanden, måste Anna skratta helt högt, för att nästa ögonblick med hjertligt deltagande lyssna till den rörande beskrifningen om de känslor, som rörde sig i den stackars Ainos hjerta.

Sålunda gick tiden fort, utan att Brigitta märkt att blåsten verkligen tagit till i styrka, men då blef det äfven ett elände af, och ehuru hon icke ännu kände några symptom till sjösjuka, ville hon nödvändigt gå ned i kajutan, hvilket icke var det lättaste, emedan hon hade en särdeles benägenhet att tumla öfver alla tjärpytsar och att trassla in sig i alla tågrullar, hvarför hon äfven

högtidligt förklarade, att land ändå vore bättre än vatten.

„Brigitta säger annat än fordom kockspojken, som, då han med grötslefven föll öfver bord och höll på att sjunka, ännu en gång höjde upp slefven och ropade, att vatten ändå är bättre än land“, yttrade skrattande en storväxt, rödskäggig matros, som hört Brigittas ord.

„Hvad skall man undra på landtkrabban“, sade litet försmädligt en annan af Neptuni muntra söner.

„Ja, landtkrabban“, skrattade en och hvar, men nu blef mor Brita desperat och sade med värdighet, att hon visst icke kunde taga „titeln“ åt sig, emedan hon nog var van att färdas på sjön, hon som bott så många år på Åland och kände både sump- och paketbåtar som på sina fem fingrar, samt till och med en gång gjort en resa till Stockholm. Hon ville skylla allt på Finska viken och sin ovana vid farkosten.

Då kom skepparen fram. „Brigitta“, sade han medlande, „ni har ert goda samvete och behöfver icke bry er om folkets prat. — Dessutom hafva vi äfven redan ön Kotlin framför oss, så ni icke mera har att oroa er öfver vind och vågor. Den friska blåst vi haft det sista dygnet har åtminstone haft det goda med sig, att vi snabbare kommit framåt. Stanna ni lugnt på däck, ty ingen sjösjuka kommer mera i fråga.“

Brigitta, som tyckte, att skepparen var en ovanligt hygglig och artig man för att vara en sjöbuss, följde rådet och stannade qvar, samt behöfde icke ångra sig, ty ganska snart begynte de höga skeppsmästerna från Kronstadts redd afteckna sig mot den klara horisonten.

Sjöresans besvärligheter blefvo dervid glömda. Allas ögon strålade af belåtenhet, och anstalter vidtogos för ett värdigt inträde i hamnen, i det att däckets fick sin behöriga putsning och flaggorna gjordes i ordning.

Då skonerten Lyckan några timmar senare låg förtöjd vid raden af den mängd handelsfartyg, som från olika trakter på denna punkt af jorden förmedlade verldshandeln, rådde det icke endast en ytterlig prydlighet om bord, utan äfven en glädtighet, som om hvarken motvindar, mist eller faror någonsin kommit i fråga. Sjomännen fingo för några minuter tid att andas ut, och till och med kocken kröp sotig och blossande röd fram från sin plats vid kabyselden.

På den upphöjning en rulle tross bildade stod Anna med en kikare i handen. Den starkt befästadade staden, de med kanoner försedda kolossala örlogsskeppen, handelsfartygen med sina brokigt fladdrande flaggor och vimplar, den böljande sjön, den blåa himmeln, det ovanliga och rörliga lifvet, allt bestråladt af det klaraste solljus, var en tafla af så imponant skönhet, att det icke var underligt om ej Anna ville taga sina blickar ifrån den. Brigitta, som åtnöjt sig med den tryggare platsen omedelbart på sjelfva däcksplankorna, var häpen och förvånad som ett barn och viste icke, om hon skulle hafva mod att taga det som omgaf henne i närmare skärskådande, ty för hvar sekund var hon rädd att de gapande kanonmynningarna skulle riktas speciellt mot henne, spridande död och förderf omkring sig.

Den barnsliga fruktan som bemäktigat sig henne gaf sig äfven till känna, då hon beträdde sjelfva sta-

den. Hållande Anna vid klädningen, tordes hon icke gå ett steg utan henne, och inbillande sig att hon skulle blifva bestulen eller mördad, betraktade hon till och med hvarje ärlig „muschik“ med den största fasa. De nya ansigtana och den talrika militären, samt de ovanliga klädedrägterna och de främmande språken voro på denna för henne *terra incognita* ständiga påminnelser om, att hon lemnat det land som sett henne födas, och ofta upprepade hon:

„Eget land är alltid kärast och dess skog bland alla grönast“, ett ordspråk, som likväl icke kunde uteslutande hänföras till hennes fosterlandskärlek.

Emellertid beslöt Anna att under den tid skoner-ten Lyckan skulle lossa sin last jemte sin tjenarinna lemna det för tillfället mindre angenäma lifvet om bord för att bosätta sig inne i staden, ett beslut som hon äfven genast verkställde, och hvarigenom hon lättare kom i beröring med de personer, som voro nödvändiga för hennes affärers skull, ty om hon ock lemnat förnämsta bestyret derom åt sin skeppare, återstod likväl ett och hvarje som hon sjelf var nödsakad att uträtta.

En dag, kort efter framkomsten till Kronstadt, då de båda fruntimren voro sinnade att efter en spatser-tur återvända till sin bostad, sågo de på afstånd komma emot sig en man, som tilldrog sig deras synnerliga uppmärksamhet. Att det var en officer af högre rang fäste de sig icke så mycket vid, som mera vid hans ädla hållning och för öfrigt tilldragande utseende. Han gick med långsamma, afmätta steg och tycktes så försjunken i sina egna betraktelser, att han knappt varse-

blef det som omgaf honom. Öfver hans bleka och intelligenta anlete hvilade en lätt skugga af en hemlig sorg, medan några fåror på den höga pannan för en noggrann iakttagare gaf till känna, att hans lif icke varit utan möda och strid.

„Jag har blott sett en“, tänkte Anna vid sig sjelf, „hvars yttre jag så i allo funnit skönt och harmoniskt. — Hur vackert det lockiga håret ringlar sig på det kraftiga, stolt uppburna hufvudet, och de mörka ögonen, hur eldiga de äro, och likväl hafva de ett så mildt och kärleksfullt uttryck. — I sanning, endast en har jag sett blicka på detta sätt.“

Anna suckade djupt. Brigitta åter tänkte:

„Skulle jag ej veta, att kapten Mustofn för länge sedan hvilade hos sina fäder, skulle jag tro mig se honom komma emot oss. — Mätte blott icke Anna varseblifva denne främling, hvars ytterliga likhet med den döde är förundransvärd, ty åsynen af honom skulle säkert åter för långa tider förjaga lugnet från hennes själ.“

Men Anna höll stilla. Tungt stödjande sig på Brigittas arm, hviskade hon med en min af förfäran och ångest:

„Barmhertige himmel, gifver grafven till baka sina döda, eller är det en bedräglig synvilla, som innan kort skall försvinna efter att på nytt hafva upprifvit såren i mitt sargade hjerta! Brigitta, goda, bästa Brigitta, säg att jag bedrager mig, — säg att jag är i feberyrsel, ty jag kan icke fatta, att jag ännu här på jorden kunde få skåda min ungdoms älskade, min djupt begrätne Wladimir Mustofn.“

„Lugna er, barn“, hviskade tjenarinnan till baka, „vi skola låta främlingen komma oss närmare och sedan afgöra, hvem vi hafva framför oss.“

Det lugn och den sinnesnärvaro, som, då det gälde, aldrig öfvergaf Brigitta, var tydligt uttryckt i hennes person.

Främlingen stannade nu, samt for med handen öfver sina ögon och blickade sedan åter skarpt och forskande på de båda kvinnorna. Öfverraskning, misstroglädje och förvåning vexlade derunder om på hans uttrycksfulla ansigte. Strax derpå stod han vid deras sida. Brigittas haltande gång hade till först ådragit sig hans uppmärksamhet, och efter att hafva känt igen henne hade hans blick fallit på Anna, som han älskat så högt och som han aldrig kunnat glömma.

Främlingen var nemligen ingen annan än Wladimir Mustofin, som en händelse fört till Kronstadt. Fat-
tande Annas iskalla händer i sina, sade han med det innerliga tonfallet i sin stämma, som hon hört så många gånger:

„Anna Mörck, vi se hvar andra således åter! Jag trodde, att det först skulle blifva i en bättre verld, men prisade vare helgonen, att det ännu skedde här i lifvet. — Dyra flicka, tala, säg att du ännu minnes mig — att du ännu känner igen mig.“

Stormande känslor nästan ville spränga Mustofins hjerta, hans läppar darrade och hans ögon fuktades af tårar, då han nu väntade på svar af Anna, men hon, som nästan med manlig styrka burit så många sorger, ville icke kunna fatta den glädje, som oförmodadt träffat henne.

Slutligen öppnade sig hennes läppar, och Mustofin måste böja sig ned för att höra, hvad hon sade.

„Wladimir Mustofin“, hviskade hon sakta och afbrutet, „jag har aldrig kunnat glömma dig — och skall — ej heller göra det — så länge — jag lefver och — andas.“

Dessa ord, hvilka uttryckte både igenkännande och kärlek, uppfylde Mustofin med den största glädje, men han blef icke i tillfälle att säga något vidare, ty nu gjorde Brigitta, som redan hunnit gråta floder af deltagande och fröjd, slag i saken, i det hon yttrade:

„Om vi dröja längre här ute på gatan, så skall innan kort Kronstadts hela befolkning samlas omkring oss. För att undvika detta anser jag vara bäst, att vi så fort som möjligt begifva oss till det värdshus der vi bo, i synnerhet som det ligger helt nära härintill. — Tycken I icke det samma, barn?“

Mustofin log ett halft medgifvande, och fastän han just icke tyckte, att det praktiska förståndet var så välkommet, fann han det bäst att följa Brigittas uppmaning. Han bjöd därför armen åt den till hälften medvetlös Anna, hvarefter det lilla tåget satte sig i rörelse.

Brigitta, som allt fortfarande var grufligt rädd att blifva bestulen eller mördad, var likväl grannlaga nog att efter framkomsten dit draga sig till baka och lemna allena de båda älskande, som efter skiftande öden och årtal af skilsmessa här återfunnit hvar andra, ehuru de å ömse sidor för länge sedan ansett hvar andra för döde.

Det var ett återseende omöjligt att beskrifva. Den ena upprepade den andras namn, de betraktade länge

hvar andra, de hade icke ord nog för sina känslor, och ur allt framgick, att den kärlek som förenat dem var lika stark och upphöjd som förr, lika hängifven och lika varm, och dertill icke mera den obeprofvade ungdomens, utan en genom sorger och pröfningar luttrad och förädlad kärlek.

Sedan de upprörda känslorna något lugnats, sade Mustofin, i det han med vördnad och ömhet kysste Annas förgråtna ögon: „Då jag ser ditt älskade anlete och hör din stämmas väljud, tycker jag att allt det förflutna endast varit en dröm.“

„Men en grym, förfärlig dröm, Wladimir“, sade Anna. „Du anar icke allt hvad som varit. — O, jag har lofvat att förlåta, men i denna stund har jag det svårt.“

Anna ryste. „Hvem vill du icke kunna förlåta?“ sade Mustofin.

„General Demidoff!“ stammade Anna.

Mustofin spratt till. „Min morbror! Var han en dig icke värdig beskyddare?“

Utan att likväl svara på denna fråga, sade Anna: „Och du skref kanske ofta till mig?“

„Älskade, så ofta jag blott kunde, men jag fick aldrig en rad till svar, tills äntligen det olycksaliga brevet kom.“

„Hvilket bref?“

„Det bref, som jag erhöi qvällen före slaget vid Borodino, och uti hvilket alla mina förhoppningar om jordisk lycka med ett enda slag blefvo krossade genom underrättelsen om din död. Likväl har allt tyckts bero

på ett oförklarligt misstag — men, min Anna, hvad betyder det, att din hand skälfver och att dina hulda ögon äro spöklikt stela?”

„Nu är intet mera dunkelt eller oförklarligt för mig“, utropade Anna. „Fins det verkligen så mycken nedrighet på jorden! O, jag har ej velat kunna tro det. — Så hör då, Wladimir: din morbror, general Demidoff, har icke allenast undanhållit våra bref, ty icke heller från dig har en enda rad kommit mig till handa, utan han har ännu dertill ökat sin skuld med att för oss hvardera gifva ut, att den andra var död. En tid efter din afresa underrättade han mig om att du stupat i en träffning.“

„Det var kanske vid Borodino, ty många trodde länge, att jag omkommit i detta slag.“

„Nej, det var långt, långt förut. Sedan dess kan jag äfven säga, att alla mina lidanden i generalens hus begynte.“

„Så afslöjar sig då äntligen denne usling för mig! utropade Mustofin utom sig. „Jag antog honom för en man af heder, då jag anförtrodde dig, Anna, min högsta skatt, i hans vård, och sedan har jag misstrott honom, och så har jag trott honom åter. — Berätta allt, min älskling, undanhåll ingenting.“

Mustofin var häftigt upprörd; hela hans krigareblod var i svallning. Och Anna undanhöll honom ingenting. Hon omtalade allt hvad som förefallit sedan deras skilsmessa. Det var en smärtsam och upprörande skildring, vid hvars åhörande Mustofin än kände sig uppbragt, än förtviflad och sorgsen, men då Anna kom till det ställe, der hon berättade om sitt möte med fadren, om allt

det goda denne yttrat om Mustofin, huru mildt han bedömt deras kärlek, och huru han förlåtit deras handlingssätt, kunde han icke mera tillbakahålla sin rörelse. Stora tårar sköljde hans manliga kinder, och han förklarade pastor Mörck för den ädelmodigaste man han någonsin känt.

„Det värsta återstår ännu“, sade Anna. „Ack, Wladimir, då du får höra resten, skall du kanske förskjuta mig och ej mera anse mig din kärlek värdig — dock det må gå hur som helst, sanningen vill jag säga, viss om att jag handlat enligt min bästa öfvertygelse.“

Anna stod blek, men lugn och fast framför Mustofin. „Wladimir“, sade hon, „jag — bär icke mera namnet Mörck — — —“

Det var som om Mustofin fått en dolk i sitt hjerta. „Anna, lek icke med mig! — Du är gift“, flämtade han. „Qvinnorna älska att uppoffra sig. — Du gifte dig af tacksamhet med din — räddare!“

„Ja, du har rätt i dina slutsatser, men han är — död!“ Mustofin drog ett andetag af lättnad. „Jag vill icke göra mig skyldig till den synden att glädja mig öfver en annans död“, sade han, „men jag vet icke, hvad jag hade gjort, om jag funnit dig, Anna, gift med en annan, och det utan kärlek.“

Anna dolde ansigtet i sina händer. „Gud har bevarat oss från en sådan fruktansvärd frestelse“, sade hon upprörd. Derefter tillade hon, i det hon såg upp med en klar blick och med en öm ton af tillförsigt: „Jag känner dig, Wladimir, tillräckligt för att veta, att du då skulle lärt dig den högsta arten af kärlek — — —“

„Den högsta arten af kärlek“, upprepade Mustofin.

„Ja, att — försaka.“

„Jag kunde det icke en gång, men kanske jag skulle lärt mig det af dig.“

„Du kunde det, Wladimir, då du lemnade Finland — men jag vill fortsätta.“

Det var icke mycket att tillägga. Med lätt hand vidrörde Anna de sista åren, och sedan var det Mustofins tur att berätta.

„Då jag efter många månader af väntan och oro“, började han, „erhöll den underrättelse, som jag i anledning af din tystnad anat och så mycket fruktat, att du, min Anna, var död, kände min smärta och förtviflan inga gränser. Jag tyckte, att lifvet hade förlorat allt värde för mig, och i min ytterligt upphetsade sinnestämning hade jag ingenting annat klart för mig, än att jag ville sluta mitt lif. — En bland de blodigaste dagar historien känner begynte. Der striden rasade som värst, der var äfven jag. Med krafter som ett lejon kämpade jag, utan att känna smärtan af de blesyrer jag erhöll. Längre tycktes det, som om de fiendtliga kulorna undvikit mig, tills jag om qvällen plötsligt kände min sida genomborrad, och jag föll, — det blef natt för min själ. Hur länge jag var utan medvetande, vet jag icke. Då jag uppvaknade, fann jag mig i en usel barack, omgiven af tvenne fältskärer och min trogne Feodor, den gode gossen, som var nästan vanvettig af glädje, då jag slog upp ögonen. Jag hade honom att tacka för mitt lif. Med en exempellös hängifvenhet och försakelse hade han sökt upp mig på det blodiga slagfältet

och kände sig nu rikligen belönad. — Jag vill förbigå den tid som följde. Ofta knotande emot Försynen, som icke låtit mig dö en krigares ärofulla död, lärde jag mig först småningom att böja mig under den gudomliga viljan, samt att det ibland behöfs större mod att lefva än att dö.

Då jag ändtligen tillfrisknade, var kriget så godt som slut. Jag var utnämnd till öfverste och hade många ordnar, men ingenting fröjdade mig mera. Mina krafter ville ej återkomma, mitt sinne var sjukt, och jag hade icke mera lust att som krigare erbjuda fosterlandet min tienst. Jag drog mig därför till baka till mina gods i närheten af S:t Petersburg för att lefva för mina underlydande och höja dem från deras andliga försöffning. Det är der i denna undangömda vrå jag försökt göra mig värdig att en gång träffa dig, Anna, min ungdomsbrud!¹⁴

Mustofin sträckte ut sina armar, och Anna hvilade åter som förr vid hans hjerta, vid detta trofasta, hängifna hjerta, som aldrig kunnat förgäta sin första och enda kärlek.

Då Brigitta, som icke mera hade ro att vara ensam, efter en stund inträdde, låg det ännu ett förklaradt skimmer öfver de älskandes anleten. Görande sig förebråelser att de för länge tänkt på sig sjelfva, skyndade de emot henne, och till och med öfversten, berättade hon sedan ofta med stolthet, omfamnade henne och tackade henne för de trogna tienstern hon gjort Anna, deras gemensamma älskling.

Både Mustofin och Anna talade på en gång. De berättade om sin glädje och om sin lycka, samt om

sina framtidsplaner. Men Brigitta blef helt yr i hufvudet och bad att få höra allt från början, lugnt och sansadt, på det hon måtte förstå, en begäran den Mustofin leende villfor, allt emellanåt biträdd af Anna.

Slutligen fick Brigitta det klart för sig, att Mustofin skulle ledsaga dem till Finland, och att Anna skulle nedlägga sina affärer för att, efter det kyrkans band förenat henne och Mustofin, följa honom till hans gods i Ryssland, der de hoppades länge få njuta af den sällhet, som likt en solljus dag efter en mulen morgon spred sina strålar öfver deras på pröfningar så rika lif.

„Hvad säger du, mor Brita“, sade Anna „om det att för alltid lemna ditt hemland och ännu fortsättningsvis blifva utsatt för ficktjufvar och mördare?“

„En qvinna må återvända från halfva vägen, en man måste gå fram till slutet“, ljöd efter en kort paus det välbetänkta svaret. „Jag är qvinna, men jag vill handla som en man. — I lust och nöd har jag följt er, barn, och jag begär intet högre, än att få stanna hos er.“

Mustofin och Anna tryckte med rörelse den trogna tjenarinnans händer. Ute var det sol och sommar, i deras ödmjukt tacksamma hjertan var det likaså.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET

- 6 MAJ 1972 -

U'MEA

V 1972/285

SKÖNLITTERATUR

UTGIFVEN FRÅN

G. W. EDLUNDS FÖRLAGSEXPEDITION.

I.

SKILDA VÄGAR.

BERÄTTELSE

AF

MARIA.

Pris: 5 *Fmy.*

II.

SEX SMÅ BERÄTTELSER

AF

AINA OCH EVA.

Pris: 3 *Fmy.*

III.

SKUGGBILDER

AF

WANDA.

Pris: 1 *Fmy.*

IV.
LIF FÖR LIF

AF
FÖRF. TILL JOHN HALIFAX.

ÖFVERS. FRÅN ENGELSKAN.

Pris: 6 *Fmy.*

V.
KONUNGENS GUDDOTTER.

DRAMATISK GENRETECKNING I EN AKT

AF
WILH. BOLIN.

Pris: 1 *Fmy.* 25 *kl.*

VI.
DET DÖDA HUSET

AF
F. M. Dostoiewski.

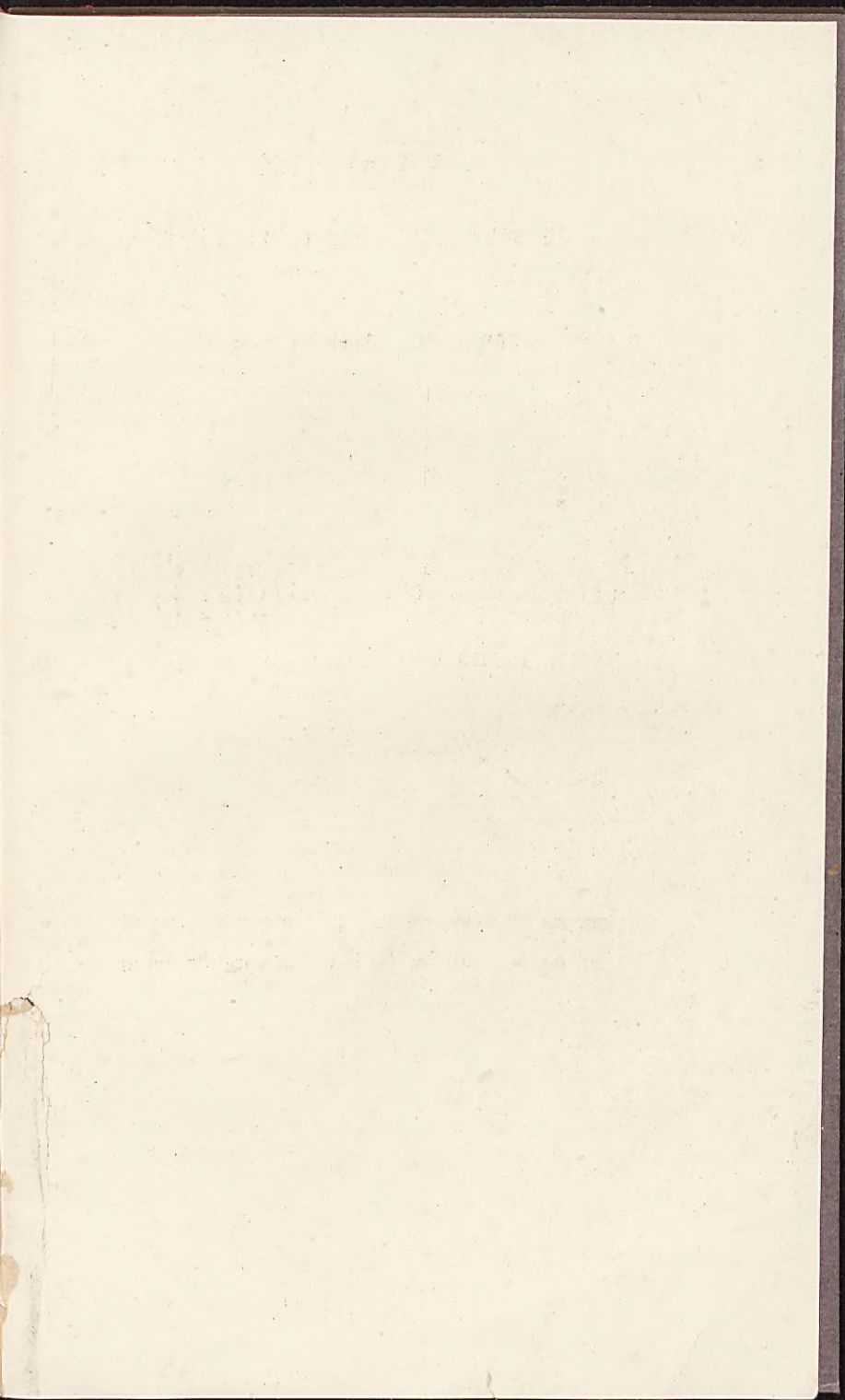
ÖFVERS. FRÅN RYSKAN AF

O. S.

Pris: 3 *Fmy.*

Anmälan.

I Bokhandeln har utkommit:

Anteckningar från Det Döda Huset, af *F. M. Dostoiewski*.
Öfversättning från ryskan af O. S. Det utgör n:o VI af „Skönliteratur, utgifven från G. W. Edlunds Förlagsexpedition.“

Det arbete af den framstående ryske skriftställaren Feodor Michailovitsch Dostoiewski, här bjudes läsaren, eger ett säreget intresse på grund deraf, att författaren sjelf under en sexårig fångenskap i ett af „de döda husen“ — straffängelserna i Sibirien — gjort de djupa studier af människokarakteren, hvilka han i sitt verk framlägger för allmänheten. Dostoiewski hade nemligen, då han var tjugusju år gammal, inträdt i ett slags politiskt sällskap, hvilket som medlemmar räknade ett antal unge vetenskapsmän och skriftställare och hvars syftemål var att i tal och skrift fredligt verka för lifegenskapens afskaffande samt införandet af bättre och opartisk rättsskipning. Föreningen upptäcktes och dess medlemmar dömdes till döden; detta skedde år 1849 under kejsar Nikolais dagar. Dödsstraffet förmildrades visserligen i sista minuten och förvandlades till tvångsarbete i Sibirien; för Dostoiewski på tolf år. Af dessa efterskänktes vid Alexander II:s uppstigande på thronen de sex år som då ännu återstodo. Dostoiewski instacks derpå som simpel soldat i armén i Sibirien, befordrades snart till officer, fick återvända till fäderneslandet och erhöll slutligen full frihet, hvarefter han som skriftställare ännu hann skänka den ryska litteraturen flera utmärkta, på djup känsla och psykologisk inblick rika arbeten, bland hvilka romanen „*Kränkning och förödmjukelse*“ redan för ett par år sedan hos oss utkom i svensk öfversättning. Dostoiewski afled i början af år 1881, hunnen till 59 års ålder. Hans bortgång väckte inom hans nation den djupaste medkänsla, och de största hedersbetygelser visades af hög och låg den ädle skriftställarens kallnade stoft.

Dostoiewskis „*Anteckningar från Det Döda Huset*“ nedskrefvos under de sex långa år, han som straffånge vistades i Sibirien, slagen i bojor och räknande bland sina „kamrater“ de mest förhårdade, grofva förbrytare. Som en broder närmar han sig dem och söker med en förundransvärd kärleksfullhet upptäcka det mänskliga goda på botten af de afskräckande karaktererna. Den människokärlek, som uttalar sig öfverallt i denna bok, den skarpa psykologiska blick, som utmärker hans egendomliga iakttagelser, hafva jemte den enkla och dock fängslande stilen gifvit detta arbete i hans fädernesland ett redan allmänt erkänt värde.

Bokens pris är 3 Mark.

Helsingfors, Februari 1884.

G. W. Edlunds Förlagsexpedition.

Helsingfors, J. C. Frenckell & Son, 1884.